

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΟΙ ΛΕΥΚΟΙ ΙΑΠΩΝΕΣ

ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ, μήλο τῆς ἔριδος
στή Μέση Ἀνατολή.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ, μιὰ
ἐπικερδὴς ἐπιχείρηση στὶς Η.Π.Α.

Ὁ διαβήτης τῶν ἐνηλίκων δὲν
ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει.

Η οικόγένεια

ΤΟΥ ΚΟΥΡΤ ΤΟΥΧΟΛΣΚΥ

«Οι Έλληνες που γνώριζαν δλη την αξία της λέξεως «φίλος», έκριναν καλό, προκειμένου να υποδείξουν την οικογένεια, να χρησιμοποιήσουν το υπερθετικό του «φίλου», τὰ «φιλτάτα»: αυτό είναι κάτι που ποτέ δεν μπόρεσα να το καταλάβω.»

ΝΙΤΣΕ

ΤΗΝ έκτη μέρα της δημιουργίας ο Θεός έριξε μιὰ τελευταία ματιά στο έργο του. Όλα του φάνηκαν εν τάξει. Η αλήθεια είναι ότι τότε, δεν υπήρχε ακόμη η οικογένεια. Κι' έτσι η αίσιοδοξία του έπρόκειτο ν' αποδειχθεί εν τών ύστερων κάπως πρόωγη. Σήμερα, όταν ο άνθρωπος ονειρεύεται να ξαναβρεί τον χαμένο Παράδεισο, τον κυριεύει κατά κύριο λόγο φλογερή επιθυμία να ζήσει μιὰ φορά, μιὰ μόνο φορά, χωρίς οικογένεια.

Μα τί είναι ακριβώς οικογένεια;

Στις εθνοπαγικές χώρες η οικογένεια συναντάται σε άγρια κατάσταση και μένει συνήθως σ' αυτήν την κατάσταση. Αποτελείται τις περισσότερες φορές από έπιτρογονό άρσενικό άνθρωπον και τών δύο φύλων που έχουν σαν κύρια δουλειά τους να χώνουν τη μηή τους στις υποθέσεις τών άλλων. Όταν η οικογένεια αρχίζει να παίρνει μεγάλες διαστάσεις, τη λένε κοί συγγενείς ή «το περιβάλλον».

Η οικογένεια εμφανίζεται με τη μορφή άηδους και συμπαιγνός μάζας. Σε περιόδους επαναστάσεων ή μάζα αυτή διατρέχει διαρκώς τον κίνδυνο να τονφεκισθεί για τόν άπλοδοστο λόγο που άρνείται με πείσμα να σκορπίσει. Αυτό δεν έμποδίζει φυσικά τὰ μέλη της να μη χωνεύει ο ένας τόν άλλο. Όλοι τους είναι θύματα κάποιου δραστηζότατου ίού που τους κατατρώει τὰ σωτικά και τὰ νέκρωτα της ευαισθησίας: γι' αυτό είναι διαρκώς δυσαρεστημένοι, άλλος περισσότερο κι' άλλος λιγώτερο.

Η θεία, που η λαϊκή φαντασία παριστάνει μονοειμένη και καθισμένη άπόμερα στη γωνιά ενός καναπέ, είναι μύθος. Πρώτα — πρώτα ποτέ δεν κάθεται μόνη στον καναπέ, ύστερα αν έχει μούρα δεν τὰ έχει μόνο όταν κάθεται, μα κι' όταν είναι ξαπλωμένη ή όρθια ή στο λεωφορείο, παντού.

Τὰ μέλη της οικογένειας γνωρίζονται όλα μεταξύ τους, και δεν υπάρχει πράγμα που ν' άφορά άν ένα, που να μη τὸ ξέρει ο άλλος: πότε ο Πετράκης έπαθε λαγιά, αν ή Βέρα είναι ευχαριστημένη από τὸ ταγίό της, γιατί ή Σόνια θέλει να παντρευτεί ηλεκτρολόγο, γιατί ή Τζένυ άποφάσισε μετά από μιὰ τελευταία συζήτηση με τόν άνδρα της να μη χωρίσει. Τὰ νέα αὐτοῦ του είδους μεταδίδονται συνήθως τὸ πρωί, μεταξύ ένδεκα

και δώδεκα, χάρις σ' ένα τλαιπωρημένο κι' άνυπεράσπιστο τηλέφωνο. Η οικογένεια που όλα τὰ ξέρει, όλα τὰ κατηγορεί για λόγους άρχής.

Η οικογένεια είναι πολύ αποκλειστική. Τι κάμνει ο νεαρότερος άνηψιός της όρες που αναπαύεται, τὸ ξέρει πολύ καλά και τὸ άποσιωπά. Μα αν ο δυστυχής άποφασίσει να παντρευτεί μιὰ άγνωστή, τὴ καταστραφή! Σαραντά εχθρικά μάτια καρφώνουν τὸ ταιλαίωρο θύμα, είκοσι μύτες σηκώνονται ψηλά κι' όσφραίνονται τόν κίνδυνο.

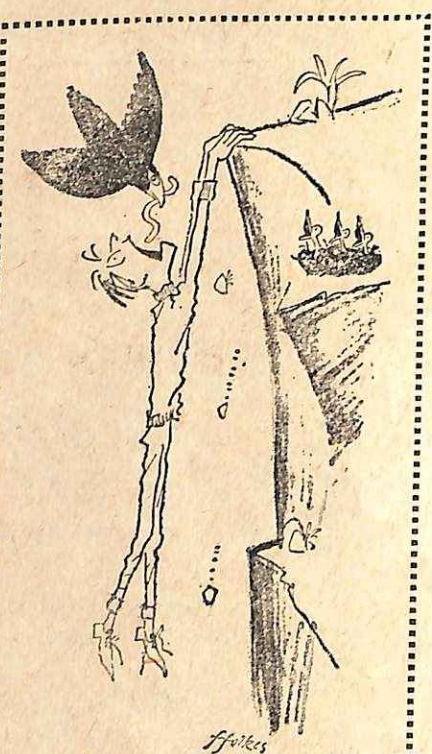
— Τί πράγμα είναι αυτή;

— Είναι καμιά της προκοπής;

— Της αξίζει ή τιμή που της γίνεται,

Στην οικογένεια της δεσποινίδος, τὸ τὸ ίδιο γίνεται. Και οι πρώτοι και οι δευτέροι είναι πεπεισμένοι ότι κατεβαίνουν κατά ένα τουλάχιστον σκαλοπάτι την κοινωνική σκάλα.

Μα, αν παρ' όλ' αυτά, ο ξένος μπορεί

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΜΜΙΤΕΙΑ Μετ. Ε. Γ. ΚΑΘΟΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ.

σει και ελσχωρήσει στους κόλπους της οικογένειας, τὸ προστατευτικό χέρι της θὰ τὸν σπρώξει σταθερά. Όλες οι οικογενειακές γιορτές από δω και πέρα γύρω από τὸ δικό του πρόσωπο θὰ περιστρέφονται. Κανένας δεν ευχαριστιέται σ' αυτές τις συγκεντρώσεις, μα' όλοι συμφωνούν να γίνονται. Είναι αδύνατο να γιορτάσεις τὰ Χριστούγεννα επί παραδείγματι έξω από την οικογένεια χωρίς να σοῦ επιβληθούν βαρείες κυρώσεις. Όλοι τὸ ξέρουν αυτό κι' όλοι άνέχονται τὸ ζυγό.

Οι Ινδιάνικες φυλές ζουν επί πολέμου ή καννίζουν όλες μαζί την παύση τους, που είναι γι' αὐτοὺς σύμβολο ειρήνης. Η οικογένεια έχει την ιδιότητα να καταφέρνει και τὰ δύο μαζί. Και μ' γι' αὐτὸς οικογενειακές συγκεντρώσεις που εδνοούν τις διχόνοιες μέσα στην δ...

Ο μεγάλος κοινωνιολόγος Σίμελς τὸ σημείωσε αὐτὸ στις εργασίες του: κανένας δεν μπορεί να σοῦ προσεγγίσει τόσο όδυνηρά τραύματα, μέλος της οικογένειας σου. Γιατί ένα αὐτὸ ξέρει ακριβώς ποιὸ σημείο του σώματός σου είναι περισσότερο τραυτὸ. Παρ' όλ' αὐτὰ τὰ μέλη της οικογένειας σιωποῦν να έχουν πολύ στενὸ αμο μεταξὺ τους. Ποτέ ένας ξένος ποῦμε δεν θὰ μπορούσε να έχει τόσο ελεύθερα φροσώματα με μιὰ γυναίκα, όσο ο κουνιάδος με τὴ νύφη.

Έξ άλλου κανένας άναπρόσωπος οικογένειας δεν παίρνει ποτέ τὸν σταθερά. Αν ο Γκαίτε είχε τὴν γοητὰ θεία, τὰ είχε πάει άσφαλῶς έπισκεφθεί στη Βαϊμάρη, γιὰ να γίνει αὐτὸς ο μικρός... Κάθε έβγαζε καμμιὰ καρδιά από τὴν τα της να τὴν πιπιλίζει και στο τέλος έφευγε θυμωμένη. Ασφαλῶς έπειδὴ θὰ είχε έτοιμὸν είδους θεία, Γκαίτε να γράφει τὸν «Φάουστ» τούτε. Έξ άλλου ή θεία δεν θὰ τὸν εύρισκε καλὸ.

Γιὰ τὴν περιγραφή της σκλαβιάς τὸν αντιπροσωπεύει ή οικογένεια και πνιχτικῆς της άμφοσφαγίας, άποδειχτήκαν μοναδικὰ τὰ βλαστάρια της τελευταίας γενεάς. Φτάνουν στο σημείο και τὰ μαρτύρια που τραβήξαν. Άπ' αὐτὸ δεν θ' άργήσουν κι' αὐτοί, μα' άπό τὴ μισητῆ οικογένεια, μα' φτιάξουν μιὰ έντελῶς δική τους, θὰ γίνει κα' εικόνα και όμοίωση τῆς πρώτης.

Τὴ μέρα που θ' άνεβείς στον οὐρανό, θὰ σε ύποδεχθεί άσφαλῶς ένας άξιολάτρευτος άγγελος — που θὰ φωνάξει, ένῶ θὰ αιώρεται απαλά πάνω σ' ένα κλαδί φοινικιάς:

— Πόσο χαίρομαι που σε βλέπω! Είμαστε ξαδέρφια από τούς Παπαδόπουλους αν δεν κάνω λάθος.

Έσὺ θὰ πισωδρομήσεις τρομαγμένος, θὰ κάνεις μισή στροφή, θὰ ριχτείς στην κόλαση.

Κι' εκεί θὰ ξαναβρείς τούς άλλους, όλους τούς άλλους...

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΤΟΣ Γ' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 114 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 4

ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ Έκδότης — Διευθυντής

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ Διευθυντής Συντάξεως

ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ Έπιμελητής Ύλης

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 636 τηλ. 813.180

ΑΘΗΝΑ 13 — 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1961

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ

Τὸ έξώφυλλο του «ΚΟΣΜΟΥ»

Τὰ έργα τέχνης πωλονται σε άστρονομικές τιμές (σελ. 22). Η εικόνα του έξωφύλλου μας είναι ή «Κόρη τών Άθηνών» του Θ. Βρυζάκη.

Έπικαιρότητες

- Λόγοι και άντίλογοι Σελίς 4
- ΕΙΔΙΚΟΥ: Τὰ πετρέλαια τὸ μήλο της έριδος στη Μέση Άνατολή » 6

Έπιστήμη και Τεχνική

- Τὰ λατομεία του ούρανού » 5
- ΦΡ. ΛΕΗΝ: Μη άγγίζετε τις μέδουσες » 9
- Όταν μάς τυραννούν τὰ παιδιά » 15
- Ο διαβήτης τών άνηλίκων » 20

Ίστορία και Τέχνη

- ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Βιρτζίνια Γούλφ » 25
- Μυθώδη ποσά στα έργα τέχνης » 22
- Ο Κολόμβος άλυσσοδεμένος » 28
- Ο θησαυρός του Νάνα Σαχίμπ » 36

Διάφορα

- Άϊνός: Οι λευκοί Ιάπωνες » 22
- Πωλονται ιδέες » 18

Μυθιστόρημα και Διήγημα

- Κ. ΤΟΥΧΟΛΣΚΥ: Η οικογένεια (διήγημα) » 2
- ΕΡ. ΧΕΜΙΝΓΚΟΥΑΙΗ: Σήμε-ρα είναι Παρασκευή (μονόπρακτο) » 31
- ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Τραγούδι Άγάπης » 33
- Ζ. ΣΙΜΕΝΟΝ: Πέτρος ο Λιθουανός » 41

500 Κορυφαίοι Έλληνες της Επιστήμης, της Τεχνικής, τών Γραμμάτων και τών Τεχνών

Άκαδημαϊκοί, καθηγηταί πανεπιστημίου, πολυτεχνείου και άνωτάτων σχολών, τεχνικοί και οικονομολόγοι, έκπαιδευτικοί, νομικοί και ιατροί, στρατιωτικοί, συγγραφείς και δημοσιογράφοι, αίσθητικοί, λογοτέχναι, καλλιτέχναι, άνώτατοι δημόσιοι υπάλληλοι, διοικηταί τών μεγάλων άργανισμών κ.τ.λ.

ΟΤΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΕΧΕΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΕΛΛΑΣ

Συνεργάζονται εις τὴν σύνταξιν και τὴν εικονογράφησιν του πλέον επιβλητικού έργου, που φιλοδοξεί να παρουσιάσει ο Νεώτερος Έλληνισμός.

ΝΕΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

12 τόμοι μεγάλου σχήματος, 12 000 σελίδες, 25 000 εικόνες, σχεδιαγράμματα και 300 φωτογραφίες ΟΡ-TEXT με πολυχρώμους ζωγραφικούς πίνακες και γεωγραφικούς χάρτες.

Η πλουσιωτέρα εικονογράφησις ελληνικής έκδόσεως, άνάλογος προς τὰς τελευταίας έκδόσεις της Μπριτάννικα, της Άμερικάνικα και Λαρούς

Η ΝΕΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

- Θα χρησιμοποιήση ειδικόν, πολυτελή χάρτην, ένιαίας και σταθεράς άποχρώσεως, άναλλοίωτον και έντελῶς άφθαρτον από τόν χρόνον.
- Θα στοιχειοθετηθῇ με νέους τυπογραφικούς χαρακτήρας, ώστε ή καθαρώς τεχνική, τυπογραφική πλευρά να άποτελέση άνυπερέβλητον σταθμόν εις τὰ χρονικά τών ελληνικών έκδόσεων και
- Θα έκτυπωθῇ έξ δλοκλήρου με τὸ σύστημα OFFSET, όπως αἱ πολυτελεῖς ξέναι έκδόσεις.

Η Ν.Ε.Ε., άπολύτως συγχρονισμένη εις περιεχόμενον και εμφάνισιν, πάντοτε ένημερωμένη, φιλοδοξεί ν' άνταποκριθῇ εις τὰς ανάγκας και τὰς αξιώσεις του σύγχρονου ανθρώπου.

Λόγοι και αντίλογοι

Ο ΚΟΣΜΟΣ δοκιμάζει με κατάθλιψη και όργη τα ενάντια ρεύματα του ψυχρού πολέμου, που εκπορεύονται από τα διεθνή κέντρα των πυρηνικών όπλων. Με τον ισχυρισμό ότι ο αντίπαλος εξοπλίζεται, αρχίζει νέος ανταγωνισμός στο κεφάλαιο των εξοπλισμών και νέες πιστώσεις, ασύλληπτου ύψους, διατίθενται για τις στρατιωτικές προπαρασκευές. Ο κόσμος παρουσιάζει ήδη το φαινόμενο δυο εξοπλισμένων στρατοπέδων, που διακηρύσσουν, ωστόσο, με κάθε τρόπο ότι μοναδική τους επιθυμία είναι η συνεννόηση και η συνδιαλλαγή. "Ο,τι πραγματικά, αυτή είναι η βαθύτερη πρόθεση, δεν υπάρχει αμφιβολία. Άλλω, ή συνεχής, ή νευρωτική χρησιμοποίηση της στρατιωτικής ισχύος ως πολιτικού επιχειρήματος, επηρεάζει την καθημερινή ζωή μιάς πολύ δυστυχισμένης ανθρωπότητας. Εκτός από τους Αμερικανούς και τους Ρώσους, υπάρχουν τα δισεκατομμύρια των ανθρώπων που υποφέρουν τα πάνδεινα, που μπορούν να κρίνουν, γιατί συνεχίζεται και εντείνεται ακόμη η παραφροσύνη των εξοπλισμών, που βλέπουν με πικρία και πόνο ότι ένα σημαντικό τμήμα από τα παγκόσμια αγαθά χρηματοδοτεί την πολεμική ψύχωση, αντί να θεμελιώσει τα έργα της Ειρήνης, όσα θ' απελευθερώσουν τα ταπεινά πλάσματα της Γης από την πείνα, την ανάγκη και το φόβο. Η έντυπωσιακή προπαγάνδα που θερμαίνει, σε κανονικά διαστήματα, τον ψυχρό πόλεμο, τότε από τη μιά και τότε από την άλλη κατευθυνση, δεν βρίσκει απήχηση, παρά μονάχα σε φανατικούς. Δυστυχώς το είδος αυτό υπάρχει και κυριαρχεί ακόμη στις ήγαιες σφαίρες των μεγάλων κρατών της οικουμένης.

ΑΝΕΠΑΡΧΕΤΑ από την όρθη λύση που πρέπει να δοθεί στο ζήτημα του Βερολίνου, υπάρχει μια αποψη που πρέπει να τη λογαριάζουν όσοι έχουν την υπέρτατη ευθύνη για την ειρήνη και τον πόλεμο. Κανένας Ευρωπαίος, κανένας Ρώσος και κανένας Αμερικανός δεν έχουν διάθεση να αλληλοσκοτωθούν με σύμβολο το Βερολίνο. Οί Ευρωπαίοι το έζησαν, σε δυο γενιές, σύμβολο του πρωσικού милитарισμού και του κτηνώδους χιτλερισμού. Οί Ρώσοι το πλήρωσαν ακριβώς, όταν οι μηχανοκίνητες όρδες είχαν κατακλύσει την πατρίδα τους. Κι' οι Αμερικανοί ξεκίνησαν από τα πλούσια, τα ειρηνικά χώματά τους για να ξεπαστρέψουν, μια και καλή, το πνεύμα που φύλαζε στο Βερολίνο. Τώρα, βέβαια, το πνεύμα αυτό άλλαξε. "Ολοι θέλουμε να πιστεύουμε ότι η πολιτά πρωτεύουσα του ευρωπαϊκού милитарισμού έχει οριστικά απομακρυνθεί από το αποκρουστικό μίσος, που είχε παρακινήσει, για ένα δλοκληρο αιώνα, τους όποιουσδήποτε αρ-

χοντές της. "Ολοι θέλουμε να πιστεύουμε ότι το Βερολίνο έχει φορέσει οριστικά το ένδυμα της τελετής. Άλλά, προς Θεού, μπορεί ποτέ το Βερολίνο να ύψωθεί, πάνω από τα εκατομμύρια των νεκρών, και ν' ανεμίσει το φλόμπουρο της ελευθερίας; Ο μόνος που υπήρξε κατηγορηματικός, στη βεβαίωση ότι «πόλεμος για το Βερολίνο» δεν γίνεται, ήταν ο ύπουργός της Δυτικής Όμοσπονδιακής Γερμανίας κ. Στράους. Κι' αυτό το ξέρουν επίσης οι Αμερικανοί κι' οι Ρώσοι. Τους το σφυρίζουν συνεχώς οι Αγγλοι, που χαμογελούν πονηρά με τη θεαματική, ρητορική τιτανομαχία των Μεγάλων.

ΤΑ συνεχή, μεγαλειώδη επιτεύγματα στον έπικό ανταγωνισμό για την κατάκτηση του Διαστήματος, ανεξάρτητα από τις προπαγανδιστικές πλευρές που έντατικά αναπτύσσονται τον τελευταίο καιρό, δεν παύουν να κινούν τον βαθύτατο σεβασμό και να φλογίζουν τον θαυμασμό κάθε ανθρώπου, έξω από σύνορα και πατρίδες. "Οπως κάθε νέος είχε ταξιδεύει με τον Γκαγκάριν στους δρόμους των άστρων κι' έζησε με τη φαντασία του τη μεγαλύτερη, σύγχρονη περιπέτεια, με τον ίδιο τρόπο ταξίδεψε με τον Σέπארντ και τον Γκρίσσομ, έπασε μαζί τους στον Όκεανό, δοκίμασε την αγωνία της δόξας και του θανάτου. Ο Κολόμβος, ήτανε Γενοβέζος, αλλά χάρισε σ' όλοκληρο τον κόσμο την Αμερική. Έτσι και τώρα: Ρώσοι και Αμερικανοί οι πρώτοι ποντοπόροι του Διαστήματος. Άλλά οι εξωγήινοι κόσμοι, ή σφαίρα που θα συγκεντρωθεί, είναι για όλους τις γενιές που έρχονται, για όλους τους ανθρώπους, αδελφωμένους κάτω από κοινή μοίρα.

ΑΝ αληθεύει ή πληροφορία ότι δυο από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της εποχής μας, ο Πिकासό κι' ο Τσάρλν Τσάπλιν, θα παραμείνουν λίγες μέρες στο τουριστικό ξενοδοχείο Μολύβου, στη Μυτιλήνη, πρέπει να κινητοποιηθούν οι ζωντανές δυνάμεις του πνεύματος και της τέχνης, όχι για να δημιουργήσουν θόρυβο σε δυο ανθρώπους που έρχονται σ' ένα ειδικό μέρος της πατρίδας μας να ξεκουραστούν από την άκοιμητη αγωνία ενός άτελετου δημιουργικού πυρετού, αλλά για να νοιώσουν οι πραγματικά μεγάλοι ξένοι μας τη ζεστασιά της αγάπης, με την οποία ο λαός, ο άπλος λαός, περιβάλλει τους Δημιουργούς. Κι' ο Πिकासό κι' ο Τσάπλιν, αντιπροσωπεύουν δυο από τις υψηλότερες κορυφές που έχει να επιδείξει ή σύγχρονη τέχνη. Με το δαιμόνιο, που τους έχει προικίσει ή φύση, μπόρεσαν να εδρύνουν του πνευματικούς και αισθητικούς μας όρι

ζοντες, αποκάλυψαν άγνωστες πλευρές του έαυτού μας, βοήθησαν πολύ να γίνουμε καλύτεροι σ' ένα κόσμο άδικο και σκληρό. Έδώ, που το πνεύμα έχει φιλοτεχνήσει άξεπέραστα έργα τέχνης, ο Πिकासό κι' ο Τσάπλιν πρέπει να νοιώσουν ότι ζούν στην αληθινή τους πατρίδα.

Ο ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ αντίδραστήρας «Δημόκριτος» εισάγει την Έλλάδα στην πυρηνική φυσική κι' από την καθαρά επιστημονική έρευνα. Το γεγονός ότι διευθύνεται από νέους επιστήμονες και τεχνικούς, πείθει ότι ή έλληνική επιστήμη ήμπορεί να επανδρώσει ένα ατομικό εργαστήριο, με τρόπο που έγγυάται την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και στον τόπο μας. Άλλωστε, πολλά προβλήματα που ανάγονται στη διατήρηση των τροφίμων και των φρούτων, στην καταπολέμηση των ασθeneιών που προσβάλλουν τα άπαροφάρα και στη χρησιμοποίηση ραδιοϊσοτόπων από την Ιατρική, ήμπορούν να προωθηθούν όχι μονάχα από την καθαρά θεωρητική τους πλευρά, αλλά κυρίως στην πρακτική τους εφαρμογή, που ενδιαφέρει ζωτικότερα την οικονομία του τόπου. Ο «Δημόκριτος» πρέπει ν' αποτελέσει σταθμό στον έκσυγχρονισμό της έλληνικής επιστήμης. Επί τέλους, οι Έλληνες επιστήμονες δεν είναι μονάχα κυνηγοί κερδοφόρων μάτων και διακρίσεων. Άρκετοί έχουν αποδείξει ότι δεν έπαυσε το δαιμόνιο να τους παρακινεί σε γονιμότερα έργα.

ΚΑΙ οι Ρώσοι κι' οι Δυτικοί εξαγέλλουν μεγαλόπνοα προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης, με αντιποτιστικό επιπέδου των λαών τους, αλλά την όριστική εξέλιξη του οικονομικού άγχους. Και τα δυο κοινωνικά συστήματα, που διευθύνονται από το κράτος, προσπαθούν να κινήσουν όλους τους οικονομικούς των πόρους και να συσσωρεύσουν αγαθά, άκοπη, αλλά εύχρηστη και δημιουργική. Γιατί, βέβαια, ο άνθρωπος δεν γεννήθηκε με το αποκλειστικό ιδεώδες να δουλεύει όλοένα, για να εξασφαλίσει το ξεροκόμματο της ήμέρας. Σε τί διαφέρει τότε από τα ζώα; Ο άνθρωπος υποτίθεται ότι πρέπει ν' αποκτήσει πνευματικές κι' αισθητικές χαρές, να μετάσχει στη δημιουργική πάλη της Ιστορίας, ώστε να μεταμορφωθεί όριστικά το πρόσωπο του πλανήτη. Πάνω από τον θρήνο και τον οδυρμό των αιώνων να ύψωθεί ή συμφωνία της χαράς. Πότε, βέβαια, το προαιώνιο αυτό όνειρο θα εκπληρωθεί, δεν μπορεί να το προμαντεύσει κανείς. Όμως, κάθε Άλφα που εξαγγέλλεται προς την κατεύθυνση αυτή, πρέπει να ένθουσιάζει κάθε άνθρωπο. Όταν λυθούν τα οικονομικά προβλήματα, ή Έλευθερία θ' αποκτήσει άμετακίνητες βάσεις. Η σκληριά, κάθε είδος ολοκληρωτισμού, έχει τις ρίζες της στην εξαθλίωση των μαζών.

Τὰ λατομεία τ' ούρανοῦ

ΕΚΕΙ, ΟΠΟΥ ΓΕΝΝΙΟΥΝΤΑΙ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ

Το Σύμπαν, που τείνει προς την αυτοκαταστροφή, αναγεννάται συνεχώς από τη στάχτη του. Τ' αστέρια γεννιούνται, ώριμαζουν και πεθαίνουν, άλλα το άφθαρτο υλικό τους χρησιμεύει για τη δημιουργία νέων Ηλιων, νέων πλανητών, νέων δορυφόρων...

ΚΑΤΑ τη διάρκεια των εκατομμυρίων ετών της αστρικής εξέλιξης, το Σύμπαν αυτοκαταστρέφεται βαθμιαία και αναδημιουργείται συνεχώς από τα υλικά της αυτοκαταστροφής του.

Σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξαν οι άστρονόμοι και οι άστροφυσικοί του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Καλιφορνίας και του Ιδρύματος Κάρνεγκι της Ουάσιγκτον.

Ο δρ Άρμιν Ντόυτς, ο όποιος, στα τελευταία χρόνια, διεξήγαγε για λογαριασμό των δυο αυτών Όργανισμών μακρές έρευνες σχετικά με τους αστέρες «Έρυθρούς γίγαντες», βρίσκει την απόδειξη ότι τ' αστέρια αυτά έκσφενδονίζουν στις άπέραντες εκτάσεις του Διαστήματος τεράστιες ποσότητες αστρικής ύλης. Η διάσπαρτη αυτή ύλη συμπυκνώνεται σε ώρισμένα σημεία του διαστήματος και άνασυντίθεται για να σχηματίσει νέα ούράνια σώματα.

Οί άπλανείς αστέρες δεν έχουν όλο το ίδιο χρώμα. Οί περισσότεροι είναι λευκοί, άλλοι είναι κίτρινοι και μερικοί είναι κόκκινοι. Επί 100 άπλανών αστέρων, οι 60 είναι λευκοί, οι 35 κίτρινοι και οι 5 έρυθροί. Όπως αποδεικνύεται από τις φασματοσκοπικές αναλύσεις του φωτός που εκπέμπουν, το χρώμα τους οφείλεται στις διαφορετικές θερμοκρασίες τους. Ο άστρονόμος Σέικι ταξινόμησε τους άπλανείς, ανάλογα με το χρώμα τους, σε τέσσερις μεγάλες κλάσεις:

α) Αστέρες λευκοί, όπως ο Βέγας, ο Σείριος, ο Βασίλειος, ο Κάστωρ κλπ. Κατά τη γνώμη ώρισμένων άστρονόμων καθένα από αυτά τ' αστέρια είναι ένας Ηλιος στην άκμή της νεανικής του ηλικίας, γι' αυτό και το φώς τους είναι ζωηρό λευκό κι' έκτυφλωτικό.

β) Αστέρες κίτρινοι. Σ' αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται ο Ηλιος μας, ο Πολικός Άστήρ, το Άλφα της Μεγάλης Άρκτου κλπ. Τα κίτρινα αστέρια, λένε οι άστρονόμοι, έχουν υπερβεί τη νεανική τους ηλικία και βρίσκονται στην ώριμότητα.

γ) Αστέρες έρυθροι ή πορτοκαλόχρωμοι, όπως ο Ανάρης, ο Άλφα του Ηρακλέους, ο Θaumάσιος του Κήτους. Αυτοί βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο ώριμότητας και πλησιάζουν στο γήρας.

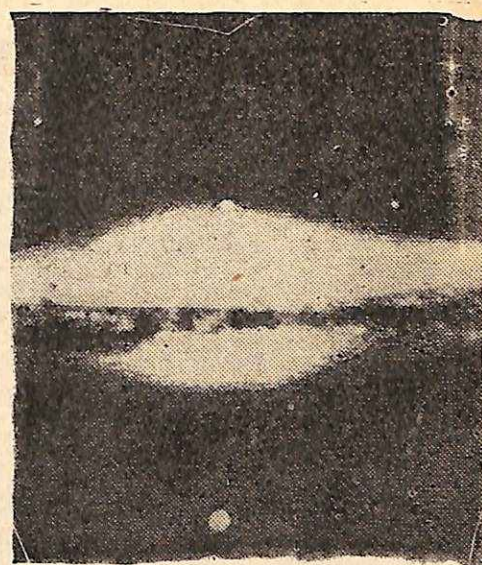
δ) Αστέρες έρυθρου ρουβινίου. Αυτοί είναι γέροι, σχεδόν έτοιμοθάνατοι. Έχουν σχετικά πολύ χαμηλή θερμοκρασία

και κοντεύουν να σήσουν.

Έτσι, σε μερικά δισεκατομμύρια χρόνια, τ' αστέρια γεννιούνται, ώριμαζουν και πεθαίνουν. Άλλα υπάρχουν άστέρια, λέει ο δρ Ντόυτς, που αυτοκαταστρέφονται σκορπίζοντας στο Διάστημα περίπου χίλια τρισεκατομμύρια τόννων αστρικής ύλης κατά δευτερόλεπτο. Αυτά είναι μια ασύλληπτα μεγάλη ποσότητα ύλης που διαχύνεται στο Σύμπαν υπό μορφή «διαστρικών αερίων». Η διάχυτη αερίωδης ύλη αποτελεί το άπέραντο λατομείο τ' ούρανοῦ, από το όποιο άντλείται το υλικό για το σχηματισμό νέων αστέρων, δηλαδή νέων Ηλιων που προορίζονται να λάμψουν για ένα χρονικό διάστημα, να συμπυκνωθούν, να ύποστούν τις ίδιες κοσμικές τραγωδίες που έχουν ύποστεί τ' άλλα συστήματα, να διασπαθούν κατά ένα μέρος για να σχηματίσουν τους πλανήτες και τους δορυφόρους και τέλος να σήσουν και να πεθάνουν. Άλλα το άφθαρτο υλικό τους δε θα χαθεί. Θα χρησιμεύσει για το σχηματισμό νέων Ηλιων, νέων πλανητών, νέων δορυφόρων. Έτσι, το Σύμπαν που τείνει προς την αυτοκαταστροφή, αναγεννάται συνεχώς από τη στάχτη του.

Ο Δρ Ντόυτς συγκέντρωσε κυρίως στην προσοχή του στη φασματοσκοπική μελέτη του Άλφα του Ηρακλέους. Είναι ένα αστέρι της κλάσεως των έρυθρών, με χαμηλή θερμοκρασία (δηλαδή στα πρόθυρα του γήρατος) και τόσο πελώριο, ώστε αν φαντασθούμε το κέντρο του στον Ηλιο, ή περιφέρειά του θα βρίσκεται πέρα από την τροχιά της Γης — δηλαδή ή διάμετρός του ξεπερνάει το διπλάσιο της απόστασης της Γης από τον Ηλιο! Υπάρχουν πολλοί τέτοιοι αστρικοί κολοσσοί στον ούρανο, αλλά το Άλφα του Ηρακλέους έχει την ιδιοτυπία ότι είναι ένα διπλό αστέρι: Γύρω του περιστρέφεται ένας άλλος Ηλιος, προς το παρόν ό μοναδικός του σύντροφος. Αυτός ο δίδυμος άδελφός βρίσκεται σε απόσταση έκαστο δισεκατομμυρίων μιλίων. Μελετώντας το φωτεινό του φάσμα, ο δρ Ντόυτς ανέκαλύψε τους σφαιρούς και συνεχείς «αστρικούς ανέμους» που έκτοξεύουν από την επιφάνειά του τρισεκατομμύρια τόννων ύλης.

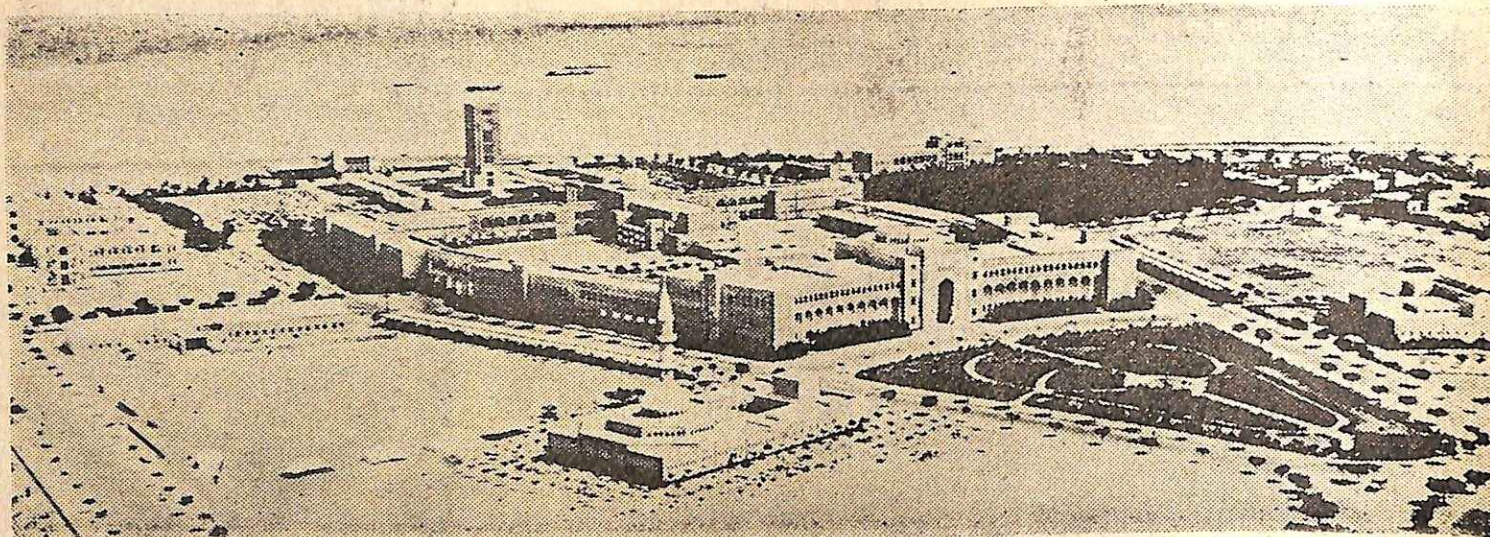
Από κάθε αστέρι πνέουν «άνεμοι» που κινούνται με ασύλληπτες ταχύτητες και οφείλονται στους ίδιους φυσικο-

χημικούς παράγοντες που προσδιορίζουν τη ζωή και το θάνατο κάθε ούρανιου σώματος. Ο Ηλιος δεν αποτελεί εξαίρεση. Εκπέμπει κι' αυτός τεράστιες ποσότητες αστρικής ύλης που διασκορπίζεται στο Διάστημα.

Η πυρηνική σύντηξη που παρατηρείται στον Ηλιο και σε κάθε άλλο αστέρι αποτελεί τη ζωή και συγχρόνως την αυτοκαταστροφή του αστρικού σώματος. Ο Ηλιος μας είναι «ζωντανός» γιατί εκπέμπει ακτινοβολίες που μας θερμαίνουν και συντηρούν τη ζωή στη Γη. Άλλά τα καύσιμά του δεν είναι άνεξάντλητα. Κάθε μέρα που περνάει, ο Ηλιος χάνει κάτι από το υλικό του, πλησιάζει κατά ένα βήμα προς το θάνατο. Τώρα, σαν κίτρινο αστέρι, βρίσκεται στην ώριμότητα. Σε μερικά δισεκατομμύρια χρόνια θα έχει χάσει ένα μέρος της θερμαντικής του δυνάμεως και θα γίνει έρυθρός. Και όταν φτάσει στην απόχρωση του έρυθρου ρουβινίου θα είναι πιά ένας γέρος έτοιμοθάνατος.

Οί παρατηρητές του Άλφα του Ηρακλέους απέδειξαν πως οι «αστρικοί άνεμοι» μεταφέρουν στο Διάστημα τρισεκατομμύρια τόννων ύλης, που προέρχεται από τ' αστέρια που αυτοκαταστρέφονται. Η ύλη αυτή παραμένει σε «άσταθη ισορροπία» περιμένοντας να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες συμπυκνώσεως. Σε ώρισμένα σημεία του Διαστήματος δημιουργείται «κορεσμός» αστρικού υλικού και τα διάσπαρτα μόρια της ύλης συμπυκνώνονται για να σχηματίσουν ένα νέο αστέρι. Αυτές οι συμπυκνώσεις συμβαίνουν συνήθως σ' άκροά όρια του Σύμπαντος, εκεί που ο άνθρωπος δεν πρόκειται να φτάσει ποτέ, όσο κι' αν τελειοποιήσει την τεχνική του. Δεν ξέρουμε ακόμα αν ή αυτοκαταστροφή και ή αναδημιουργία είναι απολύτως ισοδύναμες, δηλαδή αν σε κάθε αστέρι που διαλύεται αντιστοιχεί ένα αστέρι που γεννιέται. Αν ή συμπύκνωση της αστρικής ύλης είναι βραδύτερη από την καταστροφή των ούρανιων σωμάτων, το Σύμπαν θα γίνεται διαρκώς φτωχότερο σε αστέρια. Άλλά για μας, που είμαστε συνηθισμένοι να μετράμε το χρόνο σε εκατοντάδες ή το πολύ σε χιλιάδες χρόνια, ή αυτοκαταστροφή και ή αναδημιουργία του Σύμπαντος περνάει απαρατήρητη γιατί συντελείται με ρυθμό που αντιστοιχεί στην αιωνιότητα...

ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ, μῆλο τῆς ἔριδος ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

**Ἀπὸ τὸ Κουβέϊτ ὡς τὰ βάθη
τῆς Σαχάρας, ἡ πιὸ ἐκρη-
κτική περιοχή τοῦ Κόσμου.**

Ἀνάλυση τοῦ ΕΙΔΙΚΟΥ

Τρεῖς εἶναι οἱ ταραγμένες περιοχές τοῦ κόσμου, ὅπου κάθε τόσο δημιουργεῖται καὶ μιὰ ἐπικίνδυνη κρίση: ἡ νοτιανατολικὴ Ἀσία, ἡ Λατινικὴ Ἀμερική κι' ἡ Μέση Ἀνατολή. Στὶς περιοχές αὐτὲς βρισκονται οἱ μόνιμες σχεδὸν ἐστίες ἀνωμαλιῶν τοῦ καιροῦ μας. Ἐκεῖ γίνονται ἐπαναστάσεις, τοπικοὶ πόλεμοι, βίαιες μεταβολές. Πρὶν ἀπὸ μερικὸς μῆνες ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη ἀπὸ τὶς τρεῖς αὐτὲς περιοχές ἦταν ἡ Λατινικὴ Ἀμερική, μετὰ τὴν περιπέτεια τῆς Κούβας. Ἐπειτα ἦλθε ἡ σειρά τῆς νοτιανατολικῆς Ἀσίας μετὰ τὸ Λάος καὶ τὴ Νότια Κορέα. Τώρα τὸ παγκόσμιον ἐνδιαφέρον εἶναι συγκεντρωμένο στὴ Μέση Ἀνατολή, μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Κουβέϊτ καὶ τῆς Μπιζέρτας.

Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σεΐχη τοῦ Κουβέϊτ. Χτίσθηκαν στὴν ἔρημο μετὰ τὰ ἑκατομύρια πού εἰσπράττει ὁ Σεΐχης ἀπὸ τὰ πετρέλαια. Εἶναι ἓνα παλάτι πραγματικὰ ἀνατολίτικης χλιδῆς, ὅπως τὴν περιγράφουν τὰ παραμύθια τῆς Χαλιμάς.

Τὸ 1956 ἡ ἀγγλογαλλικὴ ἐκστρατεία στὸ Σουέζ εἶχε ἀπειλήσει τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Λίγο ἄργότερα, ἡ ἐπανάσταση στὸ Ἰράκ καὶ ἡ ἀμερικανικὴ ἀπόβαση στὸ Λίβανο ὑπῆρξε μιὰ δεύτερη σοβαρὴ ἀπειλή. Ἡ παράταση τοῦ πολέμου στὴν Ἀλγερία ἐξακολουθεῖ νὰ δημιουργεῖ ἐμπόδια γιὰ τὶς ὁμαλές σχέσεις τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου μετὰ τὴ Δύση. Ἡ ἀγγλικὴ ἐπέμβαση στὸ Κουβέϊτ ἔκανε πιὸ δύσκολες τὶς σχέσεις αὐτές. Καὶ ἡ γαλλοτυνησιακὴ διένεξη γιὰ τὴν Μπιζέρτα εἶναι ἡ σφοδρότερη ἐκδήλωση τοῦ ἀραβικοῦ ἐθνικισμοῦ στὸν ἀγῶνα τοῦ κατὰ τῆς ἀποικιοκρατίας καὶ τῆς «νεοαποικιοκρατίας».

Πίσω ἀπὸ τὴ μόνιμη ἀναταραχὴ πού ἐπικρατεῖ στὴ Μέση Ἀνατολή — τὴν περιοχή τοῦ ἀραβομουσουλμανικοῦ κόσμου — ὑπάρχουν τὰ τεράστια συμφέροντα τῶν ἐταιρειῶν πετρελαίου. Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ Μωσαντέκ στὴν Περσία, οἱ ἐπίμονες ἀποπειρὲς νὰ ὑπονομευθῇ τὸ καθεστῶς τοῦ στρατηγοῦ Κασέμ στὸ Ἰράκ, οἱ ἀδιόλεπτες μηχανορραφίες στὴ Σαουδικὴ Ἀραβία, ἡ ἀγγλικὴ ἐπέμβαση στὸ Κουβέϊτ, οἱ γαλλοαλγερινεὺς διαφωνίες γιὰ τὴ Σαχάρα — ὅλες αὐτὲς οἱ ἀνωμαλίες πού προκάλεσαν καὶ προκαλοῦν ἐπικίνδυνες διεθνεῖς κρίσεις, εἶναι συνέπειες τοῦ ἀμείλικτου ἀγῶνα γιὰ τὰ πετρέλαια. Ἡ ἀραβικὴ Μέση Ἀνατολή — πρὸ πάντων ἡ Λωρίδα πού ἀπλώνεται γύρω ἀπὸ τὸν Περσικὸ Κόλπον — εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὑπόγεια λίμνη πετρελαίου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀξία τῶν κοιτασμάτων αὐτῶν εἶναι

πολλὲς δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια — ἂν ὄχι ἑκατοντάδες. Κάθε χρόνο οἱ ἐταιρεῖες πού ἐκμεταλλεύονται τὰ πετρέλαια αὐτὰ κερδίζουν μερικὰ δισεκατομμύρια δολάρια καὶ πληρώνουν σημαντικὰ ποσοστὰ στὶς χώρες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν πάρει — ἢ ἀποσπᾶσει — τὸ δικαίωμα νὰ ἀπομυζοῦν τὶς πετρελαιοπηγές τους. Τὶς περισσότερες φορές, μάλιστα τὰ δικαιώματα αὐτὰ δὲν πληρώνονται ἀπὸ τὶς ἐταιρεῖες στὰ δημόσια ταμεῖα τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἀλλὰ προσωπικὰ στοὺς βασιλεῖς ἢ τοὺς ἡγεμόνες τους. Γιατὶ σὲ ἀρκετὲς ἀραβικὲς χώρες — ὅπως στὴ Σαουδική Ἀραβία, τὴν Ὑεμένη (βασιλεία), τὸ Κουβέϊτ, τὸ Μπαχεῖν τὸ Κατάρ, τὸ Ὁμάν ἐμιράτα ἢ σείχατα) ὁ μονάρχης εἶναι ἀπόλυτος κύριος, πραγματικὸς ἰδιοκτῆτης τοῦ κράτους του, πού εἶναι προσωπικὸ τοῦ φέουδου. Ἔτσι ὁ βασιλιάς τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας εἰσπράττει κάθε μέρα ἓνα ἑκατομμύριο δολάρια ἀπὸ τὴν «Ἀράμκο», τὴν ἀμερικανικὴ ἐταιρεία στὴν ὁποία ἔχει ἐκχωρήσει τὸ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰ πετρέλαια τοῦ κράτους του. Τὸ ἴδιο — ἴσως κάπως μεγαλύτερο — ποσὸ εἰσπράττει ὁ Σεΐχης τοῦ Κουβέϊτ ἀπὸ τὴν «ἐταιρεία πετρελαίων τοῦ Κουβέϊτ». Μικρότερα ποσὰ εἰσπράττουν οἱ σείχες τοῦ Μπαχεῖν καὶ τοῦ Κατάρ. Μόνο στὴν Περσία καὶ στὸ Ἰράκ τὰ δικαιώματα εἰσπράττονται ἀπὸ τὸ δημόσιο ταμεῖο.

Ἐνὰς σκληρὸς ἀγῶνας

ΓΙΑ πολὺ καιρὸ οἱ ξένες — κυρίως ἀμερικανικὲς καὶ ἀγγλικές, μετὰ συμμετοχὴ ὀλλανδικῶν κεφαλαίων — ἐταιρεῖες πετρελαίων ἦσαν ἡσυχες. Γιατὶ οἱ μονάρχες (βασιλιάδες, σείχηδες, ἐμίρηδες) τῶν ἀραβικῶν κρατῶν ἦσαν ἀνθρωποὶ τους — ἀφοῦ εἰσέπρατταν ἀπ' αὐτὲς τεράστια ποσὰ, ἀκόμα καὶ στὴν Περσία καὶ στὸ Ἰράκ ἦσαν ἀσφαλεῖς — ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωσαντέκ καὶ τοῦ Κασέμ. Ὁ Μωσαντέκ ἦταν ὁ πρῶτος πού τόλμησε νὰ ἀντιταχθεῖ στὶς ξένες ἐταιρεῖες, ἐθνικοποιώντας τὰ περσικὰ πετρέλαια. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ν' ἀνατραπεῖ ἀπὸ Ἀμερικανούς καὶ Ἀγγλους πράκτορες καὶ ν' ἀνακτήσῃ ἡ «Ἀγγλοπερσικὴ Ἐταιρεία Πετρελαίων» τ' ἀποκλειστικὰ δικαιώματά της. Οἱ ἀποπειρὲς, ὅμως, ν' ἀνατραπεῖ ὁ Κασέμ στὸ Ἰράκ ἔχουν ἀποτύχει ὡς τώρα καὶ ὁ Κασέμ σκοπεῖ νὰ ἐθνικοποιήσῃ τὰ ἱρακινὰ πετρέλαια. Κι' ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ ζητᾷ ν' ἀποκτήσῃ καὶ τὶς ἀνεξάντλητες πετρελαιοπηγὲς τοῦ Κουβέϊτ, μετὰ τὴν ἐκδίκισή του τὸ κρατίδιό αὐτὸ ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ Ἰράκ. Οἱ Ἀγγλοι, πού ἐκμεταλλεύονται τὰ πετρέλαια τοῦ Κουβέϊτ, ἀντέδρασαν ἀμέσως: ἔστειλαν στρατεύματα στὸ Κουβέϊτ καὶ ἐμπόδισαν τὴν κατάληψή του ἀπὸ τὸ Ἰράκ. Ὅλα, ὅμως, τ' ἀραβικὰ κράτη, πού στὴν ἀρχὴ εἶχαν ξεσηκωθεῖ κατὰ τοῦ Κασέμ γιατί ἀπειλοῦσε τὴν ἀνεξαρτησία ἐνὸς μικροῦ κράτους μετὰ τὶς ἐδαφικὲς διεκδικήσεις του, ἀλλάξαν στάση μόλις ἀποβιβάσθηκαν ἀγγλικὲς δυνάμεις στὸ Κουβέϊτ καὶ, ξεχνώντας τὴν ὀργή τους κατὰ τοῦ Ἰράκ, στράφηκαν ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας. Καὶ ἡ Ἀγγλία ἀναγκάζεται τώρα ν' ἀποσύρει τὶς δυνάμεις της ἀπὸ τὸ Κου-

βέϊτ, γιατί φοβάται, τὴν παναραβικὴ ἐξέγερση.

Τ' ἀραβικὰ κράτη ἔχουν βάλει πρόγραμμα νὰ γίνουν κύρια τῶν πετρελαίων τους καὶ νὰ τὰ ἐθνικοποιοῦν, ν' ἀναλάβουν δηλαδὴ αὐτὰ τὴν ἐκμετάλλευσή τους κι' ὄχι νὰ τὴν παραχωρήσουν σὲ ξένες ἐταιρεῖες πού νὰ κερδίζουν δισεκατομμύρια. Τὸ πρόγραμμά τους αὐτὸ συναντᾷ ἰσχυροτάτη ἀντίδραση ἀπὸ τὶς ἐταιρεῖες πετρελαίων, πού ἐπηρεάζουν ἀποφασιστικὰ τὶς κυβερνήσεις τους. Γι' αὐτὸ οἱ Ἡ.ν. Πολιτεῖες κι' ἡ Ἀγγλία — καί, κατὰ δεύτερο λόγο, ἡ Γαλλία κι' ἡ Ὀλλανδία — ἀσκοῦν στὴν Μέση Ἀνατολὴ πολιτικὴ πού βασικὸς σκοπὸς της εἶναι ἡ προστασία τῶν

ΠΟΙΕΣ, ὅμως, εἶναι οἱ ἀραβικὲς χώρες πού ἔχουν κοιτάσματα πετρελαίων καὶ ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα γνωρίσματά τους; Μιὰ σύντομη ἀνασκόπηση θὰ μᾶς πληροφορήσει:

Σ α ο υ δ ι κ ῆ Ἀ ρ α β ί α : Ἐκταση 2.418.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς 5 — 7 ἑκατομμύρια κάτοικοι (δὲν ὑπάρχει ἀκριβὲς στατιστικὴ), ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τὰ δυὸ τρίτα νομάδες, 12% γεωργοὶ καὶ 22% ἄστοι. Ἡ οἰκονομία στηρίζεται στὰ πετρέλαια, πού ἡ παραγωγή τους φτάνει 55 ἑκατομμύρια τόνους τὸ χρόνο. Τὴν ἀποκλειστικὴ ἐκμετάλλευσή τῶν πετρελαίων ἔχει ἡ ἐταιρεία «Ἀράμκο»,

Ὁ Σεΐχης τοῦ Κουβέϊτ σὲρ Ἀβδουλλά "Ἀλ Σαλίμ "Ἀλ Σαμπάχ. Εἰσπράττει ἓνα ἑκατομ. δολάρια τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὰ δικαιώματα πού τοῦ πληρώνει ἡ «Ἐταιρεία Πετρελαίων τοῦ Κουβέϊτ» γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσή τῶν πετρελαιοπηγῶν τοῦ σείχατου του.

συμφερόντων τῶν ἐταιρειῶν πετρελαίου. Γι' αὐτὸ ἡ Ἀμερικὴ κι' ἡ Ἀγγλία ὑποστηρίζουν τὸ Σάχη κι' ἀνέτρεψαν τὸν Μωσαντέκ στὴν Περσία, γι' αὐτὸ ἡ Ἀγγλία διατηρεῖ σημαντικὲς δυνάμεις στὸν Περσικὸ Κόλπον, ὅπου βρίσκονται τὸ Κουβέϊτ, τὸ Μπαχεῖν, τὸ Κατάρ καὶ τὸ Ὁμάν, γι' αὐτὸ ἡ Ἀμερικὴ προστατεύει ὅσο μπορεῖ τὸ βασιλιά τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, γι' αὐτὸ ἡ Γαλλία συνεχίζει τὸν πόλεμό τῆς γιερίας (γιατὶ ἡ τελευταία διεκδικεῖ τὴ Σαχάρα καὶ τὶς πετρελαιοπηγὲς τῆς) καὶ θέλει νὰ κρατήσῃ τὴ Μπιζέρτα (πού προστάτευε τοὺς πετρελαιοαγωγούς ἀπὸ τὴ Σαχάρα στὴ Μεσόγειο), γι' αὐτὸ ἡ Ἀμερικὴ κι' ἡ Ἀγγλία τηροῦν ἐχθρικὴ στάση ἀπέναντι στὸ Ἰράκ καὶ τὸ Κασέμ. Τὰ πετρέλαια εἶναι ὁ παράγοντας πού ρυθμίζει τὴν πολιτικὴ τους στὴ Μέση Ἀνατολή. Καὶ τὰ πετρέλαια εἶναι ἡ αἰτία πού ἡ περιοχή αὐτὴ βρίσκεται σὲ μόνιμη ἀναταραχὴ ἀφ' ὅπου ὁ ἀραβικὸς ἐθνικισμὸς διεκδικεῖ τὴν ἐκμετάλλευσή τους.

πού ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Στάνταρτ "Οἶλ (ἀμερικανικὴ). Πολίτευμα: ἀπολυταρχικὴ μοναρχία. Ὁ βασιλιάς Σαούδ εἶναι ἀπόλυτος ἀυθέντης τῆς χώρας του καὶ τὴν κυβερνᾷ ἀνεξέλεγκτα.

2. Μ π α χ ρ ε ῖ ν : Συστάδα ἀπὸ νησιά πού ἔχουν συνολικὴ ἐκταση 554 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα μόνο. Πληθυσμὸς 145.000 κάτοικοι. Ἐνὰ ἀσήμαντο ἐμιράτο (ἀγγλικὸ προτεκτοράτο) πού θὰ ἔμενε ἀγνωστο χωρὶς τὰ πετρέλαιά του. Παράγει 2.300.000 τόνους τὸ χρόνο, ἀλλ' ἡ παραγωγή αὐξάνει γρήγορα ὅσο ἀνοίγουν καινούργιες πετρελαιοπηγές, γιατί τὰ κοιτάσματα εἶναι πολὺ μεγάλα. Ὁλόκληρο σχεδὸν τὸ πετρέλαιο τοῦ Μπαχεῖν, ἐξάγεται στὴν Ἀγγλία. Τὸ δικαίωμα γιὰ τὴν ἀποκλειστικὴ ἐκμετάλλευσή του ἔχει ἡ «Ἐταιρεία πετρελαίων τοῦ Μπαχεῖν» πού ἐλέγχεται ἀπὸ τὶς ἀμερικανικὲς «Στάνταρτ "Οἶλ» καὶ «Τεξάκο "Ινκ».

3. Ἰ ρ ά κ ι : Ἐκταση 1.550.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Πληθυσμὸς, 6.

Ένας άλλος Κροίσος των πετρελαίων ο σείχης του Κατάρ (στη μέση) με την ακολουθία του.

600.000 κάτοικοι. Η παραγωγή πετρελαίου στο Ιράκ φθάνει τώρα τους 50 εκατομμύρια τόννους το χρόνο και η εκμετάλλευσή της γίνεται από την «Αγγλική Έταιρεία πετρελαίων» την Β. Ρ.

4. Περσία: Έκταση, 1.640.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Πληθυσμός, 21.000.000 κάτοικοι.

Είναι η χώρα της Μέσης Ανατολής που ήταν, πριν από τον πόλεμο, η μόνη παραγωγός πετρελαίου. Η παραγωγή τώρα είναι 50 εκατομμύρια τόννοι το χρόνο. Πολίτευμα: συνταγματική μοναρχία θεωρητικά, αλλά στην πραγματικότητα απολυταρχική μοναρχία. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια σημειώνεται έκδηλη λαϊκή άξίωση να λειτουργήσει το Σύνταγμα.

5. Κουβέιτ: Έκταση, 15.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Είναι μια αχμηρή και άκατοικητος έρημος. Πληθυσμός, 210.000 κάτοικοι. Έχει τη μεγαλύτερη παραγωγή πετρελαίου σ' ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, 82 εκατομμύρια τόννους το χρόνο. Την εκμετάλλευση των πετρελαιοπηγών έχει η «Έταιρεία Πετρελαίων του Κουβέιτ», που ελέγχεται εξίσου από την αμερικανική «Γκόλφ Οϊλ Κορπορέσιον» και την αγγλική «Μπρίτις Πετρόλεουμ». Η σύμβαση της εταιρείας με το Σεΐχη του Κουβέιτ ισχύει ως το 2026 — δηλαδή 65 χρόνια ακόμα. Στο Κουβέιτ υπάρχουν τα πλουσιότερα κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο.

6. Κατάρ: Έκταση 20.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Πληθυσμός, 40.000 κάτοικοι. Εμπίρατο «ανεξάρτητο» υπό την προστασία της Αγγλίας — δηλαδή αγγλικό προτεκτοράτο. Η εκμετάλλευση των πετρελαίων του άρχισε το 1949 από την «Έταιρεία πετρελαίων του Κατάρ», που ανήκει στη «Στάνταρ Οϊλ» και την Β.Ρ. — τις ίδιες που ελέγχουν και την

«Έταιρεία πετρελαίων του Κουβέιτ». (Η «Στάνταρ Οϊλ» και η Β. Ρ. δηλαδή η «Μπρίτις Πετρόλεουμ» είναι οι δυο εταιρείες, αμερικανική η πρώτη και αγγλική η δεύτερη, που ελέγχουν το μεγαλύτερο μέρος των πετρελαίων της Μέσης Ανατολής). Έτησια παραγωγή 8.000.000 τόννοι.

7. Λιβύη: Έκταση, 1.740.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα (τά 85% έρημος). Πληθυσμός, 1.100.000 κάτοικοι. Πριν από δυο χρόνια ανακαλύφθηκαν σημαντικά κοιτάσματα πετρελαίου που την εκμετάλλευσή τους μοιράστηκαν 17 αμερικανικές, αγγλικές, γαλλικές και ιταλικές εταιρείες. Τωρινή παραγωγή: 12 εκατομμύρια τόννοι το χρόνο. Πολίτευμα: απολυταρχική μοναρχία.

8. Ηνωμένη Αραβική Δημοκρατία: (Αίγυπτος και Συρία). Έκταση, 1.185.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, που μόνο 32.500 καλλιεργούνται. Πληθυσμός, 27.000.000 κάτοικοι. Έτησια παραγωγή πετρελαίου 3.000.000 τόννοι, στην Αίγυπτο.

Τέσσερις αραβικές χώρες ή Υεμένη, ή Ιορδανία, ο Λίβανος και η Συρία, δεν έχουν πετρέλαια. Από τις δυο τελευταίες, όμως, περνούν πετρελαιοαγωγοί που μεταφέρουν το πετρέλαιο του Ιράκ και της Σαουδικής Αραβίας στους λιμένες της Μεσογείου.

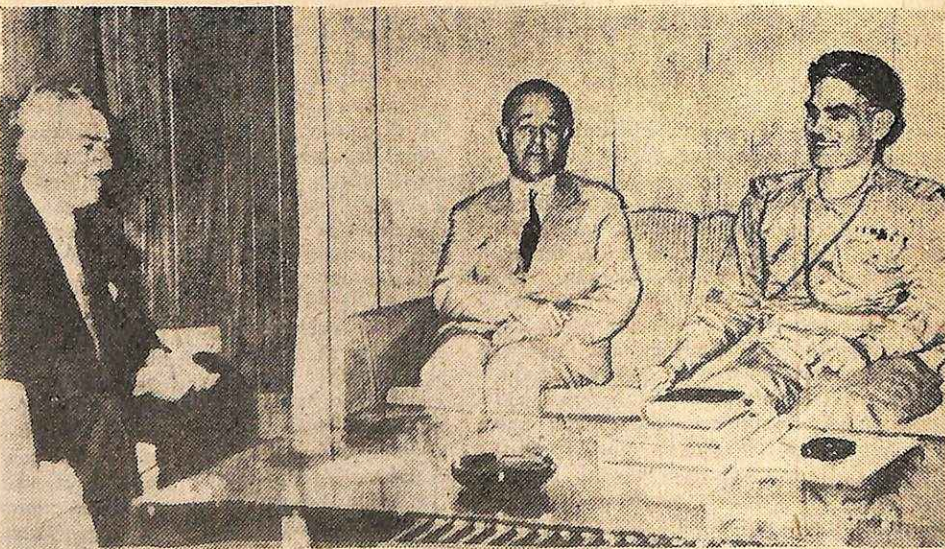
Στα πετρέλαια αυτά της Μέσης Ανατολής — που η συνολική έτησια παραγωγή τους φτάνει τώρα τους 250 εκατομμύρια τόννους και αυξάνει με εκπληκτικό ρυθμό από χρόνο σε χρόνο — πρέπει να προστεθούν και της Σαχάρας, όπου τα τελευταία τρία χρόνια ανακαλύφθηκαν ανεξάντλητα κοιτάσματα. Τα πετρέλαια αυτά της Σαχάρας είναι μια από τις βασικές αιτίες που εμποδίζουν τον τερματισμό του αλγερινού πολέμου, γιατί τα διεκδικούν — με την προδοτική κυριαρχικών δικαιωμάτων στη Σαχάρα — και η Γαλλία και η Αλγερία. Τα πετρέλαια αυτά — δηλαδή η προστασία των πετρελαιοαγωγών που τα μεταφέρει από τη Σαχάρα στις άκτες της Βορείου Αφρικής

— είναι η κυρία αιτία που η Γαλλία επιμένει να κρατήσει την Μπιζέρτα στην Τυνησία και που προκάλεσε την τελευταία δξύστατη και αίματη γαλλο-τυνησιακή διένεξη και δημιούργησε μιάν ακόμα επικίνδυνη περιπλοκή στην αραβική περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Η μεγάλη διεθνής μάχη

Η ΜΕΓΑΛΗ, η διεθνής μάχη για τα πετρέλαια δίδεται στη Μέση Ανατολή. Στις άλλες δυο ταραγμένες περιοχές του κόσμου — στη νοτιοανατολική Ασία και στη Λατινική Αμερική — ο διεθνής ανταγωνισμός γίνεται γύρω από άλλα συμφέροντα, πιο σύνθετα και πιο πολύπλοκα. Η Μέση Ανατολή, όμως, από τον καιρό που απέκτησε την ανεξαρτησία της, είναι ο στόχος του διεθνούς ανταγωνισμού για τα πετρέλαια. Ένας καταπληκτικός Ιταλός, ο Ενρίκο Ματτέι, ένα είδος Ροκφέλλερ της εποχής μας, έχει μπει όρμητικά στον ανταγωνισμό αυτόν και απειλεί τις αγγλικές και αμερικανικές εταιρείες. Η Γαλλία, που έχει εθνικοποιήσει τα πετρέλαια της Σαχάρας, έχει αρχίσει κι αυτή πόλεμο με τις αμερικανικές και αγγλικές εταιρείες, ρίχνοντας τις τιμές του πετρελαίου στη διεθνή αγορά. Καί, τον τελευταίο καιρό, η Σ. Ένωση έχει προστεθεί στον ανταγωνισμό, εξάγοντας, σε χαμηλότερες τιμές, μεγάλες ποσότητες πετρελαίου στο εξωτερικό. Οι αγγλικές και αμερικανικές εταιρείες έχουν, λοιπόν, απόλυτη ανάγκη τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής — που το κόστος παραγωγής τους είναι φτηνό, έστω και μόνο γιατί είναι πάνμφηνα τα εργατικά στις υπανάπτυκτες αραβικές χώρες — για να αντιμετωπίσουν το γαλλικό, τον Ιταλικό και το σοβιετικό ανταγωνισμό. Απειλούνται, όμως από τον αραβικό έθνικισμό, που καταγγέλλει τις ξένες εταιρείες πετρελαίου σαν μια νέα μορφή οικονομικής αποικιοκρατίας: της νεο-αποικιοκρατίας. Ο αγώνας είναι σκλη

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Ο πρωθυπουργός του Ιράκ στρατηγός Κασέμ (δεξιά) συζητεί με τον Γενικό Γραμματέα του Αραβικού Συνέσμου, τον Αιγύπτιο κ. Αβδούλ Χαλίκ Χασούνα (αριστερά) το ζήτημα του Κουβέιτ και γενικότερα το θέμα των πετρελαίων της Μέσης Ανατολής.

ΜΗ ΑΓΓΙΖΕΤΕ ΤΙΣ ΜΕΔΟΥΣΕΣ

Τα επικίνδυνα φαρμακερά μαλάκια μπορούν να προκαλέσουν το θάνατο.

Τα δηλητηριώδη αυτά σαρκοβόρα των ωκεανών που το κορμί τους αποτελείται κατά 95ο)ο από καθαρό νερό, προκαλούν κρίσεις επιληψίας και κάποτε τον θάνατο, αν και τις περισσότερες φορές ο απρόσεκτος κολυμβητής τη γλυτώνει μ' ένα γερό τσούξιμο και λίγες ημέρες ύψηλου πυρετού. Άλλά, παρά τους κινδύνους που παρουσιάζουν, οι μέδουσες είναι τριπλά χρήσιμες για τον άνθρωπο...

ΠΑΝΩ στη ζεστή άμμουδιά, έξω από το νερό, ή πλαστική, αυτή μάζα που λυώνει στον ήλιο δε μοιάζει καθόλου με τη φοβερή θεά με τη φιδίσια κόμη, της οποίας οι βιολόγοι δανείστηκαν τ' όνομα: Μέδουσα. Η Μέδουσα του μύθου μπορούσε ν' απολιθώνει με το βλέμμα της κάθε ζωντανό πλάσμα. Η πραγματική μέδουσα μπορεί να παραλύσει, αν όχι ολόκληρο το σώμα, τουλάχιστον ένα μέλος του σώματος, χάρη στη «φιδίσια κόμη» της, δηλαδή την άρμαθιά των πλοκάμων της. Μαλακά κι εύλυστα, τα πλοκάμια αυτά είναι αληθινά βέλη ακριβείας που η μέδουσα τα χρησιμοποιεί για να συλλαμβάνει τη λεία της, τ' αναριθμήτα πλάσματα που ζούν στη θάλασσα. Είναι άπιστευτα ελαστικά τα πλοκάμια της μέδουσας, τόσο

Η μέδουσα, το φαρμακερό μαλάκιο, που μπορεί να παραλύσει ένα μέλος του ανθρώπινου σώματος

ελαστικά, ώστε μπορούν να τεντωθούν από μερικά εκατοστά σε περισσότερο από ένα μισό μέτρο. Καμιά ελαστική ταινία ανθρώπινης κατασκευής δεν προσφέρει μια τόσο καταπληκτική διαφορά συστολής και διαστολής.

Αυτά τα πλοκάμια, που ο αριθμός τους ποικίλλει στα διάφορα είδη, έχουν στην επιφάνειά τους νυγματούδη κύτταρα που είναι αληθινές αυτόματες σύριγγες, θαύματα φυσικής εφευρετικότητας: Ένας μικροσκοπικός δολβός γεμάτος καυστικό υγρό, ένας μικρός σπειροειδής κύλινδρος κι' ένα είδος σκανδάλης. Στην ελάχιστη επαφή με την σκανδάλη, ο κύλινδρος εκτινάσσεται με όρμη. Προσκολλάται σε μια επιφάνεια όχι μεγαλύτερη από το κεφάλι μιας καρφίτσας, αλλά τόσο ισχυρά, ώστε είναι αδύνατον να ξεκολλήσει προτού χυθεί το δηλητήριο. Έπειδή τα νυγματούδη κύτταρα είναι διευθετημένα κατά συστολίες και το τσουχτερό υγρό τους χύνεται ταυτόχρονα το θύμα συχνά έχει την εντύπωση ότι «δαγκώνεται» με μυτερά δόντια. Η μέδουσα, ωστόσο, δε «δαγκώνει» και δεν αρπάζει τίποτα. Δεν έχει νευρικό σύστημα για να κινήσει τη λεία της, δεν έχει σαγόνια για να τη μασήσει. Συνεπώς η συνάντηση ενός κολυμβητού με μια μέδουσα είναι πάντα τυχαία. Η μέδουσα δεν καταδιώκει το θύμα της.

ΠΑΡΑ τη φαινομενική τους απλότητα, τα πλοκάμια είναι ένας πολύπλοκος μηχανισμός. Έπαχουν κι' άλλα είδη κυττάρων εκτός από τα νυγματούδη. Μερικά περιβάλλονται από μια γλοιώδη ουσία που κολλάει στο θύμα. Όταν η λεία είναι μικρή, ωριμένα κύτταρα την περιβάλλουν ολόκληρη, σχεδόν την απορροφούν. Τα κολλώδη κύτταρα έχουν μακρύτερους κυλίνδρους. Προορισμός τους είναι να περιπλέξουν και να χαλάρουν το θύμα προτού τα νυγματούδη κύτταρα δώσουν τη χαριστική βολή.

Ναυάγια στην άκρογιαλιά, η κολυμπώντας ήρεμα στα διάφανα νερά ενός ένυδρου (όπου προσαρμόζονται θανάσιμα), οι μέδουσες μας σαγηνεύουν με την εξαίσιμη χάρη τους. Με τους γαλαξιοειδείς λυδισμούς του απαλού κορμιού τους, φαίνονται σαν άφροι της θάλασσας... Και πραγματικά, τα δηλητηριώδη αυτά σαρκοβόρα των ωκεανών αποτελούνται κατά 95ο)ο από καθαρό νερό. Τα υπόλοιπα 5% του βάρους τους αποτελούνται από άλατα κι' ελάχιστους οργανικούς ιστούς. Μια μέδουσα που άφηγεται στον αέρα επί δώδεκα περίπου ώρες, σιγνώνει και γίνεται μια μεμβράνη τόσο λεπτή και διαφανής, ώστε δε θα μās εμπόδιζε να διαβάσουμε αυτή την τυπωμένη σελίδα! Κι' αν βάλλουμε μια φρέσκια μέδουσα πάνω σ' ένα σωρό στυλόχαρτου, θα διαλυθεί εντελώς, θ' αφυ-

Στίς όμορφες νύχτες τού καλοκαιριού πολλά είδη μεδουσών — όχι μόνο τά έξωτικά — φωσφορίζουν καί συγκεντρώνονται σέ μεγάλες έκτάσεις τής θάλασσας σά φωτεινά σώματα. Έκπέμπουν έντονες ίώδεις άνταύγειες κατά κανονικά διαστήματα, πού παραπλανούν τούς καπετάνιους.

δατωθεί καί δέ θά μένει παρό μόνο τδ άποτυπώματδ της πάνω στί στυπόχαρτο: Τδ άλλοτε ζωντανό κ' έπικίνδυνο αυτό πλάσμα εξαφανίζεται σά φάντασμα.

Όλες οι μεδουσες άποτελούνται κυρίως από δύο μέρη: Ένα είδος θόλου, ή πλωτής δμτρέλλας, πού τδ σχήμα της ποικίλλει άνάλογα μέ τά είδη, καί τδ πλοκάμια πού κρέμονται από κάτω μαλακά καί διαφανή. Άνάμεσα στά πλοκάμια άνοίγεται ένα σόμα πού συνδέεται μ' ένα ύποτυπώδες πεπτικό σύστημα. Αυτό είναι τδ γενικό μοντέλλο, αλλά τά μεγέθη καί τά χρώματα διαφέρουν: Όρισμένα είδη δέν είναι μεγαλύτερα από ένα ανθρώπινο νύχι, ένω οι γίγαντες τού είδους έχουν όγκο καταπληκτικό: Μιά κυανή λεοντοχαίτη πού φανεώθηκε άνοιχτά τής Νέας Όόρκης έδω καί λίγα χρόνια, είχε διάμετρο πάνω από δύο μέτρα καί τά χίλια περίπου πλοκάμια της είχαν μήκος τριανταπέντε μέτρων. Ήταν τδ πιδ «έκτε. αμένο» ζώο τού κόσμου. Άν κρίνουμε αυτό τδ βάρος τών συνήθισμένων μεδουσών, ή γιγαντιαία λεοντοχαίτη πρέπει νά ζήγυζε τουλάχιστον ένατό κιλά.

Είπαν γιά τις μεδουσες πώς είναι οι «πλωτοί κήποι» τών ωκεανών, άλλ' είναι μάλλον κήποι από τσουνίδες. Σέ χρώματα, όσά όσο, δέν όστερούν. Έλάχιστα είδη είναι τελείως άχρωμα. Τά περισσότερα παρουσιάζουν ιδιαισιούς μέ γαλάζιες, ρόδινες καί μαβιές αποχρώσεις. Τάραχε κι' ένα καταπύρφυρο είδος τού βυθού.

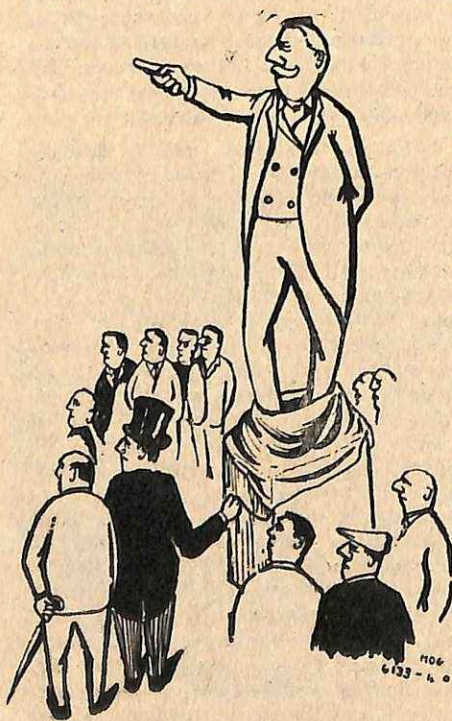
Στίς όμορφες νύχτες τού καλοκαιριού πολλά είδη μεδουσών — όχι μόνο τά έξωτικά — φωσφορίζουν καί συγκεντρώνονται σέ μεγάλες έκτάσεις τής θάλασσας σά φωτεινά ρεύματα. Έκπέμπουν έντονες ίώδεις άνταύγειες κατά κανονικά διαστήματα, πού κάποτε παραπλανούν τούς καπετάνιους. Άναφέρεται πρόσφατα τδ κομικοτραγικό πιάσμα τής γαλλικής λιμενικής άστυνομίας πού όργάνωσε, μία νύχτα, δόλοκληση έκστρατεία κατά τών μεδουσών, νομίζοντας ότι πρόκειται γιά συνθηματικά φώτα λαθρεμπορίου!

Α Ν καί οι Άγγλοι τίς όνομάζουν «πολύτωνα» (τζέλλυφες), οι μεδουσες δέν έχουν καμιά σχέση μέ τά ψάρια. Δέν έχουν ούτε σκελετό, ούτε χόνδρους, ούτε μάτια, ούτε αυτιά. Δέν έχουν έπίσης πτερυγία. Οι ζωολόγοι τίς ταξινομούν πολύ χαμηλά στήν κλίμακα τής εξέλιξης, κάτω από τά σκουλήκια καί λίγο πάνω από τούς σπόγγους — καί όμως οι μεδουσες κυκλοφορούν μ' ένα από τά τελειότερα καί πιδ «μοντέρνα» συστήματα κινήσεως: τήν έξ άντιδράσεως προώθηση, ούτε λίγο ούτε πολύ!

Συστέλλοντας καί διαστέλλοντας τήν δμτρέλλα της, ή μεδουσα δημιουργεί ένα

ρεύμα νερού πού τήν προωθεί κατ' άντίθετη φορά, όπως ή δόση τών αερίων πού έκτοξεύονται από τά πυραυλοκίνητα. Έτσι αποκτάται μία ταχύτητα πού σέ όρισμένα είδη συντηρείται μ' έναν άπίστευτο παλμικό ρυθμό: κατά μέσον όρο ή δμτρέλλα συστέλλεται σαράντα ή πενήντα φορές στί λεπτό, αλλά φτάνει κάποτε στίς 150 παλμούς ανά τριάντα δευτερόλεπτα, δηλαδή ξεπερνάει τόν παλμό τών φτερών στά περισσότερα πουλιά.

Όσάσο, οι κινήσεις αυτές δέν έχουν άλλο σκοπό παρά νά εξασφαλίσουν τή φυγή τής μεδουσας μπροστά σέ ώρισμένους κινδύνους, όπως οι τρικυμίες πού συχνά παρασύρουν τδ ζώο στί ρηχά καί τδ ξεθεράζουν στήν άμμουδιά, όπου είναι καταδικασμένο νά πεθάνει από άφυδάτωση, γιατί έξω από τδ φυσικό του στοιχείο είναι άνίκανο νά έκτελέσει τήν αναμικρή κίνηση. Θα μπορούσαμε νά πούμε πώς οι μεδουσες είναι τδ κατ' έξοχήν «μαλάκιο». Ή φύση τήν έχει προικίσει μέ κάποια κινητικότητα μόνο καί μόνο γιά νά μήν ξεσχίζει καί τσαλακώνει τδ πλάσμά τής κορμί. Άλλ' όπως όλα τά ζωντανά πλάσματα, ή μεδουσα πρέπει νά διαιώνισει τδ είδος της. Ό άναπαραγωγικός της κύκλος είναι ένα περιπετειώδες μυθιστόρημα πού στά διά-

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

φορά έπεισδία τού θά ίδουμε τίς ζωτικές δυνάμεις τής φύσεως νά ψαχουλεύουν άβέβαιες ανάμεσα στίς άνόργανο καί τόν όργανικό κόσμο, ανάμεσα στίς φυτικές καί τίς ζωικές μορφές.

Στά κλίματά μας, τδ μυθιστόρημα άρχίζει τδ καλοκαίρι: ή θηλυκή μεδουσα γεννάει χιλιάδες αυγά πού θά γονιμοποιηθούν μέ τδ όγρο πού σκορπεί στά κύματα τδ άρσενικό. Άλλά τ' αυγά δέν εγκαταλείπουν τίς πτυχές τού μητρικού σώματος: θά μένουν προσκολλημένα στή γλοιώδη μάζα μέχρι πού θά έκκολαφθούν οι βροφαριδοφόρες νύμφες.

Αυτό τά λαμπρά μικροσκοπικά σκουλήκια βυθίζονται άμέσως άναζητώντας κάποια προστασία στά βράχια τού πυθμένος. Έκεί προσκολλώνται, ριζώνουν σά φυτά καί γρήγορα αναπτύσσουν όχτδ πλοκάμια, όχι περισσότερα, πού σαλεύουν άδιάκοπα στί νερό γιά ν' άρπάξουν τά μόρια τής όργανικής ύλης πού περνάνε άνάμεσά τους.

Θά πιστεύουμε ίσως ότι, θερμμένα καί άνεπτυγμένα, τά σκουληκάκια θά σπεύσουν νά εγκαταλείψουν αήττ τήν ήμισυτική ζωή γιά νά γίνουν άνεξάρτητα ζωντανά πλάσματα. Άλλ' οι περιπέτειες δέν τελειώνουν έδω: Μιά άκατανόητη ιδιοτροπία τής φύσεως θά μεταμορφώσει κάθε σκουλήκι σέ μία στήλη από λευκούς ήμιδιαφανείς δίσκους. Κάθε νύμφη, πού τή νομίζαμε ζώο άυτότελες, είναι στήν πραγματικότητα δλόκληρη άπουκία μεδουσών. Οι μικροί δίσκοι άρχίζουν νά σαλεύουν, νά συστέρονται, νά τεντώνονται, προσπαθώντας νά έξοκλήσουν από τή βάση τους. Τέλος, ένας ένας, άποχωρίζονται από τή στήλη. Γίνονται άνεξάρτητοι πλωτοί δίσκοι πού σέ λίγες έβδομάδες φουσκώνουν, κυρτώνονται σ' έναν κομψό θόλο κάτω από τόν όποιο κρέμονται πδ λεπτά κρόσια τών πλοκάμων. Τότε μονάχα γεννιούνται οι δληθινές μεδουσες, πού ακολουθούν ή κάθε μία τή μοίρα της.

Η ΤΙΑΡΕΗ τους είναι έπισφαλής, γιατί γύρω τους παραδοκόν οι έχθροι πού δέν τρομάζουν από τδ δηλητηριώ τους. Ή πιδ δηλητηριώδης μεδουσα, πού είναι υπεύθυνη γιά όλα σχεδόν τά δυστυχήματα πού συμβαίνουν στίς κολυμβητές, ή «φυσαλία φυσαλίσ», βρίσκεται συχνά στί στομάχι τών καρχαρίων καί τών δελφινιών. Οι γιγάντιες θαλασσινές χελώνες τρέφονται κυρίως από τίς μεγάλες τροπικές μεδουσες. Τδ σκληρό, ροζιασμένο δέρμα τής χελώνας μένει άναίσθητο στί δηλητήρια. Μόνο τά μάτια είναι εύπόσθητα, άλλ' ή χελώνα τά μασοκλείνει γιά μία σύντομη στιγμή καί καταπίνει μέ βουλήμία τδ

μαλάκιο. Άν σκεφθούμε ότι κάθε ώριμη μεδουσα γεννάει σ' όλη τή ζωή της άρκετά εκατομμύρια αυγά καί ότι κάθε αυγό μεταμορφώνεται, όπως είδαμε, σέ μία στήλη δέκα ή δώδεκα δίσκων από τούς όποιους εξέλισσονται οι άνεξάρτητες μεδουσες, πρέπει νά εδνωκομονούμε τίς χελώνες: χωρίς αυτές ή θάλασσα θά γινόταν σύντομα χυλός από μαλάκια.

Κατά περιόδους, έπακούοντας σέ κάποιο μυστηριώδες σύνθημα, οι μεδουσες άναδύνονται στήν επιφάνεια (ζούν συνήθως σέ βάθος εύκοσι μέτρων) καί συγκεντρώνονται κατά χιλιάδες μπροστά στίς άκτές. Σ' αυτές τίς επιδρομές, μένουν άκίνητες στήν επιφάνεια τού νερού. Μονάχα όταν περνάει καμιά δόρυα βυθί, ζονται διακριτά, μένουν γιά λίγο στίς πυθμένα καί ξαναβυθίζονται μέ τή λεία τους, συνήθως ένα ψαράκι πού μερδεύθηκε στί λαβύρινθο τών φοβερών ύποδερμικών ένέσεων πού είναι τά πλοκάμια τής μεδουσας.

Στίς άκτές τής δυτικής Εύρώπης, ή πιδ πρόσφατη μεγάλη έκτάσεως επιδρομή μεδουσών σημειώθηκε στήν Άγγλία τόν Σεπτέμβριο τού 1957. Σέ μήκος 200 χιλιομέτρων οι άκτές έπληξαν από μεγάλες, καλοθερμμένες, φαρμακερές μεδουσες. Όταν οι έμποροσφυλακές έφτασαν σδ Χάστιγκς, ο δήμαρχος προήδρευε μιάς έπίσημης συνεδριάσεως τού δημοτικού συμβουλίου πού μετεδίδετο από τδ ραδιόφωνο καί τήν τηλεόραση. Τότε, πρᾶγμα πρωτοφανές στά βρετανικά χρονικά, ο διευθυντής τών ύγειονομικών ύπηρεσιών δέσχεσε τδ λόγο τού δημάρχου γιά νά δώσει τδ σήμα τού κινδύνου στίς κολυμβητές. Άλλά παρά τά προφυλακτικά μέτρα, σημειώθηκαν άρκετά θύματα. Τδ δηλητήριο τής μεδουσας προκαλεί συχνά κρίσεις έπιληψίας καί κάποτε οδηγεί στί θάνατο, άν καί τίς περισσότερες φορές ο άπόσπεκτος κολυμβητής τή γλυτώνει μέ λίγες ήμέρες ύψηλού πυρετού.

Παράξενη λεπτομέρεια: Τδ δηλητηριώδες όγρο τής μεδουσας περιέχει περίπου τά ίδια χημικά συστατικά πού περιέχονται σ' άγκάθια τής τσουνίδας. Έτσι, πολύ δικαιολογημένα οι μεδουσες όνομάζονται «τσουνκίδες» τής θάλασσας.

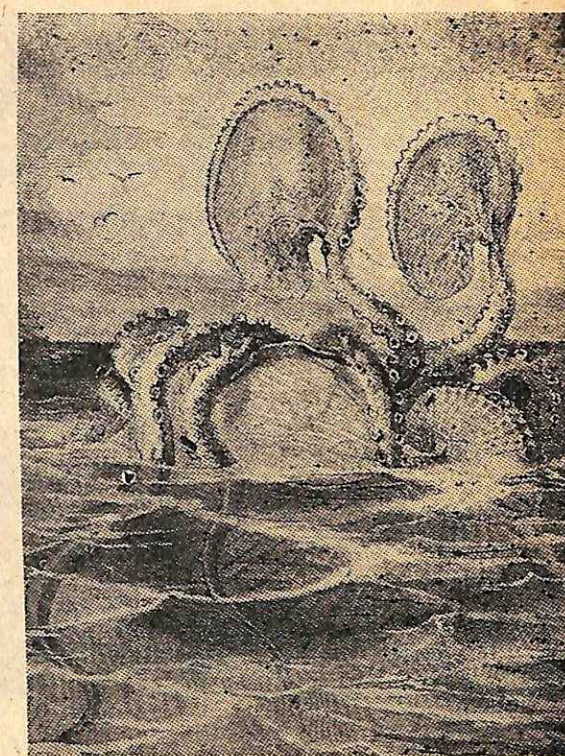
Ή θάλασσα ξεβράζει κάποτε στήν άμμο παράξενες φούσκες, μαβιές ή ρόδινες. Είναι οι πλωτήρες ένδς είδους μεδουσών, πού περιέχουν αέρια, άλλ' όχι δηλητηριώδη, όπως πιστεύεται γενικά. Τ' αέρια πού περικλείουν έχουν περίπου τήν ίδια σύνθεση μέ τόν άτμοσφαιρικό αέρα. Πρέπει όστόσο ν' άποφύγουμε αυτές τίς φούσκες καί νά μήν αφήνουμε τά παιδιά νά τίς άγγίζουν, γιατί συχνά παραμένουν επάνω τους κολλημένα κομμάτια πλοκάμια πού λειτουργούν άνακαταστικά πολλές ώρες μετά τδ θάνατο τού ζώου.

Α ΝΑΡΩΤΙΟΜΑΣΤΕ άν οι ένοχληκές αυτές έπισκέπτριες τών άκτών μας, πού μπορούν νά καθηλώσουν

στί χρεβάτι τούς άπόσπεκτους ή άπλως άτυχους κολυμβητές, έχουν καμιά χρησιμότητα γιά τόν άνθρωπο... Καί όμως, είναι τριπλά χρήσιμες: Πρώτα άπ' όλα μπορούν νά χρησιμεύσουν ως έξαίρετο λίπασμα γιά τούς άγρούς πού βρίσκονται κοντά στή θάλασσα, ύπό τόν όρον ότι θά μεταφερθούν άρκετά έγκαίρως ώστε νά μή «λύθουν». Στίς παράκτιους λαχανόκηπους τής Όλλανδίας καί τής Γερμανίας, οι μεδουσες χρησιμοποιούνται εδρύτατα ως λιπαντικό.

Έξ άλλου, οι μεγάλοι μύστες τής ιαπωνικής κουζίνας διδάσκουν πώς οι μεδουσες ώρισμένων άκίνδυνων ποικιλιών, άλατισμένες καί θρασμένες μέ φύλλα δρυός, γίνονται νοστιμώτατο έδεσμα. Έχουμε άλλωστε καί τήν ιστορική μαρτυρία τού διάσημου πειρατή Χένου Μόργκαν πού σέ ώρισμένες δύσκολες στιγμές ξεγελούσε τήν πείνα τών άνδρών του μέ θραστές μεδουσες. Δέν ύπάρχει άμφιβολία πώς ή μεδουσα ετρώγεται, όπως τόσα άλλα μαλάκια. Μόνο πού περιέχει πολύ νερό καί ή θρεπτική της αξία είναι μάλλον άμφιβολή.

Άλλ' από τίς άρχές τού αιώνα μας, χάρη στήν έπιστήμη, τδ παράξενο αυτό πλάσμα τής θάλασσας μπήκε όριστικά στί ζωή μας. Άπό Γάλλοι έπιστήμονες, ο Σαρλ Ρισέ καί ο Πάλ Πορτιέ, πού συμμετείχαν στίς περιήγησης ωκεανογραφικές έκστρατείες τού πρίγκιπος τού Μονακό, άναζητούσαν ένα έμβόλιο κατά τού δηλητηρίου τής μεδουσας φουσαλίας. Τδ αποτέλεσμα τών έρευνών ήταν άπροσδόκητο. Έμβόλιο δέ βρέθηκε, άλλα βρέθηκε κάτι πού ήταν ίσως πολύ σημαντικό. Ένα σκυλί μολιάσθηκε μέ μία έλαφριά δόση δηλητηρίου τής φουσαλίας καί φάνηκε σά ν' άπέκτησε άνοσία. Ή δόση διπλασιασμένη δύο μέρες άργότερα, δέν είχε καμιά επίδραση στί σκυλί. Άλλ' έπειτα από ένα μήνα, μία νέα δόση προκάλεσε τόν άκαριαίο θάνατο τού πειραματοζώου. Έτσι, τυχαία, οι δύο έπιστήμονες άνακάλυψαν τδ αντίδοτο τής άνοσίας: τήν ά ν α φ ν λ α ξ ί α. Είναι τδ μυστηριώδες φαινόμενο πού, υπό

Ο άργοναύτης, τής όμοταξίας τών κεφαλοπόδων, τής συνομοταξίας τών μαλακίων.

τήν επίδραση ώρισμένων οσείων, εξασθενίζει τόν όργανισμό σέ βάθος, ένω επιφανειακά τόν άφήνει άνέπαφο.

Οι ίδιες οι μεδουσες προσέφεραν τήν πρώτη δραστική έπιθεδίαση τής άνακαλύψεως! Στίς άρχές τού πρώτου παγκόσμιου πολέμου μερικοί στρατιώτες πού έκαναν μανίο στίς άκτές τού Βελγίου ήρθαν σ' έπαφή μέ τίς φυσαλίες μεδουσες. Γλύτωσαν μονάχα μ' ένα τσούξιμο. Άλλά λίγες ήμέρες άργότερα τούς συνέβη τδ ίδιο άτύχημα καί, αυτή τή φορά, κυριολεκτικά κεραυνολοήθηκαν. Πέθαναν όλοι προτού προφτάσουν νά θγούν στή στεριά.

Ξέρουμε σήμερα ότι τ' αναφυλακτικά φαινόμενα συνδέονται μέ τδ σύνολο τών αλλεργικών αντίδράσεων πού όνομάζουμε άλλεργίες. Άδώς οσείες, όπως ή γύρις τών λουλουδιών, τδ χαβιάρι, οι φούσκες καί άναρίθμητες άλλες, μπορούν νά έξαπολύσουν άρρώστειες τού δέρματος, τών πνευμόνων κλπ., όταν τδ άνθρώπινο σώμα, ύπό συνθήκες άγνωστες άκόμα, άποστεί μία πρώτη έπαφή πού περνάει άπαρατήρητη. Άσφαλώς οι οσείες αυτές δέν είναι τόσο τοξικές όσο τδ δηλητήριο τής μεδουσας, άλλα χωρίς τδ όγρο τής φυσαλίας πού σκότωσε τδ σκυλό Ποσειδώνα (αυτό ήταν τ' όνομά του πού έξίττει νά περάσει στήν ιστορία) οι γιατροί σήμερα δέ θά ήξεραν άπολύτως τίποτα γιά τήν αναφυλαξία καί σχεδόν τίποτα γιά τήν άλλεργία. Τά φοβερότερα ύπλα τής φύσεως ο άνθρωπος έφέρει νά τά χρησιμοποιεί πρds όφέλός του.

Λίγο πριν άπ' τή μάχη, πληροφορούν τόν στρατηγό ότι οι έχθροι συνεχώς ένισχύονται μέ νέες δυνάμεις.

— Άρχιστε τήν έπίθεση, διέταξε ο στρατηγός. Έδω ήλθαμε γιά νά νικήσουμε κ' όχι γιά νά μετρήσουμε πόσοι είναι οι έχθροι...

Ο φυλακισμένος φωνάζει στίς δεσμοφύλακα πού φεύγοντας έχασε δέ θά ήξεραν άπολύτως τίποτα γιά τήν άναφυλαξία καί σχεδόν τίποτα γιά τήν άλλεργία. Τά φοβερότερα ύπλα τής φύσεως ο άνθρωπος έφέρει νά τά χρησιμοποιεί πρds όφέλός του.

Κλείσε τήν πόρτα, διάβολε. Θέλεις ν' άρπάξω καμιά γούστη;

Μιά νεαρή 'Αϊνός παίζει το «μουκούρι» το μόνο μουσικό όργανο που γνωρίζει η φυλή της.

ΑΪΝΟΣ: ΟΙ ΛΕΥΚΟΙ ΙΑΠΩΝΕΣ

Μιά απρόοπτη φυλετική απόχρωση στη χώρα του 'Ανατέλλοντος 'Ηλίου

ΑΙΧΜΗΡΟ, καμωμένο από ήφαιστειογενή πετρώματα, στη βορεινή άκρη της 'Ιαπωνίας, το μεγάλο νησί Χοκκαϊντο είναι το λιγότερο γνωστό ανάμεσα στα άλλα του αρχιπελάγους. 'Ιδίως προς την πλευρά του που θρέχεται από τη θάλασσα του 'Ογκότσκι, αντικρύζοντας τα νησιά της Σοβιετικής 'Ενώσεως, τα πληθωρικά προϊόντα της τόσο δραστήριας ιαπωνικής βιομηχανίας φθάνουν πολύ δύσκολα. 'Η περιοχή αυτή τείνει να καταστεί τουριστικό κέντρο, αλλά μόνο για τους 'Ιάπωνες, γιατί για τους 'Αμερικανούς πέφτει πολύ μακριά, καθώς και τόπος ιδιαίτερα πλούσιος σε ύποπτες για τους αρχαιολόγους.

Μ' αυτήν ακριβώς την τελευταία ιδιότητα, η γυναίκα μου Σίρλεϊ κι' εγώ είχαμε εγκατασταθεί εκεί για μερικούς μήνες. Μαζί με μερικούς 'Ιάπωνες συναδέλφους, κάναμε αρχαιολογικές έρευνες κατά μήκος της θάλασσας του 'Ογκότσκι, γιατί σ' αυτό το σημείο του αρχιπελάγους είχαν, χωρίς καμιά αμφιβολία, πατήσει το πόδι τους οι πρώτοι άνθρωποι που μετανάστευσαν στην 'Ιαπωνία.

'Η Σίρλεϊ κι' εγώ είχαμε μεγάλη अनुπομνησία να συναντήσουμε τους απογόνους των αρχικών αυτών μεταστών. Πρόκειται για τους 'Αϊνός. 'Ανήκοντες στην κανκάσια φυλή κι' έχοντας ξεφύγει πιθανότατα από τη Ρωσία και τη Σιβηρία, εγκαταστάθηκαν στη χώρα του 'Ανατέλλοντος 'Ηλίου. 'Αργό-

τερα, οι πιο πολλοί απ' αυτούς απωθήθηκαν από τους Μογγόλους στις περιφερειακές ζώνες της ανατολικής 'Ασίας. 'Ο μεγαλύτερος αριθμός των υπολειμμάτων τους απομονώθηκαν με τον υπόλοιπο ιαπωνικό λαό. 'Αλλά μερικά απομακρυσμένα χωριά του Χοκκαϊντο διατηρούσαν την σφραγίδα των 'Αϊνός.

Με τη βοήθεια των 'Ιαπώνων συναδέλφων μας, οργανώθηκε ένα ταξίδι στο Χιντάκα, στα νότια του Χοκκαϊντο, μια περιοχή πλούσια σε θρόλους των 'Αϊνός. Το ταξίδι μας έγινε έναλλαξ με τραϊνό, αυτοκίνητο, κάρο και... με τα πόδια. Κάθε φορά, που φθάναμε σ' ένα χωριό των 'Αϊνός, όλοι οι κάτοικοί του μας περίμεναν παρατεταγμένοι και φορώντας τα γιορτινά τους ρούχα. 'Τι πόφεραν λίγες στιγμές, ώσπου να τους φωτογραφίσουμε κι' ύστερα τους αφήναμε και μās άφηναν ήσυχους. 'Αυτοί διαλύονταν κι' εμείς συνεχίζαμε το ταξίδι μας.

Αυτή, λοιπόν, η πρώτη επαφή γινόταν κάπως μέσα σε ατμόσφαιρα... τσίρκου. Διαπιστώσαμε ωστόσο εύκολα πόσο διαφέρουν, στο σύνολο, από τους 'Ιάπωνες. 'Εχουν πλατύ πρόσωπο, ψηλά μύηλα και παχειά χείλη. Τα βαθύχρωμα μάτια τους, με το ιδιαίτερα διαπεραστικό βλέμμα, είναι μάλλον στρογγυλά παρά τραχηγμένα στες άκρες και μάλλον κασιανά παρά μαύρα.

Οι πιο πολλοί δεν έχουν καθόλου κιντρινωπό χρώμα, αλλά μελαγχρινό προς

στη βορεινή άκρη του ισπανικού αρχιπελάγους, ζουν ακόμα οι Λάτρες της 'Αρκτου, μια «εύρωπαϊκή» ράτσα, που μετανάστευσε πριν από άμνημόνευτα χρόνια σ' αυτή τη χώρα. Στο ακόλουθο άρθρο, ο 'Αμερικανός εξερευνητής Τέντ Μπάνκ, δίνει τις έντυπώσεις του απ' αυτόν το λαό, που τον επισκέφθηκε κι' έζησε ανάμεσά του για μερικούς μήνες.

το ροδόχρικο. Θυμίζουν βορείους 'Εθωπαίους ήλιοημένους. Μερικών τα μάγουλα είναι κυριολεκτικά κατακόκκινα. 'Αλλά το κυριώερο και πιο έντυπωσιακό γνώρισμά τους είναι οι... άφθονες τρίχες. Πολλοί 'Αϊνός τρέφουν πλούσια γένεια κι' η κόμη τους είναι πυκνή κι' ελαφρά κατσαρή. Είμαστε μακριά από τους μικρόσωμους 'Ιάπωνες, με τα λευκά μαλλιά, και το άχνουδο, όμοιο πρόσωπο και τα σχιστά μάτια. 'Ακόμα κι' οι γυναίκες των 'Αϊνός έχουν τρίχες στα μπόσα και στες νημίες.

ΣΤΟ Νιμπουντάνι, ένα μικρό χωριό που βρίσκεται πλάι σε ποτάμι, ή Σίρλεϊ κι' εγώ περάσαμε τη νύχτα σ' ένα σπίτι 'Αϊνός. 'Η συνεσταλμένη οι κοδέσποινά μας, που τη λένε Κομπό — Σάν, έχει πάνω από τα χείλη της ένα τατουάζ, που δίνει την έντύπωση αιώνιου χαμόγελου.

'Τπήξε μια έποχή, που αυτά τα τατουάζ, κυρίως σε λουλακι χρώμα, πινεόνταν σαν υπέρτατο δείγμα καλλονής για τις γυναίκες των 'Αϊνός. Το κορίτσι δεχόταν τα πρώτα τατουάζ μόλις έμπαινε στην εφηβική ηλικία και, κάθε χρονιά, κάποιο καινούργιο πήγαινε να προστεθεί στα προηγούμενα. 'Η νεαρή 'Αϊνός δεν κρινόταν κατάλληλη για γάμο πριν σκεπασθούν οι παλάμες της, τα μπόρσα της κι' οι γάμπες της από τέτοιες ανεξίτηλες ζωγραφίες. 'Η ιαπωνική κυβένηση, τώρα τελευταία, απαγόρευσε αυστηρά αυτώ το έθιμο εξ αιτίας των δερματικών μολύνσεων που

προκαλούσε η εφαρμογή του.

'Η Κούμπο — Σάν είχε την προνοητικότητα να μου δώσει το νυχτικό του άνδρα της, το «γιουκάτα», και να προσφέρει το δικό της στη Σίρλεϊ. 'Όλη η οικογένεια μάς παρακολουθεί ενώ ξεντυνόμαστε. 'Όταν βγάλω το πουκάμισό μου, αρχίζει μια ζωηρή συζήτηση στη θέα των τριχών του στήθους μου, γνωριμάτος που δεν υπάρχει στους 'Ιάπωνες.

Είμαστε έτοιμοι να πλαγιάσουμε, αλλά κανείς τους δεν φαίνεται διατεθειμένος να εγκαταλείψει το δωμάτιο. 'Απεναντίας, καταφθάνουν κι' άλλα πρόσωπα, με διάφορα προσήματα, θεωρώντας.. μεγάλο κατόρθωμα να ρίξουν μια ματιά στον τόσο διαφορετικό ανθρώπινο τύπο, που εκπροσωπούμε μπροστά τους. Το πρώτο παίρνει ελαφρά τη μορφή ενός.. άρκτυ. 'Η Κούμπο — Σάν μάς φέρνει καρπούζια, που δεν τ' αγγίζουμε, δίνοντάς της να καταλάβει, με χειρονομίες, ότι έχουμε δεινήσει. Οι 'Αϊνός τρώνε τα καρπούζια με αληθινή βουλιμία.

Τέλος, κατορθώνουμε ν' απομονωθούμε, κλείνοντας τη χάρτινη πόρτα και προσπαθούμε ν' αποκοιμηθούμε, παρά τον θόρυβο που κάνει η εύθυμη συντροφιά δυο βήματα παρά πόρτα.

Την επομένη το πρωί, ύστερα από ένα πρόγευμα, αποελούμενο από κρύο σόζι, θραστά αυγά, καρπούζι και ντόπια, ξεστή μύτρα, συνεχίζουμε το ταξίδι μας.

Οι 'Αϊνός ξέρουν καλά το τουριστικό κι' εθνολογικό ενδιαφέρον, που προκαλούν. Αυτό, το αντιληφθήκαμε στο έπομένο χωριό. Στο Σιράσι, ο γέρο Μναμότο, ο αρχηγός της φυλής, κι' η γυναίκα του, σωστή μάγισσα βγαλμένη από σαιξπήρεια τραγωδία, δεν μάς δέχθηκαν καθόλου με ανιδιοτέλεια.

—'Απαιτούν, μάς είπε ο διερμηνέας μας, πέντε χιλιάδες γέν για να ποζάρουν κι' άλλες πέντε χιλιάδες αν θέλετε να φωτογραφούν στες φωτογραφίες κι' αρχαία αντικείμενα της φυλής.

Από εκεί και πόρα, ή Σίρλεϊ κι' εγώ συνεχίσαμε την περιόδεϊά μόνι μας, χωρίς τη βοήθεια 'Ιαπώνων ξεναγών. Οι 'Αϊνός, που συναντάμε τώρα, μάς φέρονται μ' ευγένεια κι' εγκαρδιότητα, χωρίς να ξεμεταλλεύονται το ενδιαφέρον μας.

Το 'Ακάν, που βρίσκεται στην άκρη μιας όρεινης λίμνης, είναι ένα πολύ ζωηρό τουριστικό κέντρο. Οι 'Αϊνός κερδίζουν εκεί πλούσια το ψωμί τους κατά τη θερινή περίοδο, χάρη στα ξενοδοχεία και την πώληση αντικειμένων του τοπικού φολκλόρ. Τον χειμώνα, οι περιηγητές εξαφανίζονται κι' οι 'Αϊνός πηγαίνουν τότε στο κνήγι της ακούδας, ασχολούνται με το σκάλισμα μιμπελό προωρισμένων να πωληθούν το έπομένο καλοκαίρι κι' επισκέπτονται ο ένας τον άλλο. Αυτή η κοινωνική αλληλοπροσέγγιση που την άλλαξε κάπως η παρεμβολή του

τουρισμού, είναι μια συνήθεια που υπάρχει πριν από άμνημόνευτα χρόνια στους 'Αϊνός του Χιντάνε. Το καλοκαίρι, συνάζουν στες άκτες, κατά όμιλους, που λέγονται σισάτσου κοτάν, κι' επιδίδονται στο διαδιδικό ψάρεμα. Το φθινόπωρο, όταν ο σολομός ανεβαίνει στα ποτάμια, διασκορπίζονται σε διάφορα σημεία της υπαίθρου και ζούνε σχεδόν αποκλειστικά από το κνήγι.

Η ΠΑΡΟΤΣΙΑ μας στο 'Ακάν προκάλεσε άναταραχή τόσο ανάμεσα στους 'Ιάπωνες τουρίστες όσο κι' ανάμεσα στους 'Αϊνός. Οι 'Αμερικανοί που ταξιδεύουν τόσο μακριά προς το Βορρά, είναι ελάχιστα. Κι' οι 'Ιάπωνες περιηγητές είχαν πέσει σε μεγάλη άμνηχάνια, μη ξέροντας ποιους να φωτογραφίσουν περισσότερο, τους 'Αϊνός ή εμάς. Οι τελευταίοι έβρισκαν αυτή την κατάσταση άρεκτά νόστιμη. Για πρώτη φορά έβλεπα τους τουρίστες να ενδιαφέρονται και για άλλα... ύξιοπερίεργα όντα.

Την πρώτη ημέρα, το απόγευμα, ένας νεαρός 'Αϊνός μάς πλησίασε δείχνοντας με το δάχτυλο πρώτα εμένα κι' ύστερα την γυναίκα μου, μάς έδωσε και καταλάβαμε ότι επιθυμούσε να κάνουμε οι τρεις μας ένα περίπατο. Δίστασα. 'Αναρωτιό-

μουν ποιές μπορούσαν να είναι οι πραγματικές διαθέσεις του. 'Αλλά ή περιέργεια κατανίκησε γρήγορα τους δισταγμούς μου.

Μόλις απομακρυνθήκαμε από τους τουρίστες, σταμάτησε και δείχνοντας το στήθος του, είπε:

— Κουκύνου.

Κι' ύστερα πρόσθεσε άγγλικά, μ' ένα πλατύ χαμόγελο.

— 'Όνομά μου.

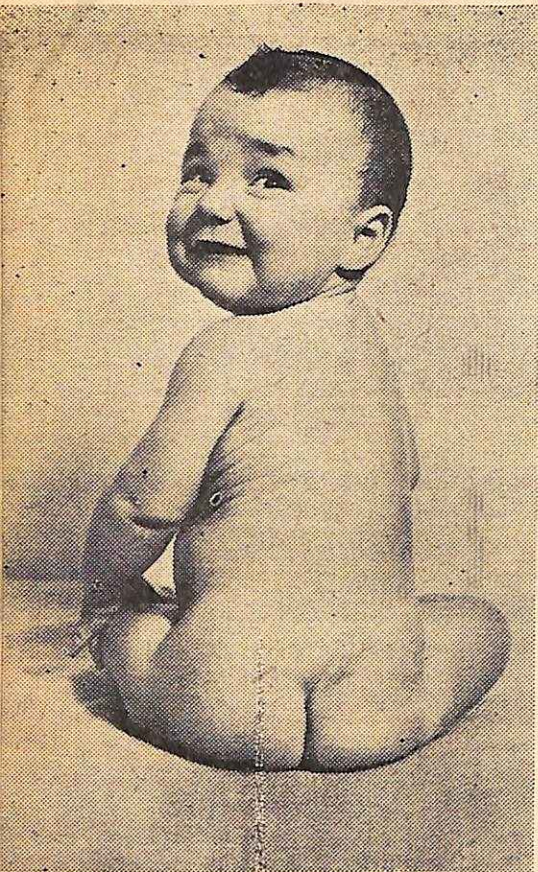
Του είπαμε κι' εμείς το όνομά μας κι' από τη στιγμή εκείνη, ενώ διασχίζαμε την έξοχή, το άγγλικό του λεξιλόγιο πλουτίστηκε άρεκτά. 'Εδειχνε ένα δέντρο και πρόσφερε την αντίστοιχη λέξη στη διάλεκτο των 'Αϊνός. Κατόπιν, έγω του την έλεγα άγγλικά. 'Ετσι, άρχε.ά γρήγορα, ανταλλάξαμε τις λέξεις που σημαίνουν λιμάνι, οδρανός, κεφάλι, μήτη, χέρι κ.λπ.

'Ο Κουκύνου σταμάτησε σ' ένα μέρος σκεπασμένο από χορτάρι, απ' όπου μπορούσαμε να διακρίνουμε τον κρατήρα ενός σβημένου ήφαιστείου, στην άπέναντι όχθη της λίμνης. Χώνοντας το χέρι του μέσα στα χορτάρια, έβγαλε κάτι ξερά φυλλάράκια, τα έδωσε όλα μαζί και κρατώντας τα στο δεξί χέρι, άρχισε να προσέχεται.

Τότερα με διάφορες χειρονομίες και μερικά άγγλικά, μάς έδωσαν να κατα-

Δυο κοπέλλες των 'Αϊνός κοπανάνε σιτάρι σ' ένα μεγάλο ξύλινο γουδί ενώ ή μητέρα τους, καθισμένη πλάι τους, τραγουδά, δίνοντάς τους το ρυθμό

— Λοιπόν, τὰ καταφέρνω μιά χαρά..

άρκετὰ γιὰ τὴν ἀφεντιά του. Βογγάει γιατί ξέρει πὼς αὐτὸ μὰς ἀνησυχεῖ.

Δ ἔχετε ποτὲ ἀναθρέψει ἕνα σκυλί, θὰ ξέρετε ὅτι τὸ ζῶο αὐτό, ποὺ δὲν εἶναι προικισμένο μὲ ἀνθρώπινη νοημοσύνη, συμπεριφέρεται περίπου σὰν ἕνα παιδί: Ἐκδηλώνει τὶς ἴδιες τυραννικὲς ἀπαιτήσεις, διαμαρτύρεται θορυβῶδῶς ὅταν οἱ ἀπαιτήσεις του δὲν ικανοποιούνται, πεισιματώνει γιὰ ν' ἀποκτήσει ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμεῖ. Ὡστόσο τὸ σκυλί σας τὸ ἔχετε καταλλήλως ἐκ-γυμνάσει γιὰ νὰ μὴ σὰς ἐνοχλεῖ. Τὸ μά-θατε νὰ μὴ λερώνει μέσα στὸ σπίτι, νὰ μὴν καταστρέφει τὰ παρτέρια τοῦ κή-που, νὰ μὴ ζητά, τροφή παρὰ μόνο στίς καθωρισμένες ὥρες, νὰ μὴ γαυγί-ζει ἐνοχλητικὰ, νὰ μὴν ξεσχίζει τὰ παν-τελόνια τῶν ἐπισκεπτῶν. Μὲ πολλὴ ἐ-πιμονὴ καὶ ὑπομονὴ καταπληκτικὰ τὴν ἀντίστασή του, ὑποτάξατε τὴ θέλησή του. Δὲ φοβηθήκατε μήπως τοῦ δημιου-ργήσατε συμπλέγματα. Ὅταν τὸ βλέπα-τε νὰ ξεπλύνει στίς καινούργιες πολυ-θρόνες τοῦ σαλονιοῦ, τὸ δίδωκατε χω-ρὶς οἶκτο στὴν ἀνάγκη τοῦ δίνετε καὶ κοιμῆσαι κλωτσιά. Σιγὰ σιγὰ, τὸ ζῶο συμμορφώθηκε, διαπαιδαγωγήθηκε, ἀπὸ τύραννος, ἔγινε πιστὸς σύντροφος ὑπο-ταγμένος στὴ θέλησή σας. Κι' ἐπειδὴ τὸ σκυλί περιλαμβάνεται στοὺς λεγό-μενους «κατώτερους ἀδελφούς μας», δὲν ἐκδιαφερόθηκε ποτὲ νὰ μάθειτε ἀν' ἡ κατάσταση αὐτὴ τοῦ ἀρέσει...

Ἀλλὰ γιατί, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ μικρὸ σας γιό, αἰσθάνεσθε διαφορετι-κά;

Εἶχα κάποτε μιά γάτα πολὺ καλοα-

ναθρεμμένη κι' εὐγενική, ποὺ εἶχε μάθει, ὅπως ὅλες οἱ καθὼς πρέπει γάτες, νὰ ικανοποιεῖ τις καθημερινὲς της ἀνάγ-κες σ' ἕνα κουτί μὲ ροκανάδια. Ἀλλὰ κάθε φορὰ ποὺ ἡ γυναῖκα μου ξεχνοῦσε νὰ τῆς ἀγοράσει λίγο πλεμόνι γιὰ τὸ καθημερινὸ της γεῦμα, ἡ γάτα πῆγαινε καὶ λέρωνε πάνω στὸ παρκέ τοῦ σαλο-νιοῦ! Ἦταν μιά ἐκδηλωσὴ διαμαρτυ-ρίας καὶ μιά προσπάθεια ἐκβίασμου.

Τὸ παιδί συμπεριφέρεται ἀκριβῶς κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ἀρκεῖ νὰ καταλά-βει πὼς ἡ λειτουργία τοῦ πεπτικοῦ του συστήματος σὰς ἐνοχλεῖ... Γνώρισα ἕνα ἀγοράκι ἑξῆς χρονῶν ποὺ ἐξέφραζε τὴ δυσἀρέσκειά του λερώνοντας τὰ ἐσώ-ρουχά του κάθε φορὰ ποὺ οἱ γονεῖς του δὲν ικανοποιούσαν τις ἰδιοτροπίες του μὲ ἀρκετὴ προθυμία. Ὁ νεαρὸς μπαμπὰς ἦταν ἕνας διανοούμενος ποὺ πίστευε στὰ «συμπλέγματα» καὶ στὰ «ψυχικὰ τραύ-ματα» καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ ζητήσει τὴ βοήθεια ἑνὸς ψυχιάτρου. Ἀλλὰ δὲν πρόφτασε: Ἡ μαμά, ποὺ εἶχε πολὺ πε-ρισσότερο πρακτικὸ μυαλό, διώρθωσε τὸ γιόκα της μὲ μερικὲς καλοζυγισμέ-νες ξυλινὲς στὰ μαλακά. Ὁ μικρὸς δὲν ξεναλέρωσε τὸ βρακάκι του.

Γιὰ νὰ βασανίζουν τοὺς μεγάλους, τὰ παιδιὰ ἔχουν μιά στρατηγικὴ πολὺ πιὸτελειοποιημένη καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀ-πὸ κείνη ποὺ διδάσκεται στὴ Σχολὴ Πολέμου.

Τὸ παιδί ξέρει ἀπὸ ἐνστικτο πὼς ἡ σπουδαιότερη δύναμή του εἶναι ἡ ἀ-δυναμία του καὶ τὸ πείσμα του. Ἔτσι, θέτει, σὲ δοκιμασία τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς ὑπομονῆς σας καὶ αὐτὸ τὸ κάνει ἀκούραστα, μὲ ὑπομονή, μὲ πείσμα, μὲ σύστημα ποὺ σὰς ἐξαντλεῖ καὶ μὲ ὑπο-κρισία ποὺ σὰς παραπλανᾷ. Μὴν ὑπο-τιμᾶτε τὶς ὑποκριτικὲς ἱκανότητες τοῦ παιδιοῦ καὶ μὴν παρασύρεσθε ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ ἡδωτότητα τοῦ βλέμματός του. Ἐχει τὴν ἐνστικτώδη πονηρία τοῦ ζώου.

Παρατηρήστε το γιὰ λίγο: Τοῦ ἔχε-τε ἀπαγορεύσει νὰ πλησιάζει στὸ τηγά-νι μὲ τὸ ζεματιστὸ λάδι ὅπου τηγά-νίζονται οἱ πατάτες. Διὸ φορὲς τὸ ἔ-χετε ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνη περιοχὴ. Φαίνεται ὅτι τὸ πήρε ἀπόφα-ση. Κάθεται σὲ μιά γωνιά τῆς κουζίνας ἀκίνητο καὶ σιωπηλὸ.

Στὴν πραγματικότητα, παραμονεύει. Περιμένει νὰ γυρίσετε τὴν πλάτη καὶ νὰ μπητε γιὰ μιά στιγμὴ στὸ διπλανὸ δωμάτιο. Τότε δὲ θὰ χάσει τὴν εὐκαιρία νὰ πλησιάζει πάλι στὸ τηγάνι.

Τὸ δίδωκατε μὲ κάποια θαναυσότητα, γιατί φοβηθήκατε πραγματικὰ μήπως πάθει κανένα κακό. Ἀλλὰ κυττάξτε τὰ μάτια του: Εἶναι γεμάτα ἐκπληξη καὶ ἀθωότητα, εἶναι σὰ νὰ λένε: «Μὰ πὼς μποροῦν οἱ μεγάλοι νὰ βασανίζουν ἔτσι αὐτὰ τὰ ἄδωα πλασματάκια;»

Τὸ βλέμμα τῶν παιδιῶν εἶναι τρομε-ρὸ: καθάριο, φωτεινὸ καὶ γαλήνιο, σὰς κάνει νὰ νοιώθετε τύψεις συνειδήσεως γιὰ ἐγκλήματα ποὺ δὲν ἔχετε διαπρά-ξει. Μπροστὰ στὴν ὑποκριτικὴ ἀθωότη-τα τοῦ παιδιοῦ οἱ μεγάλοι αἰσθάνονται πάντα ἔνοχοι. Καὶ τὰ μικρὰ τέρατα ξέ-ρουν πολὺ καλὰ τὴ δύναμή τους κι' ἐ-πωφελοῦνται.

ΜΙΛΟΥΣΑ πὶδὲ πάνω γιὰ τὴν ἄρνη-σή του νὰ φάει, τὸ πείσμα του ὁ-ταν προσπαθεῖτε νὰ τὸ ἐξαναγκά-

σετε. Τὴν ἐπιμονή του ν' ἀναποδογου-ρίζει τὸ πιάτο του καὶ νὰ λερώνει τὸ τραπέζομάνηλο. Προσπαθήσατε ποτὲ νὰ καταλάβετε γιατί φέρεται ἔτσι;

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μορεῖτε ν' ἀνα-μετρήσετε τὸ χάσμα μεταξὺ τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς παιδαγωγικῆς. Οἱ ψυ-χαναλιστὲς θὰ σὰς πουν πὼς ἂν ἡ Λι-λικά ἀρνέται νὰ φάει τὴ σούπα της εἶναι γιατί ἀποτύχατε ὡς μητέρα: εἴ-σθε πολὺ αὐταρχικὴ ἢ, ἀντίθετα, πολὺ ἀδύνατον χαρακτήρας. Στὴν πρώτη πε-ρίπτωση, ἡ Λιλικά ἀντιδρᾷ στὴ δικτα-τορικὴ σας ἐξουσία. Στὴ δεύτερη, σὰς ἔχει πάρει τὸν ἄέρα καὶ προσπαθεῖ νὰ προβάλει τὸ ἐγὼ της εἰς τὴ σούπα σας. Ὅπως κι' ἂν ἔχει τὸ πρᾶγμα, τὸ φταί-ξιμο εἶναι πάντα δικό σας. Οἱ γονεῖς δὲ θρίσκουν οἶκτο στὴν ψυχανάλυση.

Ἡ μητέρα μου, τῆς παλαιᾶς σχολῆς, ἔλεγε:

— Ἡ θὰ φᾶς τὴ σούπα σου, ἢ θὰ φᾶς ξυλινές.

Στὰ παιδιὰ, τὰ σκυλιὰ καὶ τὶς γάτες τοῦ σπιτιοῦ ἐφαρμοζόταν περίπου τὸ ἴδιο σύστημα παιδαγωγικῆς. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἡ μητέρα μου ἔπαιρνε στὰ σοβαρὰ τὴν ἀρνήσή μου νὰ φάω. Ἔλε-γε μᾶλλον ἀδιάφορα:

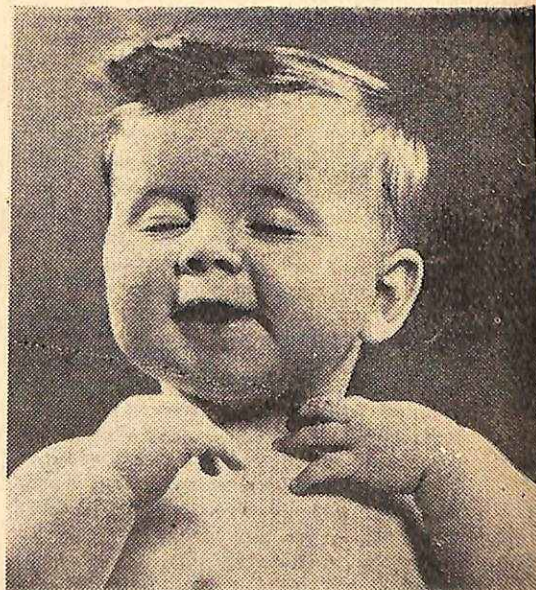
— Φαίνεται πὼς δὲν πεινάει...

Εἶμαι βέβαιος πὼς ἂν ἐξέφραζε τὴν ὑπόθεση πὼς ἂν ἡ ἀνορεξία μου ἦταν σύμπτωμα κάποιας ἀρρώστειας, δὲ θὰ παρέλειπα νὰ ἐπωφεληθῶ. Ἡ ἀρρώ-στεια, πραγματικὴ ἢ φανταστικὴ, εἶναι ἕνα τρομερὸ ὄπλο στὰ χέρια τοῦ παι-διοῦ.

Ἡ ἀδιαφορία εἶναι ἡ καλύτερη ὁτά-ση ἀπέναντι στίς ἰδιοτροπίες ἑνὸς μα-ροῦ. Μόλις καταλάβει ὅτι τὰ ἐκβιαστι-κά του μέσα δὲν ἔχουν πέραση, παύει νὰ τὰ χρησιμοποιοῖ.

Ὅσο μεγαλώνει, τὸ παιδί τελειοποιεῖ τὴν τεχνικὴ του. Γύρω στὰ τρία τοῦ χρόνιου ἐγκαταλείπει τὸν ἐκβιασμό τῆς ἀνορεξίας, ἀρκεῖ νὰ καταλάβει ὅ-τι δὲν σὰς ἀνησυχεῖ ὑπερβολικά.

Τότε μόνο θ' ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζει μὴν ἄλλη μέθοδο ποὺ θὰ κάνει τὰ μαλ-

Ἐγὼ θὰ κερδίσω ὅπωςδήποτε στὰ Καλλιστεία!

λιά μας ν' ἀσπρίσουν πρόωρα. Πολὺ γρήγορα ὁ μικρὸς διάβολος γίνεται ἀ-νυπερβλήτος στὴν τέχνη νὰ καίει τὰ δάχτυλά του στὴ φωτιά, νὰ παίξει μὲ τὶς ηλεκτρικὲς πρίζες, νὰ τρώει μιά ντουζίνα ὑπνωτικῶν δισκίων, νὰ κατα-πίνει καρφίτσες ἢ νὰ χτυπάει τὸ χέρι του μ' ἕνα σφυρί.

ΕΙΝΑΙ κάτι τὸ ἀσύλληπτο ἡ ἐφευ-ρετικότητα τοῦ παιδιοῦ σ' αὐτὸ τὸν τομέα. Ξέρει νὰ προκαλεῖ ἀκρι-βῶς τὸ δυστύχημα ποὺ δὲν ἔχετε προ-βλέψει. Κλειδώνετε προσεκτικὰ τὰ σίρτα, θὰ καεῖ μὲ τὸ ηλεκτρικὸ σίδε-ρο. Ἀπομακρύνετε τὰ ψαλίδια, θὰ βρεῖ ἕνα παλιὸ ξυράφι τοῦ πατέρα του. Κρύβετε τὰ ἐπικίνδυνα φάρμακα, θὰ καταπιεῖ ἕνα νόμισμα. Ἐξαφανίζετε τὶς καρφίτσες, θὰ τρυπήσει μ' ἕνα καρφί... Καὶ καθὲν ἀπ' αὐτὰ τὰ μικροδυστυχη-ματα σημαίνει γιὰ σὰς ἀγῶνιά κι' ἐκ-νευρισμὸ καί... τύψεις συνειδήσεως. Ἀλλὰ πάρτε τὸν ὀφθαλμὸν: Δὲ γλυτώνει κανεὶς ἀπὸ τὴ μοῖρα του.

Ὅταν, γύρω στὰ τέσσερα χρόνια του, τὸ παιδί σας θὰ ἔχει ἐξαντλήσει τὸ ρεπερτόριο ἐπικίνδυνων παιχνιδιών. Θ' ἀρχίσουν οἱ παιδικὲς ἀρρώστειες. Φυ-σικά, τὸ παιδί δὲν εἶναι ὑπεύθυνο γι' αὐτές. Ἀλλὰ μορεῖτε νὰ εἰσαγεῖτε βέβαιος ὅτι δὲν θὰ παραλείψει νὰ κάνει τὴν κατάστασή του πολὺ πιὸ περίπλοκη ἀπ' ὅ,τι πραγματικὰ εἶναι, γιατί ὅπως εἴ-παμε, ἡ ἀρρώστεια εἶναι τὸ ψυχολογι-κὸ του ὄπλο.

Γύρω στὰ πέντε χρόνια, θὰ γνωρισε-τε ἕνα ἄλλο μαρτύριο: Τὸ παιδί πού, κάθε νύχτα, βρέχει τὸ κρεβάτι του μὲ σατανικὸ πείσμα...

Ἐδῶ παραμονεύει ὁ ψυχίατρος: Θὰ σὰς ἐξηγήσει πὼς ἡ ἀκράτεια τοῦ παι-διοῦ ὀφείλεται σὲ μιά «συναισθηματι-κὴ σύγκρουση». Θὰ σὰς ὑποβάλει σὲ τακτικὴ ἀνάκριση:

— Πῶς τὰ πάτε μὲ τὸν ἄνδρα σας;
— Μήπως τὸ παιδί ζηλεύει τὸ ἀδερ-φάκι του;

— Ἡ οἰκογενειακὴ σας ἀτμόσφαιρα εἶναι γαλήνια κι' εὐχάριστη;

— Μήπως στερεῖτε τὸ παιδί σας κά-τι ποὺ ἐπιθυμεῖ;

— Τσακνέστε μὲ τὴν ὑπηρετρία;

Θὰ ὑποσχεῖτε καρτερικὰ τὴν ἀνάκρι-ση, ἀλλὰ τὸ παιδί θὰ ἐξακολογήσει νὰ βρέχει τὸ στρώμα του. Τότε ὁ ψυχία-τρος θὰ σὰς συμβουλεύσει νὰ χρησιμο-ποιήσετε ἕνα μουςαμά. Εἶναι ἕνα κι' ἔ-να γιὰ νὰ μὴ βρέχεται τὸ στρώμα.

Εὐτυχῶς, οἱ περιπτώσεις νυκτερινῆς ἀκράτειας εἶναι σχετικὰ σπάνια καὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα τὸ παιδί θὰ γλυτώσει ἀπ' αὐτές. Ἀλλὰ σείει δὲ θὰ γλυτώσε-ται ἀπὸ τὸ παιδί. Θ' ἀκολουθήσουν ἄλ-λες ἀρρώστειες, ἄλλα δυστυχήματα...

ΟΛΑ αὐτὰ εἶναι λιγώτερο παράδοξα ἀπ' ὅσο νομίζετε. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου εἶναι νὰ σὰς δείξει τὴν ἀληθινὴ φύση τῆς παιδαγωγικῆς.

Εἶναι ἕνας ἀγῶνας. Ἐνας ἀσταμά-τητος πόλεμος, ἀνήμερος σ' ἕνα πλά-σμα πού, ἐνστικτωδῶς, ἀρνέται νὰ ὑ-ποτάξει τὴ θέλησή του στίς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς, καὶ σὲ μιά μητέρα ἢ ἕνα πα-τέρα ποὺ προσπαθοῦν νὰ ὑποτάξουν αὐ-

τὸ τὸ μικρὸ πλάσμα γιὰ νὰ διευκολύ-νουν τὴν προσαρμογὴ του στὴ σκληρὴ πραγματικότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ κό-σμου. Εἶναι δύσκολος ὁ ρόλος τῶν γο-νέων, ἀλλ' ἀπαραίτητος. Σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα τὸ παιδί θὰ μάθει, ἀσυναίσθητα, τοὺς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ, τοῦ κοι-νωνικοῦ παιχνιδιοῦ ποὺ θὰ κληθεῖ νὰ παίξει ἀργότερα, ὅταν μεγαλώσει. Θὰ μάθει πὼς ὁ κόσμος δὲν εἶναι δικός του καὶ πὼς οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι πλασμέ-νοι γιὰ νὰ τὸ ὑπηρετοῦν.

Ἡ νέα παιδαγωγικὴ δὲν ἀρνέται τὴν ἀνάγκη τῆς προσαρμογῆς, ἀλλ' ὑποστη-ρίζει ὅτι τὸ παιδί πρέπει νὰ προσαρ-μοθεῖ στὸν ἐξωτερικὸ του κόσμον φυσι-κὰ καὶ ἀβίαστα, χωρὶς καταναγκασμό, γιατί ὁ καταναγκασμὸς δὲν εἶναι πάν-τοτε ἀποτελεσματικὸς καὶ κάποτε ὁ-δηγεῖ στὸ ἀντίθετο ἀπὸ τὸ προσδοκώ-μενο ἀποτέλεσμα.

Ἡ παρατήρηση εἶναι σωστὴ, ἀλλὰ θὰ μπορούσαμε ν' ἀντιπαρρηρήσουμε ὅτι καὶ ἡ νέα παιδαγωγικὴ μέθοδος μορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Στὸν τομέα τῆς παιδαγωγικῆς τὰ νέα «ἐπιστημονικὰ» συστήματα δὲν προσφέ-ρουν περισσότερες ἐγγυήσεις ἐπιτυχί-ας ἀπὸ τὶς παλιὲς ἐμπειρικὲς μεθό-δους.

Γνώρισα ἕνα φιλικὸ μου ζευγάρι ποὺ πίστευε στὰ νέα συστήματα καὶ εἶχε καταφέρει νὰ κάνει τὰ παιδιὰ του δυὸ μι-κρὰ τέρατα τελείως ἀνυπόφορα. Ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ φιλικὸ μου σπίτι χωρὶς νὰ ὑποστῶ βασανιστήρια: τὰ τέρατα τῆς νέας παιδαγωγικῆς μοῦ τραβοῦσαν τὰ μαλλιά, μοῦ ἔλυναν τὴ γραβάτα, ἔφαγαν τὶς τσέπες μου, μὲ κλωτσούσαν, μὲ πατοῦσαν, σκαρφάλα-ναν στὴ ράχη μου. Καὶ ἡ μαμά χαμο-γελοῦσε τρυφερά κι' ἔλεγε μελιστάλα-χτα:

— Ἐλα, χρυσό μου, μὴν ἐνοχλεῖς τὸν κύριο...

Πρᾶγμα ποὺ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διπλασιάζει τὴν ἀντίδραση τῶν τεράτων. Αἰσθάνθηκα συχνὰ τὴν ἀνάγκη νὰ δια-παιδαγωγῶ μὲ τὸ δικό μου τρόπο τ' ἀνυπόφορα ζώακια. Ἀλλὰ συμβουλεύω ἀνεπιφύλακτα ὅσους ὑποστοῦν μιά πα-ρόμοια περιπέτεια νὰ συγκρατηθοῦν. Στίς περιπτώσεις αὐτὲς ἡ καλύτερη λύση εἶναι ἡ φυγή. Αὐτὴ θὰ εἶναι, ἄλλωστε, καὶ ἡ τιμωρία τῶν προοδευτικῶν γο-νέων.

Γνώρισα ἕνα νεαρὸ πατέρα ποὺ τι-μωρήθηκε σκληρὰ ἐξ αἰτίας τοῦ παιδι-οῦ του. Ἦταν κι' αὐτὸς ὁπαδὸς τῆς νέας παιδαγωγικῆς καὶ εἶχε κατασκευ-άσει ἕνα ἀνυπόφορο κοριτσάκι. Οἱ φί-λοι του τὸν ἐγκατέλειψαν σιγὰ σιγὰ, Κανεὶς δὲν τολμοῦσε πιά νὰ πάει στὸ σπίτι του καί, κατὰ συνέπεια, κανεὶς δὲν τὸν καλοῦσε. Ἀπέκτησε ἀντιπάθειες ἀπομονώθηκε κοινωνικὰ, καὶ μάλιστα σὲ μιά κρίσιμη περίοδο τῆς σταδιοδρο-μίας του. Ἀπέτυχε τὸ ἐπάγγελμα του καὶ πήρε τὸν κατήφορο. Ἀλλὰ φυσικά, ποτὲ δὲν ὑποτατεύθηκε πὼς ἡ ἀληθινὴ αἰ-τία τῆς ἀποτυχίας του ἦταν ἕνα κα-κομαθημένο παιδί...

Σὲ λίγο τὸ παιδί σας θὰ μπεῖ στὸ σχολεῖο. Ἐάν, στὰ πέντε ἢ ἑξὶ χρόνια κατὰ τὴ διάρκειά τῶν ὁποίων εἴχατε ἀ-κέραια τὴν εὐθύνη τῆς ἀγωγῆς του, δὲν προφτάσατε νὰ τοῦ δώσετε νὰ καταλά-βει πὼς ὑπάρχουν ὅρια στὴν προσωπι-κὴ του ἐλευθερία, μορεῖτε νὰ εἰσαγε-τε

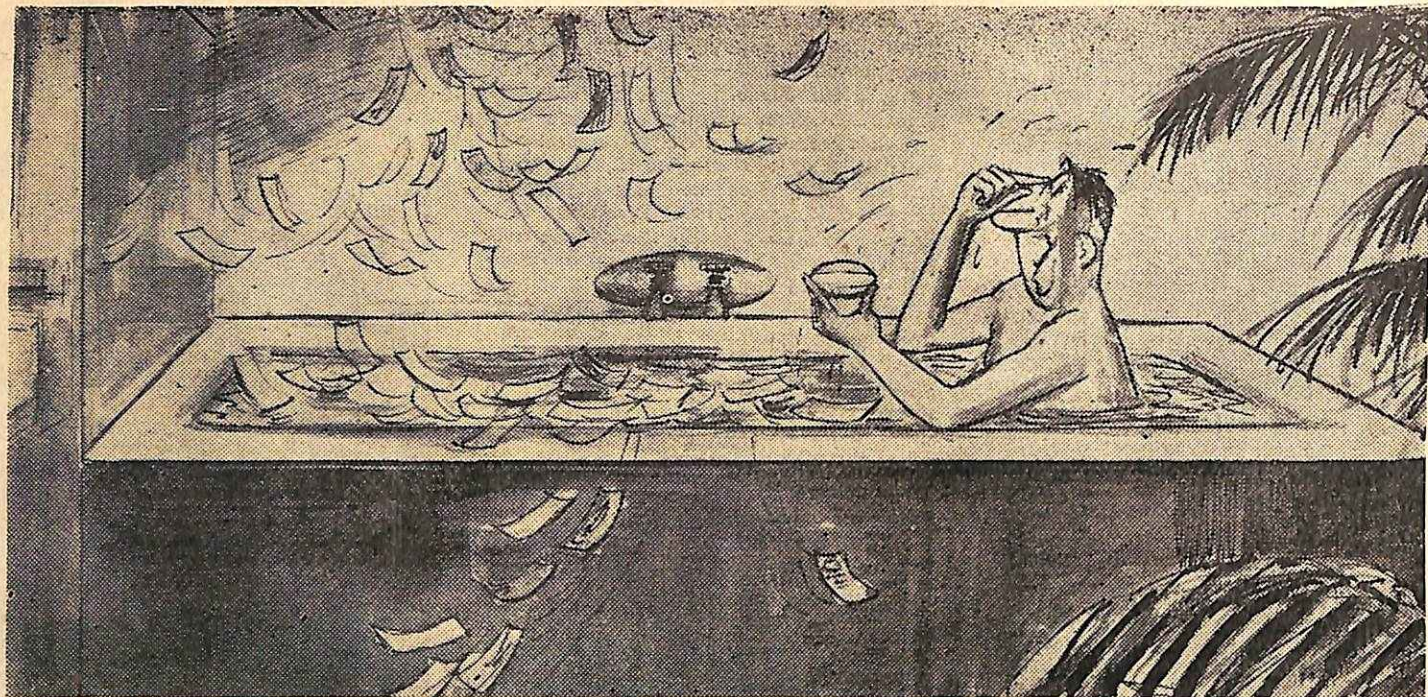
— Εἶπα στὸ μαχαράγιά: τὰ πλοῦτη σου μὲ ἀφήνουν ἀδιάφορο.

βαίει ὅτι τοῦ προετοιμάσατε τὶς πιὸ σκληρὲς ἀπογοητεύσεις.

Γιατί, ἂν ἔχει συνηθίσει στὴν ἀπε-ριόριστη ἐλευθερία, πὼς εἶναι δυνατόν νὰ καταλάβει ὅτι σὲ μιά τάξη μὲ τρι-άντα ἢ σαράντα μαθητὲς ἡ πειθαρχία εἶναι ἀπαραίτητη; Δὲν ἀποκλείεται νὰ τὸ καταλάβει κάποτε καὶ νὰ ὑποταχθεῖ. Ἀλλὰ θὰ ὑποφέρει...

Ὅχι, οἱ γονεῖς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν πειθαρχικὸ παιδαγω-γικὸ τους ρόλο. Πρέπει ν' ἀντιτάσσον-ται μὲ σταθερότητα στίς παιδικὲς ἰδιο-τροπίες. Ἀπὸ τὴν τρυφερότερη ἡλικία πρέπει νὰ δώσουν στὸ παιδί νὰ κατα-λάβει πὼς ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία εἶναι ἡ συμμόρφωση πρὸς τοὺς κοινωνικοὺς κα-νόνες.

Ἀπὸ τὸ κλάμμα τοῦ μαροῦ ὡς τὶς ὑπεφυγές τοῦ σχολιαρόπαιδου, οἱ γο-νεῖς θὰ χρειασθεῖ ν' ἀντιμετωπίσουν — καὶ νὰ ἐξουδετερώσουν — μιά ὀλόκλη-ρη παιδικὴ στρατηγικὴ μὲ τὰ κώλα καὶ τοὺς ἐλιγμούς της... Ὁ ρόλος τοῦ παιδαγωγοῦ δὲν ἔχει τίποτε τὸ τραγι-κὸ, ἀλλ' εἶναι καλύτερα νὰ τὸν παίρνου-με στὰ σοβαρὰ.

Πωλούνται ιδέες

Η βιομηχανία των ιδεών, μιά επικερδής επιχείρηση στις Ήνωμένες Πολιτείες.

Στην Αμερική, οι άυλες ιδέες πρέπει ν' αποδίδουν κάτι το υλικό... Ένας εύφυος Αμερικανός έχει βρει τον τρόπο να πουλάει, αντί αστρονομικής αμοιβής, αυτό το παράξενο εμπόρευμα που λέγεται «ιδέα», αυτή την τεράστια δύναμη που μπορεί να κινήσει τα όρη και ν' αλλάξει τη μορφή του κόσμου...

ΕΚΕΙΝΗ την ημέρα του Μαρτίου 1954 μιά τρομερή χιονοθύελλα είχε ξεσπάσει στο Κλήβελαντ, της πολιτείας Όχάιο. Οι δρόμοι ήταν έρημοι. Κανείς δεν τολμούσε να ξεμυτίσει με τέτοιο καιρό.

Κλεισμένοι στο γραφείο του, ο Στάνλεϋ "Αρνολντ", 39 ετών, αντιπρόεδρος μιάς μεγάλης εταιρείας τροφίμων, τραβούσε τα μαλλιά του. Ούτε ένας πελάτης στο κεντρικό κατάστημα της εταιρείας! Και οι διευθυντές των δεκαεπτά υποκαταστημάτων είχαν δολοφονηθεί! Ταιμίου κενό!

Η επιγραφή των καταστημάτων

«Πικ-έν-Παίυ» σάλευε λυπητερά στον άνεμο. Ο αντιπρόεδρος ήταν πολύ περήφανος γι' αυτή την εμπορική επωνυμία, δικής του επινόησης, που σημαίνει «Διαλέγετε και Πληρώνετε». Τη θεωρούσε πολύ έξυπνη. Αλλά φαίνεται πως δεν άρκει μιά έξυπνη επιγραφή για να επιτύχει το ρυθμό των πωλήσεων, ιδίως σε μιά μέρα χιονοθύελλας.

Ξαφνικά, ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" είχε μιά ιδέα. Η μέρα έτσι κι' αλλιώς ήταν χαμένη. Όλο αυτό το έχθρικό χιόνι θα μπορούσε τουλάχιστον να χρησιμοποιηθεί σε κάτι. Ο αντιπρόεδρος πήρε στο τηλέφωνο τὰ δεκατέσσερα υποκαταστήματά του.

— Κατεβάστε τὰ ρολά! Διέταξε. «Όλοι οι υπάλληλοι να φορέσουν τὰ παλτά τους και νὰ βγούν στο δρόμο!

— Δηλαδή, νὰ πάνε στὰ σπίτια τους; ρώτησαν οι διευθυντές.

— Όχι! Η μέρα είναι εργάσιμη και πληρωμένη. Οι υπάλληλοι, μηδενός εξαίρουμένου, θὰ βγούν στο δρόμο νὰ μαζέψουν χιόνι!

— Δηλαδή, θὰ παίξουν τις χιονιές;

— Τεμπέληδες! Ούρλιαξε ο "Αρνολντ". Ο νους σας είναι στο παιχνίδι. Αλλά δε θὰ παίξετε τις χιονιές! Θὰ βγίητε στο δρόμο, θὰ μαζέψετε σφαίρες χιονιού και θὰ τις αποθηκεύσετε στους ψυκτικούς θαλάμους!

Το προσωπικό συμμορφώθηκε γογγίζοντας. Ο αντιπρόεδρος είναι γνωστός «τρελλάκιας», αλλά δεν άστειεύ-

εται κανείς μαζί του. Ός το βράδυ, έχουν μαζευτεί κάπου οχτώ χιλιάδες σφαίρες χιονιού που τοποθετούνται σε ξύλινα κιβώτια και αποθηκεύονται στα ψυγεία.

Την άλλη μέρα, ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" παίρνει το τρένο για τη Νέα Υόρκη κι' εκθέτει τὰ μεγαλοφυή σχέδιά στο διευθυντή της «Τζένεραλ Φούντς», μεγάλης εταιρείας προϊόντων διατροφής. Μιά ώρα χειμαρρώδους ευλογητίας είναι αρκετή για να πεισθεί ο διευθυντής ότι το σχέδιο είναι πραγματικά πολύ έξυπνο. Κατά τη διάρκεια της δεκάτης εβδομάδας του Ιουλίου, η «Τζένεραλ Φούντς» θὰ διαθέσει εκατοντάδες δώρα που θὰ διανεμηθούν από τὰ καταστήματα «Διαλέγετε και Πληρώνετε». Είς αντάλλαγμα, τὰ καταστήματα θὰ προβάλλουν ιδιαιτέρως αυτή την εβδομάδα τὰ κατεψυγμένα προϊόντα της «Τζένεραλ Φούντς».

Έτσι, στὰ μέσα Ιουλίου, με θερμοκρασία 38 υπό σκιάν, τὰ καταστήματα του Στάνλεϋ "Αρνολντ" αναγγέλλουν μιά εβδομάδα πωλήσεων κατεψυγμένων προϊόντων που θὰ συνοδεύονται από έναν «καταιγισμό δώρων. Μεταξύ άλλων θὰ διανεμηθεί και «γνήσιο» χιόνι!... Το σχέδιο έχει καταπληκτική επιτυχία. Οι πελάτες συνωστίζονται στα καταστήματα «Διαλέγετε και Πληρώνετε» και η αστυνομία αναγκάζεται νὰ επέμβει για νὰ βάλει κάποια τάξη. Οι ούρες απλώνονται σε όλοκληρη τετράγωνα.

Κάθε πέντε λεπτά χτυπάει μιά μεγάλη καμπάνα. Ο πελάτης που βρίσκεται εκείνη τη στιγμή στο ταμείο δέχεται ως δώρο μιά σφαίρα χιονιού, κομψά συσκευασμένη σε διαφανές νάυλον. 'Επί πλέον, δέχεται κι' ένα δώρο που τοῦ προσφέρει η «Τζένεραλ Φούντς».

Έτσι, σ' αυτή την εβδομάδα του Ιουλίου, τὰ καταστήματα του Στάνλεϋ "Αρνολντ" έσπασαν το ρεκόρ πωλήσεων και αποζημιώθηκαν για τις αναδουλιές του χειμώνα. Τέτοιον εἶδος «εβδομάδες» με διανομή δώρων κλπ. οργανώνονται από πολλές αμερικανι-

κές επιχειρήσεις. 'Αλλ' η πρωτοτυπία του Στάνλεϋ "Αρνολντ" ήταν, τὸ χιόνι. Δεν είναι μικρό πράγμα νὰ μπορεί κανείς νὰ παίξει χιονιές Ιούλιο μήνα...

Έξωτικά προΐόντα

ΚΑΘΕ καλὰ οργανωμένη αμερικανική επιχείρηση έχει ένα «τμήμα πωλήσεων» που η σπουδαιότερη αποστολή του είναι νὰ παράγει «ιδέες», δηλαδή διαφημιστικές ιδέες που αυξάνουν το ρυθμό των πωλήσεων, ιδέες πρωτότυπες, έξυπνες, όχι τις συνηθισμένες πλαδαρότητες των διαφημίσεων που δημοσιεύονται στις εφημερίδες, στον κινηματογράφο και στο ραδιόφωνο. Λίγες και καλές ιδέες είναι αρκετές για νὰ εξασφαλίσουν την επιτυχία μιάς επιχείρησης.

Ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" είναι μιά ανεξάντλητη πηγή ιδεών — τόσο ανεξάντλητη, ώστε ίδρυσε μιά δική του εταιρεία που παράγει αποκλειστικά «ιδέες» οι οποίες πωλούνται πανάκριβα στις αμερικανικές επιχειρήσεις. Δεν πρόκειται για ένα διαφημιστικό γραφείο. Ο διαφημιστής είναι απλώς το εκτελεστικό όργανο που θέτει σε εφαρμογή τις ιδέες του Στάνλεϋ "Αρνολντ".

Η ιδέα της διανομής χιονιού είχε τόση επιτυχία, ώστε ο "Αρνολντ" αποφασίζει νὰ οργανώσει μιά δεύτερη εβδομάδα πωλήσεων κατεψυγμένων προϊόντων, με διανομή δώρων. 'Αλλ' αυτή τη φορά, για νὰ προσελκύσει την πελατεία, φέρνει δυο πιγγουίνους από το Περού, τονίζοντας στις αγγελίες του πως οι πιγγουίνοι, που ζουν στους πάγους, είναι «ειδικοί» στα ζητήματα καταψύξεως. Τὰ δυο πουλιά κλείνονται σ' ένα κλουβί ψυγείο με ρόδες και περφέρονται ανάμεσα στα κατεψυγμένα προϊόντα. Και οι χαζοί τρέχουν για νὰ θαυμάσουν τους πιγγουίνους, έστω και αγοράζοντας προϊόντα που δεν τους χρειάζονται.

Τον ίδιο χρόνο, ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" αποφασίζει νὰ επιταχύνει το ρυθμό πωλήσεων του άνανα, της καρύδας και άλλων έξωτικών προϊόντων. Την εποχή εκείνη, το Κογκρέσσο μελετούσε ένα νομοσχέδιο για τη μετατροπή της Χα-

βάης σε πολιτεία των ΗΠΑ. Ο "Αρνολντ" πείθει τον δήμαρχο του Κλήβελαντ νὰ καλέσει τον δήμαρχο της Χονολουλού για μιά επίσκεψη που θὰ «συμφίξει τους δεσμούς φιλίας των δυο λαών. Τὰ καταστήματα «Διαλέγετε και Πληρώνετε» θὰ κάνουν τὰ έξοδα. Ο δήμαρχος της Χονολουλού είναι άρρωστος και δεν μπορεί νὰ ταξιδέψει, αλλά στέλνει ως αντιπρόσωπό του τον διάσημο Χαθανέζο πρωταθλητή της κολυμβήσεως Καχαναμόκου, που είναι πασίγνωστος στην Αμερική. Ο "Αρνολντ" οργανώνει μιά μεγαλοπρεπείστατη υποδοχή, κινητοποιεί τους δημοσιογράφους και τους φωτορεπόρτερ, μοιράζει χαθανέζικες ορχιδέες και περιφέρει σαν άξιοπερίεργο ζωο στα δεκατέσσερα υποκαταστήματά του τον άτυχο Καχαναμόκου που, χωρίς νὰ καταλαβαίνει περί τίνος πρόκειται, μιλάει για τη «φιλία των δυο λαών». Το πλήθος συρρέει για νὰ θαυμάσει τον έξωτικό πρωταθλητή και η πώληση των έξωτικών προϊόντων προχωρεί ίκανοποιητικά. Ποτέ δεν πουλήθηκαν τόσοι άναναδες στην Αμερική!

ΣΑΠΩΝΟΠΟΙΗ-Α «Ντόουβ» ζητησε ν' αγοράσει από τον Στάνλεϋ "Αρνολντ" μιά καλή ιδέα για τη διάδοση των προϊόντων της. Ο "Αρνολντ" κατέστρωσε το σχέδιό του σε λίγα λεπτά, την ώρα που βρισκόταν στο μπάνιο του: Θὰ γινόταν ένας μεγάλος διαγωνισμός με σύνθημα «Κερδίστε μιά μπανιέρα γεμάτη δολάρια!»

Το σχέδιο μπήκε άμέσως σ' εφαρμογή. Ο "Αρνολντ" γέμισε μιά μπανιέρα με χαρτονομίσματα του ενός και των πέντε δολλαρίων και την κλείδωσε στα θησαυροφυλάκια μιάς Τράπεζας. Κατόπιν, όλα τὰ μεγάλα καταστήματα της Νέας Υόρκης στολίζουν μιά διτρίνα τους με μπανιέρες γεμάτες σαπούνια Ντόουβ και οι εφημερίδες εκθέτουν τους όρους του διαγωνισμού: Αὐτός που θὰ υπολογίσει με τη μεγαλύτερη προσέγγιση τὸ ποσό που περιέχεται στη μπανιέρα, θὰ κερδίσει τὰ χρήματα. Ο δεύτερος νικητής θὰ πάρει 5000 δολάρια και θὰ μοιρασθούν άλλα 200 βραβεία

των πενήντα δολλαρίων. Για νὰ συμμετάσχει κανείς στο διαγωνισμό άρκεί ν' αγοράσει ένα σαπούνι Ντόουβ και νὰ στείλει τὸ περίβλημά του στην επιτροπή.

Ο διαγωνισμός έχει τεράστια επιτυχία και η εταιρία Ντόουβ, που πληρώσε τὰ βραβεία, κέρδισε εἰς ἀντάλλαγμα πολλές μπανιέρες γεμάτες δολάρια! Ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" απέχθανε στη μιζέρια. Τὸ ἐμβλημα του είναι: «Όσα περισσότερα βάζετε τόσα περισσότερα παίρνετε. Η πιὸ μεγαλοφυής ιδέα μπορεί νὰ πάει χαμένη αν αρχίσετε τις οικονομίες στην εφαρμογή της. Δίνετε στο κοινό μιά εντύπωση πλούτου και άφθονίας, έστω κι' αν εἰσθε βουτηγμένοι στα χρέη. Τὸ χρήμα τραβάει τὸ χρέος».

'Αλλ' ο διαγωνισμός που άφησε έποχή στις Ήνωμένες Πολιτείες ήταν τὸ «Νησί με τὸ Θησαυρό», που οργανώθηκε από τον Στάνλεϋ "Αρνολντ" για λογαριασμό μιάς ζυθοποιίας. Αντίθετα πρὸς τον προηγούμενο, ο διαγωνισμός αὐτός δεν έχει ως κέντρο τὸ ἴδιο τὸ προϊόν, ἀλλ' αὐτό, κατὰ τὴ γνώμη του "Αρνολντ", δεν είναι άπαράιτητο, φτάνει νὰ είναι έντυπωσιακά τὰ βραβεία.

Τὸ 1956, για λογαριασμό της ζυθοποιίας Πήλ, ο "Αρνολντ" αγοράζει ένα όλοκληρο νησί στο άρχιπέλαγος των Μπαχάμας. Συγκεντρώνει επίσης άλλα βραβεία μεγάλης άξίας: πολυτελή αὐτοκίνητα, δέκτες τηλεόρασης, ηλεκτρικές κουζίνες κ.λπ. Κατόπιν, κλείνει σ' μακριά μεταλλικά κιβώτια τὰ δελτία που αντιστοιχούν με κάθε βραβείο και θάβει τὰ κιβώτια σε διάφορα σημεία του νησιού. Κάθε κιβώτιο περιέχει επίσης δυο εισιτήρια αλλε ρετούρ για τὸ Παρίσι. Τότε άναγγέλλεται ο μεγάλος διαγωνισμός, που τὸ πρώτο βραβείο του θὰ είναι ένα όλοκληρο νησί. Τὰ υπόλοιπα βραβεία είναι θαμμένα στο νησί. Όποιοσδήποτε μπορεί νὰ συμμετάσχει στο διαγωνισμό που συνίσταται στη διατύπωση μιάς έξυπνης λεζάντας σε μιά γελοι-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Ο ΔΙΑΒΗΤΗΣ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η έπιστήμη διαθέτει σήμερα τρία αποφασιστικά μέσα για την εξουδετέρωση του διαβήτη: τη διαίτα, τις ενέσεις ινσουλίνης και τις σουλφαμίδες που προκαλούν υπογλυκαιμία. Εκτός από το είδος της παθήσεως που αφορά τις νεαρές ηλικίες, όλες οι υπόλοιπες μορφές της εξορκίζονται έγκαιρα μ' ένα απλούστατο τρόπο: την αποφυγή της παχυσαρκίας.

Ο ΔΙΑΒΗΤΗΣ είναι πραγματικά μια από τις σοβαρότερες παθήσεις. Για να καταλάβει κανείς για τι ακριβώς είδους αρρώστεια πρόκειται, πρέπει να έχει ώρισμα πράγματα υπ' όψει του σχετικά με το πάγκρεας. Το πάγκρεας ανήκει στους αδένες έσω έκκρίσεως, δηλαδή στα χημικά έκκρινα έργοστάσια του οργανισμού, που διοχετεύουν απ' ευθείας στο αίμα τα προϊόντα τους. Το προϊόν που παράγει το πάγκρεας είναι μια ορμόνη με πολύ γνωστό όνομα: η ινσουλίνη. Η αποστολή της, ανάμεσα στα άλλα, έγκειται στο να συντελέσει στη «κάνευση» των σακχάρων, δηλαδή στο να τα καίει και να τροφοδοτεί έτσι την ενέργεια της ζωής.

Αλλά τί ακριβώς ένοοι, όταν λέμε «σακχαρώς»; Απλούστατα όλες τις τροφές, που χάρη στις μεταμορφώσεις, στις οποίες τις υποβάλλει η πέψη, μεταβάλλονται σε σάκχαρο. Αυτές οι τροφές είναι οι σπουδαιότερες, οι πιο γνωστές κι' οι πιο άφομοιωσιμες απ' όλες.

Έτσι, όλα τα προϊόντα που προέρχονται από τους δημητριακούς καρπούς, όπως το ψωμί και τα ζυμαρικά, όλα τα αλευρούχα φυτικά είδη, όπως οι πατάτες, τα ξερά φασόλια, τα μπιζέλια, οι φακές, το ρύζι, καθώς κι' ώρισμα χορταρικά, όπως τα παντζάρια, μεταβάλλονται σε σάκχαρο.

Ο διαβητικός, λοιπόν, είναι ένας αρρώστος, που το πάγκρεας του δεν εκκρίνει αρκετή ινσουλίνη στο αίμα. Έτσι, δεν καίονται όλες οι ποσότητες σακχάρου, που καταναλώνει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Πού πηγαίνει αυτό το σάκχαρο, που δεν καίεται; Απλούστατα, παραμένει στο αίμα και σιγά — σιγά διοχετεύεται στα ούρα. Τα μεγάλα σημάδια, λοιπόν, του διαβήτη είναι δύο: 1) σάκχαρο μέσα στα ούρα, όπου, φυσιολογικά, δεν θα έπρεπε να υπάρχει. 2) Υπερβολικό ποσοστό σακχάρου μέσα στο αίμα, ενώ, φυσιολογικά, το αίμα περιέχει ένα γραμμάριο περίπου κατά λίτρο.

Η σοβαρότης, όμως, του διαβήτη δεν έγκειται απλώς σ' αυτό το γεγονός. Έγκειται κυρίως στις επιπλοκές του

Να μερικές απ' αυτές: στο διαβητικό κώμα, οι διαβητικές αρτηρίτιδες, που μπορεί να επισύρουν γάγγραινα στα κάτω άκρα, οι έγκεφαλικές αρτηρίτιδες, που προκαλούν παραλύσεις, οι αλλοιώσεις των στεφανιαίων, που ακολουθούνται από στηθάγχη και καρδιακή ανεπάρκεια, οι διαταραχές της όρασεως, που μπορεί να οδηγήσουν στην τύφλωση, και, τέλος, το στραπατσάρισμα των νεφρών.

Οι επιπλοκές του διαβήτη ποικίλουν, ανάλογα με τις ηλικίες, κατά τις οποίες εμφανίζεται. Πρέπει, λοιπόν, με βάση αυτό το κριτήριο, να μιλήσουμε χωριστά για το διαβήτη των ενηλίκων και τον διαβήτη των νέων.

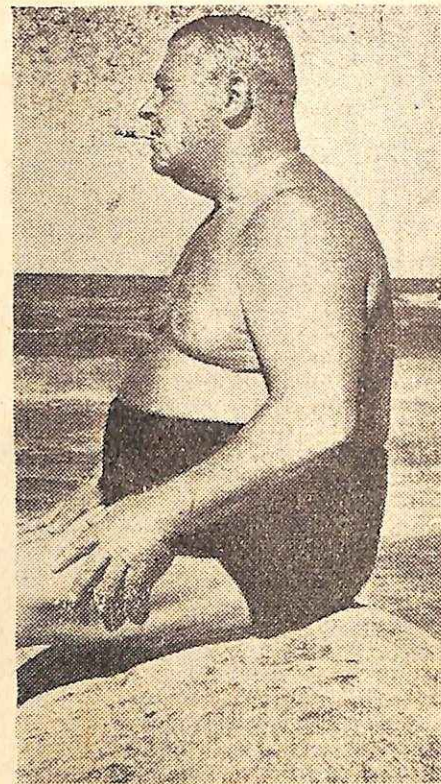
ΠΩΣ καταλαβαίνουμε τον διαβήτη; Στα 340ο των διαβητικών, σαφές είδοποιητικό σημάδι είναι η δίψα. Δίψα μέτρια (2 λίτρα την ημέρα) ή δίψα έντονη (3—4 λίτρα). Παράλληλα, άφθονα ούρα.

Υστερα, έρχεται η πείνα. Συχνά, δεν έλκυει την προσοχή του αρρώστου, γιατί οι πιο πολλοί διαβητικοί ανήκουν στην κατηγορία των πολυφαγών. Στα 6% των περιπτώσεων, αποκρυπτικά σημάδια είναι η κούραση κι' η απίσχανση. Κούραση τρίπτυχη: μυϊκή, διανοητική, σεξουαλική.

Στα 50% των περιπτώσεων, η εξέταση των ούρων φανερώνει την πάθηση. Τέλος, 10% των αρρώστων δεν αντιλαμβάνονται τον διαβήτη παρά εξ αιτίας μιας επιπλοκής του. Άλλοτε πρόκειται απλώς για μια πληγή που άργει να κλείσει. Άλλοτε για οφθαλμικές διαταραχές. Άλλοτε για κυκλοφοριακές ανωμαλίες. Άλλοτε για ανικανότητα.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, αποτελεί εξαίρεση του κανόνα να εμφανισθεί διαβήτης σε άτομα που να μην είναι γερά πηρούνι.

Γενικά, η αρρώστια αυτή προτιμά τους παχύσαρκους κι' εύκολα καταλαβαίνουμε το γιατί. Τρώγοντας πολύ, απασχολούμε το πάγκρεας τόσο, ώστε να παράγει άφθονη ινσουλίνη, που χρειάζεται για την ποσότητα των κα-

Η παχυσαρκία είναι ο υπ' αρ. 1 προαγωγός του οργανισμού προς τον διαβήτη

ταναλισκομένων τροφών. Ο αδένος, λοιπόν, αυτός κουράζεται και στο τέλος παρουσιάζει ανεπάρκεια, πράγμα που σημαίνει διαβήτη.

Υπάρχουν, επίσης, κι' οι κατά προδιάθεση διαβητικοί. Είναι τα άτομα, που συνήθως έχουν διαβητικούς άρρωστος στους πολυ στενοί συγγενείς τους. Έξ άλλου, υποψήφια θύματα του διαβήτη είναι οι γονείς που γεννούν βαρέα παιδιά, πάνω από 4,5 κιλά, όπως κι' οι γυναίκες που είχαν επανειλημμένα πρόωρους τοκετούς.

Το άτομο που έχει προδιάθεση στο διαβήτη, πρέπει να κάνει αναλύσεις ούρων κάθε χρόνο και, προπαντός, να αποφεύγει το πάχος.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ σακχάρου στα ούρα είναι το πρώτο δεδομένο της διαγνωσεως. Πρέπει, ωστόσο, να βεβαιωθείμε άμέσως ότι η παρουσία αυτή είναι διαβητικής φύσεως. Για τον σκοπό αυτό, προσφεύγουμε σε μια εργαστηριακή δοκιμή, την τεχνητή υπεργλυκαιμία. Πρόκειται για μια αληθινά μεγαλόπνευστη μέθοδο, που αξίζει να την περιγράψουμε, γιατί ξεσκεπάσει σίγουρα το διαβήτη. Δεν έχουμε δικαίωμα να μιλάμε για διαβήτη, αν δεν προηγηθεί η απόδειξη της θετικής τεχνητής υπεργλυκαιμίας (Η. G. P.). Έξασφαλίζει επίσης, πράγμα σπουδαιότατο, τη διάγνωση του προδιαβήτη.

Ίδου σε τί συνίσταται. Αν ένα άτομο εισαγάγει στον οργανισμό

του μια καθορισμένη δόση σακχάρου (γλυκόζης), δηλαδή 50 γραμμάρια, το ποσοστό σακχάρου μέσα στο αίμα ανέρχεται κατά 50% (από 1 στα 1,5 γραμμάρια), για να κατέλθει κατόπιν στο φυσιολογικό επίπεδο, μετά από παρέλευση τριών ωρών. Στο διαβητικό άτομο, το ποσοστό σακχάρου μέσα στο αίμα, στην αφετηρία, είναι ήδη υψημένο (δύο γραμμάρια, λόγω χάρη), περνά στα 3,5 γραμμάρια και δεν ανέρχεται στην αρχική στάθμη παρά 5—6 ώρες. Παράλληλα, υπάρχει σάκχαρο και μέσα στα ούρα.

Στο διαβητικό άτομο, δηλαδή το άτομο που είναι προδιαβημένο στον διαβήτη, το φυσιολογικό αρχικό ποσοστό του ενός γραμμαρίου ανεβαίνει 5—6 ώρες από μια ώρα στα δύο γραμμάρια, για να κατέλθει στο φυσιολογικό επίπεδο ύστερα από τρεις ώρες.

Αυτή η δοκιμή βρίσκει την έκφραση της σε μια καμπύλη, που επιτρέπει με την πρώτη ματιά τη διάγνωση.

Ας δούμε τώρα τι συμβαίνει με τον παιδικό διαβήτη. Έδώ, στα 60% των περιπτώσεων, η πάθηση εμφανίζεται απότομα, με μια πολύ έντονη δίψα (10 λίτρα και πάνω). Παράλληλα, αυξάνει η ποσότητα των ούρων, με ακράτεια καμιά φορά. Η κούραση είναι μεγάλη, καθώς κι' η απίσχανση.

Στις 12% των περιπτώσεων, αποκρυπτικά σημάδια είναι το κώμα, ιδίως στις μικρότερες ηλικίες. Στις 15%, η αρχή γίνεται άθροβα, όπως και στον ενήλικα.

Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η πρώτη έκδήλωση είναι μια επιπλοκή.

Το τεστ της τεχνητής υπεργλυκαιμίας, που πρέπει να γίνει άμέσως, θα εξασφαλίσει τη σωστή διάγνωση, όπως και στη περίπτωση των ενηλίκων.

ΣΤΑ ηλικιωμένα άτομα, η εξέλιξη του διαβήτη είναι πολύ άρνητική ή σπουδαιότερη από τις επιπλοκές του ή αρτηρίτις. Στα νεαρά άτομα, απεναντίας, η εξέλιξη είναι πολύ γρήγορη και πάντα με κατεύθυνση προς το κώμα.

Το διαβητικό κώμα είναι πλήρες και γαλήνιο. Δεν μοιάζει με το κώμα της έγκεφαλικής αιμορραγίας, που συνοδεύεται από αντανάκλαστικές διαταραχές. Η άναπνοη, εδώ, είναι βαθειά κι' ήσυχη. Αυτό του κώματος προηγείται μια προδιαβητική φάση, που πρέπει να διαγνωσθεί έγκαιρα, ώστε αποφεύγουμε το πραγματικό κώμα. Την χαρακτηρίζουν σημάδια προερχόμενα από το πεπτικό σύστημα: έμετοι, διάρροια, πολύ έντονη δίψα και, στα παιδιά, όξεις κοιλιακοί πόνοι. Μπορεί να εμφανισθούν και νευρικά σημάδια: είτε αδράνεια είτε ευερέθιστη κατάσταση. Το σπουδαιότερο σημάδι είναι πάντα η παρουσία σακχάρου μέσα στα ούρα, σε μεγάλο ποσοστό.

Η δεύτερη, κατά σειρά σπουδαιότητας, επιπλοκή είναι η αρτηρίτις. Η παρουσία σακχάρου μέσα στα ούρα προσβάλλει τα αρτηριακά τοιχώματα, τα σκληραίνει και τα στενώνει. Έτσι, η κυκλοφορία του αίματος είτε αναχαιτίζεται είτε γίνεται με πολλή δυσκολία. Ανάλογα με την περιοχή όπου σημειώνεται η αρτηρίτις, έχουμε:

1) Προσβολή των κάτω άκρων, που εμποδίζει ή καθιστά πολύ επίπονο το βάδισμα και, σε πολύ προχωρημένο στάδιο, επισύρει τη γάγγραινα.

2) Καρδιακές διαταραχές, ιδίως στηθάγχη, από αλλοιώσεις των στεφανιαίων αρτηριών, που αρδεύουν τον καρδιακό μύη.

3) Διαταραχές της όρασεως, που καταλήγουν στην τύφλωση κι' οφείλονται σε αρτηρίτιδα του αμφιβληστροειδούς.

4) Ανωμαλίες στη λειτουργία των νεφρών, από αρτηρίτιδα των μικρών αγγείων αυτών των οργάνων.

5) Φαινόμενα αυτής της φύσεως, που παρουσιάζονται σύγχρονα σε αρκετά από τα παραπάνω όργανα και με ποικίλη ένταση.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ να αποφύγουμε το διαβήτη; Αυτό το ερώτημα, η επισημη απάντα καταφατικά.

Για να μη περιπέσει κανείς σ' αυτή την πάθηση, πρέπει πρώτα — πρώτα να διατηρεί ένας βαρος ανάλογα ισορροπημένο προς το ανάστημά του. Η αχαλίνωτη διατροφή προκαλεί υπερβολική έκκριση ινσουλίνης και οδηγεί στη μοιραία ανεπάρκεια του αδένος που την παράγει. Έτσι, ο διαβήτης είναι αναπόφευκτος.

Αλλά θα πει κανείς: και στα παιδιά; Εδώ, δεν μπορούμε να αποφύγουμε τον διαβήτη, αλλά μια κι' εμφανισθεί, το παιδί πρέπει να «σωθεί» με αποφασιστικό τρόπο από τον γιατρό, ώστε μεγαλώνοντας, να μη το βρουν οι φοβερές πιθανές επιπλοκές.

Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση των ενηλίκων. Μια κι' εμφανισθεί η πάθηση, πρέπει να αντιμετωπισθεί αποφασιστικά με όλη τη θεραπευτική αυστηρότητα, που επιβάλλεται.

Αλλά το επαναλαμβάνουμε: ο διαβήτης των ενηλίκων δεν θα έπρεπε να υφίσταται. Τουλάχιστο, αν η προδιάθεση είναι ισχυρή, δεν θα έπρεπε να πρόκειται, παρά για ένα πολύ έλαφρό διαβήτη, χωρίς σοβαρό κίνδυνο επιπλοκών.

ΚΑΤ' αρχήν, πρέπει να εξασκευθεί πόσο σάκχαρο μπορεί να απορροφήσει ο αρρώστος. Η ποσότης και τα είδη της διατροφής του δεν θα ξε-

περνούν αυτό το όριο. Με τέτοια βιολογική προϋπόθεση, το ποσοστό σακχάρου μέσα στο αίμα θα πέσει στο φυσιολογικό επίπεδο και δεν θα παρουσιάζεται πια σάκχαρο μέσα στα ούρα.

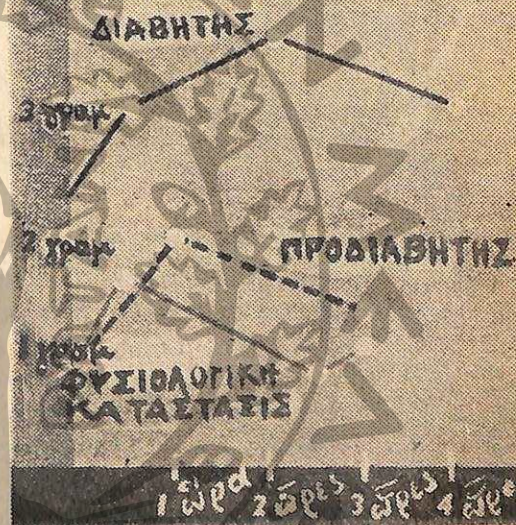
Όταν, όμως, η ποσότης σακχάρου που μπορεί να «κωφεί» ο οργανισμός, είναι μικρότερη από τα όρια της τροφικής ποσότητας που αρκεί για τη συντήρηση του οργανισμού, παρίσταται αναγκη φαρμακευτικής παρεμβάσεως, που θα εξασφαλίσει την καυσή του κατωτάτου όριου σακχάρου.

Εξ εδώ και λίγα χρόνια, υπήρχε ένα και μόνο φάρμακο: η ινσουλίνη. Πριν από την ανακάλυψη της, οι αρρώστοι αυτής της κατηγορίας ήταν καταδικασμένοι. Ο οργανισμός τους δεν μπορούσε να διατραφεί επαρκώς και κατέληγαν σε κώμα.

Τώρα τελευταία, εμφανίστηκε ένα καινούριο φάρμακο, που έχει την ικανότητα να κατεβάσει το ποσοστό του σακχάρου μέσα στο αίμα και, κατά συνέπεια, και μέσα στα ούρα. Είναι ένα φάρμακο, που ανήκει στη μεγάλη οικογένεια των σουλφαμίδων. Η σουλφαμίδα αυτή, που προκαλεί υπογλυκαιμία, επιτρέπει σε ώριμους διαβητικούς να μη ακολουθούν καμιά δίαιτα, παίρνοντας απλώς ένα με δύο χάπια την ημέρα.

Πώς επενεργεί αυτή η σουλφαμίδα; Απλούστατα, τονώνει το πάγκρεας και το καθιστά ικανό να εκκρίνει την απαιτούμενη ποσότητα ινσουλίνης. Δυστυχώς, όμως, το φάρμακο αυτό δεν δίνει τα ίδια αποτελέσματα σε όλους τους διαβητικούς κι' εύνοι μονάχα μια κατηγορία απ' αυτούς.

ΔΡ. NEFERT

Σχεδιάγραμμα, των ποσοτήτων σακχάρου κατά λίτρο αίματος, που αντιστοιχούν στο διαβήτη, στην προδιαβητική κατάσταση και στη φυσιολογική κατάσταση

«Οι μύλοι του Λουέν, την ανατολή». Πίνακας του Άλφρεντ Σισλέυ (1839 — 1899). Για την αγορά του, σ' ένα πρόσφατο πλειστηριασμό, έγινε πραγματική μάχη. Όταν ζούσε ο Σισλέυ, οι αγοραστές των έργων του ήταν σπανιά ταίρια.

ΜΥΘΩΔΗ ΠΟΣΑ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΑΚΜΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μετά τα διαμάντια, οι ζωγραφικοί πίνακες είναι οι ακριβότερες και ασφαλέστερες αξίες. Δισεκατομμύρια δραχμές πληρώνονται κάθε χρόνο για την απόκτησή τους. Ένα τεράστιο διεθνές εμπόριο έχει οργανωθεί γύρω τους. Οι τιμές που προσφέρονται είναι αστρονομικές: εκατομμύρια για ένα πίνακα, που άλλοτε δεν μπορούσε να πουληθεί ούτε λίγες χιλιάδες. Το διεθνές χρηματιστήριο έργων τέχνης βρίσκεται σε πρωτοφανή άνθηση. Η τέχνη έχει γίνει μια από τις πιο ασφαλείς επενδύσεις. Πώς εξηγείται και τι είναι το φαινόμενο αυτό, ένα από τα πιο χαρακτηριστικά της εποχής μας;

ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΟΤΕ άλλοτε, σε καμμία εποχή, τα έργα ζωγραφικής δεν είχαν τόσο «εμπορική αξία» όσο σήμερα. Μεγάλοι ζωγράφοι, που δεν εύρισκαν άλλοτε αγοραστές για τους πίνακές τους, θα έμεναν κατ'απλήκτοι, αν ζούσαν σήμερα, από τις τεράστιες τιμές που θα τους πρόσφεραν. Η μόδα της συλλογής έργων τέχνης, που έχει γενικευθεί στις ημέρες μας, έχει δημιουργήσει ένα διεθνές «χρηματιστήριο πινάκων». Οι εκατομμυριούχοι έχουν παρασυρθεί από τη μόδα αυτή και αγοράζουν, όσα — όσα — κι' όταν ακόμα δεν είναι φιλότεχνοι — τους πίνακες που πουλιούνται στους μεγάλους πλειστηριασμούς του Λονδίνου και του Παρισιού, των δυο μεγάλων κέντρων του εμπορίου των έργων τέχνης. Μερικοί Έλληνες έφοπλιστές έχουν διαθέσει τον τελευταίο καιρό δεκάδες εκατομμύρια δραχμές για να αποκτήσουν αριστουργήματα της ζωγραφικής κι' η συλλογή του κ. Νιάρχου — που έχει εκτεθεί και στην Αθήνα — θεωρείται σήμερα μια από τις πλουσιότερες που υπάρχουν.

Εκείνοι, όμως, που αγοράζουν περισσότερο πίνακες είναι οι Αμερικανοί. Πιστεύουν, ότι αν αποκτήσουν μια συλλογή έργων ζωγραφικής θα θεωρηθούν όχι μόνο φιλότεχνοι, αλλά και γενικότερα καλλιεργημένοι άνθρωποι και θα μπορούν να σταθούν στο επίπεδο του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Εκτός, όμως, από τη μόδα, υπάρχει κι' ένας άλλος παράγοντας που ενισχύει το εμπόριο των έργων τέχνης: η κερδοσκοπία. Γιατί τα έργα τέχνης

έχουν γίνει τώρα μια από τις πιο ασφαλείς επενδύσεις. Η αξία τους ανεβαίνει σταθερά και ιδιωτικές συλλογές που η δημιουργία τους στοίχισε ως πούμε ένα Α ποσό, αξίζουν τώρα πολυλαπλάσια. Το χρηματιστήριο των έργων τέχνης είναι σταθερά ανατιμητικό.

Οι πλαστοί πίνακες

ΕΙΝΑΙ τόσο η μανία της αγοράς πινάκων, ώστε έχουν παρει δισαναλογη αξία και έργα μέτριων ζωγράφων. Όποιος δέ βρίσκει και δεν μπορεί — ν' αγοράσει ένα Ρενουάρ, ένα Γκωγκέν, ένα Πικασσό ή ένα Μαυρέ, αγοράζει, ότι βρει — αρκεί ν' αγοράσει. Και οι τιμές ανεβαίνουν. Η μανία αυτή έχει και μιαν άλλη συνέπεια: τον πολλαπλασιασμό πλαστών πινάκων, που οι αγοραστές — τις περισσότερες φορές άδαείς — δεν ξέρουν να διαπιστώσουν αν είναι ή όχι αυθεντικοί. Μια τελευταία στατιστική αναφέρει ότι μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν σήμερα — αγορασμένοι μετά τον πόλεμο στην Ευρώπη — 20.000 πίνακες του Ντεγκά, δηλαδή τουλάχιστο είκοσι φορές περισσότεροι από όσους είχε φιλοτεχνήσει ο μεγαλύτερος αυτός Γάλλος ζωγράφος. Και είναι σχεδόν όλοι πλαστοί. Παρόμοια υπάρχουν, αγορασμένοι επίσης σε υψηλές τιμές, δεκάδες χιλιάδες πλαστοί πίνακες πολλών άλλων ζωγράφων. Ακόμα και Μουσεία την έχουν πάθει και είναι πρόσφατο το πάθημα του βρετανικού Μουσείου που αγόρασε πανάκριβα — περίπου 50.000.000 δραχμές — ένα πίνακα του Γκρέκο που αποδείχθηκε πλαστός.

Γενικά, όμως, στα μεγάλα κέντρα πλειστηριασμού έργων τέχνης του Λονδίνου και του Παρισιού, οι πίνακες που πουλιούνται είναι αυθεντικοί, εγγυημένοι από τους πιο γνωστούς εμπειρογνώμονες. Οι περισσότεροι προέρχονται από παλιές ιδιωτικές συλλογές που διαλύονται, γιατί οι κάτοχοί τους αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες ή θέλουν να πουλήσουν ωρισμένα έργα για να αγοράσουν άλλα. Στους πλειστηριασμούς αυτούς οι αγοραστές τις περισσότερες φορές κρατούν άνωθεν κι' αντιπροσωπεύονται από πράκτορες που αγοράζουν για λογαριασμό τους.

Οι πίνακες που κινούνται περισσότερο στο διεθνές χρηματιστήριο έργων τέχνης είναι των εμπρεσιονιστών, μετεμπρεσιονιστών και μοντέρνων ζωγράφων, για τον απλούστατο λόγο ότι άφθονούν στις ιδιωτικές συλλογές και αρέσουν πιο πολύ. Οι πίνακες των μεγάλων ζωγράφων του παρελθόντος βρίσκονται οι περισσότεροι στα μουσεία και είναι εκτός εμπορίου. Ελάχιστα έργα του Γκρέκο, του Ντά Βίντσι, του Βελάσκουεθ, του Τισιανού, του Ρέμπραντ, του Ρομπινσόν, του Ραφαήλ, και άλλων μεγάλων ζωγράφων βρίσκονται σε χέρια ιδιωτών και οι τιμές τους είναι τόσο απρόσιτες, ώστε

μόνο μερικοί δισεκατομμυριούχοι θα μπορούσαν να τις πληρώσουν. Έτσι εμπροστίμοι είναι κυρίως οι πίνακες των τελευταίων 150 χρόνων.

Έργα και τιμές

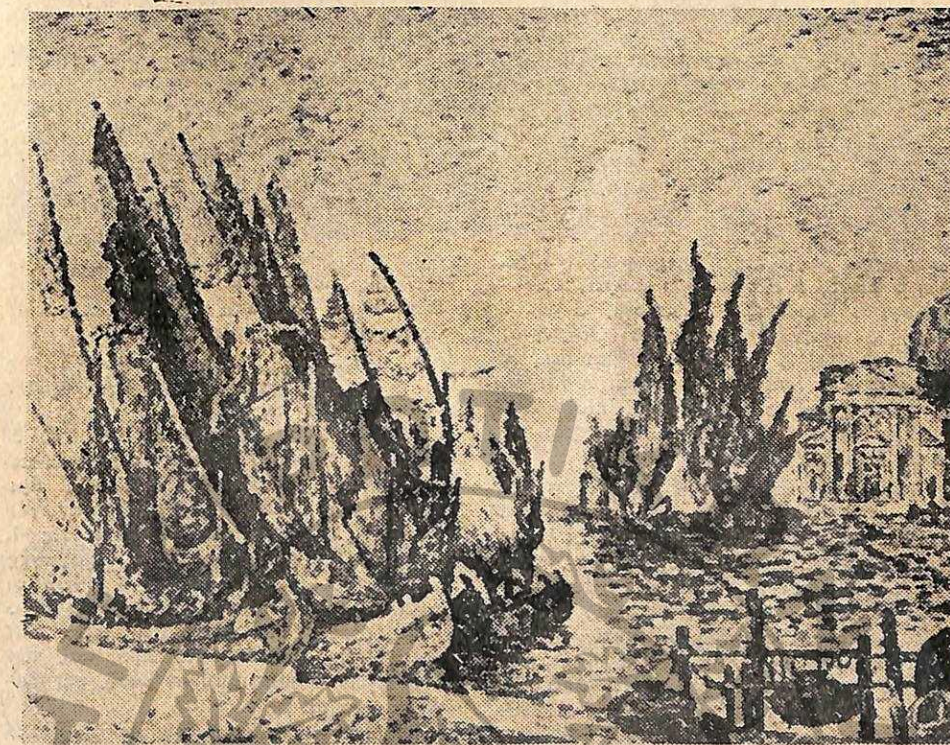
ΟΙ μεγαλύτερες τιμές που πληρώθηκαν τα τελευταία χρόνια για πίνακες των τελευταίων 150 χρόνων ήταν: 6.240.000 δραχμές για μια ναύτη — μούρτ του Γκωγκέν που την αγόρασε ο Έλληνας έφοπλιστής Γουλανδής τον Ιούνιο του 1957 και 7.220.000 δραχμές για το «Γιοφύρι του Άρζαντέιγ» του Κλωντ Μονέ που αγοράστηκε στις 21 του περασμένου Ιουνίου από έναν «άνωνυμο».

Τα δυο περιφημότερα κέντρα πλειστηριασμού έργων τέχνης είναι το Σοθμπυ'ς και το Κριστι'ς στο Λονδίνο, που ιδρύθηκαν το 1744 το πρώτο και το 1766 το δεύτερο. Το 1960 ο τζίρος του

ήταν 275.000 στερλίνες το 1959 για ένα μόνο πίνακα — άλλ' ο πίνακας αυτός ήταν «Το προσκύνημα των Μάγων» του Ρομπινσόν.

Πολλοί πίνακες αγοράζονται τώρα και από μουσεία, που προσπαθούν να συμπληρώσουν τις συλλογές τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές αμερικανικές πόλεις έχουν ιδρύσει — και ιδρύουν — μουσεία που επιχορηγούνται γενναία (από τους δήμους ή από ιδιώτες) και έχουν γίνει οι καλύτεροι πελάτες έργων τέχνης στην Ευρώπη.

Οι τιμές, ωστόσο, δεν είναι πάντοτε σταθερές — αφού πρόκειται για χρηματιστήριο: ακολουθούν κι' αυτές το νόμο της προσφοράς και ζήτησης. Ζωγράφοι που τα έργα του ήταν πανάκριβα πριν από λίγα χρόνια — όπως ο Μπυφφέ — δεν έχουν τώρα ζήτηση. Σημαντική είναι η επίδραση των εμπορών έργων τέχνης, που υπογράφουν συμβόλαια με άγνωστους ζωγράφους

«ΠΛΟΙΑ ΜΕ ΠΑΝΙΑ»
Πίνακας του Πάλ Σινιάκ (1863 — 1935). Ο Σινιάκ, που δεν εύρισκε αγοραστές για τα έργα του όσο ζούσε, είχε τώρα έναν από τους σύγχρονους ζωγράφους που οι πίνακές του πουλιούνται πανάκριβα.

Σοθμπυ'ς έφθασε τις 7.661.111 στερλίνες (πάνω από 600 εκατομμύρια δραχμές) και του Κριστι'ς, τις 3.700.000.

Συνολικά ο παγκόσμιος τζίρος από το εμπόριο πινάκων το 1960 πέρασε τα τρία δισεκατομμύρια δραχμές! Ένα ρεκόρ σημειώθηκε το 1950 όταν, μέσα σε 21 λεπτά της ώρας, πληρώθηκαν 781.000 στερλίνες για τρεις πίνακες του Μανέ, δυο του Σεζάν, ένα του Ρενουάρ κι' ένα του Βαν Γκόγκ. Ένα άλλο ρεκόρ ήταν ότι πληρώθη-

και τους λανσάρουν χάρη στα ισχυρά διαφημιστικά μέσα που διαθέτουν. Οι έμποροι αυτοί επηρεάζουν και τη μόδα και τις τιμές και αυτοί έχουν επιβάλει τα τελευταία χρόνια την αφηρημένη ζωγραφική, που έχει μεγάλη ζήτηση.

Άλλοτε και τώρα

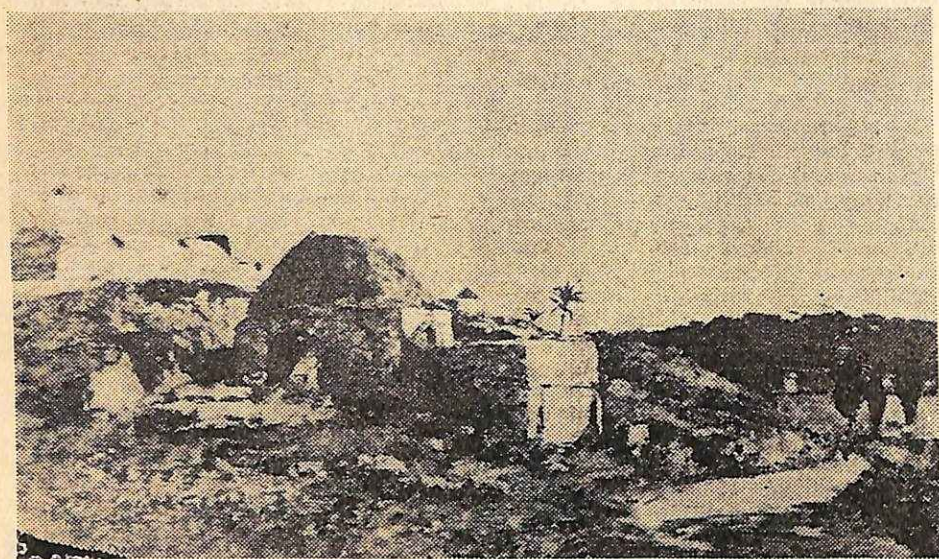
ΥΠΑΡΧΟΥΝ, όμως, και ζωγράφοι που η αξία των έργων τους είναι απόλυτα σταθερή: Πρώτοι έρχονται οι παλιοί: από τον Τζιόττο ως

«Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΑ ΜΑΡΘΑ»
Όταν ο Μοντιλιάνι, ζωγράφισε αυτό το πορτραίτο, πέθαινε από την πείνα. Σήμερα, 41 χρόνια μόλις μετά το θάνατο του ζωγράφου, ο πίνακας αυτός αξίζει εκατομμύρια

την 'Αναγέννηση κι' από τους Φλαμανδούς ως τον Γκόγια. Κατόπιν οι ζωγράφοι της ρωμαντικής εποχής. 'Επειτα οι έμπρεσιονιστές κι' οι διάδοχοί τους. Καί τέλος οι πραγματικά μεγάλοι από τους μοντέρνους:

φράγκα ο ένας... για την κορνίζα τους! 'Η «Πλημύρα» του Μονέ που πουλήθηκε τώρα 4.710.000 δραχμές είχε πληρωθεί 3.100 φράγκα το 1897. Στόν περασμένο αιώνα οι ζωγράφοι δεν κατόρθωναν να ζήσουν από τα

«Βιλλφράνς, τὸ φρούριο». Πίνακας τοῦ Εὐζὲν Μπουντὲν (1824 — 1898) ἐνὸς ἀπὸ τοὺς «παραγνωρισμένους» ζωγράφους ποὺ ἔχουν γίνεи σήμερα τῆς μόδας

Πικασσό, Μπράκ, Ματίς, Ρουά κι' αλλοί. Πολλὴ τῆς μόδας εἶναι ο ἱ Γκωγκὲν κι' ο Βαν Γκογκ, ποὺ οἱ πίνακες τους πληρώνονται τουλάχιστον 1.500.000 δραχμές ο καθένας. Άλλοι ποὺ ἔχουν μεγαλύτερη ζήτηση εἶναι ὁ Μανέ, ὁ Μονέ, ὁ Ρενουάρ, ὁ Σεζάν, ὁ Βυγγιάρ, ὁ Τουλούζ — Λωτρέκ, ὁ Μπον νάρ, ὁ Μαρκέ, Σισλέυ, ὁ Οὐτρίγιό, ὁ Σαγκάλλ, ὁ Ντυφώ, ὁ Σινιάκ, ὁ Βλαμενκ, ὁ Ντεράιν, ὁ Σερά, ὁ Μορώ, ὁ Κοντίνσκι, ὁ ντέ Στάελ, Μοντιλιάνι, ὁ Κλέε, ὁ Βιγιόν, ὁ Μοντριάν — ὅλοι σχετικὰ σύγχρονοι.

Ἀξίζει ν' ἀναφέρουμε μερικές τιμές ποὺ πληρώθηκαν διάφοροι πίνακες σε τελευταίους πλειστηριασμούς: «Ἡ πλημύρα» τοῦ Σισλέυ 4.500.000 δρχ. «Ἐνα παιδάκι» τοῦ Ρενουάρ 5.000.000, μιὰ νανούρα — μὀρτ τοῦ Γκωγκὲν 2.000.000, ἕνα σκίτσος τοῦ Γκωγκὲν «Ἡ ἐξωτική Εὐα» 840.000, ἡ «Γυναίκα μπροστὰ στὸ παράθυρο» τοῦ Ματίς 630.000 «Τὸ τραπέζι τοῦ Μποννάρ 1.500.000, ἡ «Νίκαια» τοῦ Ντυφώ 360.000. «Ὁ Σηκουάνας στὸ Μπὰ Μεντόν» τοῦ Σισλέυ 1.500.000, οἱ «Ποδοσφαιριστὲς» τοῦ «ντουανιέ» Ρουσσώ 3.000.000, ἡ «Φερνάνδος» τοῦ Πικασσό 2.200.000 ἕνα «Γυμνὸ» τοῦ Ματίς 1.800.000, μιὰ «Λουομένη» τοῦ Ρενουάρ 3.800.000, ἕνα πορτραῖτο νέου τοῦ Μοντιλιάνι 2.000.000. Σχετικὰ εἶναι χαρακτηριστικὲς μερικές συγκρίσεις ποὺ δείχνουν πόσο ἔχει ἀνέβει ἡ ἐμπορικὴ ἀξία τῶν πινάκων. Ὁ «Σηκουάνας στὸ Μπὰ — Μεντόν» τοῦ Σισλέυ εἶχε πουληθεῖ 8.200 φράγκα τὸ 1896. Τὸ Γιόφουρι τοῦ Ἀρζιντέιγ τοῦ Μονέ, ποὺ πουλήθηκε τώρα 7.220.000 δρχ. εἶχε πουληθεῖ 21.500 φράγκα τὸ 1897. Τὸ 1875 ὁ πλειστηριασμὸς πινάκων ποὺ εἶχε ὁργανώσει ὁ περίφημος ἔμπορος ἔργων τέχνης Ντυραννέλ στὸ Παρίσι ὑπῆρξε πλήρως ἀποτυχία καὶ πίνακες τοῦ Μονέ, τοῦ Σισλέυ, τοῦ Ρενουάρ, τῆς Μπέρτ Μοριζὸ εἶχαν ἀγορασθεῖ 50

ἔργα τους. Ἀκόμα καὶ στόν αἰῶνα μας ὁ Μοντιλιάνι πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα — ἐνὼ τώρα ἕνας πίνακάς του ἀξίζει ἑκατομμύρια. Ἡ ζωγραφικὴ ἀποδίδει σήμερα — πολλές φορὲς κι' ὅταν δὲν εἶναι σπουδαία, ἀρκεῖ νὰ γίνεи τῆς μόδας: κι' αὐτὸ τὸ κατορθώνουν μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτουν οἱ ἔμποροι ἔργων τέχνης.

Ἀξίες ποὺ ἀλλάζουν

ΜΙΑ ἰδέα γιὰ τὴν ἔκταση ποὺ ἔχει πάρει σήμερα τὸ ἐμπόριο πινάκων δίνουν οἱ ἀκόλουθοι ἀριθμοί: τὸ 1955 — 56 οἱ εἰσαγωγὲς πινάκων στὴν Ἀγγλία ἔφθασαν τὶς 4.988.152 στερλίνες καὶ οἱ ἐξαγωγὲς τὶς 8.386.179. Τὸ 1959 — 1960 οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοὶ ἦσαν 16.344.516 καὶ 16.384.815, δηλαδὴ ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν τετραπλασιάστηκε καὶ τῶν ἐξαγωγῶν διπλασιάστηκε μέσα σὲ τέσσερα χρόνια.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀκμὴ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ εὐημερία τῆς Εὐρώπης ἐξηγοῦν κατὰ ἕνα μέρος τὴν ἐκπληκτικὴ αὐτὴ ἀνθησι τοῦ ἐμπορίου πινάκων. Ἄλλοι λόγοι ποὺ τὴν ἐξηγοῦν εἶναι ἡ ἀσφαλὴς τοποθέτηση κεφαλαίων, ἡ μόδα, ὁ στομπισμός. Ἄλλοτε μόνο οἱ πραγματικὰ φιλότεχνοι ἀγόραζαν πίνακες — καὶ οἱ περισσότεροι φιλότεχνοι ἦσαν φτωχοί. Σήμερα ἀγοράζουν ὅλοι ὅσοι ἔχουν οἰκονομικὴ εὐχέρεια. Καὶ πολλοί, ὅταν δὲν κατορθώνουν νὰ βροῦν ἕνα Ρενουάρ ἢ ἕνα Σεζάν, ξεθάβουν ἀπὸ τὴ λήθη κάποιον ἀγνωστο ζωγράφο, ἀγοράζουν ἔργα του καὶ τὸν ἀνακηρύσσουν σπουδαῖο. Ἐχει γίνεи μόδα σήμερα ἡ ἀνακάλυψη «παραγνωρισμένων» ἢ «λησμονημένων» — μὴπως κι' ὁ ἴδιος ὁ Γκρέκο δὲν ἦταν λησμονημένος δυὸ ὀδύκληρους αἰῶνες; — ζωγράφων καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῶν πινάκων τους στὸ διεθνὲς χρηματιστήριον τῶν ἔργων τέχνης. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς

ζωγράφους αὐτοὺς ἀποδεικνύεται ὅτι ἦσαν πραγματικὰ «παραγνωρισμένοι», ὅπως ὁ Γουσταῦς Μορώ, ποὺ οἱ πίνακές του ἔχουν πάρει μεγάλη ἀξία τὰ λίγα τελευταῖα χρόνια καὶ ποὺ ἡ κριτικὴ τὸν ἐκθειάζει μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς ἀναδρομικῆς ἐκθέσεως τῶν ἔργων του. Οἱ περισσότεροι, ὅμως, εἶναι μέτριοι ἢ καὶ ἀσήμαντοι καὶ ἡ ὥργανωμένη — ἀπὸ τοὺς ἀγοραστὲς τῶν ἔργων τους — προσπάθεια νὰ ἀποκατασταθοῦν δὲν ἔχει ἀποτέλεσμα. Ἀκόμα κι' ἡ μόδα κι' ὁ στομπισμός δὲν μποροῦν νὰ ἐπιβάλλουν στὴν τέχνη τὴν μετρίτητα.

Ἐκεῖνοι ποὺ μένουν πάντοτε ἀσφαλεῖς «ἐμπορικά» — καλλιτεχνικὰ εἶναι ἀκλόνητοι — εἶναι πρῶτα οἱ μεγάλοι ζωγράφοι τοῦ παρελθόντος καὶ ἔπειτα οἱ ἔμπρεσιονιστὲς κι' οἱ διάδοχοί τους. Ἡ ἀφηρημένη τέχνη, παρὰ τὸ θόρυβο ποὺ γίνεи γύρω τους, δὲν ἔχει κατορθώσει νὰ τοὺς ἐκτοπίσει. Οἱ σύγχρονοι ζωγράφοι δὲν ἔχουν ἀκόμα κριθεῖ ἀπὸ τὸ χρόνο. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι βέβαιος τί θ' ἀξίζουν αὐριο τὰ ἔργα τους. Στὸ περασμένο αἰῶνα ὁ Γόλλος Μεσσονιέ ἦταν ὁ ζωγράφος τῆς μόδας: πίνακές του ἦσαν ἀκριβώτεροι ἀπὸ τοὺς πίνακες τοῦ Γκρέκο, τοῦ Ρέμπραντ ἢ τοῦ Ροῦμπενς. Σήμερα δὲν πληρώνονται οὔτε 10.000 δραχμές ὁ ἕνας — ἡ μόδα τους πέρασε. Ὁ χρόνος θὰ δείξει ἢν θὰ μείνει ἢ θὰ περάσει κι' ἡ μόδα τῶν σημερινῶν ζωγράφων ποὺ ἔχουν ἐπιτυχία. Ἡ μόδα τοῦ Μπερνάρ Μπουφῆ — ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια τὸν ἀνακήρυσσαν τὸν μεγαλύτερο ζωγράφο ποὺ ζεῖ καὶ πληρώναν ἑκατομμύρια κάθε πίνακά του — ἔχει ἤδη περάσει τρομακτικὰ στὸ διεθνὲς χρηματιστήριον τῶν ἔργων τέχνης. Σὲ λίγα χρόνια μπορεῖ νὰ ἔχουν ἀλλάξει ὅλες οἱ σημερινὲς ἀξίες σ' αὐτὸ τὸ χρηματιστήριον. Ἐκεῖνες ποὺ θὰ μείνουν ἀκλόνητες, θὰ εἶναι τῶν πραγματικὰ μεγάλων ζωγράφων — αὐτῶν ποὺ τοὺς καθιερώνει τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

«Πορτραῖτο τῆς δεσποινίδος Τερράς». Ἔργο τοῦ Μποννάρ. Στὴν ἐποχὴ του (1867 — 1947) ὁ Μποννάρ πουλοῦσε συχνὰ καὶ κύτταξα, ἕνα παράξενο θέαμα: ἕνας ἀδύνατος καὶ ψηλὸς γέρος περπατοῦσε κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι

Ἐνὼ ὁ πόλεμος δρισκόταν σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς κρισιμώτερες φάσεις του, ἡ Ἀγγλία μάθαινε μιὰ μέρα μὲ κατάπληξη τὸ ρωμαντικὸ θάνατο τῆς Βιρτζίνια Γούλφ — τῆς μεγάλης συγγραφέως ποὺ δὲν μπορούσε πιά νὰ ὑπομένει τὴν ἀγωνία τοῦ πολέμου κι' εἶχε ἀναζητήσει τὴ γαλήνη στὸ θάνατο. Ἡ διάσημη αὐτὴ μυθιστοριογράφος ποὺ ἀνανέωσε τὸ μυθιστόρημα καὶ ἄνοιξε καινούργιους δρόμους στὴ λογοτεχνία, ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ εὐαίσθητα καὶ τρυφερά πλάσματα τῆς ἐποχῆς μας. Τὸ ἔργο της — παγκόσμια ἀναγνωρισμένο σήμερα — ὑπῆρξε ὡς ἕνα βαθμὸ ἡ ἔκφραση τῆς ζωῆς της.

Ἡ Βιρτζίνια Γούλφ κι' ὁ πατέρας της, ὁ σὲρ Λέσλι Στέφεν.

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ Ο ΡΩΜΑΝΤΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΙΑΣ ΠΡΟΙΚΙΣΜΕΝΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΥ

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΣΤΗ χλόη ποὺ φύτρωνε πιὸ πυκνὴ κοντὰ στὸ ποτάμι ὑπῆρχαν ἕνα μεγάλο ἄσπρο καπέλλο κι' ἕνα μπαστούνι.

Ἦταν ὅτι ἀπέμεινε ἀπὸ τὴ Βιρτζίνια Γούλφ.

Τὸ ρεύμα τὴν εἶχε παρασύρει — τὸ νερὸ αὐτὸ ποὺ ὑπῆρχε παντοῦ στὰ βιβλία της, τὸ νερὸ οὗτὸ ποὺ τὸ εἶχε περιγράψει σ' ὅλα τὰ μυθιστορήματά της. Ἡ Βιρτζίνια Γούλφ εἶχε πεθάνει, δολοφονημένη ἀπὸ τὸ ἔργο της.

✱

ΓΥΡΝΑ στὰ 1870, στοὺς δρόμους τοῦ Χάιντ Πάρκ τοῦ Λονδίνου, οἱ νταντάδες τῶν παιδιῶν γύριζαν συχνὰ καὶ κύτταξα, ἕνα παράξενο θέαμα: ἕνας ἀδύνατος καὶ ψηλὸς γέρος περπατοῦσε κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι

ἕνα κοριτσάκι καὶ ἀπάγγελλε δυνατὰ στίχους.

Τὸ προσεκτικὸ καὶ ὑπάκουο αὐτὸ κοριτσάκι ποὺ κύτταζε στὰ μάτια τὸν πατέρα της, λεγόταν Βιρτζίνια Στέφεν. Εἶχε γεννηθεῖ φιλάσθενο. Ἀπὸ μικρὸ, ὑπέφερε ἀπὸ φοβεροὺς πονοκεφάλους. Γι' αὐτὸ δὲν τὸ εἶχαν στείλει στὸ σχολεῖο. Καθηγητὲς, διαλεγμένοι ἀνάμεσα στοὺς καλύτερους, τοῦ μάθαιναν τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἀπ' ὅλους ὅμως τοὺς καθηγητὲς της τὸ κοριτσάκι προτιμοῦσε τὸν πατέρα του, τὸν Λέσλι Στέφεν.

Ὁ σιωπηλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, ποὺ μπορούσε νὰ μείνει θυσιμένος στὶς σκέψεις του σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος καὶ νὰ μὴ λέγει λέξη στοὺς συνδαιτημένους, μόνο κοντὰ στὰ παιδιὰ του ξανάβρισκε τὴν εὐθυμία του. Τὸ

βράδυ ἔφτιαχνε γι' αὐτὰ παράξενα ζῶα ἀπὸ χαρτί ἢ σχεδίαζε κωμικὲς γελοιογραφίες στὰ περιθώρια τῶν βιβλίων τους. Καμμιά φορὰ τοὺς διηγείτο καὶ τὶς περιπέτειες τῆς νεότητός του, ὅταν ἦταν πάστορας στὸ Καίμπριτζ καὶ ὁ-ρεϊβάτης. Ἐπειτα ὁ Λέσλι Στέφεν εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Καίμπριτζ. Στὸ Λονδίνο εἶχε γίνεи διευθυντὴς ἑνὸς περιοδικοῦ, εἶχε νυμφευθεῖ, σὲ πρῶτο γάμο, τὴν κόρη τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου Θάκερεϋ καί, σὲ δεύτερο γάμο, τὴν Τζούλια Τζάκ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέκτησε τέσσερα παιδιὰ, δυὸ ἀγόρια, τοὺς Ἀντριαν καὶ Θόμπυ καὶ δυὸ κορίτσια, τὶς Βανέσα καὶ Βιρτζίνια.

Τὰ πρῶτα χρόνια

ΣΤΟ περιβάλλον τοῦ πατέρα της ἡ Βιρτζίνια αἰσθανόταν ἀσφαλὴς. Στὴν ἡσυχία, ὅμως, αὐτὴ ζωῇ ἕνα συμβάν θ' ἀντηχοῦσε σὰν πένθος σάλπισμα.

Ἡ Βιρτζίνια ἔβλεπε κάπου — κάπου ἔνα ἀπὸ τοὺς ἐξαδέλφους της, τὸν Τζέιμς Στέφεν, ποὺ φλέρταρε τὴν ἀδελφή της. Ἡ Βιρτζίνια τὸν θαύμαζε χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ τοῦ μιλήσει. Ἦταν ὁμορφος, ἐξυπνος, ζωηρός. Ξαφνικά, ὅμως οἱ ἐπισκέψεις του ἀρχισαν νὰ γίνονται σπανιότερες. Καὶ μιὰ μέρα ἐξαφανίστηκε. Κι' ἕνα πρωὶ ἡ Βιρτζίνια, ποὺ ἦταν τότε δέκα χρόνων ἔμαθε ἀπὸ ψιθυροὺς ποὺ ἀκουσε ὅτι εἶχε πεθάνει σ' ἕνα φρενοκομεῖο. Ἡ ὁμορφιά του, ἡ ἐξυπνάδα του εἶχαν μαραθεῖ καὶ εἶχε πεθάνει μισότρελλος,

υπονομευμένος από την αμφιβολία.

Έτσι, λοιπόν, η εύτυχία ήταν έφημερη.

Κι' η ίδια η Αγγλία δεν ήταν πια αυτή που ήταν άλλοτε. Τό 1901 πέθανε η βασίλισσα Βικτωρία. Τρία χρόνια αργότερα ο Λέσλι Στέφεν, που είχε γίνει σέρ Λέσλι Στέφεν, πέθανε κι' αυτός. Και τα παιδιά του άφηναν το μεγάλο πατρικό σπίτι κοντά στο Χάυντ Πάρκ και μετεκόμιζαν στην Μπλούμσμπερρυ Στρήτ, σ' ένα σπίτι που έγινε γρήγορα κέντρο συγκεντρώσεων.

Η συζήτηση ήταν η μόνη πολυτέλεια των συγκεντρώσεων αυτών, που η πνευματικότητα τους έγινε περίφημη στην Αγγλία. Όλοι είχαν δικαίωμα να μιλούν, ακόμα κι' οι γυναίκες — οι γυναίκες που ήταν καταδικασμένες σ' ευπρεπή σιωπή στη δικτωριανή εποχή. Και η Βιρτζίνια χρησιμοποιούσε αυτό το προνόμιο, είχε μεγαλώσει τώρα και τολμούσε να ζει.

Οι ήμικρανίες την βασάνιζαν, ακόμα και η ανάμνηση του ξαδέλφου της Τζέιμς την κυνηγούσε πάντοτε — άλλ' οι επισκέψεις του σπιτιού της βοηθούσαν να νικά τις αγωνίες της. Οι επισκέπτες αυτοί ήταν οι περισσότεροι νέοι που οι αδελφοί της Βιρτζίνιας τους είχαν γνωρίσει στο Καϊμπριτζ, όπως ο Μπέρτραντ Ράσελλ, αργότερα Βραβείο Νόμπελ, ο Μαϊνάρντ Κάιητ, που θα γινόταν ένας από τους μεγαλύτερους οικονομολόγους του αιώνα μας, ο μυθιστοριογράφος Ε. Μ. Κόρστερ κι' ο ζωγράφος Ράτζερ Φράυ. Όλοι πλούσιοι κι' όλοι διανοούμενοι. Και όλοι έτοιμοι να κάνουν φάρσες.

ΜΙΑ μέρα το θωρηκτό «Ντρέντγουτ» ναυαρχίδα του αγγλικού στόλου, άγκυροβολημένη στο λιμάνι του Ουέστμους, δεχόταν την επίσκεψη του Αυτοκράτορα της Αθηνών. Οι αξιωματικοί ένοιωθαν κάποια έκπληξη μπροστά στην εμφάνιση των επισήμων ξένων του: τα βαρεία ανατολίτικα φορέματά τους έμοιζαν σά να είχαν μόλις βγει από το μαγαζί ενός εμπόρου θραυτικών κοστούμιών. Την εποχή εκείνη, όμως, η Αθηνά ήταν ακόμα μια μακρινή χώρα και τα παράξενα αυτά φορέματα φάνηκαν απλώς εξωτικά. Ο αυτοκράτορας έβγαλε ένα λογίδριο. Ο ναύαρχος του άπαντησε. Η ακολουθία του αυτοκράτορα έπαιξε τον ύμνο της Ζαννιβάρης. Δεν ήταν λάθος, αλλά δεν είχε κατορθώσει να βρει τη μουσική του αθηναϊκού εθνικού ύμνου. Έπειτα πρόσφεραν αναψυκτικά στον αυτοκράτορα. Τότε έρχισε να βρέχει κι' ο

αυτοκράτορας φάνηκε ξαφνικά πανικόβλητος και ζήτησε να κατσφύγουν άμέσως σε μια καμπίνα. Τι συνέβαινε; Απλούστατα θα ξεσπούσε ένα μεγάλο λουθία του θα ξεβάφονταν, τα λιλιά θα ξεκολλούσαν, η μαύρη βαφή θα έλυωνε στα πρόσωπά τους, το μακιγιάρισμα, τα ψεύτικα γένεια θα πήγαιναν περίπατο και θα εμφανίζονταν το πραγματικά πρόσωπο: η Βιρτζίνια, ο αδελφός της Άντριαν και μια φίλη

Η απύθμενη μελαγχολία της Βιρτζίνια Γούλφ είχε την πηγή της στα πρόσωπα των μυθιστορημάτων της.

τους, η Κάιητ. Γιατί η επίσημη αυτή επίσκεψη ήταν μια φάρσα — μια φάρσα όμως που προκάλεσε συζήτηση στη Βουλή των Κοινοτήτων κι' αγανάκτηση στην πουριτανική Αγγλία. Όλη αυτή την περίοδο, μέσα στον κύκλο αυτού που την προστάτευε, η Βιρτζίνια ήταν εύτυχισμένη. Ο θάνατος, όμως, για δεύτερη φορά θα διέκοπτε αυτή την ευτυχία. Η Βιρτζίνια αγαπούσε ιδιαίτερα τον Θόμπυ απ' όλα τ' αδελφία της. Ήταν όμορφος και τίποτε δε φαινόταν να μπορούσε να σταματήσει την τολμή του: τα χαρίσματά του φαινόταν να τον προορίζουν για την επιτυχία. Τό 1906, κουρασμένος από τη ζωή του Λονδίνου, η Βιρτζίνια κι' ο Θόμ

πυ ξεκινούν για την Ελλάδα. Άνακαλύπτουν την Ακρόπολη, την Κόρινθο και τους Δελφούς. Μπροστά σε τόσο ομορφιά δεν επιτρέπεται πλέον ανάπαυση. Διατρέχουν ολόκληρη την Ελλάδα. Ένα βράδυ ο Θόμπυ πήδα από το αλόγο του. Τα πόδια του κλονίζονται. Έχει ρίγη. Θυμάται τότε ότι ήπια υποπτο νερό από μια θύση. Η Βιρτζίνια τον περιποιείται, μάταια όμως. Μέσα σε λίγες μέρες ο Θόμπυ πεθαίνει από τυφοειδή πυρετό. Η Βιρτζίνια έχει χάσει τον πιο πιστό φίλο της — αυτόν που είχε μοιραστεί μαζί του τα πρώτα όνειρά της, τις πρώτες ελπίδες της, αυτόν που του είχε διαβάσει τα πρώτα χειρόγραφα της, προσχέδιο ενός μυθιστορήματος που θέλει να γράψει.

ΤΟ μυθιστόρημα αυτό η Βιρτζίνια Γούλφ θα κάνει επτά χρόνια να το γράψει. Θα το γράψει σιγά — σιγά με υπομονή. Θα το τελειώσει το 1913 αλλά θα το εκδώσει το 1915. Ο τίτλος του θα είναι: «Το πέρας των φαινομένων».

Το θέμα του είναι πολύ απλό: μια κοπέλλα αρχίζει να γνωρίζει τον κόσμο, έπειτα πεθαίνει από ένα τροπικό πυρετό, τον πυρετό που σκότωσε το Θόμπυ. Εκείνο, όμως, που λογαριάζεται στο έργο της Βιρτζίνια Γούλφ δεν είναι ούτε το θέμα, ούτε η διαγραφή των χαρακτήρων. Η μεγαλοφυΐα της, που εμφανίζεται ήδη στο πρώτο μυθιστόρημά της, βρίσκεται στην τέχνη της να περιγράφει το ανέπιπτο, να μάς κάνει να καταλαβαίνουμε τα πιο μυστικά αίσθήματα των ήρώων της.

Τριάντα χρόνια έχουν περάσει. Από την υπεροπτική Αγγλία της Βικτωρίας δεν απομένει τίποτε. Ο Στάλιν βρίσκεται στο Κρεμλίνο κι' ο Χίτλερ ετοιμάζεται ν' αντιμετωπίσει τον κόσμο. Μόνη, η Βιρτζίνια αποπειράται ακόμη να πιασθεί στο παρελθόν. Έχει παντρευθεί ένα μέλος της συντροφιάς του σπιτιού της Μπλούμσμπερρυ Στρήτ, τον Λέοναρντ Γούλφ. Έξακολουθεί να βλέπει τους φίλους της Ράτζερ Φράυ, Λύττον Στράτσεϊ Μαϊνάρντ Κάιητ. Δεν έχει εγκαταλείψει τις μεθόδους της εργασίας. Περιφρονώντας τους στιλογράφους, εξακολουθεί να γράφει με κονδυλοφόρο και πένα. Για να κινεί τη φαντασία της χρειάζεται ένα δωμάτιο σχεδόν γυμνό,

χωρίς καθίσματα ή ντιβάνια που θα της θυμίζουν την παρουσία άλλων.

Ποτέ συγγραφείς δε γνώρισε λιγότερα εμπόδια από τη Βιρτζίνια Γούλφ. Εκδότης της είναι ο άνδρας της, Λέοναρντ Γούλφ. Με τη βοήθεια των φίλων της, έχει επιβάλει στην κριτική ένα έργο που δεν είναι ευπρόσδοκο. Κι' όμως οι επιτυχίες της δεν κατάρθωσαν να της δώσουν τη γαλήνη. Διαρκώς ταλαντεύεται. Άγαπα το Λονδίνο, αγαπά τα ανώνυμα πλήθη του, τα παρθένα θεάματά του, τα ασυνήθιστα πρόσωπά του, τους άλητες του, τους τυχοδιώκτες του. Άλλά μόλις εγκαταστάθηκε στο σπίτι της στο Λονδίνο, θέλει να φύγει από την πόλη αυτή, που ο θόρυβός της την εμποδίζει να εργάζεται. Και τότε γυρίζει στο Ρόντμελλ, σ' ένα μικρό εξοχικό σπίτι. Πλάι σ' ένα ρυάκι. Εκεί μόνη, με το σκυλάκι της περιδιαβάζει στην εξοχή. Άλλά γρήγορα πλήττει και νοσταλγεί το Λονδίνο, όπου είναι λιγότερο μόνη, λιγότερο εγκαταλελειμμένη.

Η Βιρτζίνια Γούλφ αισθάνεται να είναι πολλαπλή και υποφέρει που είναι πολλαπλή. Όλοκληρο το έργο της έχει βγει από αυτήν την ανησυχία.

Ο παράξενος «Ορλάνδος»

ΣΤΟΝ «Ορλάνδο» μάς διηγείται την ιστορία ενός πλάσματος που η μοίρα του έχει δώσει τη μακροβιότητα και τη δύναμη να μεταμορφώνεται. Ο Ορλάνδο, που η ζωή του καλύπτει τρεις αιώνες της ιστορίας της Αγγλίας, είναι αλληλοδιάδοχα άνδρας και γυναίκα, πρεσβευτής, γλεντζές, ρωμαντική κοπέλλα και πυργοδόποινα του Νόλ. Η μνήμη του κρατά την ανάμνηση όλων των περιπετειών του. Ο Ορλάνδο θα μπορούσε να αποκτήσει μια πείρα απ' αυτές; Όχι. Σπαρταμένος από όλα τα «έγχα» που τον κατοικούν, ο Ορλάνδο δεν θα κατορθώσει να επιτύχει την ευτυχία.

Η επιμονή της να κυνηγά τα πιο φευγαλέα αίσθήματα και να περιγράφει ό,τι υπάρχει πέρα από εμετάβλητο μέσα μας ήταν μια εξαντλητική προσπάθεια, που κατέστρεψε την ήδη επισημλή υγεία της.

Μόλις τελειώνει ένα βιβλίο, κλεινόταν στο σπουδαστήριό της και δεν ήθελε να δεχθεί κανένα. Ξαπλωμένη σ' ένα μεγάλο ντιβάνι, έβλεπε ώρες ολόκληρες αποροφνημένη στις σκέψεις της.

Η ηλικία δεν είχε αλλοιώσει την καθαρότητα του προσώπου της κι' οι δοκιμασίες της είχαν δώσει απλώς την ευγένεια που προσθέτει η πατίνα του χρόνου. Οι ήμικρανίες την βασάνιζαν πάντοτε. Πάντα οι ίδιες σκέψεις βασάνιζαν το πνεύμα της: όλες αυτές οι κληρονομικές που είχαν κλησθεί μέσα της δε θα αποσυνθέτονταν μια μέρα, δε θα κατέρρεαν σε ράκη, όπως είχαν διαλυθεί η νοημοσύνη κι' η ομορφιά του ξαδέλφου της Τζέιμς.

Για μόνη απάντηση, η πένθιμη καμ-

πάνα. Η πένθιμη καμπάνα που είχε ακούσει σ' όλη τη ζωή της η Βιρτζίνια.

Ο Τζούλιαν Μπελί, ο γιος της Βανέσα — της μεγαλύτερης αδελφής της Βιρτζίνια — είχε το πρόσωπο του Θόμπυ. Η Βιρτζίνια τον έκανε παρέα και πλάι του ξανάβρισκε κάπως τη νεότητά της. Μια μέρα ο Τζούλιαν έφυγε: πήγε να πολεμήσει στην Ισπανία κατά του φασισμού, κατά του Φράνκο, στη Διεθνή Ταξιαρχία. Η Βιρτζίνια είχε κακά προαισθήματα — προ πάντων στις 19 Ιουλίου 1938. Δυό μέρες αργότερα άνοιγε ένα τηλεγράφημα: ανήγγελλε το θάνατο του Τζούλιαν, που είχε σκοτωθεί πολεμώντας στη Μαδρίτη. Στο ημερολόγιό της έγραφε:

«Ήταν ένας άπιστευτος εφιάλτης. Θεέ μου! Γιατί συμβαίνουν αυτός; Όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος το 1959, αποπειράθηκε για τελευταία φορά να φανεί άξια των άρχων του σπιτιού της Μπλούμσμπερρυ Στρήτ. Προσποιήθηκε ότι δεν έδινε καμιά σημασία σ' αυτό το επεισόδιο κι' ότι ήταν αποκλειστικά απασχολημένη με τη βιογραφία του φίλου της Ράτζερ Φράυ, που την έγραφε τότε.

Το τραγικό τέλος

ΚΑΝΕΝΑΣ δεν την πίστεψε. Λίγους μήνες αργότερα οι γερμανικές δυνάμεις έκαναν στάχτη τα πιο πολυτίμα βιβλία της και τα πιο προσφιλή της κειμήλια στο σπίτι της στο Λονδίνο.

Η Βιρτζίνια είχε καταφύγει στο εξοχικό σπίτι της στο Ρόντμελλ. Ο πόλεμος, όμως, την καταδίωξε κι' ως εκεί, στην έρημη εξοχή. Ένα πρωί η Βιρτζίνια που έγραφε στο σπουδαστήριό της «Τα κύματα», ένα από τα κορυφαία μυθιστορήματά της έποχη — παρουσθέντα στον άνδρα της ότι άνοιξε πολύ απότομα το πασάθυρο. Ή-

ταν μια τορπίλη που είχε εκραγεί λίγα μέτρα από τον κήπο. Τότε ένα χαμόγελο φώτισε το κουρασμένο πρόσωπό της και είπε στον άνδρα της:

«Έλα κοντά μου. Θα σκοτωθούμε ίσως από την ίδια έκρηξη και θάναι καλά έτσι.

Εκείνη την ημέρα οι Γούλφ δεν έπαθαν τίποτε, αλλά μετά μια εβδομάδα ένας δομολιτικός γέμιζε κρατήρες το βάλτο όπου έκαμνε περίπατο η Βιρτζίνια με το σκυλάκι της.

Ήταν Απρίλιος. Η Βιρτζίνια είχε άργήσει για το γεύμα, αυτή που ήταν πάντοτε τακτική. Ο άνδρας της αποφάσισε να ανέβει στο σπουδαστήριό της να ιδεί τι κάνει.

Το δωμάτιο ήταν άδειο, αλλά στο γραφείο υπήρχε το γράμμα. Ο Λεονάρντ άνοιξε το φάκελλο, που άπευθυνόταν σ' αυτόν, και διάβασε:

«Έχω το αίσθημα ότι θα τρελλαθώ, άκούω φωνές και δεν μπορώ να συγκεντρώσω την προσοχή μου στην εργασία μου. Πάλλαιφα ενάντια σ' αυτό, αλλά δεν μπορώ να παλαίψω περισσότερο. Σου χρωστώ όλη την ευτυχία της ζωής μου. Υπήρξες τόσο τέλεια καλός, δεν μπορώ να εξακολουθήσω να χαλώ τη ζωή σου.

Εφαξαν μάταια στο ρυάκι που κυλούσε στην άκρη του κήπου. Μόνο δυό μέρες αργότερα ανακάλυψαν το πτώμα της στα καλάμια, στην όχθη του ποταμού. Το ρεύμα το είχε παρασύρει ως την έκβολη του ρυακιού, κοντά στη θάλασσα. Τα φορέματά της ήταν σκεπυσμένα με λάσπες, αλλά το πρόσωπό της ήταν γαληνεμένο.

Η μυθιστοριογράφος της γυναικείας αδελαΐδας, η άθνατη συγγραφέας των άριστοεργημάτων «Κυμάτων» είχε βρει ίσως μια δεβαιότητα.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Madele'oli

Η άσπιρην είναι το «νέο» φάρμακο κατά της χοληστερόλης. Ένας Ισραηλινός γιατρός απέδειξε ότι ένα ή δυο δισκία άσπιρηνς την ημέρα προκαλούν μείωση του ποσοστού της χοληστερόλης στο αίμα και προλαμβάνει τις καρδιακές κρίσεις και τις εμβολές. Η άσπιρην, αυτό το θαυμάσιο παλιό φάρμακο, δε θα πάψει να μάς εκπλήσσει.

Και κάτι άλλο για τη χοληστερόλη: Έπειτα από μια σειρά πειραμάτων, το τμήμα θεραπευτικής του Ινστιτούτου Τατρικών Έπιστημών της Σοβιετικής Ένώσεως δεδαιώνει πως η βιταμίνη Β12 μειώνει το ποσοστό της χοληστερόλης. Μέχρι σήμερα, η δι-

ταμίνη αυτή ήταν κυρίως γνωστή για τις αντιαναιμικές της ιδιότητες. Οι Ρώσοι επιστήμονες μάς προσφέρουν τώρα ένα πολύτιμο φάρμακο για την καταπολέμηση της χοληστερόλης που προκαλεί την αρτηριοσκληρίωση. Πολλά φαρμακευτικά παρασκευάσματα περιέχουν βιταμίνη Β12.

Μια νέα θεραπευτική μέθοδος την οποία έφηρμωσε ο δόκτωρ Γιάν Τσάρτσκι και οι συνεργάτες του του ραδιοθεραπευτικού τμήματος του νοσοκομείου Σάιν — Τόμας του Λονδίνου, ξαναδίνει ελπίδες σε χιλιάδες καρκινοπαθών.

Η νέα τεχνική συνίσταται στην προσβολή του όγκου με ακτινοβολίες ενώ ο άσθενής, που είναι υπό νάρκωση, αναπνέει εντός ειδικού θαλάμου οξυγόνου υπό πίεση δυό ή τρεις φορές ανώτερη της κανονικής.

Ο μεγάλος θαλασσοπόρος ήταν πλέον στο αποκορύφωμα της δόξας του. Κι' όμως, τότε ακριβώς, ο φθόνος ενός ανθρώπου κατώρθωσε, έστω και για λίγο διάστημα, να τη μεταβάλει σε ατίμωση και να κάνει τον Κολόμβο ένα αξιοθρήνητο άνθρωπο.

Ο ΚΟΛΟΜΒΟΣ ΑΛΥΣΟΔΕΤΟΣ

Μιά έφιαλτική περιπέτεια, που άρχισε στην Αϊτή και τέλειωσε στην Ισπανία

ΣΤΙΣ 23 Αυγούστου του 1500, δυο караβέλλες, η «Γκρόντα» κι' η «Αντίγκουα», μπήκαν στον Άγιο Δομίνικο, το λιμάνι της Ισπανιόλας (Αϊτής), του νησιού που ο Χριστόφορος Κολόμβος είχε ανακαλύψει πριν από οχτώ χρόνια. Στο κάσσο του πρώτου карабиού, ένας άνδρας, κάπου εξήντα χρόνων, αγκάλιαζε με τη ματιά του την πολιτεία, που την τύλιγε ένα απαλό φως. Ο άνθρωπος αυτός, που ήταν φανερό ότι είχε κάποιο αξίωμα, γιατί το πλήρωμα του έδειχνε μεγάλο σεβασμό, αποβιβάστηκε ενδύς μόλις πλεύρισε το πλοίο και, με αργά βήματα, κατευθύνθηκε προς το έσωτερικό της πολιτείας, σταματώντας που και που για να ντυτάξει, θάγοντας ερωτήσεις, κουνώντας το κεφάλι και ριχνοντας γύρω του βλέμματα με κριτική διάθεση.

Ξαφνικά, ξμεινε σαν κεραυνολημένος. Όχι μακριά του, πάνω σ' ένα μικρό γήλοφο, ήταν ασημένιος ξηλ άγχόνας. Κι' απ' αυτές, κόμενονταν Ισπανιόλα πτώματα. Αύη τη φορά, δέ ρώτησε κανένα. Περάττησε γρήγορα κι' έφθασε σ' ένα μεγάλο κτίριο, που του είχαν πεί ότι ήταν το μέγαρο του αντιβασιλιά. Τον υποδέχθηκε ένας λοχαγός, που όταν άκουσε ότι ήθελε να δει τον αντιβασιλιά, του απάντησε ότι έλειπε. Βρισκόταν στο όχυρό της Αγίας Συλλήψεως, όπου πολεμούσε τους αντίρτες.

— Πούδ τον αντικαθιστά έδω; ρώτησε ο ξένος.

— Ο αδελφός του Ντιέγκο, απάντησε ο αξιωματικός.

— Είδοποιήστε τον για τον ερχομό μου και διαβιβάστε του την παράκλησή μου να έλθει να με δει, είπε ο επισκέπτης.

Ο λοχαγός χάθηκε πίσω από μια πόρτα. Ο ξένος διέσχισε πάνω—κάτω την αίθουσα άναμονής, με το κεφάλι σκυμμένο, θυσιζόμενος στις σκέψεις του. Ήταν αποσπασμένος να ένεργήσει με όσο το δυνατό περισσότερη διπλωματική λεπτότητα, αλλά και με αποφασιστική επιμονή.

Την αποστολή αυτή του την είχαν επιμύσει οι κύριοι του, ο Φερδινάνδος κι' η Ισαβέλλα ή καθολική. Έπρεπε να ερευνήσει για τη συμπεριφορά του

πιδ ονομαστού ποντοπλόου, που ανθρώπου που είχε χαρίσει στην Ισπανία καινούργιες εκτάσεις, πέρα από τον άπειρό: του Χριστόφορου Κολόμβου.

Ο βασιλιάς Φερδινάνδος είχε ακούσει ένα σωρό παράπονα και διαμαρτυρίες για άορισμένα γεγονότα που συνέβαιναν στο νησί Ισπανιόλα, όπου είχε εγκατασταθεί η πρώτη ευρωπαϊκή παροικία του καινούργιου εκείνου κόσμου, που εκείνη την εποχή, την θεωρούσαν ακόμα προέκταση της Κίνας, της Ινδίας ή της Ιαπωνίας.

Αντιβασιλιάς στο νησί είχε διοριστεί ακριβώς εκείνος που το είχε ανακαλύψει, ο Χριστόφορος Κολόμβος. Κι' είχε καντά του, σαν βοηθούς του, τους αδελφούς του Βαρθολομαίο και Ντιέγκο.

ΤΑ καθήκοντά του ήταν πολλαπλά και βαριά. Πρώτα—πρώτα, η ολική οργάνωση της αποικίας, που την αποτελούσαν Ισπανοί ιραβηγμένοι εκεί από το δέλεαρ του χρυσισμού. Οι άνθρωποι αυτοί είχαν συναντήσει μια ζωή λιγώτερο εύκολη από εκείνη που φανταζονταν όταν παρατούσαν την πατρίδα τους. Παραπονιόκιν ότι κακοπληρώνονταν και κακοτρέφονταν. Είχαν γίνει στο έπακρο γοργυσίς και μεμφίμοιροι. Απέδιδαν στον Κολόμβο την ευθύνη της όχι εδωράστης θέσεώς τους. Γίνονταν ζυμώσεις με πολύ άσχημους σκοπούς έναντιόν του, ενώ δεν έλειπαν καθόλου κι' εκείνοι που του ήταν άφοιστοι.

Κατόπιν, ύπηχαν οι Ιθαγενείς, που ο Φερδινάνδος κι' η Ισαβέλλα άποκαλούσαν δούλους τους. Ήταν τα κυρίως εργατικά χέρια, που χρειάζονταν για να χρυσωρυχεία και τους μεταχειρίζονταν πραγματικά σαν σκλάβους. Μαθημένοι καθώς ήταν σε μια ζωή άμεριμνη, υπήκουαν με μεγάλη δυσκολία, δραπέτευαν ή ακόμα ξεσηκώνονταν έναντιόν των εργοδοτών τους.

Αλλά δεν ήταν μόνο οι Ιθαγενείς, που δημιουργούσαν ταραχές. Ένας σύντροφος του Κολόμβου, ο Φραγκίσκος Ρολάν που είχε διοριστεί δικαστής, είχε βγει σ' άνοιχτο πόλεμο έναντιόν της εξουσίας του Κολόμβου και των αδελφών του, έχοντας συσπειρωμένους

Ο Χριστόφορος Κολόμβος (παλιά φωτογραφία)

γύρω του κάπου εξήντα Ισπανούς. Έστερα από λίγα επεισόδια, ο Κολόμβος διαπραγματεύθηκε μαζί του που τον άποκατέστησε στη θέση του. Ο Ρολάν, κατόπιν, άσολήθηκε με την κακίωξη των αντίρτων του Μονχίκα, ενός εύπατρίδη, που μπήκε στη φυλακή γιατί είχε διάσει την κόρη ενός Ισπανού. Ο άσχηγος των αντίρτων πιάστηκε κι' έκτελέστηκε.

Οι Ισπανοί του νησιού, μπροστά στο θέμα αυτών των αντίρτων που μεταβάλλονταν σε θύματα της εξουσίας, είχαν χάσει τον προσανατολισμό τους και δεν σέβονταν πια το κύρος του Κολόμβου. Αυτό τουλάχιστο προέκυπτε από τις άναφορές που είχαν φτάσει στον Φερδινάνδο και την Ισαβέλλα. Αγνώστως, λοιπόν, την πραγματική κατάσταση του νησιού, οι μονάρχες ανέθεσαν στον Μπομπαντίλλα, ένα αξιωματικό της Αδλής, να εξακριβώσει την αλήθεια και να ένεργήσει με μεγάλη πρωτοβουλία. Μπορούσε ακόμα και ν' αντικαταστήσει τον Κολόμβο αν διαπίστωνε ότι ήταν άνικανος να ανταποκριθεί στις άπαιτήσεις της θέσεώς του.

Μόλις έφθασε στον Άγιο Δομίνικο, ο Μπομπαντίλλα ένασχόθηκε στη δυσμενή προκατάληψη, που έτρεφε για τον Κολόμβο. Του είχαν πεί ότι πολεμούσε τους αντίρτες. Τό νησί, λοιπόν, δεν άπολάμβανε ειρήνη. Έξέ άλλου, τα πτώματα των Ισπανών, που είχε άντικρύσει όταν αποβιβάστηκε, του το έδειχναν καθαρά.

Ο Ντιέγκο δεν ανταποκρίθηκε στην άποκλήση του βασιλικού άπεσταλμένου με την προθυμία που έπρεπε. Του έλεε άπλως να περιμένει την έπιστροφή του αδελφού του.

Ο Μπομπαντίλλα, όμως, δεν ήταν διατεθειμένος να κάνει ύπομονη. Χαρακτήρισε τη στάση του Ντιέγκο σαν έδειξη ένοχής. Άσολήθηκε την ύπο-

λοιπή μέρα με το να συγκεντρώνει πληροφορίες. Συνάντησε πολλούς άυσαρστημένους. Οι μισθοί δεν πληρώνονται, από πολλές έβδομάδες. Κι' ο Μπομπαντίλλα ύποσχέθηκε δημοσία ότι θα έβαζε τα πράγματα στη θέση τους.

Η φήμη ότι ο Φερδινάνδος είχε στηλει ένα άξιωματικό για ν' άντικαταστήσει τον Χριστόφορο Κολόμβο, διαδόθηκε γρήγορα στον Άγιο Δομίνικο. Τό πλήθος συγκεντρώθηκε κι' έπευφήμησε τον Μπομπαντίλλα.

Την άλλη μέρα, 21 Αυγούστου, ο βασιλικός άπεσταλμένος συναντήθηκε για δεύτερη φορά με τον Ντιέγκο και τον πίεσε να του άπαντήσει σε άορισμένα έρωτήματα. Ο αδελφός του Κολόμβου προσπάθησε να ξεφύγει με άόριστα λόγια. Όταν ο Μπομπαντίλλα του ζήτησε να έλευθερώσει τους Ισπανούς που ήταν φυλακισμένοι ως άντιπολιτευόμενοι του Κολόμβου, ο Ντιέγκο άρνήθηκε.

—Κάνετε, λάθος, του άποκρίθηκε εκείνος. Έχω περισσότερα δικαιώματα απ' όσα φαντάζεστε.

—Πρέπει να δει τον αδελφό μου, του έπανελαβε άποφασιστικά ο Ντιέγκο.

Ο ΜΠΟΜΠΑΝΤΙΛΛΑ δεν επέμεινε άλλο. Ήξερε ότι ο Κολόμβος είχε άφωτισμένους όπαδούς και δεν ήθελε να εκβιάσει άμέσως την κατάσταση. Του έστειλε λοιπόν, ένα μήνυμα και περιέμενε.

Ο Μπομπαντίλλα δεν είχε καμιά άμφιβολία για το φταίξιμο του Κολόμβου. Είχε έρθει στην Ισπανιόλα πιδ πολλή σαν έκελεστής άποφάσεως παρά σαν άναγκρής. Ήταν πεπεισμένος ότι ο Κολόμβος κι' οι αδελφοί του κυβερνούσαν το νησί με κριτήριο το προσωπικό τους συμφέρον. Όπως πολλοί Ισπανοί εύπατρίδες, ο Μπομπαντίλλα είχε άνέκαθεν πολλή χαμηλή ιδέα γι' αυτούς τους ξένους, γι' αυτούς τους Γενοβέζους. Ψιθυρίζαν ακόμα, ότι ο Κολόμβος σκεφτόταν να παραιωθεί τις άνακαλύψεις του σ' ένα άλλο έθνος.

Βέβαια, δεν ύπήρχε καμιά άποδείξη γι' αυτή την κατηγορία, αλλά ο βασιλικός άπεσταλμένος φαινόταν έτοιμος να πιστέψει όλες τις συκοφαντίες.

Οι μέρες κυλούσαν ή μια πίσω από την άλλη. Ο Μπομπαντίλλα είχε εγκατασταθεί στο κυβερνείο, είχε σφραγίσει τα άποθέματα χρυσού και ψαχούλευε τα μυστικά άρχεα. Κι' έπειδη ο Κολόμβος άργούσε να έπιστρέψει, προχώρησε και πάρα πέρα. Έβαλε κι' άνοιξαν τις πόρτες των φυλακών, έλευθέρωσε τους κρατούμενους και στη θέση τους έβαλε τόν... Ντιέγκο.

Τέλος, έφθασε ένα γράμμα του Κολόμβου. Ο κυβερνήτης του νησιού τόνισε ότι οι τίτλοι του ήταν ισχυρότεροι άπό εκείνους του βασιλικού άπεσταλμένου. Έδινε, μάλιστα, σαν άνώτερος, άορισμένες οδηγίες στον Μπομπαντίλλα για την συμπεριφορά του άέναντι των Ιθαγενών.

Ο Μπομπαντίλλα, διαβάζοντας το γράμμα, θύμωσε. Ο Κολόμβος δεν είχε καταλάβει ή έκανε ότι δεν καταλάβαινε

τό πραγματικό νόημα του μηνύματος που είχε λάβει και που ήταν γραμμένο με λεπτότητα. Του έστειλε, λοιπόν, ένα δεύτερο, με όμή διαύπωση, που τον πρόσταζε να έλθει άμέσως στον Άγιο Δομίνικο.

Όταν ο Κολόμβος έφθασε στον Άγιο Δομίνικο, βρήκε την πόλη σε κατάσταση πολιορκίας. Ο Μπομπαντίλλα πίστευε ότι ο Κολόμβος θα ερχόταν να τον χτυπήσει με στρατό. Κι' ή άπογοή ευσή του στάθηκε μεγάλη όταν τον είδε να ερχεται χωρίς όπλα και συνοδεία σε συνάντησή του.

Στην είσοδο του φρουρίου, τον παρέλαβε ένας άξιωματικός και του έλεγε να τον άκολουθήσει. Ο Κολόμβος, βέβαιος ότι θα τον άδηγούσε στο Μπομπαντίλλα, συμμορφώθηκε. Τον άδήγησε σ' ένα δωμάτιο κι' άφού τον άφησε να περάσει, του έλεγε:

— Είστε υπό κράτηση.

Ο Κολόμβος ξμεινε με άνοιχτό το στόμα κι' ο αξιωματικός έσπευσε να του εξηγήσει:

—Είναι διαταγή του έξοχωτάτου.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ θαλασσοπόρος διαμαρτυρήθηκε έντονα. Φώναζε ότι ο Μπομπαντίλλα ήταν κατώτερός του κι' ότι έπρόκειτο για άνταρσία. Ο αξιωματικός παρέμεινε άπαθής. Στρατιώτες φύλαγαν έξω από το δωμάτιο. Ο Κολόμβος κατάλαβε, ότι κάθε αντίσταση θα ήταν μάταιη. Όστόσο, δεν σώπασε. Έξακολούθησε να διαμαρτύρεται και στο τέλος ζήτησε να δει τον Μπομπαντίλλα. Άλλά ούτε και σ' αυτό έλαοκούσθηκε. Ήταν καταφάνερο, ότι ο βασιλικός άπεσταλμένος τον είχε κρίνει πριν τον άκούσει.

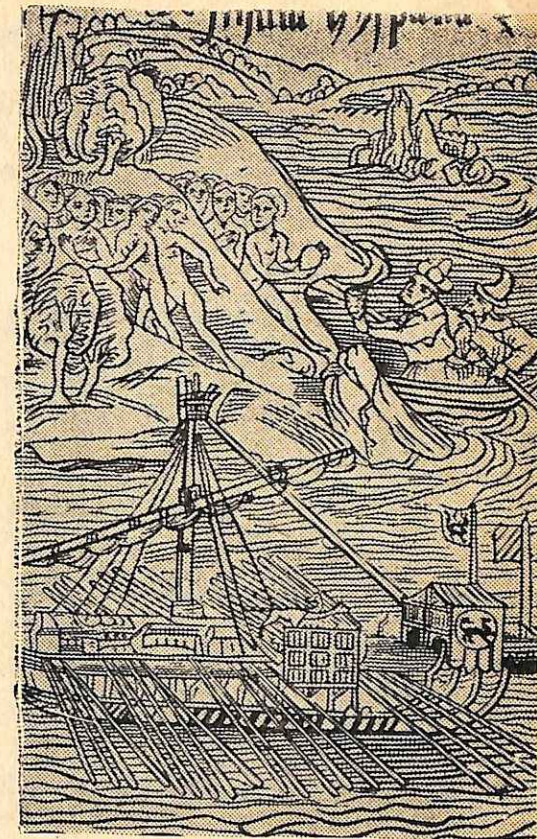
Όλος ο θυμός του Κολόμβου πήγε στη κόρυ. Οι άπειλές του, ότι θ' άναφερόταν στον βασιλιά κι' ότι όσοι του είχαν δείξει άσέβεια δεν θα γλύτωναν την τιμορία, δεν είχαν καμιά άπήχηση.

Ο Μπομπαντίλλα, που ήταν σκληρός όσο κι' άδικος, είχε άποφασίσει, από φόβο μήπως του ξεφύγει ο κρατούμενος, να τον άλυσοδέσει. Άλλά κανείς αξιωματικός δεν είχε το κοράγιο να έκτελέσει αυτό το άτιμωτικό μέτρο. Ο Κολόμβος, έστω και σ' αυτή την κατάσταση, ήταν πάντα ο Κολόμβος.

Ξαφνικά, ένας άνθρωπος προχώρησε προς τον όμιλο των άναπαύσιτων άξιωματικών, που συζητούσαν το πράγμα στον διάδρομο.

Ήταν ο μάγειρος του Κολόμβου. Κινούμενος από ποταπό μίσος, προσφέρθηκε να περάσει αυτός τα αλυσίδες στον κόρφο του.

Οι άξιωματικοί διάσταν. Έστερα, άνασκήσαν τους όμους. Στο κάτω—κάτω της γαφής, αυτό το έργο ήταν άντάξιο ενός άηρητή. Ο μάγειρος μπήκε στο δωμάτιο και, κάτω από τη περιφρονητικό βλέμμα του Κολόμβου, του έπασσε τα αλυσίδες βαριάς στολής καρούς και στους άστρογάλους. Οι παριστάμενοι, άφανοι, φάνονταν να μοιάζουν την περιφρόνηση του Κολόμβου

Η άνακάλυψη της Ισπανιόλας (ξυλογραφία του 1493)

κι' έδωσαν την έντύπωση ότι παρακολουθούσαν μια έεροσυλία.

Σ' ένα κοντινό δωμάτιο, άλυσοδέτο επίσης, είχαν μεταφέρει και τον Ντιέγκο. Σε λίγες μέρες, θα ήταν ή σειρά του Βαρθολομαίου.

Ο Κολόμβος δεν έπαψε να ζητά να δει τον Μπομπαντίλλα, αλλά εκείνος παρέμεινε άδοτος, βέβαιος ότι ή συνομιλία με τον κρατούμενο του δεν μπορούσε να έχει καμιά όφέλεια. Ο βασιλικός άπεσταλμένος ίσως σκεφτόταν ότι είχε έξωθήσει τα πράγματα πάρα πέρα απ' ό,τι έαυτοπόταν. Τό βέβαιο είναι ότι συλλογιζόταν τί θα άπόκανε τους κρατούμενους του.

Ο Κολόμβος περιέμενε τα χειρότερα. Ένα πρωί, ή πόρτα του δωματίου άνοιξε. Σήκωσε τα μάτια στον άνθρωπο, που μπήκε. Ήταν ένας Ισπανός εύπατρίδης, που δεν τον γνώριζε.

—Τί θέλετε; ρώτησε ο Κολόμβος.

— Παρακαλώ να με άκολουθήσετε, του έλεε εκείνος.

Ο Κολόμβος κύτταξε προσεκτικά τον άγνωστο και προσπάθησε ν' άποκαμπτουργήσει τη σιωπή του. Μια φοιχτή σκέψη είχε καρφωθεί στο νου του. Ο Μπομπαντίλλα ήταν άνθρωπος έκανος για όλα. Τον είχε άλυσοδέσει σαν κακούργο. Μήπως θα τον έστειλε τώρα στο δήμιο;

Ο Κολόμβος άορθώθηκε, μέσα στον θόρυβο των αλυσίδων του. Ήδη του ήταν κατάχλωμη.

— Ο κυβερνήτης με διέταξε... είπε ο εύπατρίδης.

— 'Ο κυβερνήτης είμαι εγώ, τὸν διέ-
κωψε ὁ Κολόμβος.

Ὁ ἄλλος συνέχισε:

— ... νὰ σὰς πάρω στὸ πλοῖο μου, μα-
ζί μὲ τοὺς ἀδελφοὺς σας, καὶ νὰ σὰς γυ-
ρίσω στὴν Ἰσπανία.

Ὁ Κολόμβος φοβήθηκε δὲ ἐπρόκει-
το γιὰ ἀπάτη. Ὁ εὐπατορίδης, ποὺ ἦταν ὁ
Ἀλόνσο Βαλλιέχο, μάντεψε τὶς σκέψεις
του καὶ πρόδωσε:

— Σὰς δοκίμομαι σ' ἡν τιμὴ μου, ὅτι
δὲν κινδυνεύει ἡ ζωὴ σας.

Ὁ Κολόμβος, καθησυχασμένος, βγήκε,
ἀρλουθώντας τὸν Βαλλιέχο. Ξαπνάν-
τησε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ποὺ εἶχε νὰ
τὸ δεῖ τόσες μέρες. Τὸν πλαισίωσαν
στρατιῶτες. Τὸ πλοῖο συνωστίζονταν στὸ
πέρασμά του. Ἀκούονταν φωνὲς ἀποδο-
κίμαστας ἢ συμπάθειας. Ὁ Βαλλιέχο
κρόσταξε νὰ ἐπιταχυνθεῖ τὸ δῆμα τῆς
συνόδευσης.

Ἐφθασαν τέλος σ' ἡν καραβέλλα. Ὁ
Κολόμβος ἔμενε στὴ γέφυρα καθ' ὅλη
τὴ διάρκεια τῶν χειρισμῶν τοῦ ἀπό-
πλου.

Ὅταν ὁρῆθηκαν σ' ἀνοιχτὰ, ὁ Βαλλι-
έχο τὸν πλησίασε, μαζί μὲ τὸν Μαρσές,
τὸν κυβερνήτη τοῦ πλοίου.

— Οἱ ἀλυσίδες ποὺ ἔχετε πάνω σας,
τοῦ εἶπε, εἶναι γιὰ μᾶς πῶς ἀνυπόφορες
ἀπ' ὅτι σὲ σᾶς. Μὲ τὴν ἀδεία σας, θὰ
σᾶς τὶς βγάλουμε.

Ὁ Κολόμβος τοὺς εὐχαρίστησε, ἀλλὰ
ἀρνήθηκε.

— Μὲ ἀλυσόδεσαν, εἶπε, κατὰ διατα-
γὴ τῆς βασιλίσσας. Θέλω νὰ μὲ δεῖ σ'
αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Ὁ Κολόμβος ἤξερε ὅτι ἡ βασίλισσα
δὲν εἶχε δώσει καμμιά τέτοια διαταγὴ.
Πολόγχιζε ἀπλῶς στὸ ὅτι, οἱ Ἰσπανοί,
βλέποντας ὅτι τοῦ εἶχε γίνῃ τέτοια με-
ταχείριση, θὰ ἀγανακτοῦσαν ἐναντίον
τοῦ Μπομπαντίλλα.

Κατὰ τὶς ἑξῆς ἑβδομάδες τοῦ ταξιδιοῦ,
ὁ Κολόμβος ἐτοιμάσε τὴν ἀπολογία του
καὶ τὸ κατηγορητήριό του ἐναντίον τοῦ
βασιλικοῦ ἀπεισταμένου. Ἡ καραβέλλα
πλεύρισε στὴν προκυμαία τοῦ Κάδιξ
στὶς 25 Νοεμβρίου τοῦ 1500. Λίγη ὥρα
κατόπι, πλήθη λαοῦ εἶχαν μαζεθεῖ
μπροστά της. Εἶχαν μάθει ὅτι σὸ κα-
ράβι ἐκεῖνο ὁρισκόταν ὁ μεγάλος Κο-
λόμβος, ἀλυσόδετος ἀπὸ τοὺς ζηλόφθο-
νους ἐχθροὺς του. Τὸ λιμάνι βοῦξε
ἀπὸ ἕνα θόρυβο φωνῶν ἀνάμικτο μὲ τὸν
θόρυβο τῆς παραγμένης θάλασσας. Ὁ
Κολόμβος ἔκουε καὶ παρηγοριόταν, σὰν
καὶ νὰ ἔπαιρνε ἔτσι προκαταβολικὰ τὴ
βεβαίωση ὅτι θὰ ἀθωνόταν καὶ θὰ
ξανάβρισκε τὴ δόξα του.

✱

ΣΤΙΣ 17 Δεκεμβρίου, ὁ Φερδινάνδος
κι' ἡ Ἰσαβέλλα περιμένουν, στὴ
Γρανάδα, ἕνα ἐπισκεπτικὴ περιωπῆς,
ποὺ ἡ βασιλικὴ φρουρὰ ἐτοιμάζεται νὰ
τοῦ ἀποδώσει τιμὴς. Αὐτὸς ὁ ἐπισκέ-
πτης, ἕνα μῆνα πρὶν, ἦταν ἀλυσόδετος
σὰν κοινὸς κακοῦργος. Ἐπρόκειτο γιὰ
τὸν Χριστόφορο Κολόμβο.

Μόλις εἶχαν πληροφορηθεῖ τί εἶχε κά-
νει στὸν Κολόμβο ὁ Μπομπαντίλλα, ὁ
Φερδινάνδος κι' ἡ Ἰσαβέλλα διέταξαν
ν' ἀφαιρεθῇ ἀμέσως ἐλευθέρως ὁ θαλασσο-
πόρος, καθὼς καὶ τ' ἀδελφὰ του. Τοῦ
ἔστειλαν δέκα χιλιᾶδες δοκάτια καὶ τὸν
παρακάλεσαν νὰ πάει νὰ τοὺς ἐπισκε-

ρθεῖ σὺ ἀνάκτορό τους, στὴ Γρανάδα.
Ὁ Κολόμβος ἐμφανίζεται φορώντας
ἐπίσημο κοστούμι. Φαίνεται ἀναστατωμέ-
νος. Γονατίζει μπροστὰ στὰ πόδια τῆς
βασιλίσσας, κι' ἐνῶ τὰ δάκρυα αἰχμαλώ-
τουν τὰ μάγουλά του, μιλά γιὰ τὴ νομι-
μοφροσύνη του, τονίζοντας ὅτι πάντα
ὑπηρέτησε πιστὰ τὸ στέμμα καὶ τὴν Ἰ-
σπανία.

Ἡ βασίλισσα τοῦ λέει νὰ σηκωθεί. Ὁ
Κολόμβος ὑπακούει καὶ συνεχίζει τὴν
ἀπολογία του. Ὅσοι, κατηγορεῖ τὸν
Μπομπαντίλλα, ὅτι σ' ἄθνη ἀδικος,
σκληρὸς, φθονερὸς, μὴ λογαριάζοντας
ὅστε τὸ δικαίωμα ποὺ ἔχει κι' ὁ τελευ-
ταῖος τῶν ὑποδικῶν νὰ ἀπολογηθεῖ.

Οἱ μονάρχες προσπαθοῦν νὰ καμάρουν
αὐτὴ τὴ φουσκοθαλασσιὰ τῶν λόγων.
Τέλος, ὁ Κολόμβος σταματᾷ. Ἀκούει τὸν
Φερδινάνδο καὶ τὴν Ἰσαβέλλα νὰ τὸν
βεβαιώνουν γιὰ τὴν ἐκτίμησή του καὶ τὴ
στοργὴ ποὺ τρέφουν καὶ τοῦ ὑπόσχον-
ται ὅτι θὰ ἐπανορθώσουν τὴν ἀδικία.

Στὴν πραγματικότητα, ὁ Κολόμβος
δὲν πείνιξε ὅλες τὶς ἐκανοποιήσεις ποὺ πε-
ρῆμενε. Ὁ Μπομπαντίλλα ἀνακλήθηκε,
ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης ποὺ τὸν διαδέχθηκε
ἦταν ἄλλος κι' ὁ Χριστόφορος Κο-
λόμβος.

Ἀχαριστία: Ὁχι, ἀλλὰ ἀπλὸς ρεα-
λισμὸς. Γιατὶ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθεῖ,
ὅτι ὁ Κολόμβος δὲν ἦταν τόσο σπου-
δαῖος κρατικὸς ὑπάλληλος ὅσο ἦταν θα-
λασσοπόρος.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1502, ὁ Μπομπαντί-
λλα σαλπάρησε ἀπὸ τὴν Ἰσπανία, γυ-
ρίζοντας στὴν Ἰσπανία. Ἀλλὰ δὲν ἔφθα-
σε ποτέ. Μιά φοβερὴ τρικυμία διέλυσε
τὸ πλοῖο τοῦ ὅχι μακριὰ ἀπὸ τὸν στό-
λο τοῦ Κολόμβου, ποὺ ἐπιχειροῦσε τὸ
τέταρτο καὶ τελευταῖο του ταξίδι. Ὁ
μεγάλος θαλασσοπόρος, ὅταν ἔμαθε ὅτι
ὁ Μπομπαντίλλα πνίγηκε, περιορίσθηκε
νὰ πεῖ:

— Ὅπως θεός!...

MICHEL MAULE

Συζητοῦν δύο φίλες:

— Ἐμαθα ὅτι ὁ Κωστήκης
πρόκειται νὰ σὲ ζητήσει σὲ γά-
μο. ἔχει τὴν οἰκονομικὴ σου κα-
τάσταση;

— Ἐν μέρει, ναι.

— Καὶ τὴν ἡλικία σου;

— Κι' αὐτὴν ἐν μέρει...

Κάποιος βιομήχανος εἶχε ἀ-
νάγκη ἐνὸς ὑπαλλήλου ποὺ νὰ μέ-
νει συνεχῶς ἐπὶ 14 ὥρες τὴν ἡ-
μέρα μέσα στὸ ἐργοστάσιό του.

Πράγματι παρουσιάστηκε ἕνας
νέος.

— Δὲν φαντάζομαι νὰ σοῦ εἴ-
ναι κουραστικὸ νὰ μένεις τόσες
ὥρες κλεισμένος στὸ ἐργοστάσιο,
τοῦ εἶπε ὁ βιομήχανος.

— Ὁχι, κύριε, ἀπέντησε ὁ ὑ-
πομνήσιος. Εἶναι συνηθισμένος.
Μόλις πρὸ ὀλίγου βγήκα ἀπ' τὴ
φυλακή!...

Ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν, ἔ-
λεγε ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς
γινός, μοιάζει μὲ τὸ ρολόι. Ὅσο
εἶναι καινούργιο πηγαίνει μπρο-
στά. Ὅταν παλιώσει, πάει πίσ-
ω!...

Μαδελέϊ

Μία στατιστικὴ τῆς Παγκοσμίου
Ὁργανώσεως Ὑγείας ἀποκα-
λύπτει ὅτι τὰ 50 — 80% τῶν παι-
διῶν τῆς Εὐρώπης προσβάλλονται
ἀπὸ τετηρῶνα. Ἡ ἀρρώστια αὐ-
τὴ ποὺ καταστρέφει τὰ δόντια
φαίνεται, πῶς ὀφείλει αὐτῶς
στὴν κατάχρηση ζαχαρωτῶν. Οἱ
καρμιέλλες, ὅταν τρώγονται συχνά,
προσβάλλουν τὸ σμάλτο τῶν δοντι-
ῶν καὶ διευκολύνουν τὴν ἐπέκταση
τῆς τετηρῶνας. Ἡ Π.Ο.Υ. συνι-
στᾷ τὸν περιορισμὸ τῆς κατανα-
λώσεως τῶν ζαχαρωτῶν καὶ τὴ
συχνὴ πλύση τοῦ στόματος τῶν
παιδιῶν, ποὺ πρέπει νὰ μάθουν ἐγ-
καίρως νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν ὁδον-
τόβουρσα.

✱

Ἄγγλοι γιατροὶ δημοσίευσαν τ'
ἀποτελέσματα ἐνὸς πειράματος ἐπὶ
215 ἀσθενῶν ποὺ ὑπέφεραν ἀπὸ
ἀρτηρίτιδα τῆς κνήμης. Ἡ ἀρρώ-
στια ὀφείλεται σὲ φλεγμονὴ τῆς
ἀρτηρίας ποὺ ὀδηγεῖ τὸ αἷμα στὸ
πόδι. Ἡ ἀρτηρία συστέλλεται καὶ
ἐβουλόνη. Ἡ κνήμη τότε εἶναι
καταδικασμένη, γιατί δημιουργεῖ-
ται γάγγραινα. Οἱ Ἄγγλοι γιατροὶ
δοκίμασαν μιὰ νέα θεραπεία: ἐνέ-
σεις ὀξυγόνου στὴν ἀρρωστή ἀρ-
τηρία. Ἡ θεραπεία ἀποδείχθηκε
ἀπολυτελὴ σὲ μεγάλον ποσοστὸ
περιπτώσεων. Τὸ ὀξυγόνο φαίνε-
ται πῶς ἀποκαθιστᾷ τὴν κυκλοφο-
ρίαν τοῦ αἵματος στὸ προσβεβλημέ-
νο τμήμα.

✱

Ὁ ἀνάνδς εἶναι μοναδικὸ θερα-
πευτικὸ μέσο κατὰ τῆς ἀνικα-
νότητος. Αὐτὸ τουλάχιστον βεβαι-
ώνουν οἱ ἐπιστήμονες τῆς Βραζι-
λίας (ποὺ παράγει πολλοὺς ἀνάν-
δες). Οἱ ἔρευνοι ἀπέδειξαν ὅτι ὁ
χυμὸς τοῦ ἀνάνδς αὐξάνει τὸν ἀρι-
θμὸ τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαίριων στὸ
αἷμα καὶ διεγείρει τοὺς γεννητικὸς
ἀδένες τοῦ ἄρρεος... Ἀλλ' ἴσως οἱ
γιατροὶ τῆς Βραζιλίας προσπαθοῦν
ἀπλῶς νὰ ἐνισχύσουν τὶς ἐξαγω-
γὲς γεωργικῶν προϊόντων τῆς χώ-
ρας τους.

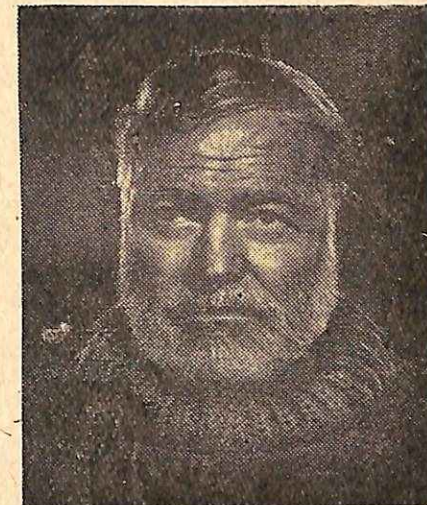
✱

Προσέξτε τὶς κάμπιες ποὺ θὰ
συναντήσετε στὶς θερινὲς ἐκδρομὲς
σας! Τὸ σῶμα τους εἶναι σκεπασμέ-
νο μὲ μικροσκοπικὰ ἀγκάθια καὶ
τὸ σώματά τους προκαλεῖ ὀξεία
πονοὺς, πρήξιμο, πονοκεφάλους
καὶ σπασμούς. Τὰ ἀναφυλακ-
τικὰ φαινόμενα δὲν ἀποκλείεται νὰ
ὀδηγήσουν καὶ στὸ θάνατο.

Ζελεΐδες Θεάτρου

Ὁ μεγάλος Ἀμερικανὸς συγγραφέας Ἔρνεστ Χέμιγκγουαι ποὺ πέθανε
στὰ 62 χρόνια του μὲ μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι, σὰν τὸν πατέρα του, ἀφη-
σε δυσαναπλήρωτο κενό. Ὁ γέρος αὐτὸς μὲ τὸ ἡλιοφθήμεν δερμα καὶ τὰ
πυκνὰ γένεια ἐνσάρκωνε γιὰ μιὰ ὀλόκληρη γενιὰ τὴ μεγάλη ἀντρικία πε-
ριπέτεια: τὸν πόλεμο, πρῶτα, ὕστερα τὴν ἐπανάσταση, ὕστερα τὰ ἄλλα παι-
χνίδια τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἔρωτα ποὺ προσφέρονται στοὺς πλούσιους ση-
μερινούς ἀλητες στὶς τέσσερις ἄκρες τοῦ κόσμου: τὸ κυνήγι στὴν Ἀφρική,
τὸ ψάρεμα στὴν Καραϊβική, τὴν ταυρομαχίαν στὴν Ἰσπανία, τὸ οἰνόπνευμα σ'
ὅλα τὰ κρασοπουλεῖα τῆς Γῆς. Ὁ Χέμιγκγουαι, ὁ τιμηθεὶς μὲ τὸ Βραβεῖο
Νόμπελ συγγραφέας, ὁ «πάπας» γιὰ τοὺς στενοὺς φίλους του, ἦταν γνω-
στὸς σ' ὅλο τὸν κόσμον. Ὅλοι ἔχουν διαβάσει τὰ βιβλία του, ἔχουν δεῖ τὶς
ταινίες ποὺ ἀρτήθηκαν ἀπὸ τὰ ἔργα του, κύτταξαν τὶς φωτογραφίες του. Μὰ
ποῖος ἦταν αὐτὸς ὁ πολυπλευρὸς ἄνθρωπος; Πρῶτα — πρῶτα, ἔπειτα ὁ Ζάκ
Καμπὼ ἐπανεξετάζοντας τὸ ἔργο του, ἕνας μεγάλος συγγραφέας ποὺ ἔφερε
ἐπάνω του τὰ σημάδια τῆς μοναξιάς, τῆς βίας, τοῦ τίποτος. Ἐνας ἄνθρω-
πος ποὺ δὲν περιέμενε τίποτε ἄλλο παρὰ μόνο τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαλέξει τὸ
θάνατό του. Ὁλόκληρη τὴ ζωὴ του, ἐξ ἄλλου, μὲ τὸ θάνατο ἔπαιζε καὶ μὲ
τὸν ἔρωτα χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴν λακωνικὴ καὶ κοφτὴ κουδέντα, ποὺ
ἔχει τόσο βαθειὰ διαποτίσει τὴ σημερινή μας λογοτεχνία.

Τὸ μονόπρακτο ποὺ δημοσιεύουμε παρακάτω εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δώδεκα
ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ βιβλίο του μὲ τὸν τίτλο «Δέκα Ἰνδιάνοι».

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΓΚΟΥΑΙΗ

Σήμερα εἶναι Παρασκευὴ

Τοῦ ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΓΚΟΥΑΙΗ

ΤΡΕΙΣ Ρωμαῖοι λεγεωνάριοι
κάθονται σὲ μιὰ ταβέρνα στὶς
ἐνδεκα τὸ βράδυ. Στους τοί-
χους εἶναι ἀραδιασμένα βαρέλια.
Πίσω ἀπὸ τὸ ξύλινο πάγκο στέκει
ὁ Ἑβραῖος ταβερνιάρης. Οἱ τρεῖς Ρω-
μαῖοι λεγεωνάριοι εἶναι λίγο πιωμέ-
νοι.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: Δο-
κίμασε ἀπὸ τὸ κόκκινο;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ὁ-
χι, δὲν δοκίμασα ἀκόμη.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἀ-
σχημα κάνει. Σοῦ τὸ συνιστῶ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: Σὺ μ'
φωνοῖ. Βάλε μας ἀπὸ τὸ κόκκινο, κύρ-
— Γιώργη.

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Ἀ-
μέσως. Καὶ νὰ μοῦ πεῖτε τὰ νέα. (Γεμί-
ζει ἕνα φλασκὶ ἀπὸ τὸ βαρέλι καὶ τὸ
ἀκουμπᾷ μπροστὰ τους). Θαῦμα κρασά-
κι!

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐλα
νὰ πάρεις κι' ἐσὺ ἕνα ποτήρι μαζί μας.
(Γυρίζει πρὸς τὸν τρίτον λεγεωνάριο
ποὺ ἔχει σηκωθεί στὸ ἕνα βαρέλι). Τί
ἐπαθες;

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἀνα-
κατεβεταί τὸ στομάχι μου.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἡ

πιες νερό, γι' αὐτό.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Πι-
ες ἕνα ποτήρι ἀπὸ τὸ κόκκινο. Θὰ
γίνεις περδίκι.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἀ-
δύνατο, δὲν κατεβαίνει.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐ-
χεις μείνει πολλὴν καιρὸ σ' αὐτὸ τὸν
τόπο, γι' αὐτὸ τὰ παθαίνεις αὐτά.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἀν
ἔχω μείνει! Δὲ λές τίποτε.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐί-
κη — Γιώργη, ὁ συνάδελφος δὲν αἰ-
σθάνεται καλά. Δὲν ἔχεις τίποτε γιὰ τὴ
διάρροια;

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Τὸ
ἐτοίμασα κιόλας.

(Δίνει στὸν τρίτον λεγεωνάριο ἕνα κό-
πελλο μισογεμάτο. Αὐτὸς κοιτάζει μὲ
ἀηδία τὸ μῆγμα ποὺ εἶναι μέσα).

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Βοέ,
παλιάνθρωπε, τί μοῦ ἔβαλες ἐδῶ μέσα;

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Μὴ
σε νοιάζει. Κατάπτε το μονομῆς καὶ
θὰ γίνεις καλά.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Χει-
ρότερα ἀπ' ὅ,τι εἶμαι μιὰ φορὰ δὲν πρό-
κειται νὰ γίνω.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐί-
λα, κατάπτε το. Ὁ κύρ — Γιώργη μ'
ἔκανε μιὰ χαρὰ τίς προάλλες.

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: —

Χάλι ποὺ τὸ εἶχες, ἔ; Ἐρῶ ἐγὼ πῶς
γίνεται νὰ πονοκόλλω.

(Ὁ τρίτος λεγεωνάριος ἀδειάζει τὸ
κόπελλο).

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Πι!
Ἀπαίσιο ποὺ ἦταν Χριστὸς μου!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: —
Ποῦ τὸν θυμήθηκε! Τί χάνος ἀλήθεια
κι' αὐτός.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ὁ-
χι καὶ τόσο. Καλὰ βάστηξε σήμερα ἔ-
κει πέρα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: —
Τί καλὰ βάστηξε; Δὲν κατέβηκε ἀπὸ τὸ
σταυρό.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Δὲν
ἤθελε νὰ κατεβεῖ καὶ δὲν κατέβηκε. Δὲν
ἦταν στὸ ρόλο του.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Πο-
λὸ θὰ τῷθελα νὰ μοῦ δείχνεις ἔστω κι'
ἐναν μονάχα ποὺ νὰ μὴ θέλει νὰ κατεβεῖ
ἀπὸ τὸ σταυρό.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ὁ!
κατά με, δὲν καταλαβαίνεις γιὰ αὐ-
τὰ τὰ πράγματα. Νά, ρά, τὸν κύρ

— Γιώργη ποὺ εἶναι ἐδῶ. Τῷθελε, λές,
νὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸ σταυρό, κύρ — Γι-
ώργη;

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Ἐί-
μενα, μὴ μὲ ρωτᾷτε. Δὲν πῆγα νὰ δῶ.
Τί σκοτίζομαι ἐγὼ γι' αὐτά!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: —
Ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέω: εἶδα ἕνα σω-
ρὸ ἀπὸ δαίμονες κι' ἐδῶ κι' ἄλλου. Ἐί-
λοιπὸν, κάθε φορὰ ποὺ θὰ μοῦ δείχνεις ἔ-
ναν ποὺ δὲν θέλει νὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸ
σταυρὸ μετὰ ἀπὸ κάμψη ὥρα — ἀπὸ
κάμψη ὥρα λέω, πρόσεχε — σκαρφα-

λώνω κι' ἐγὼ μαζί του αὐτοῦ πάνω, λόγο τιμῆς.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐγὼ βρῖσκω ὅτι καλὰ βάστηξε σήμερα ἐκεῖ πέρα.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ναί, καλὰ βάστηξε. Φίνος ἦταν.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: "ὦ! δὲν ξέρετε τί σὰς γίνεται οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος. Ἐγὼ δὲ θέλω νὰ πῶ ἂν ἦταν φίνος... Θέλω νὰ πῶ γιὰ μετὰ ἀπὸ κάμποση ὥρα, καταλάβατε; "Ὅταν ἀρχίσει τὸ κάρφωμα, δὲν εἶναι οὔτε ἕνας ποὺ δὲν θὰ τὰ σταματοῦσε ὅλα, ἂν τοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Δὲν πήγες νὰ τὸν δεῖς, κύρ — Γιώργη;

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — "Ὁ χι. Κάτι τέτοια δὲν μ' ἐνδιαφέρουν.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Δὲν τὸ περίμενα νὰ τὰ καταφέρει ἔτσι καλὰ.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Αὐτὸ ποὺ δὲ μ' ἀρέσει σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία, εἶναι τὸ κάρφωμα. Μεταξὺ μας τώρα... θάνατο ἀγαρμπο πρᾶγμα, ἔ;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Δὲν εἶναι τόσο αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ ἄλλο, ὅταν ἀρχίζουν νὰ τοὺς σπρώχνουν ἐπάνω..

(Μὲ τίς παλάμες τὸν χειρὶν του γυρισμένες πρὸς τὰ πάνω, κάνει τὴν κίνηση πὼς σηκώνει κάμ.)

.... Τότε ποὺ τὸ βάρος τοῦ κορμιοῦ ἀρχίζει καὶ τραβάει πρὸς τὰ κάτω. Ἐκείνη τὴν ὥρα λυγίζουν ὅλοι.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Με ρίκοι σκίζονται σὰν κορδέλα.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ἀμ τοὺς εἶδα! Μάτσο εἶδα ἀπ' αὐτοὺς.

(Ὁ δευτέρος λεγεωνάριος γελάει καὶ κλείνει τὸ μάτι στὸν Εβραῖο ταβερνιάρη).

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Δὲ μιλᾷς ἐσύ, ἔ; Σὰν νὰ μοῦ φαίνεσαι φιλοχριστιανός.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐντάξει. Κλείσε τον κι' αὐτὸν μέσα ἅμα σοῦ γουστάρει. Πάντως, καλὰ βάστηξε ὁ ἄλλος σήμερα ἐκεῖ πέρα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ξαναπαίρνουμε κρασί;

(Ὁ Εβραῖος ταβερνιάρης παίρνει τὸ φλασκὶ νὰ τὸ ξαναγεμίσει. Ὁ τρίτος λεγεωνάριος εἶναι καθισμένος μὲ τὸ κεφάλι ἀνομισημένο σὶδ ἕνα βαρέλι.)

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Εἶδες τὴ φιλενάδα του;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ρωτᾷς; Δίπλα της καθόμουν.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ὁ ρωτο κομμάτι!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Τὴν ἤξερα πρὶν τὴ γνωρίσει αὐτός.

(Κλείνει τὸ μάτι στὸν ταβερνιάρη).

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐγὼ τὴν ἔβλεπα συχνὰ νὰ σουρτοφέρνει στὴν πόλη.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Καλὰ τὰ βόλευε στὸν καιρὸ της, ἐγὼ σὰς τὸ λέω. Πάντως αὐτὸς δὲν τῆς ἔφερε γούρι.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὁ σο γι' αὐτό.. Πάντως καλὰ βάστηξε σήμερα ἐκεῖ πέρα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Τί ἔγινε ἀλήθεια ἢ παρθεά του;

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Λα

γοί. Μόνο οἱ γυναῖκες τοῦ ἔμειναν ὡς τὸ τέλος.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Φοβιστάρηδες καὶ γελοιοὶ ὅλοι τους. "Ὅταν τὸν εἶδαν ν' ἀνεβαίνει εἶχαν χάσει τὸ χῶμα τους.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Οἱ γυναῖκες ἦσαν φίνες.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ναί, τῆλεγε ἡ καρδιά τους.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Μὲ εἶδες ποὺ τὸν βάρεσα μὲ τὴ λόγχη;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὅπου νάναί θὰ βρεῖς κανένα μπελά γι' αὐτὸ ποὺ ἔκανες.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἦταν τὸ λιγώτερο ποὺ μπορούσα νὰ κάνω γι' αὐτόν, σὲ βεβαίω. Πάντως καλὰ βάστηξε σήμερα ἐκεῖ πέρα.

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Λυποῦμαι, μὰ πρέπει νὰ κλείσω. Εἶναι ἀργά.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ἐ να ποτηράκι ἀκόμη.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἄντε καλὲ. Βοιωτόκρσσο εἶναι. Πᾶμε.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ἄς πάρουμε ἀκόμη ἕνα ποτηρί... Τὸ ψυλάτιζο.

(Ὁ τρίτος λεγεωνάριος τραβιέται ἀπὸ τὸ βαρέλι, ὅπου ἦταν ἀκουμπισμένος κι' ἀνασηκώνεται).

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὁ χι, πᾶμε νὰ φύγουμε! Δράμα τὸ τί χάλια αἰσθάνομαι.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Μὰ ἐλᾷς τώρα. Μόνο ἕνα σὰς λέω.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὁχι, ὄχι, πᾶμε. Καληνύχτα, κύρ — Γιώργη. Τὰ ἀποφινὰ γράψ' τα μαζί μὲ ν' ἄλλα.

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Καληνύχτα σας. (Φαίνεται κάπως ἀνησυχός): Δὲν θὰ μπορούσατε νὰ μοῦ δίνατε μιὰ μικρὴ μπροστάνζα;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Μὰ κοροϊδεύεις τώρα, κύρ — Γιώργη; Τὴν Τετάρτη πιά ποὺ πληρώνομαστε...

ΕΒΡΑΙΟΣ ΤΑΒΕΡΝΙΑΡΗΣ: — Καλὰ, καλὰ.. ὅπως σὰς ἀρέσει. Καληνύχτα. (Οἱ τρεῖς λεγεωνάριοι ἀνοίγουν τὴν πόρτα καὶ βγαίνουν. Ἐξω στὸ δρόμο.)

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὅλοι τους ἴδιοι εἶναι. Κι' αὐτοὺς δὲν εἶναι καλύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ἀ! μὴ πῆς τέτοιο πρᾶγμα! Καλὸς ἄνθρωπος εἶναι ὁ κύρ — Γιώργης.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἐσύ, παντοῦ καλοὺς ἀνθρώπους βλέπεις σήμερα.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Ἄντε, πᾶμε στὴ στρατιώνα. Δράμα τὸ τί χάλια εἶμαι ἀπὸψε.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Παραμένεινες σ' αὐτὸν τὸν τόπο γι' αὐτό.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — "Ὁ χι, δὲν εἶναι μόνο αὐτό. Δὲν αἰσθάνομαι καλὰ σοῦ λέω.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ: — Κι' ἐγὼ σοῦ λέω πὼς παραμένεινες σ' αὐτὸν τὸν τόπο. Αὐτὸ εἶναι καὶ τίποτ' ἄλλο.

ΑΤΛΑΙΑ

(Μετ. Ε. Γ.)

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

Ἡ πατάτα εἶναι νοτιοαμερικανικῆς προελεύσεως. Οἱ Ἴσπανοὶ κατανεμέσαν τὴν ἔφεραν ἀπὸ τὸ Περού. Στὶς πλαγιὲς τῶν Ἀνδεων, σὲ ὑψόμετρο 1.800 — 5.000 μέτρων, ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας συμπλήρωνε τὴ διατροφή τῶν ἰθαγενῶν καλλιέργουσιν καὶ λίγῳ σάρι.

Γιὰ τοὺς χωρικοὺς τῶν Ἀνδεων ἡ πατάτα ἦταν ἱερὴ τροφή καὶ ἡ συγκομιδὴ τῆς περιβαλλόταν ἀπὸ παράξενα τελετουργικὰ ἔθιμα καὶ ἀκατανόητες προλήψεις. Τὰ «μάτια» τῆς πατάτας ἦσαν τὸ σύμβολο τῆς γονιμότητος. Οἱ ἱερεῖς κατασκεύαζαν κήλινα δοχεῖα σὲ σχῆμα πατάτας καὶ στὶς ἱεροτελεστίας ἀκρωτίζον τὸ σῶμα τοῦ γιὰ νὰ ἐπιταχύνουν τὴ βλάστηση τοῦ ἱεροῦ φυτοῦ.

Ἀλλὰ στὴν Εὐρώπῃ ἡ πατάτα θεωρήθηκε διαβολικὸν φυτό. Οἱ φανατικοὶ προτεστάντες τῆς Σκωτίας τὴν κατηγοροῦσαν ὅτι δὲν ἀναφέρεται στὴν Ἁγία Γραφή καὶ συνεπῶς ἦσαν ἐφεύρεση τοῦ Διαβόλου. Οἱ γιατροὶ θεοαἰσθάνοντες ὅτι οἱ πολιοὶ τρώει συχνὰ πατάτες παθαίνει λέπρα. Ὅταν ἡ λέπρα ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ, ἡ πατάτα θεωρήθηκε ὑπεύθυνη γιὰ τὴν ἀνεμοβλογιά καὶ μερικὲς ἄλλες ἀρρώστειες.

Παρὰ τὶς λαϊκὰς προλήψεις, ἡ πατάτα διαδόθηκε καταπληκτικὰ σ' ὅλο τὸ δυτικὸν κόσμον. Οἱ Ἀμερικανοὶ κοινωνιολόγοι καὶ οἰκονομολόγοι διαπίστωσαν πρόσφατα ἕνα φοβερὸν κατηγορητήριον κατὰ τῆς πατάτας.

Τὴν κατηγοροῦν ὅτι φυτρώνει πολλὴν ἐθκόλα καὶ συνηθίζει τοὺς γεωργικοὺς πληθυντοὺς σὲ μιὰ ἐπικίνδυνον νοσηρότητα. Αὐτὸ συνέβη στὴν Ἰρλανδία. Ὡς τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνα, οἱ Ἰρλανδοὶ ἔβηκαν τόσο βολικὴ τὴν καλλιέργεια τῆς πατάτας ὥστε ἐγκατέλειψαν σχεδὸν ὅλες τὶς ἄλλες καλλιέργειες. Ἡ ἀπόδοσις τῆς πατάτας κατὰ στρέμμα εἶναι μεγάλη, ὅπως καὶ ἡ θρεπτικὴ της ἀξία. Ἐνα μικρὸ χωράφι μπορεῖ νὰ θρέψει, μὲ ἐλάχιστον κόπον, μιὰ τετραμελὴ οἰκογένεια. Ἀλλὰ τὸ 1845 ἕνα παρᾶσιτο κατέστρεψε τὴν ἰρλανδικὴν πατάτα. Αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία τοῦ «μεγάλου λιμοῦ» τῆς Ἰρλανδίας.

Παντοῦ, σημειώνουν οἱ κοινωνιολόγοι, ὅπου οἱ λαοὶ ἐμπιστεύθηκαν τὴ διατροφή τους αποκλειστικὰ στὴν πατάτα, συνέβησαν παρόμοιες καταστροφές.

Αὐτὸ συνέβη στὴν Πολωνία, κατὰ τὴ διάκριμα τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, καὶ στὴ Χιλή τὸ 1950. Ἡ πατάτα εἶναι μιὰ ἀποδοτικὴ ἀλλ' ἐπικίνδυνη καλλιέργεια.

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗΣ

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ: Ὁ Φέλιξ Μέντελσον βαρυστημένος ἀπὸ τὶς ἀκαρπες προσπάθειές του ν' ἀναδείξει τὴ μουσικὴ τοῦ Μπάχ καὶ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἔλλειψη κατανόησης ποὺ συναντᾷ γύρω του, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴ γυναικα του, ἐγκαταλείπει τὸ σπίτι του καὶ ρίχνεται στὴν περιπέτεια, συναντώντας ξανά τὴν παλιὰ Φιλενάδα του Μαρία Σάλλα. Γρήγορα ὁμως μετανοίῳνει καὶ γυρίζει πάλι στὴν οἰκογένειά του, μὲ νέα δνείρα γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῶν «Παθῶν»

270

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Ο ΦΕΛΙΞ καρφώθηκε στὸ πάτωμα ἀπὸ ἕναν ἀπότομο, ἔντονο πόνο. Τὸ μυαλό του ἔμοιαζε νὰ φουσκώνει, λὲς καὶ θάσπαζε τὸ κρανίον του. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔμεινε ἀσάλευτος σ' ἕνα σκοτεινὸ ὕλγινο.

Ἔσπερα τοῦ πέρασε. Γοργᾶ, ὅπως κι' ἦρθε. Κατάφερε μὲ δυσκολία νὰ φτάσει στὸ γραφεῖο του κι' ἔπεσε στὸ κἀθισμα.

Τελικὰ, ὁ ἀέρας ξαναγύρισε στὰ πνεμόνια του. Σκούπισε τὸν ἰδρώτα ἀπ' τὸ μέτωπό του.

Μὲ συγχωρεῖτε, μοῦρθε σὰ λιποθυμία.

Τὰ χάσατε, ψέματα; Ὁ Κροῦγκερ στεκότανε τώρα μπροστὰ σ' ὁ γραφεῖο μὲ τὴ χαρὰ ζωγραφισμένη στὴ φάτσα του.

Φουρκισμένος ἀπὸ τὸ ἀποχαμένο βλέμμα τοῦ Φέλιξ, ἔσκυψε μπροστὰ, γανγίζοντας τὶς λέξεις.

Καμώνεσα ἀκόμα τὸν ἀνέξερο, ἔ; Κοροϊδεύεις τὸν κόσμον μὲ τούτη τὴν δημοφιλῆ φάτσα καὶ τοὺς φίνους σου τρόπους, ἔ; "Ὁχι, ὅμως, ἐμένας! Ἐγὼ πήγα στὴ Δρέσδη. Μπήκες; Στὴ Δρέσδη.

Ξαφνικά, σὰν κορυδισμένο ρολοῖ, τὸ μυαλό τοῦ Φέλιξ ἄρχισε καὶ πάλι νὰ δουλεύει, δίνοντας νόημα στοὺς ἤχους, στὴ σκέψη, χτυπώντας τοὺς κώδωνες τοῦ κινδύνου. Ἄχ, Θεέ μου. Ὁ Κροῦγκερ ἔμαθε γιὰ τὴ Μαρία!

Μάλιστα, τὰ εἶχε μάθει. Καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κρύψει τὴ χαρὰ του. Ὁ τρανὸς κύριος διευθυντής!... Τέτοιος περίφημος μουσικὸς κι' ἔξοχος ἄνθρωπος. Στάσου, ὅμως, νὰ μάθει μερικὰ πραγματάκια ὁ κόσμος γιὰ τοῦτον τὸν τέλειον σὺντο, τὸν ἀφροσιωμένο πατέρα. Στάσου νὰ μάθουν τί ἔκανε σὲ κάποιο ξενοδοχεῖο...

Καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ θ' ἀναγκασθὼν νὰ πιστέψουν, γιὰτὶ ἔχω ἀποδείξεις.

Γιὰτὶ ἦρθατε ἐδῶ, ρώτησε ἥρεμα ὁ Φέλιξ.

Γιὰτὶ; Τὰ μάτια τοῦ Κροῦγκερ σ.ε.

πιά ξήτημα γιὰ τὸ τί θὰ κάνουμε ἐμεῖς, ἀλλὰ αὐτοὶ σ' ἐμᾶς.

Σ ἈΝ ἔφτασε τ' ἄλλο πρωὶ ὁ Φέλιξ, εἶχαν σηματοδοθεῖ ὁμάδες γύρω ἀπὸ τὸ Γκεδαντχάουζ. Εἶδε τὸ μῖσος στὶς φάτσες τους, τὶς σφιγμένες γροθιές, κι' ἄκουσε τὰ ἀπειλητικὰ τους μουγκρητά. Φεύγοντας τ' ἀπόγευμα, μαζεύτηκε καὶ πάλι τὸ πλήθος γύρω ἀπ' τ' ἄμαξι του.

Τὸ ἴδιο συνέβαινε καθε μέρα. Οἱ ὁμάδες γίνονταν ὅλο καὶ πὺ ἀπειλητικέες, πὺ τολμηρέες. Ἐνοιοθε τὰρα χέρια νὰ τραβοκοποῦν τὰ ρούχα του. Κανένας ἀστυνομικὸς δὲν φαίνονταν ποτέ.

Τὸ ἐπεισόδιο τῆς Δρέσδης μεγαλοποιήθηκε, παραμορφώθηκε.

Στὸ κτήμα ὁ χερ Χόουσιλτς εἶχε πανικοβληθεῖ.

Δὲν καταλαβαῖνω γιὰτὶ δὲν παραιτεῖσαι, ἔλεγε ἀποκαρδιωμένος.

Κι' ἐγὼ δὲν τὸ καταλαβαῖνω. Δὲν μποροῦν, ὅμως, νὰ μ' ἀναγκάσουν νὰ παραιτηθῶ.

Οἱ βραδυνὲς πρόβες ἐξακολουθοῦσαν, ἀλλὰ ἡ πίστις τῶν μουσικῶν εἶχε χαθεῖ. "Ὁχι πὼς τοὺς ἔγνοιζε τὸ τί εἶχε συμβεῖ στὴ Δρέσδη. Μιὰ κι' ἡ γυναῖκα του τὸν εἶχε συγχωρεσει, καὶ ληρομόνησε μποροῦσαν κι' αὐτοὶ νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. Σίγουρα θάτανε ὅθιμα κάποιας συννομωσίας καὶ τὸν λυπότανε. Τὰ θύματα, ὅμως, δὲν νικάνε καὶ φέρουν τὴν καταστροφή στοὺς ὁπαδοὺς τους. Μ' ἀναστατωμένους καρδιές, σκεπτόντανε πὼς εἶχανε κανεὶ λάθος πιστεύοντας σ' αὐτόν. Εἶχαν φοβηθεῖ, κι' οἱ πρόβες πηγαίνανε στὸ χειρότερο.

Μονάχα ἡ Μαγδαληνὴ δὲν τὰ εἶχε βάλεϊ κάτω. Ἐξακολουθοῦσε νὰ πηγαίνει ἀπ' τὴν μιὰ ὁμάδα στὴν ἄλλη ὅλο κέφι, μὲ τὴ γλώσσα τσουχτερή, βρίζοντας τους γιὰ τὴ δειλία τους.

Ἐξέρω πὼς ἔφθασε τὸ τέλος, εἶπε ἕνα βράδυ ὁ Φέλιξ στὴ Σειλ. Ἐξέρω, πὼς ἔχω νικηθεῖ καὶ δὲν ὑπάρχει πιά ἐλπίδα, νὰ ἐκτελεστοῦν τὰ «Πάθη» τὴν Κυριακὴ τῶν Βαίων. Ἐξέρω πὼς εἶσαι δυστυχισμένη, κι' εἶμαι ἀκατανόητος ποὺ ἔξακολουθῶ νὰ πηγαίνω στὴ Λειψία.

Γιὰτὶ πηγαίνεις, λοιπόν; Γιὰτὶ δὲν παραιτεῖσαι, δὲν διστάσεις τοὺς τραγουδιστές, νὰ δώσεις ἕνα τέλος;

Τὴν κῆτταξε μὲ θλίψη.

Ζιλέτ, θυμάσαι ἐκείνη τὴ μέρα στὴν Ἑλβετία, ποὺ εἶχες ἕνα προαίσθημα γιὰ νὰ ὀρθοῦμε στὴ Λειψία; Τὸ ἴδιο, λοιπόν, συμβαίνει καὶ σήμερα. Ἐγὼ ἕνα προαίσθημα... Κάτι μοῦ λέει πὼς πρέπει ν' ἀνέξω ἀκόμα λίγο. Λιγάκι ἀκόμα.

Ἦσως ὁ Θεὸς νὰ μᾶς βοηθήσει, τοῦ εἶπε σιγὰ μ' ἀμφιβολία.

Κι' ἔτσι τ' ἄλλο πρωὶ, πῆγε καὶ πάλι στὴ Λειψία.

Ἐνα βράδυ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου παρατήρησε στὸ μάγουλο τῆς Μαγδαληνῆς ἕνα ἄσχημο σημάδι. Ἐκείνη εἶχε παρχει νὰ τὸ κρύψει μὲ μπόλικη πούδρα.

Μόλις ἀπόφαγαν, ὁ Φέλιξ τὴν παρακάλεσε νὰ τὸν συναντήσῃ στὸ γραφεῖο του.

Κάθησε, Μαγδαληνή, τῆς εἶπε μιλακά. Πῆς μου τώρα τὴν ἀλήθεια.

Χτὲς βράδυ, τὴν ὥρα ποὺ γορῖζα ἀπ' τὶς πρόβες, ἕνας ἄνθρωπος μὲ τσά

κισε στο ξύλο. Μὲ περίμενε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα.

— Δὲν παραπονέθηκες στὸν ἀστυνόμο τῆς περιοχῆς;

— Ἐκείνη χαμογέλασε πονηρά.

— Ἄν πήγαίνα στὸν Χάνς, ξέρετε τί θὰ μοῖλεγε; Θὰ μὲ τρώταξε ἀπ' τοὺς ὀμους καὶ θάλεγε: «Θεοπάλαβη, σοῦ εἶπα πῶς θὰ πάθαινες κάτι τέτοιο». Ἐτσι θάλεγε ὁ Χάνς Πόλντεν, καὶ θάχε δίκιο, γιατί μὲ εἶχε προειδοποιήσει.

Ἐσπρεψε τὸ παχουλὸ, πακάντιο πρόσωπό της στὸν Φέλιξ καὶ χαμογέλασε μὲ κάποια μελαγχολία.

— Βλέπετε, κύριε διευθυντά, ἐγὼ καὶ ὁ Χάνς εἴχαμε σχέσεις. Πρὶν δυὸ χρόνια, καὶ ἤμουν τότε νεώτερο. Καὶ πὺλ λεπτά. Ἐλεγε πῶς ἤθελε νὰ μὲ παντρευτεῖ, ἀλλὰ ξέρετε τί σκέφτεται ὁ κόσμος γιὰ τὴς θεατρίνες, καὶ ἐγὼ ἤξερα πῶς θὰ ἐβλάπτα τὴν καριέρα του. Τοῦπα, τὸ λοιπὸν, πῶς ἤμουν παντρεμένη, ψέματα δηλαδή. Ἐτσι ὅλα τελείωσαν. Καταλαβαίνετε τώρα, γιατί δὲν μπορῶ νὰ τοῦ παραπονεθῶ. Θὰ μὲ σκότωνε.

— Ἀπὸ τώρα καὶ μπρός, θὰ μένεις ἐδῶ, καταλαβαίνεις, εἶπε ὁ Φέλιξ μὲ στοργικὴ ἀποφασιστικότητά. Ἡ φράση Μέντελσον θὰ σὲ φροντίσει. Ἄν χρειαστεῖ, θὰ φωνάξει γιὰτὸ. Καὶ σὲ παρακαλῶ, γιὰ λίγο καιρὸ μὴν ἐρχεσαι στὴς πρόβες.

Ἀρκετὰ φοβισμένοι εἶναι οἱ τραγουδιστές. — Θὰ κάνω ὅ, τι μοῦ πεῖτε, κύριε διευθυντά. Φοβάμαι στ' ἀλήθεια τώρα. Κι' ἐσεῖς, καλὰ θὰ κάνετε νὰ προσέχετε.

Σηκώθηκε προχώρησε στὴν πόρτα καὶ κοντοστάθηκε μ' ἓνα παράξενο χαμόγελο.

— Τί περιεργὸ νὰ συναντηθῶμε ἔτσι, ὅσοι ἀπὸ τόσα χρόνια. Βλέπω, πῶς δὲν θυμάστε, ἀλλὰ ἔνα ὄραδν, στὸ Φρίντριχ, στεκόσαστε στὰ παρασκήνια περιμένοντας τὴν Ἄννα, καὶ ἐγὼ περίμενα τὴ σειρά μου. Σὰς μισώλεῖσα τὸ μάτι, ἀλλὰ οὔτε πὺλ μὲ προσέξατε... Παναγία μου, τί ὠραίος πὺλ εἰσάσαν! Ζηλεύαμε ὅλες τὴν Ἄννα. Ἀλλὰ αὐτὴ ἦταν πάντα της τυχερή. Βοήθησε καὶ σὺντο.

Ἀναστέναξε καὶ ἄνοιξε τὴν πόρτα.

— Τὸ λοιπὸν, καλὴνύχτα, κύριε διευθυντά.

— Καλὴνύχτα, Μαγδαληνή.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπέμεινε κυττάζοντας τὴ φλόγα τοῦ κεριοῦ. Ἀναμνήσεις σάλεψαν στὴ σκέψη του θαμπές. Τὸ θέατρο Φρίντριχ... Ἡ Ἄννα... Αὐτὴ ἡ ἐξορία σὲ τὴν ζωὴ ὑπῆρξε δική του;

Ἀργότερα, πηγαίνοντας γιὰ ἄννο, πῆρε τὸ μάτι του ἓνα γράμμα. Ἀναγνώρισε τὰ λεπτὰ γράμματα τοῦ Κάρολ Κλίνγκεμαν. Ξέσκιζε τὴς σφραγίδες καὶ ἀρχισε νὰ διαβάσει.

Τὰ χεῖλη τρεμούλιασαν καὶ τὸ χεῖρ του ἔπρεπε σὰν ξερό.

— Εἶναι νεκρὴ, μονολόγησε σιγα.

Ναί, ἐκείνη εἶχε πεθάνει... Δόξα τῷ Θεῷ σκοτώθηκε ἀμέσως, μὲλὶς ἀναποδογύρισε τὸ ἀμάξι της. Κάποιος τῆς ταίριαζε νὰ πεθάνει στὸ δρόμο, σὰν τυχοδιώχτρια πὺλ ἦταν. Ἡ Ρομύλα πὺλ τὴν συνόδευε πέθανε λίγες ὥρες ἀργότερα. Φτωχὴ Ρομύλα.

Εἰκόνας θαμπές, πλανήθηκαν στὴ σκέψη του. Ἦταν πὰ πολλὰ ἀποκατωμένος γιὰ νὰ νοιώσει καθεὶα. Πρέπει νάσαι γερός γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ νοιώσεις πᾶν. Πλησίασε στὸ πιάνο καὶ πάτησε μιὰ νότα ἀπαλά.

Ἀδύναμα ὁ ἦχος τοῦ γέλιου της τοῦ

ζήτησε τ' αὐτὰ καὶ ἡ μορφή της αἰωρήθηκε μπρὸς στὰ μάτια του. Ὅσοι ἀπὸ τὸ γέλιο, ἡ μορφή... Χάθησαν στὸ ἄπειρο, ὅλο καὶ πὺλ θαμπά.

Τώρα δὲν ὑπῆρχε τίποτα παρὰ ἡ δική του σκιά στὸν τοῖχο.

Ἐνα ἀπόγευμα δυὸ μέρες ἀργότερα, ἡ Σεσίλ καὶ ὁ χερὸ Χόουλιτς κἀθονταν στὸ γραφεῖο.

— Τί τρέχει; ρώτησε ἐκείνη. Ἄπ' τὸ πρῶτὸ τρέμετε καὶ φέρεστε παράξενα. Μήπως ἀρχίζετε καὶ ἐσεῖς νὰ τσακίζετε, ὅπως ὅλοι ἐδῶ; Ἐλάτε, πῆτε μου τί συμβαίνει;

— Σήμερα τὸ πρῶτὸ πῆρα ἓνα μήνυμα ἀπ' τὸν ταμῖα μου. Ὁ Φέλιξ πληγώθηκε.

Τὴν εἶδε νὰ χλωμιάζει καὶ πρόσθεσε βιαστικά.

— Τίποτε τὸ σοβαρὸ. Κάποιος τοῦ πέταξε μιὰ πέτρα.

Πετάχτηκε ὁρθία ἔτρεξε σιτὴν κοσμετοκάμαρα.

Διὰ λεπτὰ ἀργότερα, ὁ Τάντζεν μαστίγωσε τὰ δυὸ του ἄλογα πὺλ τρέχανε. Ἡ Σεσίλ, κουρνιασμένη στὴ γωνιά, μὲ τὸ βλέμμα περνωμένο, κατὰχλωμη παρακολουθοῦσε τὰ δέντρα νὰ χάνονται ἀπ' τὸ πρῶτο τοῦ ἀμαξιοῦ.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ὁ Φέλιξ καθισμένος στὸ γραφεῖο του στὸ Γκαβάντχαους εἶχε τὸ βλέμμα καρπωμένο στὸ παράθυρο. Ἡ πληγὴ σὺλ μὰγουλὸ του εἶχε πᾶψει νὰ ματώνει, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ποναίει δυνατά. Εἶχε, λοιπὸν, ἀρχίσει... Ὅσοι ἀπ' τὴς ἀπειλές, τὰ χτυπήματα. Πρῶτα ἡ Μαγδαληνή, τώρα ὁ ἴδιος. Ἀδριο...

Ἄκουσε τὸ πόμολο νὰ σιρέφει. Ὁ Ἐξοχώτατος γλύστησε μέσα γοργὰ καὶ κλειδῶσε τὴν πόρτα.

— Μπορῶ νὰ καθίσω, Φέλιξ; ρώτησε πνιχτά.

Ὁ Φέλιξ ξαφνιάστηκε. Ὁ Μύλλερ εἶδενε κουρασμένους, φοβισμένους. Εἶχε ἀδυνατίσει πολλὸ.

— Ἐρεῖς, βέβαια, πῶς ἐγὼ δὲν εἶχα καμμὶ σχέση μὲ τοῦτη τὴν πέτρα, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Τὸ ξέρω.

— Ἐρεῖς πὺλδς τὸ ἔκανε. Ἄν θέλεις μπορῶ νὰ ἐπιχειρήσω νὰ τὸν συλλάβω.

— Ποιὸς ὁ λόγος; Ἀδριο θάνα ἄλλος.

— Μήπως σοῦ βρίζεται κανένα ποτό;

— Μονάχα ποτό.

— Δὲν πειράζει. Ἡ Ὀλγα μὲ παρατάει.

— Ἄν τὸ κάνει, τότε θάμαι ξεφλημένος σὲ τοῦτη τὴν πόλη.

Μιλοῦσε λαχανιαστά. Ἐμαθε γιὰ τὴν Μαγδαληνή. Θέλει νὰ συλλάβω τὸν ἄνθρωπο πὺλ τὴν εἶδενε. Δὲν ξέρε, πῶς δὲν τὸ μπορῶ. Σὲ πέντε λεπτὰ θάρθει στὸ γραφεῖο μου ὁ Κροῦγκερ καὶ θὰ τὸν διώξω. Ἐκείνη μὲ λείει δεῖλδ καὶ ὑποκριτὴ. Θέλει νὰ πᾶει μὲ τὸ μέρος σας.

— Καὶ γιατί δὲν τὴν διώχνεις μακριά;

— Δὲν θὰ φύγει. Δὲν τὴν ξέρεῖς. Θὰ κλειδῶθεῖ στὸ σπίτι καὶ θὰ κάνει σκάνδαλο. Κῦττα, Φέλιξ, θὰ κάνω μιὰ συμφωνία μαζί σου. Σὰν ἔρθε νὰ τὴ διώξεις, καὶ ἐγὼ πὺλ πᾶν ἓνα μυστικὸ.

Ἐνα μεγάλο μυστικὸ.

— Δὲν χρειάζεται. Ἐγὼ σιέφτομαι τὴ γυναῖκα καὶ τὰ παῖδά σου. Ἄν ἔρθεῖ ἡ Ὀλγα, θὰ τὴν διώξω. Ἐχεις τὸ λόγο μου.

Μιὰ λάμψη χαρᾶς ἀστράψε στὰ μάτια τοῦ Μύλλερ.

— Σ' εὐχαριστῶ, τραύλισε.

— Τώρα καλύτερα νὰ πηγαίνεις μπορεῖ νάρθει κανεῖς.

Ὁ Δήμαρχος στριφογύρισε μ' ἀμηχανία στὸ κἀθισμά του.

— Ἐγὼ θὰ στὸ πᾶ, ἔτσι καὶ ἄλλοι.

Ὁ Κροῦγκερ λογαριάζει νὰ στεῖλει μιὰ στείρα ἀπὸ μπράδους σιτὴν Ἐβραϊκὴ συνοικία, κάποια νύχτα τῆς ἄλλης ἐβδομάδος. Θάνα ὀπλιωμένοι.

— Εἰσαι σίγουρος;

— Μοῦ τὸ εἶπε ὁ ἀστυνόμος. Εἶδε τὰ ὅπλα πὺλ κουνάλησε ἀπ' τὴ Βαυαρία ὁ Κροῦγκερ. Σοῦ τῶπα, πῶς εἶναι τρελλός.

— Γιατὶ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸν συλλάβετε;

— Πῶς μπορῶ ν' ἀποδείξω γιὰ ποῖο σκοπὸ εἶναι τοῦτα τὰ ὅπλα.

Σηκώθηκε.

— Ὅπωςδήποτε τώρα τὸ ξέρεῖς. Κάνε ὅ, τι καταλαβαίνεις.

— Σ' εὐχαριστῶ, Κριστόφ.

— Δὲν ξέρω, πῶς θὰ τελειώσουν ὅλα αὐτά. Πάντως λυπᾶμαι γιὰ ὅ, τι συνέβη. Ὅσοι κάποια μέρα νὰ ξαναγίνουμε φίλοι...

— Ὅσοι.

Ὅταν ὁ Δήμαρχος γλύστησε ἔξω, ὁ Φέλιξ ξαναγύρισε στὸ γραφεῖο του.

Ἐφτασε πὰ τὸ τέλος, συλλογίστηκε. Τοῦτη τὴ φορὰ δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία.

Ἐπρεπε νὰ τὴ παρατήσει. Ἀδριο θάγραφεν τὴν παρατήρησή του.

Ξαφνιασμένος εἶδε τὴ Σεσίλ νὰ ὁρμαίει στὸ δωμάτιο.

— Θέλω νὰ τὸ δῶ, ἔκανε σκύβοντας πάνω στὴ σκοῦρα πληγὴ. Φέλιξ, θέλω νὰ παρατηρήσεις, διαφορετικὰ ἡ ὑπόθεση αὐτὴ θὰ μᾶς σκοτώσει καὶ τοὺς δυὸ.

— Ναί, ἀγαπημένη μου. Ἀδριο... Θὰ θέλα νὰ μὴν εἶχες ἔρθε. Σοῦ εἶπα πῶς..

Πάγωσε ἀκούγοντας ἀπὸ κάτω φωνές.

— Τί εἶναι αὐτό;

— Τίποτε. Ἄς πηγαίνουμε.

Καθὼς ἔκλεινε τὴν πόρτα, μιὰ πέτρα πετάχτηκε μέσα, τσακίζοντας τὰ τζάμια τοῦ παραθύρου.

Προχώρησαν σιωπηλοὶ στὸν ἐρημικὸ διάδρομο. Ἐκείνος ἄνοιξε διὰπλάτα τὴν πόρτα τῆς εἰσόδου καί, γιὰ μιὰ στιγμὴ, σταθήκανε πλάι — πλάι, κατὰφατσα στὸ πλῆθος. Τὸ χεῖρ της τρεμούλιαζε στὸ μπράτσο του, ἀλλὰ τὸ πρόσωπό της δὲν φανέρονε κανένα φόβο. Ἡ ἐμφάνισή της δημούργησε κάποια σύγχυση. Δὲν περιμένανε νὰ τὴν δοῦν. Ἡ καλλονὴ της τοὺς ἔκανε νὰ βουθαθοῦν, νὰ ξεχάσουν τὸ σκοπὸ τους. Τὴν κυττάζανε, καθὼς προχωροῦσε ἀργὰ ἀκουμπησμένη στὸ μπράτσο τοῦ Φέλιξ. Μάλιστα κάποιος ἐβγάλε τὸ καπέλλο του, καθὼς ἐκείνοι περνοῦσαν.

Ἡ μαγεία ἔσβυσε, μὲλὶς ἐξαφανίστηκεν στὸ ἀμάξι. Κοροϊδευτικὲς φάτσες κολλοῦσαν στὰ παράθυρα. Ἐνας ἀξίονι σὺλ ἄνδρας κράτησε τ' ἄλογα ἀπ' τὰ λουριά τους. Ὁ Τάντζεν, σκύβοντας, τὸν μαστίγωσε κατὰμύοντρα. Ἐξαργισμένα τ' ἄλογα χύμηξαν, ἀνοίγοντας δρόμο ἀνάμεσα στὸ πλῆθος.

— Φέλιξ, ἄς φύγουμε μακριὰ ἀπὸ δῶ. Φοβάμαι.

Ἐκείνος ἔπιασε τὸ παγωμένο της χεράκι.

— Εἰσαι γενναῖα κοπέλλα, Ζιλέτ. Στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος θὰ ταξιδεύουμε. Ἀδριο, σὶς πρόβες, θὰ διώξω τοὺς τραγουδιστές.

Μιλοῦσε ἥρεμα, ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ξεγελιόταν ἀπὸ τὴ γαλήνη του. Ἦταν μιὰ παραδοχὴ ἦτας, τὸ τέλος τῶν ἐλπίδων του. Ὁ μακρινὸς ἀγώνας ἔληξε σὲ ὀποχώρηση.

— Πόσο λυπᾶμαι, τοῦ ψιθύρισε, καὶ σφίχτηκε πάνω του μὲ συμπόνια. Ἦθελα τόσο πολλὸ νὰ πετύχει γιὰ τὸ κατήρι σου.

Τῆς χάιδεψε τὸ χεῖρ τρυφερά, μὰ βλέποντας τὰ θοὰ τὰ μάτια, μάντεψε τὸ ράγισμα τῆς καρδιάς του στὴ χλωμάδα τῆς μορφῆς του.

— Δὲν πειράζει, ἔκανε αὐτὸς ξεροκαταπίνοντας. Νόμιζα πῶς μποροῦσε νὰ γίνε, ἀλλὰ εἶναι λάθος. Κάνανε ὅ, τι μποροῦσαμε, ἀλλὰ ἐκεῖνοι εἶναι πὺλ δυνατοί.

— Δὲν καταλαβαίνω. Προσευχήθηκε τόσο πολλὸ.

Ἀκούμπησε στὸ στήθος του καὶ αὐτὸς τὴν ἀγκάλιασε. Ἐτσι σιωπηλοὶ συνέχισαν τὸ δρόμο τους ἴσαμε τὸ κτήμα.

✱

ΣΤΟ γραφεῖο ὁ χερὸ Χόουλιτς περίμενε μ' ἀγωνία τὸ γυρισμὸ του.

— Εἶναι ἐν τάξει ἡ Σεσίλ; ἀναφώνησε, μὲλὶς μπῆκε μέσα ὁ Φέλιξ. Ἄπ' τὴ στιγμὴ πὺλ ἔφυγε, δὲν μπορῶ νὰ ἡσυχάσω. Τοῦτη ἡ γυναῖκα σου θὰ μὲ πεθάνει.

— Καὶ τοὺς δυὸ μας, ἔκανε ὁ Φέλιξ μ' ἓνα κουρασμένο χαμόγελο.

Ὅσοι τοῦ μίλησε γιὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μύλλερ καὶ τὰ σχέδια τοῦ Κροῦγκερ.

— Εἶναι θεοπάλαδος, εἶπε ἀναστατωμένος ὁ Χόουλιτς. Δὲν ξέρω, πῶς νὰ σ' εὐχαριστήσω γιὰ τὴν προειδοποίησή. Θὰ μᾶστε ἔτοιμοι, ὅταν καταφθάσουν.

— Δὲν θάρθουν, ἔκανε ἥσυχος ὁ Φέλιξ. Στέλνω τὴν παρατήρησή μου καὶ ἀπολύω τοὺς τραγουδιστές.

Ὁ τραπεζίτης ἔμεινε γιὰ λίγο σιωπηλός.

— Ἐχεις δίκιο, εἶπε λυπημένος τελικά. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνε τίποτε ἄλλο.

Μονάχα αὐτὸ θὰ τσακίσει τὰ σχέδια τοῦ Κροῦγκερ. Σὰν μαθεῖτε πῶς παρατήρηκες, ὁ κόσμος θὰ πᾶψει ν' ἀνέχεται τὴς βαιοπραγίες. Ὅλα θὰ ἡρεμήσουν ἀμέσως. Βαρέθηκαν ὅλοι.

Ἐνα λεπτὸ ἀργότερα, ὁ Φέλιξ τὸν συνόδευσε στ' ἀμάξι του καὶ τὸν καληνύχτησε.

— Ἀλήθεια, εἶπε ὁ τραπεζίτης, σκύβοντας ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἄσε ἐμένα νὰ φροντίσω γιὰ τὴν ἀπόλυση τῶν τραγουδιστῶν. Ἐσοῦ φύγε τὸ συντομότερο μαζί μὲ τὴ Σεσίλ. Εἰστε καὶ οἱ δυὸ τσακισμένοι.

Σὰν μπῆκε στὴν κάμαρα, ἡ Σεσίλ εἶχε κιόλας πλαγιάσει.

Κάθισε στὴν πολυθρόνα, κυττάζοντας τὴν σιωπηλὴ.

— Τί νὰ γίνε, εἶπε τελικά, δὲν ἦταν γοαφτὸ νὰ γίνε. Ξέρεῖς, Ζιλέτ, δὲν μπορῶ νὰ συνηθίσω στὴν ἰδέα πῶς νικηθήκαμε. Ἀληθινὰ, δόλοτελα νικημένοι.

— Λυπᾶμαι, ἀγαπημένε, τοῦ εἶπε γλυκά.

Ἐκείνος σηκώθηκε καὶ ἀρχισε νὰ γδύνεται.

— Ἀλήθεια, πῶς τὰ πᾶει ἡ Μαγδαληνή;

— Τὸ πρῶτὸ ἦταν περίφημο. Οἱ πληγὲς της κλείσανε, ἀλλὰ θὰ χρειαστεῖ λίγος καιρὸς, ὅσπου νὰ γιαιτρεντεῖ δόλοτελα. Γίναμε στενὲς φίλες. Λογαριάζει ἄκόμα νὰ φέρε ἐδῶ τὴν Ὀλγα.

— Πρέπει νὰ τῆς πῆς νὰ πᾶψει νὰ ζητάει ἀπ' τὴν Ὀλγα νάρθει ἐδῶ. Ὅσοι σχετήκα στὸν Μύλλερ νὰ μὴν τὴ δεχτοῦ.

— Καλὰ. Θὰ τῆς τὸ πᾶ τὸ πρῶτ.

Ἐκείνος γλύστησε καὶ πλάγιασε στὸ πλευρὸ τῆς.

— Σ' ἀγαπῶ, τοῦ μουρμούρισε.

— Τότε ὅλα εἶν' ἐν τάξει, εἶπε ἐκείνος γλυκά. Κοιμήσου, ἀγαπούλα.

Τὴ φίλησε καὶ αὐτὴ ἀποκοιμήθηκε ἀμέσως. Ὁ Φέλιξ ἀπέμεινε μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά στὸ σκοτάδι. Ἡ Σεσίλ τὸν ἀγαποῦσε καὶ αὐτὸ τὸν πλήρωνε γιὰ ὅλα τ' ἄλλα.

Τὰ βλέφαρά του κλείσανε. Ἐξῶ εἶχε ἀρχίσει νὰ χιονίζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Ο ΠΑΣΤΩΡ Χάγκεν ἄγγιξε μὲ τὸ χεῖρ του τὰ κουρασμένα του μάτια. Ἡ ψυχανάλυση τῆς νύχτας δὲν τοῦχε φέρεῖ γαλήνη. Μάταια εἶχε ζητήσει ἐπιβεβαίωση γιὰ τὸ πῶς εἶχε δίκιο σ' αὐτὸ πὺλ ἔκανε. Ἐπρεπε σιτὴν ἀνοιχτὴ Βίβλο καὶ ἀποκοιμήθηκε.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ μιὰ γορὰ κουρελιάρα βάδιζε γιὰ τὴν πρωῒνὴ λειτουργία. Πρὸ σεῖς πάνω στὸ χιόνι ἔσαν ὄγκο, ξανακῦτταξε καὶ ἔβγαλε ἓνα μακρόσυρτο οὐρ. λαχτά.

Κεφάλια πὺλ φοροῦσαν ἀκόμα νυχτερινὰ σκουφία φανερώθηκαν στὰ παράθυρα τῆς γειτονίας. Σὲ λίγο μιὰ ὁμάδα ἀνθρώπων πὺλ χτυποῦσαν τὰ δόντια τους ἀπ' τὸ κρύο καὶ τὸν τρόμο, περικύκλωσε τὴν Κατερίνα Πλέκ πὺλ εἶχε πὰ πᾶψει νὰ ἐνδολιάσει καὶ ἔδειχνε ἓνα γυναικεῖο χεῖρ παγωμένο σὲ μιὰ ἀπεγνωσμένη ἐκκλήση βοήθειας. Κάποιος πὺλ τολμηρὸς ἔσκηψε καὶ ἔσπρωξε τὸ πῶμα. Φανερώθηκε μιὰ ματωμένη μᾶζα ἀπὸ ξεσκισμένες σάρκες, πὺλ λίγες ὥρες πρὶν ἦταν τὸ παχουλὸ καὶ ἑωρὸ πρόσωπο τῆς Μαγδαληνῆς.

Τότε παρουσιάστηκε ἡ Ὀλγα. Ἐρεῖ μιὰ ματιά στὸ πρόσωπο τῆς Μαγδαληνῆς καὶ ἔμπηξε μιὰ φωνή.

— Τὴν σκότωσε.

Καὶ ἔσπασε σ' ἀσυγκράτητους λυγμούς.

Σὲ μιὰ κατάσταση ὀστερας ἡ Ὀλγα ἀποκάλυψε καὶ ὁ Δήμαρχος τῆς εἶχε ἀπαγορεύει νὰ βλέπει τὴ Μαγδαληνὴ, πὺλ

τὴ διαζε νὰ πᾶει μὲ τοὺς τραγουδιστές τῶν «Παθῶν». Χθὲς ὄραδν ἡ Μαγδαληνὴ τὴν ἐπισκέφτηκε καὶ τὴς ἔδειξε τὴς πληγές της. Ἀγανακτισμένη ἡ Ὀλγα τῆς ὀποσχέθηκε νὰ πᾶει μαζί της, σήμερον τὸ πρῶτ, στὸ κτήμα.

— Γί' αὐτὸ καὶ ἐκείνος ἔβαλε κάποιο νὰ τὴ σκοτώσει! φώναξε μὲ λυγμούς.

— Ἐ, τί συμβαίνει ἐδῶ πέρα; ἀκούστηκε μιὰ τραγεῖα φωνὴ πῶς της. Ἦταν ὁ ἀστυνόμος Πόλντεν, πὺλ ἔμεινε στὴ γειτονία. Κι' ἐσοῦ, ἀπευθύνθηκε σιτὴν Ὀλγα, καλὰ θὰ κάνεις νὰ μὴ λὲς βλακείες, καὶ τράβα γιὰ τὸ σπίτι σου.

Τὸ βλέμμα του ἔπρεπε σ' ἀνακατωμένα κόκκινα μαλλιά τῆς Μαγδαληνῆς καὶ στὸ παραμορφωμένο πρόσωπο. Τὰ ὄμορφα χαρακτηριστικὰ του παγῶσαν σὲ μιὰ μάσκα πόνου, πὺλ ἔδωσε ἀμέσως θέση σὲ μιὰ τρομακτικὴ ὁρμή. Σφίγγοντας τὴς γροθιές κῦτταξε σιτὸν οὐρανὸ σ' ἓνα βουβὸ ὄγκο ἐκδικήσεως. Ὅσοι ἔλατῶσε τὸν κόσμον στὰ σπῆτια του, καὶ αὐτὸς τράβηξε κατὰ τὴν πλατεῖα Μάρκτ. Μονάχα ἡ Μαγδαληνὴ ἀπόμεινε, μὲ τὴ θλιθερὴ τῆς φάτσα, γυρισμένη στὸν οὐρανὸ, τὰ γυαλῆνια μάτια της ἀκίνητα.

Σὲ μιὰν ὄρα ὁ ἀστυνόμος Πόλντεν γινότανε δεκτὸς ἀπὸ ἓναν ἐξαργισμένον Δήμαρχο, πὺλ φοροῦσε τὴς παντόφλες καὶ τὴ ρόμπα του.

— Γιὰ κῦττα δῶ, Πόλντεν, θὰ σὲ κάνω νὰ μοῦ τὸ πληρώσεις αὐτό. Δὲν ἐπιτρέπω νὰ μὲ σηκώνουν ἀπ' τὸ κρεβάτι μου, ἐπειδὴ σκοτώθηκε κάποια παλαδὴ. Καὶ τί θέλεις νὰ κάνω; Νὰ πᾶσω τὸ δολοφόνον καὶ νὰ τὸν ρέξω στὴ φυλακή;

— Δὲν καταλαβαίνετε, Ἐξοχώτατε, ἔκανε ὁ ἄλλος μὲ συγκαταμένη ὀπομνή.

Ἡ γυναῖκα εἶναι ἡ Μαγδαληνὴ Κλοῦπ καὶ ὁ κόσμος λείει πῶς ἐσεῖς βάλατε νὰ τὴ σκοτώσουν.

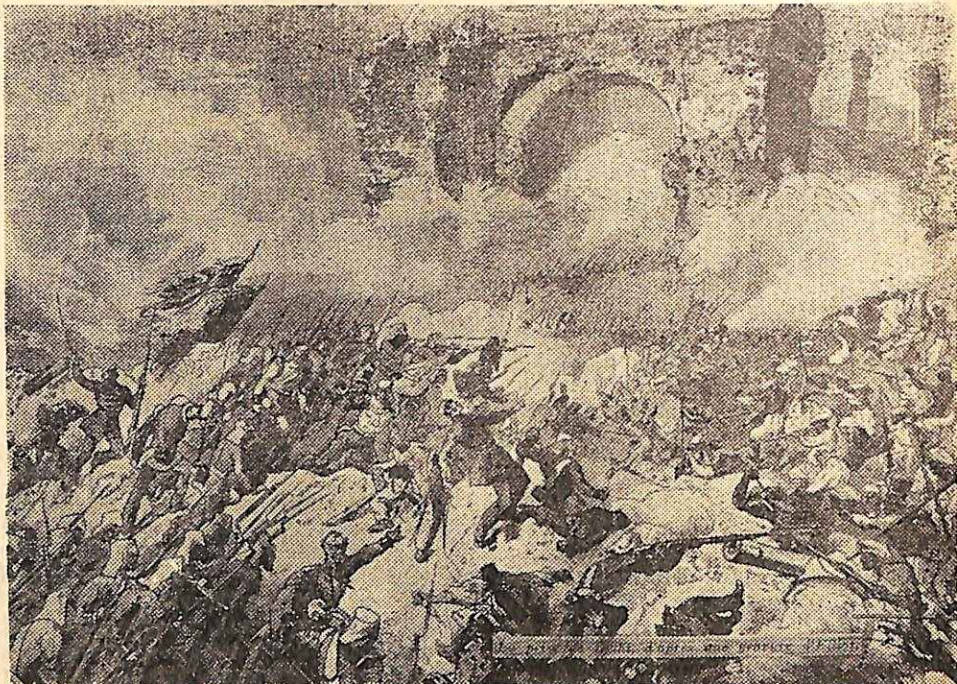
— Ἐγὼ; ἀναπήδησε ὁ Δήμαρχος.

— Ἐτσι εἶπε ἡ... ἡ φίλη σας, ἡ φοβερὰν Μπέκερ.

—

Ο θησαυρός του ΝΑΝΑ ΣΑΧΙΜΠ

Το τραγικό μυστικό
των βουνών Αραβάλλι

Η κατάληψη του Δελχί. (Γκραβούρα του Έλιοτ)

Το 1856, στην Ίνδία, ξεγερέθησαν κατά των Άγγλων τὰ γηγενή μισοφορικά στρατεύματα κι' ή χώρα ποτίσθηκε με οίμα. Ο άρχηγός τους Νάνα Σαχίμπ μαζεψε, από τις λεηλασίες που έκανε, ένα μικρό βουνό από χρυσάφι και πολύτιμα πετράδια. Μετά τον θάνατό του, ο θησαυρός αυτός χάθηκε από το πρόσωπο της γής. Μερικοί τυχοδιώκτες, που βρήκαν τὰ ίχνη του, πλήρωσαν με τη ζωή τους αυτή την ανακάλυψη.

Η ΑΠΕΡΑΝΤΗ χερσόνησος της Ίνδίας αποτελεί, μόνη της, ένα όλοκληρο κόσμο. Δεν είναι μονάχα ή πατρίδα του Μόγγλη και των συντρόφων του της ζούγκλας, αλλά επίσης, και πρό παντός, ή γή των μαχαραγιάδων, των άρίφνητων ναών, και των κρυμμένων θησαυρών. Στόν καιρό του Λουδοβίκου 15ου, ή Γαλλία έχασε κάθε έλπίδα, ύστερα από τη συνθήκη του Παρισιού, να κρατήσει έστω και μιά σπιθαμή γής στην Ίνδία, εκτός από πέντε έμπορικά προκτορεία που της απέμειναν. Απεναντίας, ή Άγγλία μεγάλωσε τὰ όρια της αποικιακής της επιβολής, χάρη σε στρατιωτικούς τολμηρούς κι' αμείλικτους, όπως ο Κλάιβ, ο Γουώρρεν — Χάστιγκς, ο Γουέλσλεϋ. Παντού, οι Βρετανοί τσάκιζαν τις τοπικές αντίστασεις και περνούσαν κάτω από το ζυγό τους μαχαραγιάδες και άπλο λαό.

Αλλά ο ζυγός αυτός ήταν ανυπόφορος για την Ινδική ψυχή. Και για κάθε νηφάλιο παρατηρητή, ή εξέγερση ήταν αναπόφευκτη. Το ξεσκήωμα αυτό ξέσπασε στὰ 1856.

Τὰ χρόνια 1856 και 1857 είναι τὰ πιο τραγικά στή νεώτερη ιστορία της Ίνδίας.

Οι Άγγλοι, κύριοι όλόκληρης της Ινδικής χερσονήσου, ήταν πολύ λίγοι για να διατηρήσουν την κυριαρχία τους πάνω στους γηγενείς. Εκτός από μερικά συντάγματα, που είχαν έρθει από το Ηνωμένο Βασίλειο, στηρίζονταν σε γηγενείς μισοφόρους.

Οι Ίνδοι αυτοί στρατιώτες, που τους πλαισίωναν Άγγλοι αξιωματικοί, ήταν θαυμάσιοι στρατιώτες. Φαίνονταν έντελώς άφωσιωμένοι στο Στέμμα, ενώ παράλληλα, ήταν φανατικά προσηλωμένοι στη θρησκεία τους.

Μιά λεπτομέρεια, που μάς φαίνεται νηπιώδης, της θεοπισμένης από τους Βραχμάνες λατρείας, στάθηκε ή άρχική αίτία ενός πολέμου, που έκανε να χυθούν ποτάμια αίματος.

Εκείνη την εποχή, τὰ τουφέκια γεμίζονταν με φυσίγγια από χαρτί, αλειμμένο με λίπος. Για να γεμίσει το όπλο του, ο στρατιώτης ξέσχιζε με τὰ δόντια του το φυσίγγιο κι' έριχνε τη μπαρούτι που περιείχε, στο πίσω μέρος της κάννης του τυφεκίου. Το λίπος, που ήταν αλειμμένο αυτά τὰ φυσίγγια, προερχόταν από βόδια και αγελάδες. Αλλά, καθώς είναι γνωστό, τὰ ζώα αυτά θεωρούνται ανέκαθεν ιερά στην Ίνδία. Το να περάσει στο στόμα ενός πιστού, έστω και σ' ελάχιστη ποσότητα, αυτό το λίπος, ήταν κατά τὰ λεγόμενα των φανατικών Βραχμάνων, ά συγχώρητο άμάρτημα.

Οι Ίνδοι στρατιώτες, λοιπόν, άρνήθηκαν να δογκώνουν αυτά τὰ φυσίγγια. Οι Άγγλοι τους διαβεβαίωσαν ότι δεν έπρόκειτο για βωδινό ξύγκι κι' άπαίτησαν ύπακοή. Μερικοί σκληροτράχηλοι Ίνδοι τιμωρήθηκαν σκληρότατα. Οι άλ-

λοι, αντί να πτοηθούν, ξεγερέθηκαν. Κι' άναψε έτσι ή πυρκαγιά.

ΠΑΝΤΟΤ, οι Άγγλοι πέρασαν από λεπίδι και τὰ σπία τους λεηλατήθηκαν. Από τη δική τους πλευρά, τὰ στρατεύματα της βασίλισσας έπεδόθησαν σε άμείλικτα αντίποινα.

Χωρίς άμφιβολία, οι γηγενείς στρατιώτες κι' άλλοι Ίνδοι που τους άκολούθησαν, δά συντρίβονταν γρήγορα, αν δεν έβαζαν επί κεφαλής τους ένα μοναδικό άρχηγό, που έχαιρε, σε όλη τη χερσόνησο, ενός μεγάλου γοήτρου: τον Νάνα Σαχίμπ.

Ο Νάνα Σαχίμπ ήταν ο τελευταίος, άπόγονος της δυναστείας των Μαχατί, μοναρχών που είχαν δρέψει σωρό τις δάφνες στὰ πεδία των μαχών, κατά τους προηγούμενους αιώνες. Τό όνομά του σήμαινε, για όλη την Ίνδία, τη νίκη έναντιόν των «καταραμένων ξένων».

Όσοσο ο Νάνα Σαχίμπ, το 1857, δεν ήταν παρά ένας πολύ μικρός άρχοντας, με πολύ άμφίβολη γενναιοότητα. Έχοντας μπει επί κεφαλής των Ίνδων μισοφόρων, χωρίς να τὸ καταλάβει πώς και παρά τη θέλησή του, άποδείχτηκε καλός στρατηγός, αλλά πρό παντός άπαράμιλλος πλιατσικολόγος.

Κυριεύσε κι' ερήμωσε τὸ Δελχί και την Καουνπόρ, όπου βρήκαν τὸν θάνατο μυριάδες Εύρωπαίοι. Η κύρια επιδίωξή του ήταν να γεμίσει τὰ θησαυροφυλάκιά του με άνυπολόγιστα πλούτη. Σαν ύπασιστη του, είχε ένα... νάνο, που τον έλεγαν Άζιμουλλάχ.

Αφού γνώρισαν άλλεπάλληλες ήττες για πολύ καιρό κι' άρου υπέστησαν τρομαχτικές απώλειες, οι Βρετανοί κατάφεραν, στο τέλος, να κάνουν τη ζυγαριά να γείρει πρὸς τὸ μέρος τους. Οι Ίνδοι μισοφόροι κατατροπώθηκαν κι' οι ήγέτες τους εκτελέστηκαν. Η Ίνδία άρχισε να επιδίδει τις πληγές της. Ο Νάνα Σαχίμπ δεν σκεφτόταν πιά τίποτε άλλο παρά πὸς να φύγει, παίρνοντας

μαζί του τὸ προῖον των λεηλασιών του. Διέλυσε τὰ ύπολείμματα του στρατού του, και, με μιά μονάχα φάλαγγα, πὸς την άποτελούσαν οι πιο φανατικοί δαδοί του και τη διοικούσε ο Άζιμουλλάχ, προσάθηκε να φθάσει στὰ ύψίπεδα της νότιας Ίνδίας, όπου, τὸ ήξερε πολύ καλά, οι Εύρωπαίοι δεν θ' άπολύμωσαν ποτέ να τὸν άκολουθήσουν. Έξ' άλλου, οι Άγγλοι έχασαν γρήγορα τ' άχνάρια του. Τπολόγισαν όμως, ότι δά είχε καταφύγει στο συγκρότημα των βουνών Αραβάλλι.

Ο τελευταίος δέβαιος κι' εξακριβωμένος σταθμός, απ' όπου πέρασε, στάθηκε ο πύργος του Μπιθούρ. Ήταν ένα άχυρωμένο άνάκτορο, όπου έμενε πριν αναλάβει την άρχηγία των άναγτων.

Νά οι ματωμένες, που συλλέχθηκαν λίγες εβδομάδες άργότερα: Η φάλαγγα του Νάνα Σαχίμπ πλαισίωσε όχι μονάχα την αλλη του νικημένου μονάρχη, αλλά και πολυάριθμα κάρρα, βαρεία φορτωμένα, που τὰ έσερναν βόδια. Μέρα και νύχτα, τὰ κάρρα αυτά φυλάγονταν από άγριους πολεμιστές, που πυροβολούσαν άδίσταχτα όποιον τὰ πλησίαζε.

Η πυρκαϊά του Μπιθούρ

ΚΑΝΕΙΣ δεν άμβέβαλλε ότι πάνω τους ήταν φορτωμένοι ο θησαυρός του Νάνα Σαχίμπ, ένας θησαυρός που ή αξία του άντιστοιχούσε σε εκατοντάδες χιλιάδες λίρες. Όταν έφθασαν στο Μπιθούρ, ο Νάνα Σαχίμπ κι' ο νάνος Άζιμουλλάχ παραδόθηκαν στὰ άπερίγραστα όργια που ήταν συνηθισμένοι. Μέθυσαν κι' έσφαξαν τὸς δύστυχους αλχημιστές που κρατούσαν ως τότε για όμηρους.

Τότερα από ένα μοιραίο άτύχημα, μεταδόθηκε πυρκαϊά στο άνάκτορο φρούριο. Οι εδωχόμενοι, όμως, ήταν τυφλά στο μεθύσι και δεν μπορούσαν να έξορκίσουν τὸ κακό. Σε λίγο, όλα είχαν μεταβληθεί σε έρείπια και στάχτη. Η φωτιά πέρασε και στὰ κάρρα που ήταν φορτωμένα με τὸ θησαυρό.

Από την άπελπισία τους, ο Νάνα Σαχίμπ κι' ο Άζιμουλλάχ έπεσαν στο κοντινό ποτάμι και πνίγηκαν. Οι τελευταίοι πιστοί τους, κατατρομαγμένοι, σκόρπισαν στους πέντε άνέμους, δέβαιοι ότι ο άρχηγός τους κι' ο άπαίσιος ύπασιστής του είχαν τιμωρηθεί από τὸς θεούς...

Αυτή είναι τοῦλάχιστο ή έκδοχή, που συγκόμισε, μερικές εβδομάδες μετά την πυρκαϊά, ο στρατηγός Χαίμπελοκ, που είχε επιφορτισθεί από τις άγγλικές αρχές με τη σχετική έρευνα. Διαπίστωσε, όμως, ώρισμένες παραλλαγές ανάμεσο στις πολυάριθμες μαρτυρίες, σαν κι' οι τίποτοι να έλεγαν απ' έξω ένα μάθημα, αλλά ένα μάθημα που δεν τὸ είχαν άποστηρίσει καλά.

Έτσι, ο Χαίμπελοκ άπόρησε, ότι δεν βρήκε τὸ παραμυθό ίχνος του θησαυρού. Ακόμα κι' αν τὸ χρυσάφι είχε λυώσει πάνω στὰ κάρρα, που είχαν γίνει παρανάλωμα, δά έμεναν ύπολείμματα...

Η σφαγή του Καουνπόρ, στις 15 Ίουλίου του 1857. (Λιθογραφία του Φραϊζερ).

τά του καταγής. Ο Άγγλος στρατηγός έβγαλε, λοιπόν, τὸ συμπέρασμα ότι ή πυρκαϊά είχε σκηνοθετηθεί. Κατά τη γνώμη του, ο Νάνα Σαχίμπ είχε κατορθώσει να ξεφύγει πρὸς τὰ βορειοδυτικά, μαζί με τὰ άνομα πλοῖτά του. Αλλά κάθε προσπάθεια, για να τὸν έπαιρναν από πίσω, ήταν από πριν καταδικασμένη σε άποτυχία. Τά όρη Αραβάλλι ήταν ένα έμπόδιο άξεπέραστο για τὸς Άγγλους.

Φυσικά, ή φαντασία των Ίνδων έδωσε και πήρε γύρω απ' αυτό τὸ θέμα της εθνικής τους αντίστασης. Κι' οι τυχοδιώκτες, που άποδύθηκαν στην προσπάθεια να βρουν τὸν μίτο, που δά τὸς έφευγε στο θησαυρό του Νάνα Σαχίμπ, δεν έλειψαν καθόλου.

Κατά τὰ χρόνια που άκολούθησαν, έπισημάνθηκε, σε διάφορες ήμιανεξάρτητες περιοχές της βορείνης Ίνδίας, ή διέλευση του Νάνα Σαχίμπ. Ζυμώσεις νέων έπαναστατικών κινημάτων σημειώθηκαν γύρω απ' αυτό τὸ σχεδόν μυθικό πρόσωπο.

Αλλά οι Βρετανοί του κάκου χτυπούσαν και σκόρπιζαν αυτές τις καινούργιες άναρτικές μονάδες. Κάθε φορά, ο άληθινός ή ο ψευτικός Νάνα Σαχίμπ εξαφανιζόταν σαν φάντασμα.

Στὰ ίχνη του θησαυρού

ΤΕΛΟΣ, το 1862, ανακοινώθηκε επίσημα, στο Νεπάλ, ο θάνατός του. Πολλοί, όμως, από τὸς κατοίκους της Ίνδίας, ακόμη κι' οι Άγγλοι, κούνησαν τὸ κεφάλι τους με δυσπιστία.

Ο Νάνα Σαχίμπ είχε πνίγει κοντά στο Μπιθούρ; Είχε πεθάνει πρόσφατα; Έλεγαν, ότι ένας γιόγκι, ένας περιτλανόμενος καλόγερος, ένας φακίρης, που διέσχιζε την Ίνδία, δεν ήταν άλλος από τὸν παλιό έχθρό των Άγγλων. Ίσχυριζονταν ακόμα, ότι ή «Ίντιαν Σέρβις» (παρακλάδι της «Ίντέλλιτζενς Σέρβις») ήξερε περισσότερα απ' όσα άφηνε να λέγονται, αν όχι για την έπιβίωση του Νάνα Σαχίμπ, τοῦλάχιστο

για την ύπαρξη και την τοποθεσία του θησαυρού του.

Αυτό ήταν ένα από τὰ κυριότερα θέματα συζητήσεως στα πολυτελή βρετανικά κλάμπς, γιατί οι Άγγλοι ήταν πά-λι πολυάριθμοι στην Ίνδία κι' οι άγριότητες του πολέμου είχαν πιά ξεχασθεί ή τοῦλάχιστο φαινόταν ότι είχαν ξεχασθεί.

Αλλά, το 1878, συνέβη ένα καινοτόγιο γεγονός. Όρισμένα άτομα, μάλλον ύποπτα παρά ευτόληπτα, άναζωπύρησαν τις φήμες για τὸν θησαυρό του Νάνα Σαχίμπ στους κοσμοπολιτικούς κύκλους της Βομβάης.

Πρώτα—πρώτα, μιά νεαρή κι' εξαίρετικά όμορφη γυναίκα με θαυμάσια ξανθά μαλλιά και μενεξεδιά μάτια. Λεγόταν ή έποτιθείται, ότι λεγόταν Βέρθα Βασίλιεφ κι' είχε ρωσικό διαβατήριο. Έπειδή ή ήθική της στάθμη δεν ήταν και τόσο ύψηλή, οι Άγγλίδες τὸν καλού κόσμου την άπέφευγαν, ενώ οι σύζυγοί τους έπιζητούσαν τη συντροφιά της.

Έτσι, έπαιρναν με μεγάλη τους χαρά τη Βέρθα Βασίλιεφ στο κυνήγι της τύχης, στη ζούγκλα. Σκότωσε μύλιστα κι' ή ίδια ένα αλλουροειδές, από πόσταση έίκοσι βιμάτων, φυτεύοντάς του μιά σφαίρα ανάμεσα στα μάτια την ώρα που τὸ θηρίο πήγαινε να πηδήσει, πάνω σ' ένα τραυματισμένο κυνήγι.

Άλλο άτομο αυτής της κατηγορίας ήταν ο τραπεζίτης Βάιλ, όλλανδικής καταγωγής, εγκατεστημένος πριν από λίγο καιρό στη Βομβάη. Οι «τραπεζικές» του έπιχειρήσεις ήταν συνήθως δά-νεια με ύπερογκο τόκο, σε έδαφείδες που είχαν ξετιναχθεί στο ποδοίνο τραπέζι.

Πιο ανησυχητικός τύπος ακόμα ήταν ο Όττο Ντάλτον, ένας σωστός κτηνάνθρωπος στη θέα, παλιός πυγμαίχος, με τὰ χαρακτηριστικά όλλοιωμένα από τις γροδιές, με κατάμανα, πικνά γένεια και με ντύσιμο στο έπακρο εξεζητημένο. Γύρω από τὸν Όττο Ντάλτον μυομή-κασε ένα πλήθος ανθρώπων του σχοι-

νιού και του παλουκού. Για σωματοφύλακά του, σαν να μη του έφτανε ή δική του ρώμη, είχε ένα ήρακλειο νέγρο, τον Τζίμμυ, που δεν τον εγκατέλειπε ποτέ.

Η Βέρθα Βασιλειφ κι' ο Όττο Ντάλτον διέδωσαν, ο καθένας χωριστά, τη φήμη, ότι ήξεραν πού είχε θάψει τον θησαυρό του ο Νάνα Σαχίμπ. Η Βέρθα ίδρυσε μια ετερόρρυθμη εταιρία, με σκοπό τη χρηματοδότηση μιας αποστολής, που θα πήγαινε να βρει το χρυσάφι και τα πετρώδια του Νάνα Σαχίμπ. Ο Βάιλ υποσχέθηκε να δώσει ένα μέρος από τα βασικά κεφάλαια και να μαζέψει όσα υπολείπονταν ακόμα.

Ο Όττο Ντάλτον τὸ έμαθε εὐθύς, γιατί διέθετε ένα ολόκληρο δίκτυο πληροφοροδοτών. Πήγε, λοιπόν, και βρήκε τον Ντάλτον λέγοντάς του ότι ήξερε κι' αυτός πού βρισκόταν ο θησαυρός.

Όρισμένες ενδείξεις πού ανάφερε ο παλιός πυγμάχος, έπιβεβαίωναν τις έκμυστηρεύσεις της Βέρθα Βασιλειφ. Άλλες τις έξασθενίζαν. Ο Βάιλ συμβούλευε τούς δυο τυχοδιώκτες να συναντηθούν και να τα συμφωνήσουν. Πρόγραμμα πού έκαναν.

Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, ο θησαυρός είχε χωριστεί από τὸν Νάνα Σαχίμπ σε δυο μέρη. Τὸ πρώτο, τὸ είχε θάψει στὸ Μπιούρ. Η πυρακιά, πού σκηνοθετήθηκε, βοήθησε να εξαφανισθούν οι έξοδοι τῶν υπογείων και να λείψουν από τη μέση οι Ίνδοι στρατιώτες πού ήξεραν πολλά. Τὸ άλλο είχε βυθιστεί σε μιὰ λίμνη τῶν βουνῶν Ἀραβάλλι. Η Βέρθα Βασιλειφ κι' ο Όττο Ντάλτον έδιναν στοιχεία ἀν' ὅχι πειστικά, πούλαχιστο ὑπολογισμένα.

Ο γιός του Νάνα Σαχίμπ

ΧΑΡΗ στὸν Βάιλ, άρχισαν να μαζεύονται σημαντικά κεφάλαια. Άλλά τὸ σχέδιο ναυάγησε ξαφνικά. Στὴ Βομβάη, είχε μόλις τότε εγκατασταθεί ένας νεαρός Ίνδος, δνόματι Ἀνάντα Νάνα Σαχίμπ, πού ισχυριζόταν ὅτι ήταν γιός τῶν άρχιεπαναστάν κι' ὅτι ήξερε πού καλὰ τὸ μέρος ὅπου βρισκόταν ὁ θησαυρός.

Η Βέρθα πήγε και βρήκε τὸν Ἀνάντα. Τροχόληξε ὅτι τὸν έρωτεύθηκε και τὸν έκανε να τὴν παντρευτεί. Άλλά ὅσιστα από μιὰ σκηνή μεταξύ τους, μιὰ νύχτα, κι' ἐνῶ ἡ Βέρθα έπαιξε χαρτιά στὸ "Ίμπέριαλ Κλάμπ", ὁ Ἀνάντα δολοφονήθηκε.

Η άστυνομία έκανε ανακρίσεις κι' έρευνες, ἀλλὰ χωρίς πούλ ζήλο. Η ὑπόθεση κατέληξε στὰ άρχεία. Ὅστε ἡ Βέρθα οὔτε ὁ Όττο ἐνοχλήθηκαν ἐπίμονα. Οἱ Ἀγγλοι δὲν ήταν καθόλου δυσαρστημένοι γιὰ τὸ ὅτι είχε φύγει από τὸν μάταιο αὐτὸν κόσμο ὁ γιός ἐκείνου πού τούς είχε κάνει τόσο καλὸ.

Ο Ὁλλανδὸς δὲν ήταν ἀρελιξ άνθρώπος. Πίστευε, λοιπόν, ὅπως δυὸ και δυὸ κάνουν τέσσερα, ὅτι ἡ Βέρθα κι' ὁ Όττο είχαν στοιχειὰ ἀναμφισβήτητα. Τὸ πίστευε τόσο πούλ, ὥστε, ένα βράδυ, βγήκε γιὰ ένα μυστηριώδες ραντε-βού, έχοντας μέσα στὸ πορτοφόλι του πέντε χιλιάδες γινέες.

Δὲν ξαναγύρισε ποτέ στὸ σπίτι του. Τὸ πτώμα του ἀνακαλύφθηκε πέντε μέρες ἀργότερα πλάι στὸ δρόμο πού πήγαινε από τὴ Βομβάη στὸ Σουράτε. Αὐτὴ τὴ φορά, ἡ δικαιοσύνη συγκινήθηκε.

Η έρευνα πού ἐπακολούθησε, απέδειξε ὅτι ὁ Βάιλ είχε πάρει σε μυστικὸ ραντεβού, πού τὸ ὥρισε ἡ Βέρθα Βασιλειφ. Κι' αὐτὴ κι' ὁ Όττο Ντάλτον κατηγορήθηκαν γιὰ δολοφονίαι τῶν Ὁλλανδῶν. Ἀλλά κι' οἱ δυὸ τούς βρήκαν στὸ μεταξύ τὸν καιρὸ να τὸ σκάσουν. Τὰ ἴχνη τους, ὅπως κι' ἐκείνα τῶν γιγαντα Τζίμμυ, δὲν βρέθηκαν ποτέ.

Τὰ ὅρη Ἀραβάλλι είναι τόσο ἀπομονωμένα από τὴν ὑπόλοιπη Ίνδια, ὥστε οἱ Ἀγγλοι δὲν είχαν παρὰ ἐλάχιστες πληροφορίες γιὰ ὅ,τι συνέβαινε ἀνάμεσα στὶς ὁρεινὲς φυλὲς πού κατοικοῦσαν στὴν περιοχή τους. Ὡστόσο, τὸ 1881, έμαθαν ένα γεγονός τόσο παράξενο, ὥστε ἀποφάσισαν να στείλουν μιὰ ἀποστολή γιὰ να ἐξακριβώσει τὰ κατέκαστα.

Ένας μεγάλος χείμαρρος είχε ξεφυγει από τὴν κοίτη του, πλημμυρίζοντας ένα ολόκληρο χωριὸ και παρασύροντας πολυάριθμα θύματα. Σὲ τὴ ὠφειλόταν αὐτὸ τὸ ἀνεξήγητο γεωλογικὸ φαινόμενο; Ὅταν ἡ ἀποστολή έφθασε ἐπὶ τόπου, δὲν άρχισε να διαπιστώσει ὅτι δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ένα φυσικὸ κατακλυσμὸ, γιατί ἀνακάλυψε, σὴν κοίτη τῶν χειμάρρων ἴχνη καταστροφῆς και σημάδια ἐκρήξεων δυναμιτίδης.

Δὲν χωροῦσε καμμιὰ ἀμφιβολία. Τὸ ρεῦμα τῶν καταρράχων είχε παρεκκλίνει με τὴν ἐπέμβαση ἀνθρώπων ξένων πρὸς τὴν περιοχή.

Οἱ έρευνες συνεχίστηκαν πιδ προσεκτικά, ὥσπου ἀνακαλύφθηκαν τρία πτώματα. Τὸ ένα ἄνθρωπος σε μιὰ ξανθεὴ γυναίκα, ντυμένη ἀνδρικά. Τὸ άλλο, σ' ένα πανύψηλο νέγρο. Καὶ τὸ τρίτο, σ' ένα νάνο. Τὰ κουφάρια αὐτὰ ήταν μισοφραγμένα από τὰ ὄρεα. Κάθε ἐνδειξη γιὰ τὴν ταυτότητά τους ήταν ἀδύνατη. Ἀλλά δὲν ὑπῆρχαν πολλὲς ἀμφιβολίες ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τὴ Βέρθα Βασιλειφ, τὸν Τζίμμυ κι' ἴσως τὸν Ἀξιμουλλάχ.

Συμπέραναν ὅτι ὁ Όττο Ντάλτον, έχοντας διοργανώσει μιὰ ἀποστολή στὸ βουνὸ Ἀραβάλλι, είχε ἀνακαλύψει τὰ πλούτη τῶν Νάνα Σαχίμπ, σύμφωνα με τὶς ὑποδείξεις τῶν Ἀξιμουλλάχ. Κι' είχε σκοτώσει τούς συντρόφους του γιὰ να κρατήσει μόνος του τὸν μυθώδη θησαυρό. Ἀλλά, ἀν' ἔτσι είχαν συμβεῖ τὰ πράγματα πῶς είχε κατορθώσει να βρεῖ τὸν Ἀξιμουλλάχ; Πῶς είχε κατεβάσει τὰ βαρεὰ κιβώτια στὶς κοιλάδες; Τι είχαν ἀπογίνει οἱ ἄνθρωποι πού δούλεψαν γιὰ τὴν παρέκκλιση τῶν χειμάρρων; Κι' ὁ ὦδιος, πῶς και πού είχε πούλησει τὸ χρυσάφι και τὰ πετρώδια;

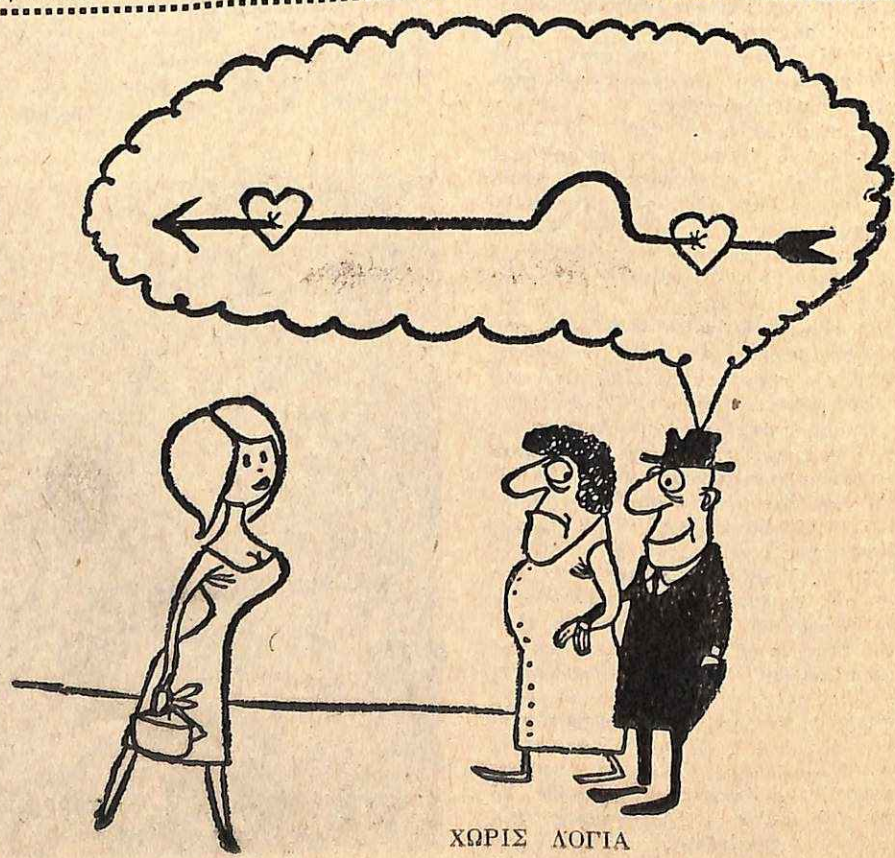
Αὐτὰ τὰ αἰνίγματα δὲν λύθηκαν ποτέ. Ἐξ ἄλλου, δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ ἀπόδειξη ὅτι τὰ τρία πτώματα ἄνηκαν στὰ πρόσωπα, πού προαναφέραμε. Καὶ τὸ μυστήριό περιπλέκεται ἀκόμα πιδ πούλ από τὸ γεγονός ἐνὸς ἄλλου φθόνου, πού έγινε στὸ Λάκνου, τὸ 1883. Βρέθηκε τὴ νύχτα, ένα πτώμα τροχημένο ἀπὸ τρεῖς σφαίρες περιστρόφου. Καὶ τὸ πτώμα αὐτὸ ἀναγνωρίστηκε με ἀπόλυτη βεβαιότητα. Ἀνῆκε στὸν Όττο Ντάλτον.

Ο φονιάς δὲν κρύφθηκε. Ἦταν ένας ἀγροκτηματίας, πού είχε πυροβολήσει εὐρισκόμενος ἐν ἀμύνῃ. Ένας κλέφτης είχε τρυπώσει στὸ σπίτι του παραβιάζοντας ένα παράθυρο. Με τὶς σφαίρες σὸ ψαχνό, κατόρθωσε να πηδήσει και να φύγει παραπατώντας. Οἱ έρευνες πού έγιναν, ὡδήγησαν στὴν ἀνακάλυψη τῶν μέρους ὅπου κατοικοῦσε ὁ Ντάλτον. Ἦταν μιὰ πανάθλια παράγκα, ἀπ' ὅπου ἔβγαινε τὴ νύχτα γιὰ να κλέψει.

Δὲν είχε, λοιπόν, πλουτίσει ἀπὸ τὸν θησαυρὸ τῶν Νάνα Σαχίμπ;

Τὸ μυστήριό παραμένει ἀνέπαφο. Καὶ τὸ πιθανότερο είναι ὅτι ὁ θησαυρὸς αὐτὸς είναι ἀκόμα θαμμένος σε κάποιο ἀγνωστο σημείο τῶν βουνῶν Ἀραβάλλι.

PIERRE MONLOIN

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

ΔΤΟ από τούς τελειότερους δορυφόρους τῆς Ἀμερικής, πού ὁ ένας θεωρεῖται ὡς εὐδιάκριτος τῶν Διαστήματος, ἐκτοξεύθηκαν πρόσφατα και συνεχίζουν τὴν περιφορὰ τους γύρω από τὴ Γῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες ἐλπίζουν ὅτι ὁ πρώτος, πού είναι γνωστὸς ὡς «Τίρος III» και έχει βάρος 142 κιλών, θὰ λάβει φωτογραφίες τῶν νεφῶν πού έχουν συγκεντρωθεῖ στὸν ἀνατολικὸ Ἀτλαντικό, γιὰ να διαπιστωθεῖ κατὰ πόσον πρόπο προκαλοῦνται οἱ καταιγίδες. Αὐτὸς είναι ὁ προορισμὸς τῆς ἐκτοξεύσεως τῶν δορυφόρων τὸν τύπου «Τίρος». Ὁ μετεωρολογικὸς δορυφόρος διεδίδασε κιόλας ἀφθονες φωτογραφίες τῆς περιόχης τῶν Ἀγίου Λαυρεντίου, πού χαρακτηρίζονται ὡς ἐξαιρετικές. Ἐξ ἄλλου, ὁ ἐκατάσκοπος τῶν Διαστήματος «Μίδας III» πού ἐκτοξεύθηκε τὴν ἴδια μέρα (12 Ἰουλίου) ἀπὸ ἄλλη βάση, πραγματοποιεῖ ἀνὰ 2 ὥρες και 40 λεπτά μιὰ πλήρη περιφορὰ σε ὕψος 1850 μιλίων. Ἀλλ' οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἔδωσαν πολλὲς πληροφορίες γιὰ τὴν πρόοδο τῶν δορυφόρων αὐτῶν. Ὁ «Μίδας III» έχει βάρος 1750 κιλών και σχῆμα κυλίνδρου. Είναι ἐφωδιασμένος με συσκευὲς πού προσερίζονται να ἐπισπυραίνουν ἐκτοξεύσεις ἐχθρικών κατευθυνόμενων βλημάτων και ἀκολουθεῖ τροχιά πού διέρχεται συχνὰ πάνω ἀπὸ τὸ σοβιετικὸ ἔδαφος. Οἱ σοβιετικὲς βάσεις πυραύλων βρίσκονται στὴν ἀκτὶνα παρατηρήσεως τῶν δορυφόρων.

ΣΤΟ Ίνστιτούτο Ὁκεανολογίας τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς Ε.Σ.Σ.Α. τελειώνει ἡ προεργασία γιὰ τὴν ἐκδοση ἐνὸς χάρτη τοῦ Εἰρηνικοῦ. Στὴν ὅλη ἐργασία χρησιμοποιοῦνται τὰ στοιχεία πού συγκέντρωσαν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς μετὰ σοβιετικὰ πλοία ὠκεανογραφικῶν Ἐρευνῶν «Βιλά» και «Όμπ», καθὼς και τὰ στοιχεία πού συγκέντρωσαν οἱ ἐρευνητὲς ξένων χωρῶν. Διαπιστώθηκε πῶς ὁ βυθὸς τοῦ Εἰρηνικοῦ αὐλακώνεται ἀπὸ κολλήματα πού έχουν μήκος 2 — 3.000 χιλιομέτρων και βάθος 10 — 11 χιλιομέτρων. Στὸν πυθμένα τοῦ ὠκεανοῦ βρίσκονται περίπου 10.000 ἡφαίστεια κάθε εἶδους και ἡλικίας. Ὁ Εἰρηνικὸς περιζώνεται ἀπὸ ἕναν κύριο κλοιὸ ἐ-

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

νεργῶν ἡφαιστειῶν πού βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ ἢ στὴ στεριά, κοντὰ στὶς ἀκτές. Η εὐρύτατη χρησιμοποίηση τῶν ὑποβρυχίων φωτογραφικῶν μηχανῶν και τῶν συσκευῶν τηλεόρασεως βοήθησε σημαντικὰ τούς ὠκεανογράφους ν' ἀνακαλύψουν στὸ βυθὸ τοῦ ὠκεανοῦ μεγάλα κοιτάσματα χρησιμῶν ὀρυκτῶν. Προσδιορίστηκαν τεράστιες φλέβες ὀρυκτῶν πού βρίσκονται στὴν ἐπιφάνεια τοῦ πυθμένου. Πρόκειται γιὰ μαγνήσιο, χαλκὸ, νικέλιο, κοβάλτιο, σίδηρο και τὸ σπάνιο στοιχεῖο τάλιο. Στὸ σοβιετικὸ Ἰνστιτούτο Ὁκεανογραφίας προετοιμάζονται ταυτόχρονα και οἱ χάρτες τοῦ Ἰνδικοῦ και τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ο Γερμανοὶ ἐπιστήμονες ἀσχολήθηκαν πρόσφατα μετὰ τὴ λύση τοῦ ἐξῆς προβλήματος: Οἱ μέλισσες διαθέτουν μικρὴ προβοσκίδα ἢ ὁποία, σε πολλὰ φυτὰ, ὅπως π. χ. τὸ κοκκινότριφυλλο, λόγω τῆς κωνοειδοῦς κατασκευῆς του, δὲν φτάνει ὡς τὴ γόνη τῶν λουλουδιῶν. Γιὰ τὴ γονιμοποίηση τοῦ τριφυλλιοῦ φροντίζουν οἱ ἄγριες μέλισσες πού έχουν μακρύτερη προβοσκίδα. Ἀλλ' οἱ ἀγριομέλισσες δὲν ἐπαρκούν, γιατί τὸ τριφυλλί ἀποτελεῖ τὴν κυριώτερη τροφὴ τῶν ζώων στὰ γεωμετρικὰ λιβάδια και πρέπει ν' ἀναπαράγεται γρήγορα. Οἱ ἐπιστήμονες πέτυχαν νὰ βοηθήσουν τὴν κτηνοτροφία μετὰ τὴν χρησιμοποίηση, κατὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ, ἰονισμένων ἀκτίνων πού ἐπιδέρουν μιὰ βιολογικὴ μεταλλαγή στὸ φυτό: Η ἐπιφάνεια τοῦ νέου ἀνθὸς είναι ἐπίπεδη και οἱ σωληνοειδεῖς μίσχοι του μικρότεροι. Στὸ νέο κοκκινότριφυλλο ἡ μέλισσα μπορεῖ νὰ ἐντυγήσει τὸ λουλούδι κι' ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ ταχύτερη γονιμοποίηση τοῦ φυτοῦ, ἐνῶ οἱ μέλισσες ὠφελοῦνται ἀπὸ τὸ μέλι και τὴ γύρη. Οἱ ἀπόροι τοῦ νέου εἶδους καλλιεργοῦνται σε εἰδικὰ φυτώρια και σύντομα οἱ καλλιεργητὲς θὰ διαθέτουν ἐπαρκεῖς ποσότητες, πού θ' ἀντικαταστήσουν τὸ παλιὸ εἶδος.

Οἱ Γερμανοὶ ἐρευνητὲς ἀσχολοῦνται και μετὰ ἄλλα θέματα σχετικὰ μετὰ τὴ γεωργία. Οἱ καρποὶ τῶν μπαζελίων π. χ. είναι διασκορπισμένοι σ' ὅλο τὸ φυτό, πράγμα πού δυσχεραίνει τὴ συγκομιδὴ. Σιὰ

φυτώρια τοῦ πανεπιστημίου τῆς Γοτtingης καλλιεργεῖται ένα νέο εἶδος μπαζελίων πού κάνει τὴ συγκομιδὴ ἐντελότερη. Τὸ ἀνθος και ὁ καρπὸς βρίσκονται σ' ἓν κορυφὴ τοῦ φυτοῦ κι' ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ ταχύτερη ὥριμανση και ἡ εὐχερέστερη συγκομιδὴ. Παράμοιες προσπάθειες γίνονται και στὴν καλλιέργεια τῆς ντομάτας, τῆς πατάτας και τῶν κρεμμυδιῶν. Οἱ διατάξεις τοῦ γεωμετρικοῦ νόμου προστασίας τροφῶν ἀπαγορεύουν τὴ χρησιμοποίηση ἀκτινοβολίας ραδιενεργῶν ἰσοτόπων κατὰ τὴν κონσερβοποίηση τῶν τροφίμων. Οἱ Γερμανοὶ ἐπιστήμονες ἀσχολοῦνται ἐντατικά μετὰ τὴ δυνατότητα χρησιμοποίησε ἰονισμένων ἀκτίνων, ὅχι μόνο στὸ κοκκινότριφυλλο, ἀλλὰ και στὰ μπαζέλια και σ' ἄλλα εἶδη φυτῶν. Μετὰ τὴ μέθοδο αὐτὴ μπορεῖ π. χ. νὰ παρεμποδιθεῖ ἡ ἐκβλάστηση τῶν βολβῶν τοῦ κρεμμυδιοῦ και πῶν κονδύλων τῆς πατάτας, πράγμα πού ἐπιτρέπει τὴ συντήρησή τους ἐπὶ μακρότερο χρονικὸ διάστημα. Μετὰ τὰ πειράματα αὐτά, στὸ φυτώριο τοῦ πανεπιστημίου τῆς Γοτtingης καταβάλλονται προσπάθειες βελτιώσεως τῶν φυτικῶν ποικιλιῶν κι' ἐξυπηρετήσεως τῆς γεωργίας. Η ἐποχὴ τοῦ ἀτόμου βρήκε ἐδῶ εἰρηνικὸ πεδίο ἐφαρμογῆς ἢ ἔφερε στὰ δοξαστήρια και τὰ φυτώρια τὰ πρῶτα ἐπιτυχή ἀποτελέσματα.

ΓΙΑ τὴ βασικὴ ἐπιστημονικὴ τὸν ἐργασία ἐπὶ τῶν «Παγωνοφόρων» ὁ Σοβιετικὸς βιολόγος καθηγητῆς Ἀρτέμ Ἰβάνωφ τιμήθηκε μετὰ τὴν ἀνάθεση σοβιετικῆς διάκρισης, τὸ βραβεῖο Λένιν 1961. Τὰ παγωνοφόρα είναι ένας νέος, ἄγνωστος ἄλλοτε ζωϊκὸς τύπος πού ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Ἰβάνωφ. Η σημασία τῆς ἀνακάλυψέος του είναι μεγάλη, γιατί στὸ ζωϊκὸ κόσμο, πού έχει ἀρκετὰ ἐξερευνηθεῖ, διαπιστώνουμε πῶς ἡ φύση έχει παραγάγει 13 μονάχα τύπους ζωϊκῶν ὀργανισμῶν. Τὰ παγωνοφόρα ἀνακαλύφθηκαν ἀπὸ τὸν Ἰβάνωφ σε μεγάλα θαλάσσια βάθη. Σὲ σύγκριση μετὰ τὰ ἄλλα ζῶα, παρουσιάζουν χαρακτηριστικὲς ἰδιομορφίες! Δὲν έχουν καθόλου στόμα και ἔντερα. Η συγκέντρωση τῆς τροφῆς γίνεται μετὰ τὴ βοήθεια πλοκαμῶν πού κáθονται σὰν ένα εἶδος «πώ-

Ἐπιτεύγματα τῆς τεχνικῆς

γωνος» στὸ προστινὸ μέρος, πάνω στὸ μακρὸ νηματοειδὲς σώμα τους. Ὁ Ἰβάνωφ, στὸ ταξίδι του μετὰ σοβιετικὸ ὠκεανογραφικὸ σκάφος «Βιτάζ» συγκέντρωσε μιὰ μοναδικὴ συλλογὴ παγωνοφόρων. Μελέτησιν προσεκτικὰ τὴν ἐξέλιξή τους και κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι τ' ἀντικαταστάσει τῶν ὁσίων και τὰ σπονδυλωτὰ, κατὰ τὸν ἀπὸ τὰ παγωνοφόρα. Η ἀνακάλυψη τοῦ νέου ζωϊκοῦ τύπου είναι ἀπὸ τὰ πιδ ἀπροσδόκητα κι' ἐνδιαφέροντα περσιτακά τῆς ζωολογίας κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες.

ΣΤΟ χειρουργικὸ συνέδριο τῆς Λυδίας, στὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος 300 χειρουργοὶ ἀπὸ τὴ Γερμανία και ἄλλες χώρες, ἀνεκοινώθηκαν νέα συστήματα θεραπείας πού κακλίνουν με ραδιενεργὰ ἰσότοπα. Η νεώτερη θεραπεία τῶν καρκινικῶν ὀγκῶν με ραδιενεργὰ ἰσότοπα παρουσιάζει συχνὰ δυσάρεστες παρενέργειες. Πολλὰ χρόνια μετὰ τὴν θεραπεία, μπορεῖ νὰ προκαλέσει τὸ σχηματισμὸ ἐλκῶν τοῦ δέρματος. Πρωταρχικὸ ὄλο παίζει ἡ ἀκριβὴς δόση ἀκτινοβολιῶν κατὰ τὴν θεραπεία. Οἱ παρενέργειες αὐτὲς δὲν έχουν ἀκόμα μελετηθεῖ συστηματικά. Στὶς ἀνακοινώσεις τους, οἱ γιατροὶ τοῦ συνεδρίου ἀπέδειξαν διαφόρους τρόπους ὀλικῆς ἢ μερικῆς ἐξουδετερώσεως τῶν παρενεργειῶν. Η χρησιμοποίηση ἀκτινοβολιῶν τάλανινομένων, διαβλημένων, ἡπίων και πλαγίων ἀκτίνων προφυλάσσει τούς ὀγκίς ἰστούς. Πρέπει ἐπίσης νὰ δίνεται μεγαλύτερη δόση ἀκτινοβολιῶν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀκτινοβολιῶν.

Η Ἀμερικανικὴ ὁπρροσία Ἀεροναυτικῆς καὶ Διαστήματος ἀνῆγγειλε ὅτι τὸ προσεχὲς ἔτος οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες θὰ δοκιμάσουν στὸ διάστημα ἡλεκτρικὸ ἰονικὸ κίνημα. Ὁ κινήσεως αὐτός, πού λέγεται και ἡλεκτροστατικός, είναι παθάνον ν' ἀντικαταστήσει τὸν ἀντιδραστὴ πού χρησιμοποιεῖται σήμερα. Τέσσερις κινήσεις τοῦ εἶδους αὐτοῦ θὰ ἐκτοξευθοῦν στὸ διάστημα κατὰ τούς τελευταίους μῆνες τοῦ 1962.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΙΔΕΕΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 19

γραφία που δημοσιεύεται στις εφημερίδες.

140.000 Άμερικανοί στέλνουν απαντήσεις. Οι 28 πρώτοι νικητές του διαγωνισμού μεταφέρονται αεροπορικώς στο νησί που έχει γίνει πιά θρυλικό κι' έλπειται από τριήμερο γλέντι ωργανωμένο από τη ζυθοποιία Πηλ, αρχίζει το κυνήγι του θησαυρού, δηλαδή των κιβωτίων που περιέχουν τα δελτία των δώρων...

Φυσικά, όλη αυτή η υπόθεση ήταν πολύ δαπανηρή, αλλά η εταιρεία Πηλ, που είδε την κατανάλωση των προϊόντων της να διπλασιάζεται σε λίγους μήνες, έβγαλε τα έξοδά της με το παραπάνω. Η ιδέα του Στάνλεϋ "Αρνολντ" είχε θριαμβευτική επιτυχία. Σε λίγο, πολλές άλλες επιχειρήσεις θα ζητήσουν την οργάνωση παρόμοιων διαγωνισμών. «Το γλύκισμα είναι πετυχημένο μονάχα όταν οι καλεσμένοι ζητούν και δεύτερο κομμάτι», λέει ο Στάνλεϋ "Αρνολντ". Συνέλαβε την ιδέα του νησιού με το θησαυρό διαβάοντας σε μια εφημερίδα ότι ένα νησί των Μπαχάμας ήταν για πούληση. Το 1957 είδε στις εφημερίδες μια φωτογραφία του ένδοξου στρατηγού Μάκ "Αρθουρ" που μετά την αποστρατεία του έγινε διακοσμητικός πρόεδρος της εταιρείας Ρέμιγκτον, που κατασκεύαζε γραφομηχανές και ηλεκτρικά ξυράφια. Την εποχή εκείνη, η Ρέμιγκτον είχε αναθέσει στον "Αρνολντ" να βρει μια ιδέα για την προώθηση των προϊόντων της, ιδίως ενός νέου τύπου ξυριστικής μηχανής. Βλέποντας τη φωτογραφία του Μάκ "Αρθουρ", ο "Αρνολντ" σκέφθηκε:

— Έδω χρειάζομαστε κάτι το πρωτοποιοτικό!

Το σύνθημα ενός νέου διαγωνισμού του ήρθε άμεσα στο πνεύμα: «Οι μετοχές του "Εθνους". Πρώτο Βραβείο: Από μια μετοχή όλων των εταιρειών που αντιπροσωπεύονται στο χρηματιστήριο αξιών της Νέας Υόρκης. Συνολική αξία: 42.000 δολάρια... Τα υπόλοιπα βραβεία θα είναι μετοχές μικρότερης αξίας. Σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού δεν είναι απαραίτητο ν' αγοράσει κανείς μια μηχανή Ρέμιγκτον για να συμμετάσχει, αλλά αν παρουσιάσει ένα τιμολόγιο της Ρέμιγκτον το βραβείο διπλασιάζεται αυτόματα...

Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι πωλήσεις προϊόντων της Ρέμιγκτον έσπασαν ρεκόρ εκείνο το χρόνο.

Πωλούνται ιδέες

ΤΟ 1958 ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" ιδρύει την δική του εταιρεία. Έχει αποκτήσει τόση φήμη, ώστε οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις των "Ηνωμένων Πολιτειών" γίνονται πελάτισσές του. Ο "Αρνολντ" τούς πουλάει, αντί αστρονομικής αμοιβής, αυτό το εύλογο έμπροσμα που λέγεται «ιδέα», αυτή τη δύναμη που μπορεί να κινήσει τα όρη και ν' αλλάξει τη μορφή του κόσμου, γιατί πίσω από κάθε υλικό κατασκεύασμα κρύβεται μια πρωτότυπη ιδέα,

και αυτό είναι το σπανιότερο και πολύτιμότερο πράγμα στον κόσμο. Σε μιαν άλλη εποχή και σε μιαν άλλη κοινωνία, ένας άνθρωπος σαν τον "Αρνολντ" θα γινόταν ίσως φιλόσοφος, μεταρρυθμιστής, προφήτης. Αλλά ο "Αρνολντ" δεν θεωρεί υποτιμητικό το γεγονός ότι θέτει τις ιδέες του στην υπηρεσία της οικονομικής ζωής του τόπου. Στην Αμερική, οι αίες ιδέες πρέπει ν' αποδίδουν κάτι το υλικό. Έτσι αντίλαμβάνονται οι Άμερικανοί το θρίαμβό του πνεύματος πάνω στην ύλη! Και ποιός θα μπορούσε να κατηγορήσει τον "Αρνολντ" ότι παράγει «φτηνές» ιδέες; Οι ιδέες του μεταφράζονται σ' εκατομμύρια δολάρια. Κατά τη γνώμη του, χρειάζεται η ίδια δόση μεγαλοφυΐας για ν' ανακαλύψει κανείς τους νόμους της βαρύτητας ή το πυθαγόρειο θεώρημα, όσο και για να βρει έναν τρόπο να διευρύνει τον κύκλο εργασιών μιας επιχειρήσεως.

Όστόσο δεν θεωρεί τον εαυτό του διαφημιστή. Απλώς συνεργάζεται με τους διαφημιστές που θέτουν σ' έφορογί τις ιδέες του. Τα διαφημιστικά γραφεία, έχουν κι' αυτά ως αποστολή να προσφέρουν ιδέες, αλλά κατ' ανάγκη ν' έχουν τους είναι συντηρητική. Αποφύγουν τις μεγάλες πρωτοτυπίες για να μη χάσουν τόν πελάτη, που τάση ν' ακολουθούν την πεπατημένη, που είναι πιο σίγουρη, αλλά κι' ελάχιστα αποτελεσματική. Επίσης, εργάζονται μ' ένα πνεύμα αμαρτωλότητας, που είναι πάντα συντηρητικό.

Οι μεγάλες δημιουργίες είναι πάντα προσωπικές, λέει ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" χωρίς ψευτική μετριοφροσύνη. Ο "Αμλέτος" θα ήταν αδύνατον να γραφεί με «συνεργασία πολλών λογίων» και η Τζοκόντα θα ήταν αδύνατον να ζωγραφισθεί από μια «καλλιτεχνική επιτροπή».

Με άλλα λόγια, ο "Αρνολντ" τοποθετεί τον εαυτό του πλάι στον Σαίξπηρ και τον Ντά Βιντσι, ίσως μάλιστα και λίγο ψηλότερα, γιατί εκείνοι οι φουκαράδες δεν έγιναν ποτέ πλούσιοι!

Στο σπίτι του ο "Αρνολντ" έχει μια συλλογή που περιλαμβάνει πολύτιμους πίνακες του Πικασσό, του Ρουά, του Ντυφύ, αλλά δεν τους δίνει πολλή σημασία:

— Για μένα, η καλύτερη ζωγραφική είναι η άνοδικη καμπύλη στις στατιστικές πωλήσεων!

Οι κρυφοί πόδοι

ΚΑΙ, όπως απέδειξε, ξέρει να φτιάχνει τέτοιες καμπύλες με απαρράμιλη μαετρία. Το πλάν είναι μια καλή ιδέα. Τίποτε άλλο δεν ωφελεί. Ο "Αρνολντ" δεν πιστεύει στη μείωση των τιμών. Η τιμή ενός προϊόντος δεν έχει καμιά σημασία. Η κατανάλωση εξαρτάται από την προβολή του προϊόντος στη συνείδηση του κοινού. Το να προσπαθούμε ν' αυξήσουμε τις πωλήσεις μειώνοντας τις τιμές, είναι «σά να προσπαθούμε να μπήξουμε ένα καρφί σε μια σκληρή σανίδα χτυπώντας το με μια μπανόνα!» Ο "Αρνολντ" επαναλαμβάνει συχνά τέτοιου είδους απο-

φθέγματα. Η φιλοσοφία του είναι πολύ απλή, αν και δεν χαρακτηρίζεται από μετριοφροσύνη: "Όσο πηγαίνουν καλά οι «μπίζινες», η ανθρωπότητα θα είναι ευτυχισμένη. Εγώ με τις ιδέες μου βοηθάω τις επιχειρήσεις να κερδίζουν περισσότερα, συνεπώς συμβάλλω στην ευημερία της ανθρωπότητας!

Το μυστικό της επιτυχίας του είναι ίσως μια οξύτατη ψυχολογική παρατηρητικότητα. Ξέρει τι ποθεί κατά βάθος ο μέσος άνθρωπος. Το 1956, για λογαριασμό μιας εταιρείας πετρελαιοειδών, οργάνωσε ένα διαγωνισμό που σε αριθμό συμμετοχής έσπασε όλα τα ρεκόρ: 2.350.000 άνθρωποι διαγωνίστηκαν για το πρώτο βραβείο: Μια έδωμάδα δωρεάν διαμονής σ' έναν πύργο της Κιανής Ακτής! Η οικογένεια από την Οκλαχόμα που κέρδισε το βραβείο, εγκαταστάθηκε στο Μαντόν, σ' έναν παλιό πύργο σε σαράντα δωμάτια, πισίνα, αυτοκίνητο με σωφρέ, υπηρέτες... Ο Στάνλεϋ "Αρνολντ" είχε συλλάβει τους μύχιους πόθους εκατομμυρίων κοινών ανθρώπων που ονειρεύονται μια ζωή μεγιστάνος...

Το όνειρο του "Αρνολντ" είναι ν' αποκτήσει μια μέρα ως πελάτη τον πρόεδρο των "Ηνωμένων Πολιτειών". Κατά τη γνώμη του, η αμερικανική στρατηγική και η διπλωματία πασχουν από έλλειψη ιδεών. Η αμερικανική προπαγάνδα χρησιμοποιεί πλαστές, απηρχαιωμένες μεθόδους που είναι αδύνατον ν' αντιταχθούν στον κομμουνισμό. Στην αμερικανική κυβέρνηση χρειάζεται ένας άνθρωπος σαν τον Στάνλεϋ "Αρνολντ", που θα οργάνώσει διαγωνισμούς σε παγκόσμια κλίμακα και θα μεταβάλει το Λευκό Οίκο σε θέατρο ποικιλιών! Και τότε, αλλοίμονο στον Κρούσσεφ!

ΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΜΗΛΟ ΤΗΣ ΕΡΙΔΟΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 8

ρος και θα γίνεται διαρκώς σκληρότερος, δημιουργώντας κάθε τόσο επικίνδυνες κρίσεις, όπως του "Ιράκ" και του Κουβέιτ. Ένδεχομένη μεταβολή στην Περσία — επάνοδος, δηλαδή, του Μωσαντέκ στην εξουσία — θα σημαίνει εθνικοποίηση των περσικών πετρελαίων και των περιφώνων αγγλικών διυλιστηρίων στο Άμπαντ — των μεγαλύτερων του κόσμου. Ο Άραβικός Σύνδεσμος, όπου μετέχουν όλα τα άραβικά κράτη, έχει τάξει για βασικό σκοπό του να πραγματοποιήσει κοινοπραξία όλων των πετρελαίων της Ανατολής υπό άραβικό έλεγχο.

Ζωτικώτατα οικονομικά συμφέροντα — δυτικών εταιρειών πετρελαίου — διακυβεύονται στη Μέση Ανατολή. Και η ειρήνη στην περιοχή αυτή του κόσμου, θα εξαρτηθεί τελικά από τα μέσα που θα περιφρουρήσουν τα συμφέροντά τους. Και τα μέσα αυτά — όπως έχει δείξει η ιστορία των εταιρειών πετρελαίου άφ' ότου υπάρχουν — είναι αδίστακτα και άδιαφορα για την ειρήνη.

ΕΙΔΙΚΟΣ

Πέτρας ο Μυστικός

Αστυνομικόν μυθιστόρημα του G. SIMENON

Μετ. Ε. ΓΟΝΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

20

ΤΡΕΙΣ. Μία στα Ήλιθια, μία στις Όρκαντ και της υπηρεσίας, οδός Πιουτιέ.

— Τάχαρει κανένας φύλακας; Καλέστε τον...

Το τηλέφωνο μπήκε πάλι σε ενέργεια. Ο διευθυντής ήταν ύλο νεύρα και τα έβαλε με την τηλεφωνήτρια που δεν καταλάβαινε. Τό βλέμμα του, που έμενε καρφωμένο πάνω στον Μαιγκρέ, ήταν όλο καλιά.

— Τι σημαίνει όλη αυτή η ιστορία; τον ρώτησε περιμένοντας νάρθει ο φύλακας της πόρτας της υπηρεσίας.

— Τίποτε ή σχεδόν τίποτε, όπως λέτε κι' εσείς, έκανε με απάθεια ο Μαιγκρέ.

— Έλπίζω να μην πρόκειται για κανένα...

Η λέξη Έγκλημα, ο επιφύλακας όλων των ξενοδόχων του Κόσμου αρχίζοντας από τα υπερπολυτελή επαλλάς και τελειώνοντας στα χειρότερα καταγώγια των απόμερων συνοικιών, ήταν πολύ χοντρή για να βγει από το λαγύγγι του.

— Θα δούμε.

Κατέφθασε και η κ. Μόρτιμερ — Λιβιγκστον με την ερμίνη της, τα χρυσά τακούνια της και τον συγχαρημένο εκνευρισμό της:

— Λοιπόν;

Ο διευθυντής υποκλίθηκε και κάτι μουρμούρισε. Από την άκρη του διαδρόμου φάνηκε η σιλουέτα ενός γεροντάκου με ατημέλητα γένεια, κακοραμμένα ρούχα και στραβοπατημένα παπούτσια, που έρχόταν σε χτυπητή αντίθεση με το πλαίσιο του ξενοδοχείου. Φυσικά τον είχαν για να μείνει στα παρασκήνια — και συγκεντρωμένα σ' ένα γυάλινο κλουβί δίπλα στην πόρτα της υπηρεσίας — γιατί διαφορετικά θα του είχαν μια ώραία στολή και θα υποχρεωνόταν να ξυρίζεται κάθε μέρα.

— Είδες να βγαίνει κανείς;

— Πότε;

— Πριν από μερικά λεπτά...

— Κάποιος από τις κοινές νομίζω...

Δεν έδωσε σημασία. Φορούσε τραγιάσκα.

— Ένας κοντός, ξανθός; επεπνήθη ο Μαιγκρέ.

— Ναι... νομίζω... δεν πρόσεξα καλά.

Πήγαινε γρήγορα.

— Κανένας άλλος;

— Δεν ξέρω... Πήγα ως τη γωνιά ν' αγοράσω τον «Αδία»...

Η κ. Μόρτιμερ — Λιβιγκστον είχε χάσει την ψυχραιμία της.

— Λοιπόν;... Έτσι κάνετε τη δουλειά σας;... ελε κιντάζοντας τον Μαιγκρέ.

Μου είπαν πως είστε της αστυνομίας... Μπορεί να σκότωσαν τον άνδρα μου...

Τι κάθεστε με δεμένα τα χέρια;

Τό βλέμμα που έπεσε βαρύ επάνω της, ήταν δολιχόμορφο ο Μαιγκρέ. Απάθεια.

Αδιαφορία... Σαν να μην είχε ακούσει παρά μόνο το βοήσιμα μύγας. Σαν να του έκοβε το δρόμο άσημαντο μυαλίγι.

Δεν ήταν συνηθισμένη να την κυτάξουν έτσι. Διαγκώθηκε, έγινε κατακόκκινη, χτύπησε το πόδι της με νεύρο.

Την κάρφωνε πάντα.

Τότε, φθάνοντας στα άκρα ή μη ξεροντας τί άλλο να κάνει, έπαθε νευρική κρίση.

3

ΜΙΑ ΤΟΤΦΑ ΜΑΛΛΙΑ

ΗΤΑΝ κοντά μεσάνυχτα όταν ο Μαιγκρέ έφθασε στο Καί ντε — ζ' — Όρφέρο. Η καταιγίδα ήταν στο φρόντε της. Τα δέντρα της αποδόχρας τινάζονταν με λύσσα. Μικρά κυματάκια αιχλάζοναν τὸ Σηκουάνα.

Τὰ δωμάτια τῆς Ἀσφάλειας ἦσαν σχεδὸν ἑρμητικά. Ὁ Ζαν ὡστόσο ἐξακολουθοῦσε νὰ βρίσκεται σὴν θέση του στὸ χῶλο.

— Ὁ Τορράνς γύρισε; ρώτησε ὁ Μαιγκρέ.

— Μόλις τώρα.

— Ἡ φωτιά μου;

— Βράζει ὁ τόπος, ἀπὸ ἀναγκαστικά ν' ἀνοίξω λίγο τὸ παράθυρο.

— Παράγγειλέ μου ἓνα μπουκάλι τῆς μισῆς καὶ σάντουιτς. Ὅχι ψήφες, ἔ;

— Ἐσπρωξε μιὰ πόρτα καὶ φώναξε:

— Τορράνς!

Ὁ ἀρχιφύλακας Τορράνς τὸν ἀκολούθησε.

Μπήκε τὸ παιδί τῆς μπυσάρας Ντωφλίν κι' ἀκούμπησε στὸ τραπέζι ἓνα δίσκο μὲ ἕξη ποτήρια μπίρα καὶ τέσσερα μεγάλα σάντουιτς.

— Εἶναι ἀρκετά; ρώτησε βλέποντας, ὅτι ὁ Μαιγκρέ δὲν ἦταν μόνος.

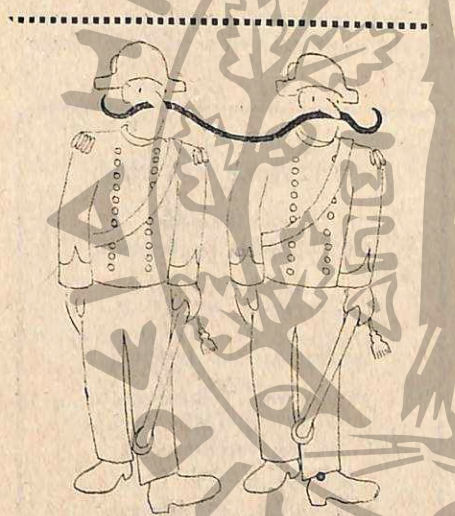
— Ἐν τάξει.

Χωρὶς νὰ σταματήσει τὸ κάπνισμα ὁ ἀστυνόμος ἀρχισε νὰ τρώει καὶ νὰ πίνει. Ἐσπρωξε ἓνα ἀπὸ τὰ μισὰ ποτήρια μπρὸστά στὸν Τορράνς.

— Λοιπόν.

— Ἀνέκοιταν ὅλο τὸ προσωπικὸ τοῦ τραίνου. Εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι κανένας ἐπιβάτης ταξίδευε χωρὶς εἰσιτήριο.

Ὁ νεκρὸς ἦ ὁ δολοφόνος. Τποδύουν ὅτι μπήκε σὲς Βουξέλλες ἀπὸ τὴν ἀνιέτη πόρτα. Πῶ εὐκόλα κρύβεται σὲ βαγὼν Πούλμαν, ἀπ' ὅτι σὲ ἄλλο, χάρη στὸ μεγάλο ὄσο ποὺ ὑπάρχει γιὰ τὶς ἀποσκευές. Ὁ Λιθουανὸς πῆρε τὸ τσάι του μεταξὺ Βουξέλλων καὶ συνόρων ξεφυλλίζοντας ἓνα παλιὸ ἀγγλικὸ καὶ γαλλικὸς εφημερίδες. Μέσα σ' αὐτὲς ὑπῆρχαν καὶ πολλὰ οἰκονομικὰ φύλλα. Μεταξὺ Μουπὲξ καὶ Σαλν — Καντὲν πῆγε

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

στην τουαλέτα. Ο υπάλληλος το θυμάται γιατί περνώντας από δίπλα του του είπε: «Νά μου περιβρίσεις ένα ούτσυ».

— Και ξανάφθε;
— Ένα τέταρτο μετά ήταν καθισμένος μπροστά στο ούτσυ του. Μά ο υπάλληλος δεν τον αντιλήφθηκε τότε ήθελε ακριβώς.

— Κανένας άλλος μετά δεν πήγε στην τουαλέτα;
— Ναι. Μια γυναίκα προσπάησε ν' ανοίξει την πόρτα, μὰ δεν μπόρεσε. Όταν το τραίνο έφθασε στο Παρίσι ένας υπάλληλος κατώρθωσε νὰ τὴν παραβιάσει κι' ανακάλυψε ὅτι είχαν χαλάσει τὴν κλειδωνιά μὲ λίμα.

— Κανένας ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν εἶχε δεῖ τὸ δεύτερο Λιθουανό;
— Κανένας. Διαφορετικά θὰ τὸν εἶχαν προσέξει, γιατί φοροῦσε φθαρμένα ρούχα καὶ τέτοια δὲν τὰ βλέπεις συχνὰ σὲ τραῖνο πολυτελείας.

— Ἡ σφαῖρα;
— Τὸν πυροβόλησαν ἀπὸ πολὺ κοντά. Αὐτόματο περίστροφο τῶν 6 χιλιостῶν.

— Ἰχνη πύλης;
— Τίποτα. Ἀδειες οἱ τσέπες του.
— Ξέρω.

— Συγγνώμη! Βοήκα αὐτὸ σὲ μιὰ μικρὴ ἐσωτερικὴ τσέπη τοῦ γιλέκου. Κι' ὁ Τορράνς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα μικρὸ φάκελλο πλαστικὸ, ὅπου ξεχώριζε μιὰ τούφα κασιτανὰ μαλλιά.

— Γιὰ δῶσε δῶ...
Ο Μαιγκρὲ δὲν σιαματοῦσε νὰ μασάει καὶ νὰ πίνει.

— Μαλλιά γυναικας, παιδιοῦ;
— Ο Ιατροδικαστὴς λέει ὅτι εἶναι γυναικας. Τοῦ ἄφησα μερικὰ καὶ εἶπε πὼς θὰ τὰ μελετήσῃ καλύτερα.

— Ἡ νεκροψία;
— Στὶς δέκα ὅλα εἶχαν τελειώσει. Πιθανὴ ἡλικία: 32 ἐτῶν. Ἀνάστημα: 1.68. Κανένα κληρονομικὸ σημάδι. Ἐνα νεφρὸ ὅμως ποὺ εἶναι μισοκατεστραμμένο προδίδει πὼς ἦταν ἀλκοολικός. Τὸ στομάχι περιεῖχε ἀκόμη τσάι καὶ χωνευμένα φαγητὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ τ' ἀναλύσουν ἀμέσως. Θὰ δοῦν αἷμα. Τὸ πτώμα εἶναι στὸ Ιατροδικαστικὸ ἔργαστήριον καὶ θὰ διατηρηθεῖ σὲ πάγο.

Ο Μαιγκρὲ σπούπισε τὰ χεῖλη του, ξαναπῆγε στὴν ἀγαπημένη του θέση κοντὰ στὴ σόμπα, ἄπλωσε τὸ χεῖρ του, ὅπου ὁ Τορράνς ἀκούμπησε μηχανικὰ τὴν καρποκακουλία.

— Ἀπὸ τὴν πλευρά μου, εἰτε τότε ὁ ἀστυνόμος, εἶδα τὸν Λιθουανὸ ἢ αὐτὸν ποὺ πῆρε τὴ θέση του, νὰ παίρνει δωμάτιο στὸ Μάτζεστικ καὶ νὰ τρώει παρὸς μὲ τοὺς Μόρτιμερ — Λίβινγκστον. Φαίνεται νὰ εἶχε ραντεβού μαζί τους.

— Τοὺς ἐκατομμυριοῦχους;
— Ναι. Μετὰ τὸ φαγητὸ ὁ Πέτρος ἀνέβηκε στὸ διαμέρισμά του. Προεξοποίησα τὸν Ἀμερικανὸ γιὰ τὴν ταυτότητα τοῦ φίλου του. Ἀνέβηκε κι' αὐτὸς στὸ δωμάτιό του. Σκόπευαν φαίνεται νὰ βγοῦν καὶ οἱ τρεῖς μαζί, γιὰ νὰ εἰς λίγο κατέβηκε ἡ Μόρτιμερ ντυμένη γιὰ ἔξω, μ' ὅλα τὰ φτερά. Δέκα λεπτά ἀργότερα ἀνακαλύπτουμε ὅτι οἱ δύο ἄνδρες εἶχαν ἐξαφανισθεῖ. Ο Λιθουανὸς ἄλλαξε τὸ σμόκιν του μὲ ἄλλα ρούχα, λιγώτερο φανταχτερά. Φόρεσε τραγιάσκα κι' ὁ θυρωρὸς τῆς πόρτας τῆς ὑπηρεσίας τὸν πέρασε γιὰ ὑπάλληλο τοῦ μαγαζιόπου. Ο Λίβινγκστον βγῆκε βίσιος ἦταν, μὲ

βραδυνὸ κοστῦμι.

Ο Τορράνς δὲν εἶπε τίποτε. Στὴ βαθεῖα σιωπῇ ποὺ ἀκολούθησε, ἀκούσθηκε καθαρὰ τὸ μούγκημα τῆς θύλλας ποὺ ἔκαινε τὰ τζάμια νὰ τρίζουν καὶ ἡ ροχαλητὸ τῆς σόμπας.

— Ἀποσκευές; ρώτησε ἐπιτέλους ὁ Τορράνς.

— Τὶς κῦτταξα. Τίποτε. Κοστούμια, ἐσώφρουχα... Ὅλα τὰ μπιζμπιζιά ποὺ παίρνει ἓνας πλούσιος μαζί του. Μὰ οὔτε ἓνα χαρτί. Ἡ Λίβινγκστον ἐπιμένει ὅτι δολοφόνησαν τὸν ἄνδρα τῆς.

ΑΠΟΤ κτύπησε μιὰ καμπάνα. Ο Μαιγκρὲ ἀνοίξε τὸ συρτάρι τοῦ γραφείου του ὅπου, τ' ἀπόγευμα, εἶχε πετάξει τὰ τηλεγραφήματα τὰ σχετικά μὲ τὸν Πέτρο τὸν Λιθουανό.

Ἐπὶ τῶν κτύπων τὸ χάρτι του. Τὸ δάκτυλό του τράβηξε μιὰ γραμμὴ: Κρακοβία — Βρέμη — Ἀμστερνταμ — Βρυξέλλαι — Παρίσι. Στὰ περιγράφα τοῦ Σαῖν — Καρὲν μιὰ τελίσσα: νεκρός. νεκρός. Στὸ Παρίσι, ἀπότομα κόψιμο τῆς γραμμῆς. Αὐτὸ ἄνδρες ἐξαφανίζονται στὰ Ἡλύσια. Δὲν μένουν παρὰ μόνο ἀποσκευές σ' ἓνα διαμέρισμα καὶ μιὰ κυρία Μόρτιμερ — Λίβινγκστον ντίπ κομφιοκέφαλη.

Τὸ ταμπλόκι τοῦ Μαιγκρὲ ἔβγαζε τέτοιο ἐκνευριστικὸ θόρυβο σὲ κάθε ρουφιζιά, ποὺ ὁ ἀστυνόμος ἔβγαλε ἀπὸ ἓνα συρτάρι του τὰ σύνεργα τοῦ καθαρισματος.

Τέσσερα ποτήρια μύτρας ἦσαν ἄδεια, μ' ἓνα μικρὸ μόνον κατακάθι ἀπὸ ἀφρὸ. Κάποιος βγῆκε ἀπὸ ἓνα γειτονικὸ γραφεῖο, ἔκλεισε τὴν πόρτα μὲ τὸ κλειδί κι' ἀπομακρύνθηκε στὸ διάδρομο.

— Ἐνας ποὺ ἐμπέδωκε, παρατήρησε ὁ Τορράνς. Εἶναι ὁ Λυκά. Ἐπίασε ἀπὸψε δύο ἐμπόρους ναρκωτικῶν χάρις σ' ἓνα βουτυρόπαιδο ποὺ ἔφαγε δύο τρία χαστούκια.

Ο Μαιγκρὲ σκάλλιζε τὴ φωτιά. Σηκώθηκε μὲ τὸ πρόσωπο κατακόκκινο. Μηχανικὰ τράβηξε ἀπὸ τὴν τσέπη του τὴν πλαστικὴ θήκη, ἔβγαλε τὰ μαλλιά ἀπὸ μέσα, τὰ κύτταξε στὸ φῶς. Ἐπὶ τῶν ἄλλων πάλι μπροστὰ στὸ χάρτι, ὅπου ἡ ἀόρατη γραμμὴ ποὺ παρίστανε τὸ ταξίδι τοῦ Λιθουανὸ ὁμοιωμένη μὲ μιὰ καμπύλη, σχεδὸν ἓνα ἡμικύκλιο.

Γιατὶ ἀπὸ τὴν Κρακοβία νὰ ξανανεβεῖ ὡς τὴ Βρέμη πρὶν νὰ κατεβεῖ στὸ Παρίσι;

Κ Ο Σ Μ Ο Σ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἑγκυκλοπαιδικὴ
Ἑβδομαδιαία Ἐπιθεώρηση

Υπεύθυνος ἐκδότης
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Ἀγ. Φιλοθέης 32
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
ΕΥΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Ὁδὸς Μενεμένης 2
ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Ἐμβάσματα καὶ ἐπιταγαὶ ἐπ'
ὀνόματι Λοικῆ Ἀκρίτα, ὁδὸς Πα-
τρίσιων 636'.

Ἐξακολουθοῦσε νὰ κρατᾷ τὴ θήκη στὸ χεῖρ του. Μουρμούρισε:

— Θὰ περιεῖχε φωτογραφία.

Ἦταν πραγματικὰ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς θήκες ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ φωτογράφοι γιὰ νὰ βάλουν μέσα τὶς φωτογραφίες. Τὸ σχῆμα τῆς ὅμως δὲν εἶχε πέραση πὰ παρὰ μόνον στὶς μικρὲς ἐπαρχιακὲς πόλεις καὶ ἡ φωτογραφία θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν σὰν μισὴ κάρτ—ποστάλ.

— Εἶναι κανεῖς ἀκόμη στὸ ἐργαστήριον; ρώτησε ξαφνικὰ ὁ ἀστυνόμος.

— Νομίζω ὅτι ναι. Θὰ ἐργάζονται ἀκόμη γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ τραίνου.

Δὲν εἶχε ἀπομείνει παρὰ ἓνα μόνον ποτήρι μύτρα στὸ τραπέζι. Ο Μαιγκρὲ τὸ ρούφηξε καὶ φόρεσε τὸ σακκάκι του.

— Ἐρχεσαι μαζί μου; Ἀπὸ τοῦ τοῦ εἶδους οἱ φωτογραφίες ἔχουν συνήθως ἀπὸ πίσω τὸ ὄνομα καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ φωτογράφου σὲ ἀνάγλυφο ἐκτύπωση.

Ο Τορράνς κατὰλαβε. Προχώρησαν σ' ἓνα πολὺπλοκο δίκτυο ἀπὸ διαδρόμους καὶ σκάλες, ἔφθασαν στὰ ὑπόγεια τοῦ Δικαστικοῦ μεγάρου καὶ προχώρησαν στὸ ἐργαστήριον τῆς Σημάνσεως.

Ἐνας εἰδικὸς πῆρε τὴ θήκη, τὴν ψηλάφησε, τὴν ἔφερε κοντὰ στὴ μύτη του, τέλος κάθισε δίπλα σ' ἓναν δυνάτῃ προβολέα κι' ἔβλεπε κοντὰ του τὰ ἐργαλεῖα του.

Αὐτὸ ποὺ εἶχε σκεφθεῖ ὁ Μαιγκρὲ ἦταν ἀπλό. Μιὰ λεία ἐπιφάνεια ὅταν μείνει πολὺ καιρὸ σ' ἑκαπὴ μ' ἓνα τυπωμένο χαρτί, διαποτίζεται ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦ χωρτιοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀθέατο σὲ γυμνὸ μάτι, μὰ ἓνα εἰδικὸ μηχανήμα τὸ ἀποκαλύπτει.

Τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ ἐργαστήριον εἶχε σῶμα, ὁ Μαιγκρὲ ἔπρεπε ἀναγκαστικὰ νὰ πει δίπλα. Ἐμεινε σημένους ἐκεῖ κάπου μιὰ ὥρα, καπνίζοντας τὴ μιὰ πύλα μετὰ τὴν ἄλλη, ἐνῶ ὁ Τορράνς παρακολουθοῦσε τὴν ἐργασία τοῦ εἰδικοῦ.

Τέλος ἡ πόρτα ἐνὸς σκοτεινοῦ θαλάμου ἀνοίξε καὶ μιὰ φωνὴ ἀνῆγγε:

— Ἐν τάξει.

— Λοιπὸν;

— Ἡ φωτογραφία εἶχε τὴν ὑπογραφή: «Λεὸν Μουτὲ, καλλιτέχνης φωτογράφος, ἀποβάθρα τῶν Βέλγων, Φεκάν».

Χρειαζόταν πραγματικὰ ἐπαγγελματικὴ ἐξοφηση γιὰ νὰ διαβάσεις πάνω στὴν φωτογραφικὴ πλάκα, ὅπου ὁ Τορράνς δὲν ἔβλεπε παρὰ μόνον ἀκαθόριστες σκιές.

— Θέλετε νὰ δεῖτε καὶ τὶς φωτογραφίες τοῦ πτώματος; ρώτησε ὁ εἰδικός. Βγῆκαν θάψμα. Κι' ὅμως ἦταν τόσο στοιμωχὰ σ' αὐτὴν τὴν τουαλέτα. Ἀφοῦ ἀναγκαστήκαμε νὰ κορεάσουμε τὴ μηχανὴ στὸ ταβάνι...

— Ἐχετε σύνδεση μὲ τὴν πόλη; ρώτησε ὁ Μαιγκρὲ δειχνοντας τὴν ἐσωτερικὴν τηλεφώνω.

— Ναι. Μετὰ ἀπὸ τὶς ἐννιά ἡ τηλεφωνήτρια φεύγει κι' ἔτσι μοῦ βάζει τὴ σύνδεση.

Ο ἀστυνόμος ποὺ κάλεσε τὸ «Μάτζεστικ», πέτυχε ἓναν διευρημέα.

— Μήπως ὁ κ. Μόρτιμερ — Λίβινγκστον γόρσι;

— Ναι ρωτήσω, κύριε. Μὲ ποιὸν ἔχω τὴν τιμὴ;

— Ἀστυνομία.

— Ὅχι ὁ κ. Ὁσβαλντ Ὁπενχαϊμ;

— Ὁχι.

— Τὴ κάνει ἡ κυρία Μόρτιμερ;

— Σιωπῇ.

— Σὰς ρωτῶ τί κάνει ἡ κ. Μόρτιμερ.

— Εἶναι... νομίζω ὅτι εἶναι στὸ μάρ.

— Μὲ ἄλλα λόγια, τὰ κοπαναί.

— Ἦπτε μερικὰ κοκτεῖλ, μάλιστα. Λέει πὼς δὲν θὰ πάει στὸ διαμέρισμά της ἀν δὲν γυρίσει ὁ ἄνδρας τῆς. Μήπως...

— Τί;

— Ἐμπρός... Ἐδῶ ὁ διευθυντής, ἀκούστηκε μιὰ ἄλλη φωνή. Ἐχετε τίποτε νέα; Λέτε αὐτὴ ἡ ἱστορία νὰ μπεῖ στὶς ἐφημερίδες;

Ο Μαιγκρὲ κατέβασε κυνικῶτα τὸ ἀκουστικό. Γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν φωτογράφου τῆς σημάδεψε ἔριξε μιὰ ματιὰ στὶς ἀπλωμένες φωτογραφίες ποὺ στέγγωναν.

Συγχρόνως μίλουσε στὸν Τορράνς:

— Ἐσὺ, φίλε, θὰ πᾶς νὰ στήσεις καρέτι στὸ «Μάτζεστικ». Καὶ προπάντων μὴ σκοτιστεῖς γιὰ τὸν διευθυντή.

— Κι' ἐσέις, ἀφεντικῶς;

— Θὰ πάω στὸ γραφεῖο. Εἶναι ἓνα τραῖν γιὰ τὸ Φεκάν στὶς πεντήμισι τὸ πρωῒ. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πάω στὸ σπῆτι καὶ νὰ ξεπνήσω τὴ γυναῖκα μου. Δὲ μοῦ λές... ἡ μυρωδιά θὰ εἶναι ἀκόμη ἀνοικτὴ, ἔ; Περώνοντας παράγγειλε γιὰ μένα ἓνα ποτήρι μύτρα.

— Ἐνα; ἐπανελάβε ὁ Τορράνς μὲ τὸ φῶς ἀδῶ.

— Ἄν δὲν σοῦ κάνει κόπο. Τὸ γκαρσόνι εἶναι ἀρκετὰ πονηρὸ γιὰ νὰ καταλάβει τρία ἢ τέσσερα. Ἄς βάλει μαζί καὶ μερικὰ σάντουιτς.

Κατέβηκαν, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, μιὰ ἀνέλιωτη σιγῇ τὴ σκάλα. Σὲ μιὰ παγωμένη σιλή, χῶρις σὰν.

— Ἄν φῶγεις ἀπὸ τὸ «Μάτζεστικ» γιὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο, ἄφησε κάποιον στὸ πόδι σου, παράγγειλε ὁ ἀστυνόμος. Ἐκεῖ θὰ τηλεφωνήσω, ἀν χρειασθεῖ...

Ξαναγύρισε στὸ γραφεῖο του καὶ σκάλισε τὴ σόμπα μὲ τέτοια δύναμη ποὺ παρὰ λίγο νὰ διαλύσει τὴ σκάρα.

Ο ΛΕΤΤΕΡΟΣ ΠΑΟΙΑΡΧΟΣ
ΤΟΤ ἘΕΤΟΤ-ΦΕΛ

ΕΚΑΝ: Μιὰ βαρεὶα μυρωδιά ἀπὸ ῥέγγα καὶ μπακαλιάρο. Σωροὶ ἀπὸ βαρέλια. Κατάρτια πίσω ἀπὸ τὶς ἀτιμωχανές. Μιὰ σειρήνα βούϊζε κάπου.

— Ἡ ἀποβάθρα τῶν Βέλγων;

— Ἰσα. Προχωροῦσες σ' ἓνα δρόμο γεμὰ το λάκκος ὅπου γυάλιζαν λέπια καὶ σάπιζαν σπάραχνα ψαριῶν.

Ο καλλιτέχνης φωτογράφος ἦταν καὶ φιλικατῆς, ἐφημεριδοπώλης, καπνοπώλης. Ἐνας ἀδύνατος ἀνθρωπάκος, χλεμπονιάρης, ποὺ φώναζε σὲ ἐνίσχυση καὶ τὴ γυναῖκα του μὲ τὴν ἄκουσε τὴ λέξη ἀστυνομία. Αὐτὴ, μιὰ ὥρα ὡραία Νορμανδὴ, κάταξε τὸν Μαιγκρὲ κατὰματα, σχεδὸν προκλητικὰ.

— Θὰ μπορούσατε νὰ μοῦ πεῖτε ποιὰ φωτογραφία ὑπῆρχε σ' αὐτὴ τὴ θήκη;

Τὸ πρῶγμα ἤθελε ὥρα. Χρειαζόταν νὰ τραβᾷ μιὰ — μιὰ τὶς λέξεις ἀπὸ τὸν φωτογράφο, νὰ σκέφτεται στὴ θέση του.

Πρῶτα — πρῶτα ἡ φωτογραφία θὰ εἶχε γίνῃ πρὶν ἀπὸ τουλάχιστον δέκα χρόνια, γιὰτὶ τώρα πὰν δὲν ἔβγαζε φωτογραφίες τέτοιου τύπου. Εἶχε πάρει νέα μηχανὴ κι' ἔβγαζε φωτογραφίες σὲ σχῆμα κάρτ — ποστάλ. Πιὸς μπορούσε νὰ εἶχε φωτογραφηθεῖ πρὶν ἀπὸ δέκα χρό-

νια; Χρειαζόταν νὰ περάσει ἓνα τέταρτο γιὰ νὰ θυμηθεῖ ὁ κ. Μουτὲ ὅτι κρατοῦσε σ' ἓνα ἄλμπουμ, ἀντίγραφο ἀπὸ τὴν κάθε φωτογραφία ποὺ ἔβγαζε.

Ἡ γυναῖκα του πῆγε νὰ φέρῃ τὸ ἄλμπουμ. Ναυτες μπαινὸβγαίναν στὸ μαγαζί. Παιδιά ἔρχονταν ν' ἀγοράσουν καραμέλλες μ' ἓνα πενήνταράκι. Ἀκούγες τὴ θάλασσα ποὺ κύλαγε τὰ βότσαλα τοῦ γαλοῦ.

Ο Μαιγκρὲ ξεφύλλιζε τὸ ἄλμπουμ στὰ κουτουροῦ.

— Μιὰ νέα γυναῖκα, μὲ κασιτανὰ μαλλιά, πολὺ λεπτά...

— Μήπως ἡ κυρία Σδάν; ἔκανε μιὰ στιγμή ὁ φωτογράφος.

Βοήκε ἀμέσως τὴ φωτογραφία τῆς. Ἦταν ἡ μόνη ἐξ ἄλλων κάπως τῆς προκοπῆς ἀπ' ὅσες εἶχε. Ἡ γυναῖκα ἦταν ἁμωρη. Φαινόταν ὡς εἰκοσι ἐτῶν. Ἡ φωτογραφία ταίριαζε ἀπολύτως στὴ θήκη.

— Ποιὰ εἶναι;

— Μένει πάντοτε στὸ Φεκάν. Μα τώρα ἔχει μιὰ βίλλα κοντὰ στὴν παραλία, πέντε λεπτά ἀπὸ τὸ Καζίνο.

— Παντρεμένη;

— Τότε δὲν ἦταν. Ἐργαζόταν σὰν ταμίας, στὸ «Ξενοδοχεῖο Σιδηροδρόμων».

— Ἀπέναντι, στὸ σταθμὸ ἀσφαλῶς.

— Ναι, θὰ τὸ εἶδατε περνώντας. Εἶναι ὀρφανή, ἀπὸ κάποιον χωριὸ ἐδῶ στὸ γύρο... Ἰνδουὶς κάποιον ταξιδιότη ποὺ ἔμεινε στὸ ξενοδοχεῖο. Ἐναν ξένο. Παντρεύτηκαν. Τώρα μένει στὴ βίλλα μὲ τὰ δύο παιδιά της καὶ μιὰ ὑπηρετρία.

— Ο κ. Σδάν δὲν μὲν στὸ Φεκάν;

— Ἐγινε σιωπῇ. Τὸ ἀνδρόγυνον ἄλλαξε θέματα. Μίλησε ἡ γυναῖκα:

— Ἀφοῦ εἶναι ἀπὸ τὴν ἀστυνομία, τὸ σωστὸ εἶναι νὰ τὰ ποῦμε ὅλα, ἔτσι δὲν εἶναι; Ἐξ ἄλλου θὰ τὰ μάθετε ὅτι καὶ νὰ ποῦμε ἐμεῖς... Δὲν εἶναι παρὰ μόνον φήμες δέβαια... Ο κ. Σδάν δὲν βρίσκεται σχεδὸν ποτὲ στὸ Φεκάν. Όταν ἔρχεται, εἶναι μόνον γιὰ μερικὲς μέρες... Καμμιά φορὰ εἶναι ἀπλῶς περαστικός... Όταν πρωτοῦρε ἦταν λίγο μετὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ἀναδιοργανώσαμε τότε τὸ ψάρεμα στὴ Νέα Γῆ ποὺ εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ ἐπὶ πέντε χρόνια. Αὐτὸς ἤθελε, λέει, νὰ μελετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ νὰ βάλει κεφάλαια στὶς δουλειές ποὺ ἀνοίγαν. Ἐλεγε πὼς ἦταν Νορβηγός... Ὁλὰφ ἦταν τὸ ὄνομά του. Οἱ ψαράδες τῆς ῥέγγας ποὺ τραβοῦν καμμιά φορὰ ὡς τὴ Νορβηγία λένε ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ νομίζονται ἔτσι. Πάντως διαδόθηκε πὼς στὴν πραγματικότητα ἦταν Γερμανὸς ποὺ ἔκανε κατασκοπεῖα. Γι' αὐτὸ, ὅταν παντρεύθηκε, κρατοῦσε τὴ γυναῖκα του σὲ ἀπόσταση. Τότε οὐ μάθαμε πὼς ἦταν ναυτικός, πὼς ταξίδευε σὰν δεύτερος πλοίαρχος σ' ἓνα γερμανικὸ φορτηγὸ κι' εἶπε γι' αὐτὸν ἔρχονταν τόσο σπάνια... Στὰ τελευταῖα πῆκαμε ν' ἀσχολοῦμαστε μαζί του, μὰ ὁ κόσμος ἔξακολουθεῖ νὰ μὴ τοῦ ἔχει πολλὴ ἐμπιστοσύνη.

— Μοῦ εἶπατε πὼς ἔχουν παιδιά;

— Αὐό. Ἐνα κοριτσάκι τριῶν ἐτῶν κι' ἓνα μαρὸ μερικῶν μηνῶν.

Ο Μαιγκρὲ πῆρε τὴ φωτογραφία ἀπὸ τὸ ἄλμπουμ καὶ ζήτησε νὰ τοῦ δείξουν τὴ βίλλα. Ἦταν λίγο νορὶς γιὰ νὰ πᾶει.

Αὐτὸ ὁλόκληρες ὥρες περμένο σ' ἓνα καφενεῖο τοῦ λιμανιοῦ ἀκούγοντας τοὺς ψαράδες ποὺ μίλουσαν γιὰ τὴ ῥέγγα ποὺ

ἦταν σὲ φόρτε τῆς αὐτὴ τὴν ἐποχῇ. Πέντε μαῦρα καΐκια ἦσαν ἀγκυροβολημένα στὴ σειρά. Ξεφόρτωναν ῥέγγες μὲ τὰ κοφίνια κι' ὁ τόπος βρωμοῦσε ψαρίλα παρ' ὅλη τὴ θύελλα.

Γιὰ νὰ φθάσει στὴ βίλλα τράβηξε σὲν ἔρημο παραλιακὸ δρόμο, ἔκανε τὴ βόλτα τοῦ καζίνου ποὺ ἦταν κλειστὸ καὶ εἶχε ἀκόμη στοὺς τοίχους τοὺς κολλημένους ἀφίσεις ἀπὸ τὸ περασμένο καλοκαίρι.

Τέλος ἀνέβηκε ἓνα μικρὸ ἀνηφορικὸ δρόμο καὶ σὲ λίγο ξεχώρισε τὰ κάγκελλα μιᾶς βίλλας. Ἡ στέγη ἦταν ἀπὸ κόκκινο κεραμίδι, ὁ κήπος μὲ τὰ μονοπάτια του σκεπασμένα μὲ ἄσπρο βότσαλο φαίνονταν περιποιημένους. Ἀπὸ τὰ παράθυρα ἡ θέα θὰ ἦταν ὑπέροχη.

Χτύπησε τὸ κουδούνι. Ἐνα πελώριο δα νέζικο σκυλὶ χωρὶς νὰ γανγίσει, μὰ μὲ ὕψος ἀπειλητικὸ, ρουθινοῦσε πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελλα γιὰ νὰ τὸν μύρισει. Στὸ δεύτερο κουδούνισμα φάνηκε μιὰ ὑπηρετρία, ἔδανε πρῶτα τὸ σκύλο στὴν ἀλυσίδα του καὶ ρώτησε:

— Ποιὸς εἶναι;

Εἶχε ντόπια προφορά.

— Θὰ ἤθελα νὰ δῶ τὸν κ. Σδάν σὰς παρακαλῶ.

Φάνηκε διστακτικῇ.

Δὲν εἶχε ἀνοίξει τὴν πόρτα τοῦ κή-Νὰ πάω νὰ ρωτήσω.

Δὲν εἶχε ἀνοίξει τὴν πόρτα τοῦ κή-που. Ἐξακολουθοῦσε νὰ βρέχει μὲ τὸ τουλούμι κι' ὁ Μαιγκρὲ ἦταν μούσκεμα.

Τὴν εἶδε ν' ἀνεβαίνει τὰ σκαλοπάτια τῆς εἰσόδου καὶ νὰ χάνεται στὸ σπῆτι. Ἐπὶ μιὰ κόκκινη κουρτίνα κονήθηκε σ' ἓνα παράθυρο. Ἡ κοπέλλα ξαναγύρισε.

— Ο κύριος δὲν θὰ ἐπιστρέφει παρὰ μόνον μετὰ ἀπὸ ἀρκετὲς ἐβδομάδες. Εἶναι στὴ Βρέμη.

— Τότε θὰ ἤθελα νὰ ἔβλεπα τὴν κυρία Σδάν.

Πάλι ἔμεινε διστακτικῇ, μὰ τέλος ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ κήπου.

— Ἡ κυρία δὲν εἶναι ντυμένη. Θὰ χρειαστεῖ νὰ περιμένετε λίγο...

Στὰς ὥρας ὁλόκληρος ἀπὸ νερὰ μῆπκε σ' ἓνα σαλόνι, μὲ ἄσπρες κουρτίνες στὰ παράθυρα καὶ τὸ παρκέτο ποὺ γυάλιζε σὰν καθρέφτης.

Τὰ ἐπιπλά ποὺ ἦσαν καινούργια δὲν παράλλαζαν ἀπὸ κείνα ποὺ συνήθως συναντᾷς στὰ μικροαστικὰ σπίτια. Ἦσαν καλῆς ποιότητος κι' ἐνὸς τύπου ποὺ τὸ 1900 τὸ ἔλεγον μοντέρνο. Λουλούδια σ' ἓνα βάζο στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ, τραπεζομαντηλάκια ἀπὸ μπρονζοὶ ἀγγλιστῆ κι' ἓνα περίφημο σαμοβάκι σ' ἓνα τραπεζάκι ἀπὸ δουλεμένο ἄσχημο ποὺ μόνον τοῦ ἔβριζε περισσύτερο ἀπ' ὅλη τὴν ἐπιπλοή.

Κάπου δορυβοῦσαν στὸ πρῶτο πάτωμα. Ἀλλοῦ, πίσω ἀπὸ ἓναν τοῖχο τοῦ ἱσογείου, κλεισθεῖς ἓνα μωρὸ καὶ μιὰ ἄλλη φωνὴ κατὰ μονοτονίαν σιγανὰ καὶ μονότονα γιὰ νὰ τὸ ἡσυχάσει.

Τέλος ἀκούστηκαν μαλακὰ βήματα στὸ διάδρομο, ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ ὁ ἀστυνόμος Μαιγκρὲ βρέθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ γυναῖκα ποὺ εἶχε ντυθεῖ βιαστικὰ γιὰ νὰ τὸν δεχθεῖ.

Δώσατε στο φίλο σας ένα τεύχος του «ΚΟΣΜΟΥ» με τη βεβαιότητα ότι δά προστεθεί και νέος αναγνώστης στο περιοδικό μας.

Η προσπάθεια για την επέκταση της κυκλοφορίας του «ΚΟΣΜΟΥ», ισοδυναμεί με άνοδο του μορφωτικού και πολιτιστικού μας επιπέδου.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

1. **HENRI - V. VALLOIS:** ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΦΥΛΕΣ
2. **PIERRE ROUSSEAU:** ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ
3. **DANIEL LAGACHE:** Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ
4. **RICHARD CARRINGTON:** Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

...

Προμηθευθήτε τέσσερα εξαιρέτα κι' απαραίτητα διβλία για κάθε σύγχρονο άνθρωπο
Απευδύνεσθε στα γραφεία του «ΚΟΣΜΟΥ»

